ANNA BOLEYN,

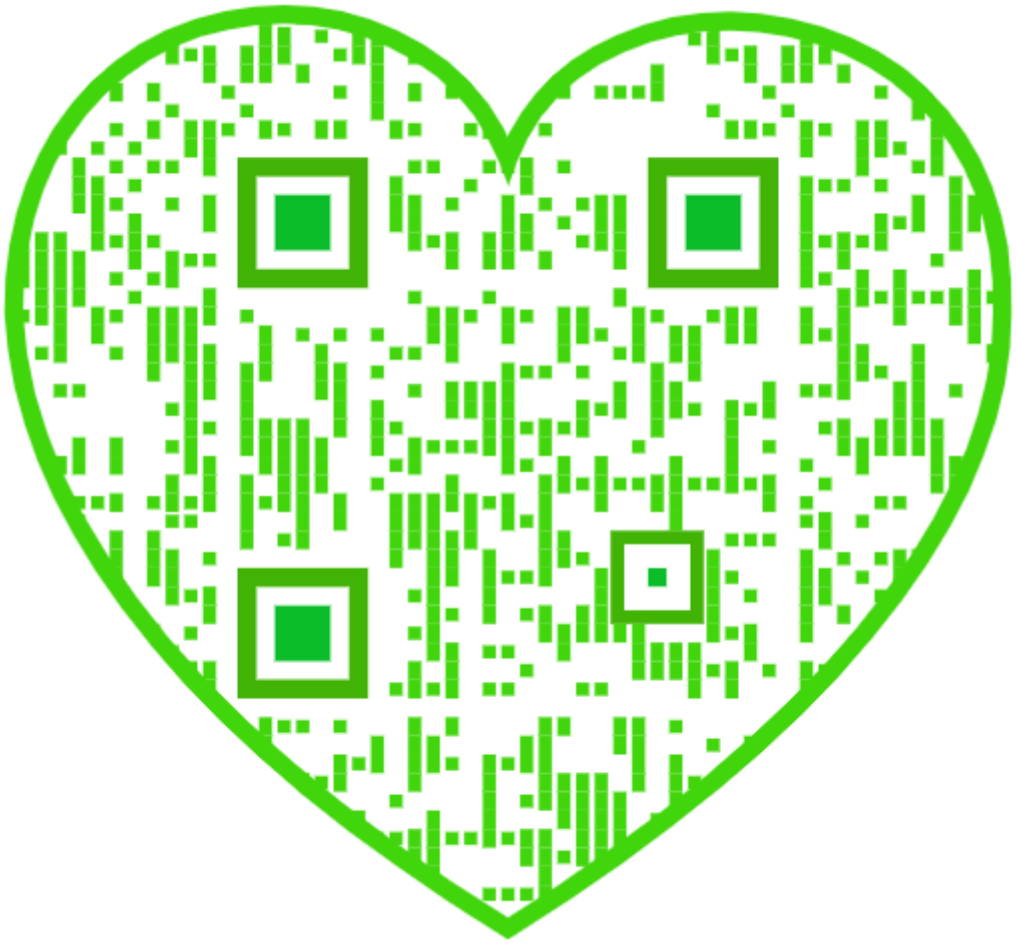
EENE GESCHIEDENIS UIT DE XVI^DE EEUW.

Naar het Fransch van

PAUL DE MUSSET.

te 's Gravenhage, bij
A. KLOOTS EN COMP.
1842.

ANNA BOLEIJN.

I

In de maand *Julij* des jaars 1514 wandelden, op zekeren morgen, eenige Fransche krijgs-gevangenen op het terras van het kasteel van *Windsor*, toen er eene talrijke schare van kerkelijken en hovelingen voorbij kwam, om zich naar het *lever* van den koning te begeven. Aan het hoofd van deze schitterende menigte bevond zich de kardinaal Wolsey, de alvermogende minister en gunsteling van Hendrik VIII. Terwijl hij met de hem omringende lords sprak, liet hij zich door zijn muildier achteloos voortrijden, en aan zijn vrolijk en trotsch gelaat was het te zien, hoe veel genoegen hij vond in werkzaamheden, met welke anderen overladen waren, maar die aan zijn stoutmoedig vernuft niets kostten. De kardinaal wierp, in het voorbijgaan, eenen oplettenden blik op de gevangenen.

— Mijne heeren! zeide hij tot hen, eene aangename tijding kan men niet te spoedig vernemen; ik haast mij, u aan te kondigen, dat er een vredes-verdrag met uwen koning staat gesloten te worden, en dat ik aan uwe bevrijding ga arbeiden.

Dat God uwe eminentie verhoore en wel doe slagen ! antwoordde een man, met een fier gelaat.

— Gij zijt dan hier wel zeer ongelukkig, mijne heeren ?

— Zouden wij ons niet dood schamen en ons vervelen ?

— Het is, voor dappere krijgslieden zoo als gij, geene schande, zich door de kansen des oorlogs in het ongeluk te zien. Gij hebt u over den Sporenslag (1) slechts daarom te beklagen, wijl gij geen gebruik van de uwe hebt willen maken. Leg dat somber gelaat af, mijnheer DE BUSSIJ ! gij zult weldra zien, dat men ook vrienden-aangezigten in *Engeland* kan ontmoeten.

— In een land, waar ik mijnen degen niet op zijde heb, kan ik geen genoegen smaken.

— Men zal u den degen terug geven, mijnheer ! dan zal uwe reusachtige gestalte haar evenwigt wel terug erlangen.

De Kardinaal groette de vreemdelingen met eene ligte buiging, en zette zijnen togt naar de groote poort van het kasteel voort. De hovelingen stonden in eene der galerijen stil, maar de vertrekken des konings werden voor den minister geopend. HENDRIK VIII, die toen drie en twintig jaren

(1) Op den 18 Augustus 1513, in den oorlog tusschen HENDRIK VIII van *Engeland* en LODEWIJK XII van *Frankrijk*, werd er een slag geleverd bij *Guinegate*, niet verre van *Calais*, die den Sporenslag (*la bataille aux Epérons*) genaamd werd, omdat, gelijk de Engelschen smadelijk zeiden, de Franschen meer gebruik maakten van hunne sporen dan van hunne klingen. — Nog een andere veldslag staat in de geschiedenis bekend onder den naam van den *Sporenslag*, die namelijk, welke geleverd werd te *Kortrijk*, op den 11 Julij 1302, door PHILIPS IV VAN VALOIS, tegen de Vlamingers, in welken de laatsten eene volkomene overwinning behaalden, en waarin *acht duizend* vergulde sporen den overwinnaars in handen vielen, waarna deze veldslag dien naam verkreeg. — Het is deze Sporenslag, van welken eene uitmuntende afbeelding, vervaardigd door den Antwerpschen kunstschilder N. DE KEIJZER, der 's Gravenhaagsche tentoonstelling van 1839 eenen grooten luister heeft bijgezet. *De vertaler.*

eud was, hield zich, met zijne minnares Elizabeth Blount, bezig met de beschouwing van eenige prenten, welke men hem uit *Italië* gezonden had; want deze vorst was een hartstogtelijk beminnaar der schoone schilderkunst.

— Zijt gij het Wolsey? vroeg hij, zonder zich te laten storen; neem eenen stoel, en kom eens mede deze teekeningen bezien.

Wolsey, die zich niet minder met de vermaken des konings dan met de staatszaken bezig hield, en die zijne geheele gunst aan deze wellevendheid verschuldigd was, plaatste zich voor de tafel, en beschouwde de teekeningen, die uit *Florence* gekomen waren, als of hij er het levendigste belang in stelde; zijne geestelijke waardigheid scheen geenszins afgeschrikt te worden door de ligtzinnige onderwerpen, die zich van tijd tot tijd aan zijne blikken vertoonden. Als de koning, met den arm om de bekoorlijke gestalte van ladij Blount geslagen, haar, zonder zich te ontzien, nu en dan eenen kus ontroofde, dan achtte Wolsey zijn roomsch purper niet beleedigd; en daarenboven, hij voelde den anderen arm des jeugdigen monarchs, met eene beminnelijke gemeenzaamheid, op zijnen schouder leunen.

— Kan uwe majesteit een oogenblik over ernstige zaken spreken? zeide hij eindelijk, toen hij de laatste teekening met oplettendheid beschouwd had.

— Gaarne, mijn waarde Wolsey; maar wees kort, bid ik u.

— Ik zal in een oogenblik gedaan hebben. — Ik heb de bewijzen, dat Ferdinand *de katholijke* ons op eene onwaardige wijze misleidt. Terwijl hij ons met vriendschappelijke woorden te gemoet komt, teekent hij traktaten met *Frankrijk*, in tegenstrijdigheid met die, welke hem aan ons verbinden.

— De schandelijke verrader! het zal hem berouwen. Geef bevel aan onze troepen in *Guyenne*, dat zij in *Navarre* vallen, en in dat verfoeijelijke land alles te vuur en te zwaard verwoesten. — Wat zegt gij er van?

— Het leger is geheel vervallen door den oorlog, van welken FERDINAND ons al de kosten heeft laten betalen; het zou nuttiger zijn, dat wij zelven met LODEWIJK XII, die oud wordt en naar rust verlangt, een verdrag sloten. Daartoe heb ik onderhandelingen geopend, die zoo goed geslaagd zijn, dat *Frankrijk* heden om een verbond vraagt. De hertog van LONGUEVILLE heeft mij in het geheim gezegd, dat de koning, ondanks zijne vijftig jaren en in weerwil van zijne zwakheid en zijne gebreken, gaarne zou willen hertrouwen.

— Wij moeten hem mijne zuster MARIA geven.

— Daaraan heb ik ook gedacht; maar zij is nog zeer jong.

— Zij is zestien jaren; ik wil haar een schoon koninkrijk schenken.

— Maar gelooft gij dan, dat zij er behagen in zal scheppen, eenen reeds bejaarden koning te huwen?

— Ik zou wel eens willen zien, dat zij zwarigheid maakte. Zie hier, wat overeengekomen is, WOLSEIJ! verhaast de uitvoering, uit vreeze, dat dit voordeel ons mogt ontsnappen.

WOLSEIJ, de zoon van eenen vleeschhouwer, had zich, door zijne bekwaamheid, tot den rang van eersten minister verheven. — Eerst hoogleeraar aan de hoogeschool van *Oxford*, had hij zich, door zijne vriendelijke manieren en door de sluwheid van zijn verstand, de bescherming van eenige bisschoppen verworven; maar hij streefde zijne beschermers, die hem met hun vertrouwen vereerd hadden, voorbij, door meerdere talenten aan den dag te leggen. Hij werd bisschop van *Lincoln* en deken van *York*, vervolgens erfgenaam der bisdommen van *Hereford*, *Worcester* en *Bath*, daarna eindelijk kanselier van *Engeland*, kardinaal, vriend en vertrouweling van HENDRIK VIII. Hij alleen wist het onstuimige karakter des konings te behandelen, en dit was de moeijelijkste taak, die hem, gedurende de vijf en

twintig jaren, dat hij de gunsteling des monarchs mogt heeten, was opgelegd. De trotsche Engelsche adel kroop aan zijne voeten en ontving van hem meer dan ééne beleediging; want deze staatsdienaar, buigzaam en gedwee als eene slang, om den schepter gekronkeld, was vol hardheid en verwaandheid omtrent hen, die hij in zijne magt had.

Het was niet zonder reden, dat Wolsey den goeden wil van prinses Maria betwijfelde; hij wist, dat zij verliefd was op Karel Brandon, hertog van *Suffolk*. De koning had deze genegenheid niet opgemerkt. De jeugdige vorstin had wel eenige der gebreken van haren broeder, maar door de natuurlijke zwakheid harer kunne waren die gematigd. De woestheid des konings was bij haar slechts eene aangename levendigheid. De blinde stijfhoofdigheid, die dezen vorst onhandelbaar deed zijn, maakte van zijne jeugdige zuster een grillig en eigenzinnig ding. Zij begon, met het huwelijk te weigeren, dat men haar voorsloeg; maar zij moest echter wijken voor de volharding van Wolsey en voor den ijzeren wil van Hendrik VIII. Het ligt in de bestemming der vorstelijke personen, zich opgeofferd te zien aan staatkundige inzigten, wier doel echter bijna altijd mislukt; eene ministerieele berekening en eene uitbarsting van den kwaden luim des konings tegen zijnen schoonvader Ferdinand schenen het lot der prinses Maria beslist te hebben; maar de dood, die, met eenen enkelen ademtogt, alle dingen kan omverwerpen, gaf later aan dat jonge meisje hare vrijheid, benevens al de aangename verwachtingen, welke zij reeds vernietigd waande, terug.

De onderhandelingen, door den hertog van Longueville geopend, konden niet wel anders dan gelukkig slagen: in minder dan eene maand was alles vastgesteld. Suffolk kreeg verlof, om de prinses naar *Frankrijk* te geleiden, en hij troostte zich, de schoonbroeder van Hendrik VIII niet te kunnen zijn, met de hoop, de minnaar eener koningin te

zullen worden. Het huwelijk werd te *Abbeville*, op den 9 October 1514, voltrokken.

Toen de grijze dienaars van den koning van *Frankrijk* deze zestienjarige bruid zagen, riepen zij treurig uit:

— Onze koning kon, in zijn echtelijk bed, geen smakelijker noch frisscher dood laten komen, dan deze; doch zij zal hem weldra naar eene andere wereld doen verhuizen.

En, in der daad, de grijze Lodewijk had naauwelijks zijne jeugdige gade in het paleis de *Tournelles* ingeleid, of alles ging er den verkeerden gang. De koningin bragt eene geheele verandering in de gewoonten van den goeden man: meestal deed zij hem te middernacht naar bed gaan, ofschoon hij de gewoonte had, te acht uren te gaan slapen; of te tien uren eten, hoewel hij niet voor twaalf uren honger had.

De koning wilde zich ook wel van zijne pligten als nieuwgetrouwde kwijten; maar de jicht en de koorts lieten hem geene acht dagen rust. De hertog van Angoulême werd dan ook door de geneesheeren heimelijk verwittigd, dat de troon hem weldra zou toebehooren.

Verscheidene tijdgenooten hebben verzekerd, dat François op de koningin verliefd geworden was, en dat hij misschien wel eene groote onvoorzigtigheid zou hebben kunnen begaan, indien de ridder de Grignols hem niet ernstig den tekst gelezen had.

— Ziet gij dan niet, zou deze grijze krijgsman schertsende gezegd hebben, dat dat listige wijf niets anders verlangt, dan douairière van *Frankrijk* te worden? — Met hare zestien jaren zal zij dit niet lang blijven, en gij zult door u zelven onterfd worden.

Maar het is waarschijnlijk, dat Grignols zich, aangaande de ware beweegreden der onvermoeide najagingen van François, vergiste; en dat de eerste prins van den bloede, onder den uiterlijken schijn van galanterie, eene gestrenge waakzaamheid verborg.

Louise van Savoije, zijne moeder, verliet de koningin den geheelen dag niet; des avonds gaf zij haar in handen van mevrouw d'Aumont, de eerste staatdame, van eene beproefde getrouwheid, en die zich, in naam der hoofsche étiquette, in de slaapkamer der koningin ophield. — Hendrik VIII ontving brieven van zijne zuster, in welke zij zich over dezen dwang bitterlijk beklaagde. De verveling verslond haar te midden der onbekende gezigten, die haar meer wantrouwen dan eerbied betoonden, en wier taal zij moeijelijk sprak. Zij verzocht, dat men haar uit *Engeland* eenige jonge meisjes, als hofdames, zou overzenden; en Anna Boleijn, ofschoon toen naauwelijks tien jaren oud, werd het eerst gekozen, uit hoofde van haren vrolijken luim en hare geestige scherts. Kwaadsprekende lieden hebben verzekerd, dat het meer aan eene galante list van hare moeder te danken was, dat haar deze onderscheiding te beurt viel. Daar François I het gebruik der koningen, om erkende minaressen te hebben, nog niet had ingevoerd, en daar het zedenbederf nog niet met een open gelaat rondwaarde, is het moeijelijk, in dit opzigt de waarheid te kennen.

Sedert langen tijd bekleedden de Boleijns hooge ambten en waardigheden in *Engeland:* Sir Thomas, de vader van Anna, was in verschillende gezantschappen gebruikt; ook bestonden er, in de jaarboeken der stad *Londen*, burgemeesters van dien naam. Ladij Boleijn was eene miss Howard, en de nicht van den hertog van Norfolk, na Wolsei de eerste man in den raad. Dit was meer dan genoeg, om de keuze van Anna tot hofdame te billijken.

Anna Boleijn, in een klooster opgevoed, was niet dan zeer zelden aan het hof verschenen. Haar afkeer van het kloosterleven, welken zij, van hare kindschheid af aan, aan den dag leide, en de toejuichingen, welke aan hare minste woorden ten deel vielen, deden hare familie besluiten, om haar niet

van de wereld te scheiden, in welke zij waarschijnlijk eenmaal zou schitteren.

Naauwelijks te *Parijs* aangekomen, zag ANNA koning LODEWIJK XII, na twee maanden hertrouwd geweest te zijn, sterven. De koningin, verklaard hebbende, niet zwanger te zijn, beklom FRANS van ANGOULÊME (FRANÇOIS I), zonder hinderpalen, den troon. Echter beweert BRANTÔME, dat MARIA eene zwangerschap zou geveinsd hebben; maar deze betichting is meer dan twijfelachtig, en men vindt zelfs een bewijs van derzelver valschheid in het geheime huwelijk der prinses met den hertog van SUFFOLK, weinige dagen na den dood van LODEWIJK XII, als ook in de brieven van FRANÇOIS I aan HENDRIK VIII, ten einde over de bevrediging van den koning van *Engeland* met dezen nieuwen schoonbroeder te onderhandelen, eene onderhandeling, die zonder moeijelijkheden slaagde, omdat HENDRIK veel van den hertog van SUFFOLK hield, en wijl deze koning zonder moeite de staatkundige redenen vergat, om alleenlijk naar zijnen haat of naar zijne genegenheid te luisteren.

Na de terugkomst van MARIA in *Engeland* werd ANNA BOLEIJN onder de staatjuffers der koningin CLAUDE, gemalin van FRANÇOIS I, geplaatst. Zij bleef tien jaren in *Frankrijk*, zonder beschermers, zonder raadslieden, geene andere bedienden hebbende dan eene min, die haar niet overal konde verzellen, en eenen ouden huisbediende, zeer weinig geducht voor de krijgshaftige en galante jeugd van het hof. Ondanks de schijnbare ligtzinnigheid van haar karakter, bleef zij staande, te midden der gevaren, die haar omringden, en hare onvoorzigtigheid zelve was een waarborg harer deugd, omdat hare vijanden nimmer een enkel bewijs konden leveren tot staving van geruchten, welker lompheid genoeg was, om ze ongeloofelijk te maken.

ANNA BOLEIJN was kloek en slank. Zij bezat eene natuurlijke bevalligheid, duizendmaal verheven boven die, welke

de opvoeding geeft. De zachtheid en de vrolijkheid stonden op haar levendig gelaat te lezen; in de hoeken van eenen bekoorlijken mond verdween de glimlach niet, dan in de laatste tijden van haar ongeluk. Hare zwarte lokken beantwoordden volkomen aan de kleur van haar vel, dat zoo schitterend blank was, dat zij, op den ouderdom van dertig jaren, nog zoo frisch en jeugdig scheen, als toen zij nog slechts achttien bereikt had. Hare oogen vooral waren van eene onvergelijkelijke schoonheid; derzelver uitdrukking en levendigheid hadden een vermogen, van hetwelk de lezer de uitwerkselen zal weten te schatten.

Hare handen waren zeer schoon, en echter zag men aan de pink der eene hand eenen misvormden nagel, door een toeval in hare kindschheid veroorzaakt; hare tanden waren bewonderenswaardig, maar wanneer men ze naauwkeurig bezag, dan kon men er eenen ontdekken, die op eene onregelmatige wijze geplaatst was. Met veel oplettendheid, en wanneer men zich in een zeker licht plaatste, dan bevond men ook, dat een der sleutelbeenderen een weinig meer vooruit stak dan het andere. Men zal moeijelijk gelooven, dat deze bijna onmerkbare wanstaltigheden, door honderd zeldzame en benijdenswaardige bekoorlijkheden vergoed, aan hare vijanden de stof geleverd hebben, om van deze zoo gezochte vrouw eene soort van monster te maken. Dit verstrekt tot maatstaf voor het vertrouwen, hetwelk dezelfde schrijvers verdienen, wanneer zij de onvolkomenheden van haar karakter of de dwalingen van haar gedrag schetsen; wanneer zij haar van zedenbederf en ketterij beschuldigen, met eene hartstogtelijkheid, in welke de haat en de partijwoede maar al te zeer zigtbaar zijn. En drie eeuwen waren niet te veel, om den lezer de onpartijdigheid van den levensbeschrijver te waarborgen. De misslagen van deze belangwekkende vrouw zullen noch weggenomen noch veracht worden; maar men zal toch tevens zien, dat deze misslagen uit

een edel en goed hart, uit eene edelmoedige en verhevene ziel ontsproten.

Men wist, in die tijden van Homerische ruwheid, de scherts niet dan kwalijk te behandelen: het gevolg der misstappen van ANNA BOLEIJN was het begin der omwenteling, die in den geest en in den toon van het hof ontstond. De Latijnsche geestigheid van ERASMUS had toen nog slechts de geleerden beschaafd. De vrouwen konden de werken niet kennen, welke de hoogescholen verslonden. De snedige gezegden der overwinnaars van *Marignan* wogen zoo zwaar als hunne harnassen. Na den slag van *Pavia* (1), toen FRANÇOIS I, wars van den oorlog, zich door dichters en kunstenaars deed omringen, werden de uitdeelers van lansstooten geheel verdrongen door de vernuftige geesten en de lieden van smaak. MARGARETHA VAN VALOIS en ANNA BOLEYN hadden aan de gezellige verkeering eene zekere levendigheid bijgezet; RABELAIS en CLEMENT MAROT gaven die aan de letteren; zonder hen hadden MOLIÈRE en mevrouw DE SEVIGNÉ, in de volgende eeuw, den weg niet gebaand gevonden. De drie of vier brieven van ANNA aan HENDRIK VIII, door den kardinaal CAMPEGGIO geroofd, kunnen geen juist denkbeeld geven van de verdiensten dezer vrouw, want de vooroordeelen der eerzucht en der vrees, ingeboezemdd oor eenen jaloerschen en weinig handelbaren vorst, belemmerden haren geest; men vond er echter niets dan zachtheid in. — En het is geenszins in dien brief, dien zij schreef op het oogenblik, dat zij gereed was om te sterven, dat men hare zoo vermaarde vrolijkheid moet zoeken; maar wij zijn gelukkig genoeg geweest, eenige brieven in handen te krijgen, door haar zelve aan de vriendin harer kindschheid en hare gezellin in het klooster, miss ANNA SAVAGE, gerigt. Deze briefwisseling bevat al de bouwstoffen, welke wij aangaande het verblijf van ANNA BOLEIJN aan het

(1) In 1525.

hof van FRANÇOIS I hebben kunnen verzamelen. De gebeurtenissen, van welke in dezelve gesproken wordt, zijn genoegzaam geweest, om eene voegzame orde daar te stellen, en, ondanks de min of meer groote gapingen, zal men de ontwikkelingen van het karakter onzer heldin, welke wij nu uit de kindschheid zien te voorschijn treden, kunnen volgen.

De lezer zal zich niet verwonderen, in deze brieven eene vrijheid van uitdrukking te vinden, waartoe de jonge meisjes van den tegenwoordigen tijd onbekwaam zouden zijn. Men vergete ook niet, dat ANNA BOLEIJN, zonder het te weten, aan eene hervorming in de taal der beschaafde gezellige verkeering arbeidde; de losheid van haren stijl zal ons vergunnen, deze buitengewone vrouw juist te beoordeelen, die in den hoogsten graad al de middelen tot verleiding bezat.

II.

« Ik word van top tot teen eene Française, mijne lieve NANCIJ! Sedert twee jaren, verzekert men, ben ik veel veranderd. Onlangs, toen wij uit de kapel kwamen, hoorde ik iemand, met eene zachte stem, achter mij zeggen:

— Ik verzeker u, dat dit kleine meisje eenmaal de schoonste van het hof zal worden.

Niemand onder het gevolg, dan mij, kon men een klein meisje noemen; dus, mijne lieve! ziet gij, dat ik ergens eenen bewonderaar onder de menigte heb. Ik wensch hartelijk, dat deze edelman zich daarin niet vergisse.

Ik heb gisteren de koningin, voor prinses MARGARETHA, de zuster des konings, die genegenheid voor mij heeft opgevat, verlaten. Daarover ben ik zeer blijde, omdat zij niet zoo overdreven streng is als mevrouw CLAUDE. Zij is door dichters en kunstenaars omgeven, en zeer bekwaam; zij bestormt de poëzij met den beroemden MAROT; wij noemen

haar de tiende muze en de vierde bevalligheid, schoone bijnamen, welke ik haar zou kunnen benijden.

De schilder Roux, die tevens een uitmuntend toonkunstenaar is, geeft haar les op de luit en in het zingen. De prinses heeft mij veroorloofd, aan deze lessen deel te nemen; en daar ik eene dragelijke stem schijn te hebben, en handig met mijne vingers ben, heb ik daarin eene soort van talent verkregen, en wij zingen stukken met drie partijen, namelijk des avonds, in den tuin, voor de staatjuffers bestemd.

Ik schrijf aan Sir Thomas, om hem van de verandering, in mijnen toestand voorgevallen, te verwittigen. Is het niet beter, de vertrouwelinge en de vriendin eener prinses te zijn, dan de vergetene volgelinge eener koningin? Mijn vader zal zich gevleid gevoelen, eerzucht bij mij te ontdekken. Eerzucht, Nancij! neen, ik heb dezen waarlijk mannelijken hartstogt niet. Welk eene onaangename bezigheid moet het zijn, te arbeiden, om zijne loopbaan af te bakenen, zoo als de jonge lieden zeggen! Voor ons, vrouwen, is er, Gode zij dank! slechts ééne wijze, om voort te komen, het huwelijk; en, door eene groote goedheid des hemels, is ons de gemakkelijke taak opgelegd, van te moeten wachten.

Wij hebben hier eene kwijnende schoonheid, die den koning en het geheele hof doet zuchten, namelijk mevrouw de Chateaubriand. Wanneer ik de treurigheid en de inspanning van zijne majesteit François I bij haar zie, wanneer ik aan de hardheid, aan den minnennijd van den echtgenoot denk, o! dan zet ik het mij in het hoofd, dat het beter is, zijne vrijheid te bewaren, dan te leven als zij. Des morgens, wanneer ik wakker word, dank ik God, dat ik de verveling en de zorgen der schoone gravin niet ken. Bid Hem, dat Hij mij altijd voor dezelve behoede, en laat ons vrolijk het geluk bezingen, meisjes te blijven.

Men lacht in dit land gaarne, en door mijn humeur ben ik genoegzaam eene *Gauloise*. Men noemt mij mejuffer

DE BOULEN, omdat een opper-geheimschrijver des konings verzekert, dat dit de ware naam mijner familie was, eer zij zich in *Engeland* nederzette. Ik zeg, even als de nar: « ik was er toen niet!"

Wat mij bovenal in de prinses MARGARETHA bevalt, is, dat zij zich tegen de steekspelen en de vertooningen van nagemaakte gevechten verzet. Zij bevindt zich daarbij steeds als op de pijnbank, wegens de gevaren, aan welke de koning, haar broeder, is blootgesteld. Wij zeggen luide en overal, dat het voldoende is, zijn leven in de eigenlijke veldslagen te wagen, zonder dat men elkander nog daarenboven, als in familie, vermoordt, alleen om zich te vermaken, en dat deze verlustigingen niet naar onzen smaak zijn.

— Gij zijt een kind, mijne kleine! zeide mij de gravin DE CHÂTEAUBRIAND; gij zult de gebruiken niet doen afschaffen.

— Het is waar, mevrouw! antwoordde ik, dat ik nog geene vijftien jaren tel, maar dat zal weldra komen; ik durf zelfs gelooven, dat ik mij mag beloven, er eens achttien te tellen. Laat dan aan de meisjes van mijne jaren den tijd, om grooter te worden, wij zullen zien, wat er van de modes zal worden.

De prinses MARGARETHA lachte hartelijk over mijne vrijpostigheid.

— Zie, zeide zij tot den koning, ziedaar een meisje, dat eene scheuring in uw hof zal te weeg brengen, en weet, dat ik hare ijverigste discipelin ben.

— Ja, ja! gij beiden zult u proselieten maken! Maar als nu eens twee jonge haantjes om de schoone oogen van mejuffer ANNA wilden vechten, wat zou zij dan zeggen?

— Wat zoudt gij zeggen, mijne vriendin? vroeg de prinses.

— Ik zou hun zeggen, dat zij eene dwaasheid begaan, en in afwachting, dat ik tusschen de strijders zou moeten kiezen, dan zou het zeker de doode zijn, aan wien mijn hart de voorkeur zou geven.

— Maar nu, indien de verslagene slechts eene kleine kwetsuur ontving, en eene beloóning voor zijn ongeluk en zijnen moed kwam vragen?

— Dan zou ik hem naar *Frankfort* zenden, om de liefde-viool te leeren bespelen.

Sedert dien dag zeide de koning dikwijls tot zijne zuster: neem toch dat kind mede, dat hare minnaars naar *Duitschland* wil zenden, om de liefde-viool te leeren bespelen. — Dat heet wel aan het hof te verkeeren, mijne lieve vriendin!

— Ik ben vijftien jaren, Nancij! men begint de aandacht op mij te vestigen; men noodigt mij uit tot den dans; men zegt, dat ik liet ben, en ik gevoel mij gestemd, om het te gelooven. Wat mij tegenwerkt, is, dat mijne gestalte mij den trek gespeeld heeft, mij een kind te doen schijnen tot op het oogenblik, dat ik dien zoo zeer gewenschten ouderdom zal bereikt hebben; daarna heeft zij zich eensklaps, in eenige maanden, ontwikkeld, en zij, die mij te jong vonden, om eenen oplettenden blik te verdienen, hebben een besluit genomen, waardoor ik nu achttien jaren ben; dat noem ik mij drie schoone jaren te ontstelen. Wanneer men ook eene vraag aangaande *Engeland* tot mij rigt, dan antwoord ik: « vijftien jaren!" — Eene vreemdeling kan zich omtrent de fijnheden der taal vergissen.

Prinses Margaretha gaf gisteren een bal, en de koning deed mij de eer aan, mij te kiezen. Daar ik mij nu in deze oefening wel kwijt, en de monarch er vermaak in scheen te scheppen, schaarde zich dadelijk eene bende bewonderaars achter mij; men fluisterde elkander toe, dat ik een vogel was, wegens mijne ligtheid, eene toovergodin, uit hoofde van mijne bevalligheid, en weldra werd dit gefluister als de aanval eener batterij. Men schoot de vleijerijen als met het geweer op de borst op mij af. Toen de dans geëindigd was, volgde de heer de Chisseij, een edelman des konings, mij na, terwijl hij mijne bekoorlijkheden met luider stemme roemde.

— Wat is zij verleidelijk! zeide hij; niets is zoo zacht en tevens zoo levendig als hare oogen.

— O! ik geef de voorkeur aan haren glimlach, viel de heer DE POMPERANT hierop in, die in dienst van den *Connetable* is.

— Welke dwaasheid! het schoonste dat zij heeft, zijn de oogen.

— Het is de mond.

— Neen, voor den d....l! ik houd het met de oogen.

— En ik met den glimlach!

Er ontstond een hevige twist. De heer DE CHISSEIJ, met de baret op het eene oor, schudt de pluimen geweldig, zwerende, dat hij POMPERANT wel zal weten te dwingen, om zich onder zijne banier te scharen. De snorkerij is, onder de strijdhaftige jeugd aan dit hof, zeer in zwang.

— Verminder uwen hoogmoed voor de helft, zeide de eene, en u zal nog genoeg overblijven, om u het leven te kosten.

— En gij, antwoordde de andere, zie wat moed op te doen.

— Ik zal er u meer van afstaan, dan gij bezit, en ik zal echter nog het dubbel overhouden.

Men kwam overeen, om reeds den volgenden dag een besloten tournooispel te houden. POMPERANT, verrukt van te zullen vechten, doorliep de gaanderijen, tot de vrienden van DE CHISSEIJ zeggende:

— Raadt hem, behoorlijk te biechten, want hij heeft twist met mij gezocht.

Ik ging, om den koning te verwittigen van hetgene er gebeurd was. Hij meende, dat het gemakkelijk zou zijn, deze beide onzinnigen tot rede te brengen, en hij liet hen roepen.

— Mijne heeren! zeide hij tot hen, indien er een tweegevecht mede gemoeid is, versta ik niet, dat men vecht, zonder eenen scheidsman ter beslissing gekozen te hebben. Ik denk, dat gij eenen regter van mijne keuze wel zult willen aannemen, en dat gij mij op uwe eer zult beloven, u aan zijne uitspraak te onderwerpen.

Zonder te aarzelen, beloofden het de beide partijen.

— Welnu, ik geef u mejuffer DE BOLEIJN tot scheidsregter, die op dit punt bijzonder geslepen is.

— Laat ons zien, hoe dit kind zich uit de zaak zal redden, zeide mevrouw DE CHÂTEAUBRIAND, die mij misschien verlegen wilde maken.

Ik plaatste mij tusschen de beide tegenpartijders, terwijl ik hun gebood, mij hunne grieven voor te stellen. Dit geschil, zoo koel voor den scheidsregter herhaald, had veel overeenkomst met eenen twist tusschen schooljongens.

— Inderdaad, mijne heeren! zeide ik lagchende, mijne regterlijke deftigheid is niet bestand tegen dergelijke dwaasheden. De evenaar in de weegschaal des regts zal bij mij noch aan den eenen noch aan den anderen kant overhellen, want er is in dit geheele geval niets dat zoo veel weegt als eene penneschacht. Ziet hier echter mijnen wil: Mijnheer DE CHISSEU! die mijne oogen zoo zeer roemt, ik verbied u te vechten, onder straffe, van nimmer eene enkelen blik van mij te erlangen; en gij, mijnheer DE POMPERANT! die eene voorkeur voor mijnen glimlach betuigt, ik verklaar u, dat gij, indien gij den degen trekt, op mijne lippen nimmer dan verwijt en gestrengheid zult vinden. — Nu, mijne heeren! indien deze zaak niet een voorwendsel is, om eenigen heimelijken haat te vermommen, dan moeten mijne bedreigingen genoegzaam zijn, om u terug te houden en u te doen bedaren; maar indien gij de geregtigheid misleidt, en, ondanks mijn vonnis, handgemeen wordt, dan roep ik de geheele gramschap van zijne majesteit over u in.

— En gij zult die niet te vergeefs inroepen, zeide de koning. Dus, mijne heeren! ik geef u mijn woord als edelman, dat gij, indien gij u niet aan de uitspraak van mejuffer DE BOLEIJN onderwerpt, uwe fortuin en uwe vrijheid op het spel zet.

— Dat zou het vermaak van eenige wonden te bekomen,

al te duur zijn betaald, vervolgde ik. Geeft elkander de hand, mijne heeren! en omhelst elkander voor de kosten van het proces.

De beide jeugdige snoevers omhelsden elkander vriendschappelijk, terwijl grijze knevelbaarden de wijsheid der rigteres tot de wolken verhieven. Dit kleine tooneel maakte gerucht, en men sprak er den geheelen avond over. Ik voegde mij bij het gezelschap der verzoende vijanden, om in de gaanderijen rond te wandelen. De dansen begonnen op nieuw, en de koning leidde mij andermaal op. De hovelingen wierpen mij schuinsche blikken toe, in welke ik vrees en ontsteltenis las. Zamenscholingen vormden zich in de hoeken der danszaal, en de meest bedrevene gissers telden op de vingers en fluisterden elkander iets in. Zij, die bij de dichters verzen, aan de minnares des konings gerigt, gekocht hadden, hielden ze in den zak, uit vreeze, die aan eene reeds vergetene vrouw te zullen schenken.

Ik behoef u niet te zeggen, dat mijne talenten plotseling diegene met bewondering vervulden, die daaraan tot heden toe nog niet gedacht hadden. Eerzuchtigen vormden al naauwer en naauwer wordende kringen om mij, en rigtten eindelijk tot mij eenige onbeduidende gezegden; daarna verwijderden zij zich, verrukt over hunne bekwaamheid. De prinses Margaretha vermaakte zich, met eene soort van eerbied voor mij te veinzen, ten einde die hofvliegen, in twee partijen verdeeld, nog meer in verwarring te brengen. De kanselier Duprat zelf rekende het van belang, eenige inlichtingen te verkrijgen; maar ik vermoed, dat mijne antwoorden hem de moeite, te dien oprigte nieuwe stappen te doen, wel zullen besparen.

Bewondert gij het niet, met welke vaardigheid deze goede lieden de schandelijkste onderstellingen aannemen? Ik zal hun misschien eens doen begrijpen, dat zij vergeten hebben, de eer en de fierheid van Anna Boleijn mede in hunne rekening te brengen.

— Nu zijt gij in de mode, mijne kleine! zeide de prinses, mij omhelzende.

— Het schijnt, dat ik in de mode ben.

Dezen morgen kwamen de bezoekers in menigte bij mevrouw D'ALENÇON; de beide eersten waren POMPERANT en CHISSEIJ; het zou ons kwalijk gestaan hebben, hun den toegang te weigeren. De koning zelf verscheen weldra. Men plaagde mij zoo lang, dat ik genoodzaakt was, te zingen en op de luit te spelen; het zijn toch zonderlinge menschen, die Franschen! eensklaps grijpt de bewondering hen bij de keel, als eene ontsteking; mijne minste gezegden worden, met toevoegsels en uitleggingen, tot driewerf herhaald. De menschen gonzen in menigte rondom mij, terwijl zij mijne bewegingen en gebaren met angstvalligheid volgen, en mijne blikken als verslinden, gelijk de visschen, die men op broodkruimels vergast. De koning, dit ziende, naderde mij insgelijks en zeide:

— Mejuffer DE BOLEIJN zal mij mijn hof ontnemen; nu is het aan mij, tot het hare te behooren; maar, om haar te behagen, moeten wij de wapenen daar laten en ons vernuft scherpen, mijne heeren! Laat ons les nemen bij CLEMENT MAROT, en mandolines van *Madrid* doen komen, zonder dat hebben wij volstrekt geene kans om wel te slagen.

Waarlijk, ik ben in de mode.

De heer ROUX heeft, in voor den koning ontworpene teekeningen van *Fontainebleau*, in een zeer fraai karton, aan eenen zijner engelen mijn gelaat gegeven. Deze teekeningen hebben eene algemeene geestdrift verwekt, en mijne trekken zullen uit het palet van DU ROSSO (ROUX) uitgaan, om van de toekomende geslachten gezien te worden; dat is ten minste eene eer, voor welke ik gevoelig ben."

III.

«Mijne lieve NANCIJ! ik geloof, dat de wonderbaarste lotgevallen voor mij bewaard zijn. Ik zal u, door een enkel woord, van schrik doen verstijven: de koning is smoorlijk

op mij verliefd! Ik zeg u dat daar zoo, zonder voorzorg, opdat gij vervolgens in mijne onrust moogt deelen, want ik ben nog geheel buiten mij zelve van hetgene mij gebeurd is. Luister nu:

Men verzekert, dat de Gravin DE CHÂTEAUBRIAND eerst aan den Connetable VAN BOURBON, boven den koning, de voorkeur gegeven had. Er was tusschen deze beide voorname personen een minnenijd ontstaan, en zoo werden twee ruwe en hoogmoedige gemoederen verdeeld. Ten einde zijnen neef, wien hij nog een kwaad hart toedraagt, te vernederen, heeft FRANÇOIS, hem den degen niet kunnende ontnemen, BONNIVET, dien de Connetable verfoeit, tot hoogen rang verheven: men heeft, namelijk, dien hoveling tot groot-admiraal benoemd, en hem met geld en eerbewijzingen overladen. Tot dien prijs zal BONNIVET altijd veil zijn, om den Connetable den voet dwars te zetten. Hij heeft dan, met groote kosten, een prachtig kasteel gebouwd, nevens de heerlijkheid van BOURBON, waarvan hij de leenman is; zoodat de woning van zijnen opperleenheer bij de zijne eene nederige hut gelijkt.

Op zekeren dag spreekt de schoone gunsteling, met een ongedwongen gelaat, tot ons van zijnen kleinen eigendom, noodigt ons op een feest, en verzoekt om de eer, van den koning te mogen onthalen.

Wij varen de *Loire* af tot *Tours*, waar wij draagstoelen, paarden en wagens vonden van allerlei soort, om ons, door een bekoorlijk land, naar *Bonnivet* over te brengen. Houten tenten zijn op weg in gereedheid gebragt, voor de oogenblikken van rust. Bedienden van den admiraal wachten ons daar met levensmiddelen en ververschingen. Nimmer heeft men eene dergelijke pracht en weelde gezien. De koning is als betooverd, omdat de Connetable zich op de lippen bijt; en wij vrouwen, die niets verlangen dan ons te vermaken, wij bewonderen alles, wij geven bij elke schrede eenen kreet van verbazing, wij lagchen en zingen in de draagstoelen en op de muildieren,

terwijl wij onder hooge boomen voorttrekken. Te *Bonnivet* aangekomen, vinden wij eenen kostbaren maaltijd, een bewonderenswaardig tafelgereedschap, eene huishouding, van het hoofd tot de voeten nieuw, een geheel feestelijk aanzien, vrolijke gezigten, muzijk en lange gaanderijen, om er onze beenen in te bewegen. Men hoort niets dan vreugdekreeten; niet één wapengerucht, niet éénen twist; men ziet overal fluweel, zijde en goud. De koning veinst zich tot den Connetable te wenden, wanneer hij zijne verrukking wil betuigen over de heerlijkheid van zijnen gunsteling.

— Het is hier in der daad zeer schoon, antwoordt hem de Connetable; dat moet u veel kosten, Sire! als of hij geloofde, dat de koning de kosten betaalde, en de koning antwoordt door eenen nieuwen kreet van toejuiching.

Den tweeden dag gaan wij vroegtijdig op de jagt. Ten einde een bewijs van ijver en goeden luim te geven, snellen de dames moediglijk te paard het bosch in; men herkent de gemaakte schoonheden niet meer; broze schepseltjes, die geenen tuin kunnen doorgaan zonder zonnescherm, waaijer of vliegenklap, en behoorlijk door bedienden vergezeld, springen op rossen, welke zij niet kennen, en stellen haar teeder gelaat bloot aan de zon. Ik, die geene nuf ben, ik jaag het hert achterna, ik spring de sloten over. De mannen maken mij een compliment over mijne onverschrokkenheid. Wij loopen zoo ten hoogste een uur, en reeds heeft elke dame eenen geleider bij zich, die zich om haar beijvert en haar geen enkel oogenblik verlaat. De koning glimlacht, bij het zien van Bonnivet in gezelschap van prinses Margaretha; hij laat den Connetable met mevrouw de Châteaubriand omspringen, hetgeen mij moest verwonderen; maar het leven en het vermaak houden mij zoo sterk bezig, dat ik aan niets anders denk.

— Hier is een voortreffelijke weg, om in galop te rijden, zegt de koning tot mij, terwijl hij mijn paard een tikje geeft.

En ik vlieg als eene pijl uit den boog weg, den vrijen

teugel gevende aan mijn lastdier en aan mijnen ijdelen luim.

De jagt verdween als door betoovering. Men hoort in de verte, hoe langer hoe zeldzamer, het hondengeblaf, en het trompetgeschal, hetwelk langzaam verdooft; niemand is meer bij mij, dan de allerchristelijkste koning, en ik denk nog aan niets dan aan het vrolijk inademen der frissche morgenlucht; maar de wind gaat liggen, de zon klimt en blakert ons.

— Wij zijn verdwaald, zeg ik tot den koning.

— Dat is niets; laat ons dien weg inslaan, de jagt is aan dezen kant. Wij rijden met eene nieuwe drift en dwalen hoe langer hoe meer af; de tak van eenen boom treft mijn kapsel, en ziedaar, hoe het haar mijne schouders bedekt, als of het in mijne ijlhoofdigheid deelt. De koning stijgt af, onderzoekt of ik gekwetst ben, biedt mij zijne armen aan, om insgelijks af te stijgen, en ik, kind dat ik ben, ik werp mij er lagchende in. Ik voel mij teederlijk drukken, terwijl de ridder mij op het gras nederzet; maar waar is mijn verstand? — Ik weet het waarlijk zelf niet.

De ondervinding moest door eene eerlijke, gerimpelde matrone voorgesteld worden, eenen mageren en dreigenden vinger opheffende, om wijze raadgevingen mede te deelen. Wie toch zou mij hebben kunnen leeren, eenen vorst te wantrouwen, dien ik alleen en uitsluitend met zijne minnares dacht onledig te zijn? — Gij, een bedaard en verstandig meisje, die de waarde van zijne minste gebaarden kent, gij siddert, daar gij mij in de schaduw van eenen boom ziet zitten, als eene MAGDALENA gekapt, bij eenen koning van vier en twintig jaren, reeds vermaard door zijn vernuft en door zijne galanterie. Gij hebt gelijk, en ik ben eene zottin.

Intusschen herstel ik spoedig de wanorde van mijn toilet; maar eene enkele haarvlecht valt nog tot op mijnen schoot af, en ik wil die opnemen, toen de koning zich van dezelve meester maakt en er eenen kus op drukt; en nu eerst grijpen de schaamte en de ongerustheid mij aan. Te laat, zal de wijze

Nancij zeggen; ik bekenne het, en de les zal mij voordeelig zijn.

Ik verborg, zoo goed ik kon, den schrik, welken de aan mijnen haarlok gegeven kus mij had ingeboezemd, omdat men zich wegens de oorzaak mijner ontroering had kunnen bedriegen; ik zag weldra met genoegen, dat plotselinge gestrengheid in mijne houding den vorst een weinig verlegenheid veroorzaakte. De schertsende toon verdween geheel.

— Hoe oud zijt gij? vroeg de koning mij, na eenig stilzwijgen.

— Zeventien jaren, Sire!

— Wel! hoe komt het dan toch, dat wij onder de schoone jeugd van mijn hof nog geenen door u begunstigden aanbidder kennen? Heeft uw hart nog voor niemand gesproken?

— Voor niemand, Sire!

— Wij kennen echter uwen smaak; het vernuft is niet zeldzaam in *Frankrijk*, en wij hebben hier eenige jonge dichters, uwe opmerkzaamheid waardig.

De koning maakt een vrij lief versje, Nancij!

— Ik ken er eenen, vervolgde hij, dien gij geheel onderworpen hebt. Hij bemint u dit uur vuriger dan gij denkt.

— Dit uur? zeg ik. Misschien; maar indien hij gisteren eene andere beminde, is het te denken, dat hij morgen weder naar eene derde zal fladderen. Ik zal dus wijsselijk gehandeld hebben, wanneer ik mij niet zal gehaast hebben, om naar hem te luisteren.

— Met uwe bevalligheden, uwe talenten en uwen geest, zou het u ligt vallen, hem voor het leven te boeijen; ik ken hem, en ik zou voor zijne getrouwheid durven instaan. Die dichter is vrij vermogend. . . .

— Al ware hij magtiger dan gij zelf zijt, Sire! zult gij moeten bekennen, dat hij mij mijnen goeden naam niet zou kunnen teruggeven, indien ik dien voor hem verloor.

— Wanneer ik u zal gezegd hebben, welke waarborgen hij u zou komen aanbieden, welke bewijzen hij u van de kracht

zijner liefde zou kunnen geven, wanneer gij zijnen naam zult weten. . . .

O! neem hem niet, ik smeek er u om. Ik zou hem niet zonder vrees kunnen zien, en misschien zou ik hem aan geene kant der zee moeten ontvlugten.

— Wilt gij ten minste niet, alvorens hem terug te stooten, den tijd nemen, om er over na te denken? Deze man bemint u genoeg, om door uwe weigering wanhopig te worden.

— Sire! toen mijn vader mij alleen liet, te midden van een vreemd hof, heeft hij mij, terwijl hij mij teederlijk omhelsde, gezegd, dat ik nimmer iets moest doen, hetgeen ik moest vreezen hem te ontdekken; sedert ik mij hier aan mij zelve vind overgelaten, heb ik meer dan eens nagedacht over het gedrag, dat ik zou moeten houden, indien ik eenige vervolging mogt ondervinden. Zie hier de beide partijen, tot welke ik vastelijk besloten heb, mij te bepalen: de eerste, mij onder de bescherming des konings van *Frankrijk* te stellen; de tweede, oogenblikkelijk naar *Engeland* af te reizen, indien deze bescherming mij mogt geweigerd worden; en ik zou mij zeer teleurgesteld bevinden, indien gij niet tot steun wildet verstrekken aan een arm meisje, dat geene reden wil hebben, om voor haren vader te blozen.

De koning was ontsteld.

Ik zal uw verzoek toestaan, mejuffer! zeide hij met aandoening. Mijne eer is mij meer waardig dan het belang, dat ik in diengenen stel, van wien ik tot u spreek; maar beloof mij, aan het verdriet te denken, dat deze edelman zal te verduren hebben.

— Geloof, Sire! dat zooveel edelmoedigheid mij levendig treft. — Zonder de groote magt van dien persoon, en zonder den eerbied, die hem toekomt, zou ik hem de vriendschap eener zuster aanbieden.

— Hij neemt die met geestdrift aan, riep de Vorst, mijne hand grijpende; laat hem het genoegen, te gelooven, dat

de natuur hem met u vereenigt, bij ontstentenis der liefde.

Het moet een oud gebruik bij de mannen zijn, aldus van zich zelven te spreken, als of er van eenen afwezigen derden gesproken werd. Daar het gevaar mij nu toeschcen geweken te zijn, hernam ik mijne gewone wijze van handelen.

De koning bood mij zijne knie aan, om mij te paard te doen stijgen; ik zette er den voet, zoo ligt mogelijk, op, en sprong met vrij wat vlugheid op mijn ros, ten einde zijne hulp niet noodig te hebben. — Wij vertrokken in galop; naauwelijks hadden wij honderd schreden afgelegd, of wij ontmoetten prinses Margaretha, alleen met Bonnivet; de galante admiraal zag er verlegen uit, en het aangezigt ter aarde gekeerd. Langs eenen anderen weg kwamen de Connetable en mevrouw de Châteaubriand aan; de gravin weerstond moeijelijk de achterdochtige blikken des konings, terwijl Bourbon daarentegen scheen te zegepralen en volkomen gerust te zijn. Deze omstandigheid omwolkte het overige van dezen dag met ligte nevelen; het gelaat van den vorst werd zoo ernstig, dat niemand durfde lagchen; de Connetable alleen ging voort, zich zelven in het ongeluk te storten, door eene beleedigende vrolijkheid te veinzen.

Toen de avond gevallen was, maakte prinses Margaretha, bij het uitkleeden, mij in vertrouwen bekend met de vervolgingen van Bonnivet. Ach! mijne lieve! dat was geheel iets anders dan de galanterie des konings! De andere staatjuffers verwijderden zich, en ik ging alleen naar bed, digt bij de prinses, in een klein kamertje, welks deur wij open lieten, om ons beiden te beveiligen.

Het is in der daad zeer vreemd, dat de natuur zoo weinig krachten aan onze arme kunne gegeven heeft, daar zij alles moet vreezen van de vermetelheid en de ondernemingen der mannen; wij redetwistten daarover den volgenden dag. De heer d'Alençon, de schoonbroeder des konings, die zeer ruw in zijn spreken is, en die bovenal aan de dubbelzinnigheden de

voorkeur geeft, schertste te dien opzigte zoo grof, dat wij er verlegen over werden. MAROT drukte zich kiescher uit, en zeide, dat de natuur den tegenstand in de vrouwen niet bemint, wijl zij hare maatregelen genomen heeft, opdat de sterkte aan de andere zijde ware. Prinses MARGARETHA verzekerde, dat het voor haar des te roemrijker is, de aanvallen zegepralend af te slaan, en dat de verschooning van zwakheid niet aanneembaar is.

Sedert vijf dagen, dat wij te *Blois* terug zijn, is het hof in onrust. Men heeft den dood van MAXIMILIAAN vernomen. De koning wil keizer worden. Oude gezigten en deftige tabbaarden komen van alle kanten aan; onze zendelingen zullen *Duitschland* gaan overstroomen; de schatkist zal geledigd worden en de kanselier versnijdt zijne pennen. Ondanks zijne staatkundige bemoeijingen vindt de eerzuchtige koning echter den tijd, zeer dikwijls bij zijne zuster te komen. Bij elk dezer bezoeken rigt hij tot mij teedere pligtplegingen, waarover ik vrees, dat veel zal gepraat worden; ik hoop echter, nimmer genoodzaakt te worden, om mijne nagels in zijne allerchristelijkste oogen te slaan. Het is een schoon en beminnelijk vorst, NANCIJ! onder ons, ik beken, dat een minder moedig meisje dan ik zich wel zou kunnen laten verrassen door zijne zuchten, zijne geestige verzen en zijne edele manieren; maar, om Fransch tot u te spreken:

— *Meshuy, mon coeur porte plus rude cuirasse qu'homme d'armes marchant à l'estaquade* (1).

IV.

« Hoe schoon is toch de genegenheid van de eene kroon tot de andere, mijne lieve NANCIJ! Onze beide koningen,

---

(1) Zeker, mijn hart draagt een steviger harnas, dan de krijgsman, die tegen de palissaden optrekt.

eens door den jeugdigen KAREL V, aan wien men naauwelijks dacht, onder den voet gebragt, hebben zich door het ongeluk met elkander vereenigd. FRANÇOIS, moede in de woestenijen van *Fontainebleau* te pruilen, wil zijnen Engelschen nabuur zien. Ondertusschen verheffen zich duizend bezwaren tusschen de afgezanten, wegens de hoofsche vormen.

De baljuw van *Caen* en Sir NIKOLAAS NEWILLE vullen een volledig boekdeel, aan hetwelk men den titel geeft van: Verhandeling over het zien. Elk artikel is met naauwlettende zorg gewikt en gewogen. Elke redactie, door eene der partijen voorgesteld, wordt door de andere niet dan met mistrouwen ontvangen; men vraagt den tijd, om na te denken, men krabt zich het hoofd; men vertrekt naar *Londen* of *Parijs* met de bewuste zinsnede en men brengt dezelve, door WOLSEIJ of DUPRAT zorgvuldig gevernist, over. Is dat geene goede en ronde vriendschap?

Wijze maatregelen, eens genomen, en het traktaat, om elkander te zien, geteekend zijnde, zweert ieder der beide vorsten, in tegenwoordigheid der ambassadeurs, zich den baard niet te scheren, voor hij den koning, *zijnen goeden broeder*, omhelsd hebbe. De grijze hoofden van de velden van *Milaan* hebben hunne dikke wenkbraauwen gefronst, toen zij den geschoren baard van HENDRIK VIII opmerkten, en de loyale FRANÇOIS I heeft alleen den eed gestand gedaan. WOLSEIJ heeft voorgegeven, dat de koningin KATHARINA de gebaarde mannen niet kan dulden, uit hoofde van eenen schrik in hare kindschheid. Dat is de eer in het vleesch en in het staal, deze levende gezindheden van de laatste regering.

Het Fransche hof, zich stiptelijk naar *Montreuil* begeven hebbende, komt WOLSEIJ, onder een prachtig geleide, te *Ardres* aan. Eindelijk is het terrein gekozen, en terwijl men er de vlaggen oprigt, snellen de Engelsche edellieden in menigte toe, en doen zich aan den koning van *Frankrijk* voorstellen.

De naijver tusschen beide volken deed zich in alles gevoelen. De Engelsche jeugd zonderde zich af en vormde eene onbewegelijke massa. Eensklaps slaakt eene vrouw eenen kreet van verwondering; zij vergeet de plegtigheid der gelegenheid; zij snelt met eene vaart van de trappen van den troon, sluipt tusschen de eerewacht, gaat onder de met bont gevoerde mouw van den Deken der Universiteit door, springt over de uitgestrekte beenen van den kanselier DUPRAT, en snelt in de armen van eenen jongen Engelschman, die haar te gemoet was gegaan. NANCIJ heeft niet noodig, dat men haar den naam dezer uitzinnige zegge: ik had mijnen broeder herkend, en er bestond tusschen ons geen verdrag, hetwelk wij, wanneer wij elkander zagen, moesten in acht nemen, onder straffe van oorlog te hebben. GEORGE hief mij in zijne armen op, terwijl ik hem om den hals vasthield. De vertoornde mevrouw D'AUMONT vervolgt mij tot midden onder de vijanden, en trekt mij te vergeefs bij mijn kleed.

— Laat haar haren broeder omhelzen, roept prinses MARGARETHA.

— Laat dat kind begaan, herhalen de koningin en mevrouw VAN SAVOIJE.

De menigte beweegt zich en wordt luidruchtig; de beide legers mengen zich binnen weinige minuten ondereen; de koning, verrukt, dat het ijs gebroken is, komt bij ons, en betoont GEORGE BOLEIJN die koninklijke minzaamheid, welke geen vorst in zoo hoogen graad bezit als hij. Het beste van de geheele zaak is, dat mijn broeder uitgenoodigd is geworden, om te blijven, en dat hij twee geheele dagen bij mij doorbrengt.

Gij moet de bijzonderheden dier ontmoeting weten. De Engelsche dames hebben, na onze modes scherp beoordeeld te hebben, geëindigd, met dezelve aan te nemen. De koning van *Engeland*, FRANÇOIS bij den arm nemende, stelt hem voor, eenen worstelstrijd met hem aan te vangen. Men legt

de vederbossen en de mantels af. Elk bewondert de krachtige houding, de breede borst van TUDOR, het buigzame en bevallige ligchaam van VALOIS. Twee groote vorsten omklemmen elkander met kracht; maar de strijd duurt niet lang: met eene vlugge wending werpt FRANÇOIS zijne tegenpartij in het zand. HENDRIK was, bij de herhaling van den strijd, niet gelukkiger. Toen begonnen de dansen, en duurden de vier laatste dagen. Eindelijk sloeg het uur der scheiding. Menige Engelsche dame heeft moeten zuchten bij de gedachte aan de gestrengheid der Britsche gewoonten, en ik, die door mijn lagchen bekend ben, ik vergastte mij zelve met schreijen, toen ik mijnen veelgeliefden broeder verliet.

NANCIJ! de beweegredenen, welke gij mij geeft van uwen smaak voor de eenzaamheid en van uwe vrees voor het hof, bewijzen die groote wijsheid, welke ANNA BOLEIJN nimmer zal bereiken. Indien het waar is, dat de schoone *razende* ROELAND (1) van zijne deugdzame vrouw walgt, en dat hij lastig wordt voor eene menigte aardige meisjes, is dat dan eene reden, om zich op te sluiten en zich alle vermaak te ontzeggen? Ik beken, dat uwe bovenmatige voorzigtigheid mij verwondert. Welk eene meerderheid bezit gij niet over mij, daar gij zelfs den schijn van het gevaar ontvliedt!

Ik beef somtijds, wanneer ik denk aan hetgene zou kunnen gebeuren, indien ik, met mijn dwaze hoofd, te rade werd, om mijn hart voor de liefde te openen. De wijze NANCIJ zou mij te hulp moeten snellen, om mij met hare kleine vertoogen bij te staan. Hoe beminnelijk schijnt de rede in uwen mond, en wat heeft zij wel gedaan, zulk eene bevallige woning te kiezen!

De verveling is een stilzwijgende geest, wiens bezoek ik niet dikwijls ontvang; intusschen daalde zij op zekeren mor-

(1) Het is blijkbaar, dat mejufvrouw BOLEIJN hier van HENDRIK VIII spreekt.

gen van deze sombere Decembermaand, bij toeval, op de woning, die ik in het kasteel van *Blois* bezet. Zij plaatste zich op mijn hoofd en bleef onbewegelijk op één been staan, gelijk de ooijevaars in *Holland*, welke men, op de daken der kerken, de spijsvertering ziet volbrengen. Een vochtige nevel bedekt de velden, de boomen in de tuinen strekken treurig hunne zwarte bladerlooze armen naar den hemel uit; het oog zoekt te vergeefs de plaats, waar de in dampen gehulde zon zich bevindt. De eenzaamheid is mij onverdragelijk en het gezelschap vermoeit mij; MAROT schijnt mij een babbelaar te zijn, ROUX maakt mij slaperig, de fraaije BONNIVET maak mij doof, als ware hij eene gonzende vlieg. De krijgslieden zijn mij hatelijk, de ridderlijke gesprekken van VANDENESSE kunnen wij niet de minste oplettendheid afdwingen, en die groote mijnheer DE LA PALICE zelf komt mij belagchelijk voor.

Mevrouw D'ALENÇON, mij ziende zuchten, doet mij goedhartiglijk honderd vragen, op welke ik niet kan antwoorden; desniettemin eindig ik, met te bekennen, dat ik mij verveel.

— Dat komt, dat gij verliefd zijt, mijn kind! zegt de prinses, en er is zonder twijfel aan dit hof een ridder, voor welken uwe bekommeringen de vlugt zouden nemen. Noem hem mij stil, en ik zal hem tot u lokken.

— Gij bedriegt u, mevrouw! ik verzeker het u.

— O! ontken het niet zoo levendig, het kwaad zou zoo groot niet zijn; maar indien ik mij bedrogen heb, zullen wij de verveling wel weten te verdrijven, al moesten wij ook de magt van den koning, mijnen broeder, te hulp roepen.

— Doe dat niet, bid ik u.

— Welk kwaad spreekt men hier van mij? vroeg de koning, die een scherp gehoor heeft.

Ziedaar mij nu het onderwerp des gespreks.

— Mijn hof moet dan wel zeer onaangenaam geworden zijn, riep de koning, dat mejuffer DE BOULEIJN zelve niet

weet, hoe het aan te leggen, om te lagchen. Ik wed evenwel, dat ik haar, binnen een uur, haren verloren vrolijken luim zal terug bezorgen.

— Dat geloof ik wel, antwoordt MARGARETHA; gij hebt slechts onverziens een feest of eenen dans te bevelen.

— Niets van dat alles; het is aan haar alleen en in hare kamer, dat ik een onfeilbaar middel tegen de verveling zal bezorgen. Gaat er beiden heen, en gij zult het op het oogenblik ontvangen.

— Ik ben nieuwsgierig om dat te zien, heer broeder! maar indien gij niet iets verschaft, dat ons bekoort, dan zult gij ons eene zware boete betalen.

— En als ik de weddingschap win, wat zult gij mij dan geven?

— Arme vrouwen, zoo als wij, geven immers niets aan de vorsten. Ga spoedig uw hulpmiddel halen. Men zal u verooorloven, er uw aandeel van te nemen.

— Dat is besloten.

Naauwelijks waren wij in het vertrek der prinses teruggekeerd, of men bragt een kistje van notenboomenhout, op vier voeten geplaatst, en dat zeer zwaar scheen te zijn.

Terwijl wij ons in gissingen aangaande den inhoud verdiepten, trad de koning binnen, gevolgd door eenen man, die ons toescheen, een vreemd koopman te zijn. Ondanks ons ongeduld en onze nieuwsgierigheid stond de vorst er op, dat de doos in mijne kamer zou gebragt worden. Hij wees zelf de plaats aan, waar zij best geplaatst was: tusschen het venster en den schoorsteen; de groote koning liet nu zijne blikken in mijne zedige verblijfplaats rondweiden, maakte mij eene pligtpleging over den goeden smaak van het huisraad, en naderde het vuur, terwijl hij eenen stoel nam.

— Nu, mijnheer HULLER, zeide hij tot den vreemdeling, laat ons zien, wat men met uwe uitvinding kan doen.

De Duitscher opende eindelijk deze geheimzinnige doos.

Toen zagen wij toetsen van ivoor, en ik begreep, dat het een muzijk-instrument was. Toonen, van eene ongehoorde zuiverheid, troffen eensklaps onze ooren; volle en sterke akkoorden volgden elkander op, als of vier stemmen te gelijk gezongen hadden; deze waren deftig en mannelijk, gene, zachter, scheenen met de moeijelijkheden te spelen. Zij voerden een koraalgezang uit, zoo vol uitdrukking en van zulk eene rijke harmonie, dat wij trilden van genoegen. De prinses greep mij om den middel, en ik, ik leunde op haren schouder. Wij waren tot bevens toe bewogen. In de begoochelingen van eenen droom gevoelt men geene vreemder gewaarwordingen dan die, welke mij schokten, en ik zou onbewegelijk gebleven zijn, zoo lang deze toonkunstenaar, aan de hemelsche koren ontsnapt, het gewild had.

— Wat dunkt er u van? zeide de koning, toen het stuk uit was, is het niet wonderbaarlijk, dat een enkel mensch zulk eene uitwerking kan te weeg brengen?

— Wonderbaarlijk! herhaalde de vorstin.

Ik weet niet, wat ik stamelde.

— Speel ons een klein danswijsje, vroeg de koning.

De kunstenaar speelde, met eene ongeloofelijke levendigheid, vrolijke Duitsche stukjes. Ik lachte stuipachtig. Margaretha sloot de oogen en leunde met haar hoofd tegen het mijne. François maakte gebaren, alsof hij de maat sloeg. Men kon ons waarlijk gehouden hebben voor lieden van den demon bezeten. De heer Huller zong ook in zijne wilde taal, terwijl hij zich zelven op eene aangename wijze accompagneerde; wij bragten drie uren door, met naar hem te luisteren.

— Wel nu! zeide de koning tot mij, heb ik geen middel voor de verveling gevonden? Dit behoort u, mejufvrouw! en Huller zal u, alvorens naar zijn land terug te keeren, in zijne schoone kunst onderwijzen.

— Indien de kleine Anna mij niet toebehoorde, zeide

Margaretha, zou ik jaloersch op dit geschenk kunnen zijn; wij verklaren u voor den wellevendsten onder de vorsten.

— Zeer goed; maar ik vraag den prijs voor de weddingschap, door mij gewonnen. Dat is eenen kus waardig, geloof ik, want de goedhartige Huller zou zijn werktuig voor niet minder afstaan.

— Dat is eenen kus waardig, herhaalde de prinses, en die zal wel betaald worden.

Ik kon, in gemoede, de preutsche niet spelen. Ik bood den koning mijne beide wangen aan, en ik vrees zeer, dat hij mijne verwarring hebbe opgemerkt. Sedert dien tijd geeft Huller mij langdurige lessen. Ik begin van dat heerlijk instrument partij te trekken, hetwelk men *clavicorde* noemt, en dat de Duitschers sedert lang kennen. Ik wantrouw de verveling; maar die verhevene kunst, de muzijk, voert mijne verbeelding over in eene wereld, in welke de menschelijke ellende niet kan doordringen. Ik ben gelukkig; en evenwel ongerust, Nancij! want het beeld van den beminnelijken koning komt mij dikwijls weder voor den geest. Gij zult mij berispen, dat ik eene zoo kiesche en teedere vriendschap met ondankbaarheid vergeld. Wat moet ik dan doen? zend mij spoedig die kleine raadgevingen, welke gij zoo aardig gereed maakt, en die mijn hoofd verfrisschen; ik heb dezelve noodig. Tot nu toe waren mijn hart en mijn verstand slechts één; maar thans vind ik dezelve bij oogenblikken ver van elkander en met elkander in strijd. Zij leven niet meer in zoo goede verstandhouding, en ik gevoel wel, dat een mijner dienaars oproerig wordt. Het gevaar is echter nog niet zeer dreigend. Ik beloof u, wat er ook gebeure, u met mijne geheimste gedachten bekend te maken.

Op het kasteel van *Romorantin*, het vaderland der koningin Claude, viert het hof gewoonlijk het drie-koningen-feest. Het bevel, om naar *Blois* te vertrekken, werd ons op den

3 Januarij van dit jaar 1520 (1) gegeven. De dag werd in de opene lucht, onder eene vochtige en doordringende koude, doorgebragt. De geheele galante jeugd blies op de vingers, en verwenschte het slijk der wegen, waarin de paarden diep zonken. De luim der dames gevoelde de roodheid van haren neus; in oogenblikken van leelijkheid vliegt de vrolijkheid gaarne weg. Nimmer was eene reis zoo stil en zoo stijf.

Ik bevond mij alleen, met prinses MARGARETHA, in eenen gesloten draagstoel. Wij hielden ons onbewegelijk en ineengekrompen, te midden onzer bontwerken, met de handen in onze moffen. De slaap had de oogen der prinses reeds geloken, en misschien zou hij ook op de mijne zijn nedergedaald, indien ik mijnen naam niet had hooren uitspreken door twee ruiters, die digt bij ons voorbij gingen, en die, zonder twijfel, niet dachten, dat ik mij achter de gordijnen van dezen draagstoel bevond.

— Mejuffer DE BOLEIJN zal haar vervangen, zeide een dezer edellieden.

— Gij wilt zeggen, dat zij haar reeds vervangen heeft.

— Dat is niet zeker.

— De koning kan zich niet onthouden, elke minuut van dat jonge meisje te spreken.

— Maar het is nog niet bewezen, dat zij haar opgevolgd is.

— O! dat zal niet lang duren. De jagtpartij, op welke zij afgedwaald zijn, is reeds verscheidene maanden geleden. Het werktuig, met groote kosten uit *Duitschland* aangebragt, laat geenen twijfel meer over. Aan die Engelsche moeten wij ons hof maken.

— Het zou jammer zijn, er de laatsten aan te komen. Wat mij aanbelangt, ik heb die bijzit liever dan de andere.

— Ik ook.

De ruiters verwijderden zich en ik kon niets meer hooren;

(1) Het jaar begon toen in Maart.

maar ik wist genoeg, om door een verschrikkelijk leedgevoel aangegrepen te worden. Ik schreide bijna het geheele overige gedeelte van den weg. Des nachts ging mijn hersengestel ijsselijk te werk. Ik wilde terstond naar *Engeland* vertrekken. De gramschap zou mij hebben kunnen vervoeren, om eenige dwaasheid te begaan, want er waren ook oogenblikken, dat ik wenschte, dat deze duistere laster wezenlijkheid en het nieuws van den dag wierde. Ik zou eene bittere zelfvoldoening gevoeld hebben, mij zelve in het verderf te storten, ten einde het verfoeijelijke gebroed der hovelingen van mijn ongeluk te kunnen beschuldigen, die ik met verwenschingen overlaadde, terwijl ik met mijn hoofd tegen het houtwerk van mijne legerstede sloeg.

De morgen aangekomen zijnde, was ik alleen in de kamer van mevrouw D'ALENÇON, terwijl de prinses, achter in haar bidvertrek, zich in de godzaligheid oefende; de koning trad binnen en vond mij in tranen. Ik antwoordde, zonder te weifelen, op zijne vragen, door het naauwkeurig verhaal van hetgene er gebeurd was. Hij scheen opregtelijk bedroefd.

— Stel u gerust, zeide hij tot mij; niets is gemakkelijker, dan een einde aan die praatjes te maken. Men zal wel moeten zwijgen, wanneer wij twee honderd mijlen van elkander verwijderd zijn. Ik zal alleen bij deze scheiding moeten lijden, want zij hebben de waarheid gezegd: ik bemin u. Maar ik zal mij weten te onderwerpen aan alles wat de zorg voor uwen goeden naam zal vorderen.

De natuur heeft mij niet in de wereld geplaatst om te weenen; ook geef ik mij nimmer aan die treurige oefening over, zonder dat geheel mijn aanzijn daardoor diep geschokt wordt. Ten spijt der vertroostingen, welke aan mij verspild werden, benam het snikken mij de spraak volkomen. De koning smeekte mij, hem het kwaad, dat hij mij berokkende, te willen vergeven; doch eindelijk ziende, dat ik ondanks dat alles schreide, beloofde hij mij, den volgen-

den dag naar *Lions* of *Milaan* te vertrekken, indien ik zulks wilde. Hij bood mij zelfs aan, de openbare aandacht af te leiden door eenen oorlog. Maar mijn hart was nog zoo vol, dat geene poging deszelfs bewegingen kon beheerschen. Toen verweet men mij, een onbillijk mistrouwen te doen blijken. Bij mangel der stem, die mij verlegen liet, wilde ik door een teeken deze beschuldiging van eigenbelang en ongevoeligheid vernietigen; daarom drukte ik de hand des konings. Welk eene onvoorzigtigheid, NANCY! deze dankbetuiging werd als een blijk van liefde aangenomen. De vorst greep mij eensklaps met kracht aan, en hief mij in zijne armen op. — Stel u gerust, mijne lieve vriendin! de deur van het spreekvertrek ging langzaam open, en eer de prinses binnen getreden was, was ik de kamer uitgesneld, met meer levendigheid dan een aal, die eene opening vindt in het net, waarin hij gevangen is. Intusschen beken ik u, dat ik nog bloos, wanneer ik mij alleen in mijne kamer bevind, en mij herinner, hoe de lippen van den vorst sterk op de mijne gedrukt zijn geweest.

Twee uren na dit tooneel kwam men ons halen voor het drie-koningen-maal. Het hof was voltallig, de zalen gevuld, de tafels aangerigt en de koningin vrolijk. Ik had nog roode oogen. De graaf van SAINT-PAUL had de boon, en bood, volgens het gebruik, de geschilderde houten kroon aan mevrouw CLAUDE aan. De glazen werden meermalen dan naar gewoonte gevuld, zoodat de maaltijd geruchtmakend werd, en men besloot, zich te vermaken.

De koning stelde voor, het huis van den graaf van SAINT-PAUL te bestormen, wien men een uur toestond, om zijne verdedigingsmiddelen in orde te brengen. Toen men mij mijn gevoelen vroeg, verklaarde ik, dat ik gaarne aan het gevecht zou deel nemen, indien er geen zijdgeweer, en bovenal geen kanonvuur mogt gebezigd worden, want ik heb eenen afschuw van deze helsche uitvinding; er werd dus besloten, dat de eenige wapenen, welke gebruikt zouden worden, eijeren en

gebradene appelen zouden zijn. Al de vruchten, welke men in de stad kon vinden, werden in manden aangebragt en onder de strijdenden van beide partijen verdeeld. De dames, de rondvliegende kogels niet vreezende, plaatsten zich op eenen zeer kleinen afstand. Men zond eenen heraut af, om eene oorlogsverklaring, in de behoorlijke vormen, naar de vesting over te brengen; de koning, die de belegeringswerkzaamheden bestuurde, deed zijne troepen door eene vaardige beweging aanrukken, en de trompetten bliezen den aanval.

Eene verschrikkelijke hagelbui van appelen en eijeren werd tusschen de beide legers gewisseld. Eerst hadden de belegerden de overhand: de worpen van den vijand bereikten hen moeijelijk, terwijl zij, boven uit hunne vensters, in veiligheid hunne slagen toebragten. Zij overstelpten, door eenen zondvloed van melk en koud water, hen, welke de krijgsdrift tot aan den voet der muren voerde. Niets was zoo belagchelijk als de bemorste bataljons, in wanorde gebragt en een woedend geschreeuw uitbrakende. — Ondertusschen raakte de krijgsvoorraad in de vesting uitgeput, terwijl die der belegeraars onophoudelijk op nieuw werd aangevoerd. De heer van Clermont kroop, met zijne afdeeling, door een laag venster, in het fort, en begon den vijand, met groote worpen eijeren en appelen uit de keukens te drijven. Toen wierpen de belegerden, woedend wordende, met al wat zich aan hunne handen aanbood: glasruiten, tafelgoed, brandhout, gebrokene potten, zelfs met huisraad, dat zij daartoe verbrijzelden. De verschrikte aanschouwers verlangden, dat men het gevecht zou doen ophouden, en vroegen eenen wapenstilstand; maar hun geroep werd niet gehoord.

Ik begon voor ongelukken te vreezen en ging mij verwijderen, toen ik een brandend stuk hout, van boven uit het dak geworpen, het ongedekte hoofd des konings zag treffen. De ongelukkige viel bezwijmd neder.

Hoop niet, Nancij! dat het mij ooit zal gelukken, mij

met bloedige tooneelen gemeenzaam te maken. Zeg niet, dat deze teergevoeligheid in onze eeuw belagchelijk is. Het gezigt van eenen gekwetsten, zieken of lijdenden mensch boezemt mij zulk een medelijden in, dat ik mij zelve niet kan onthouden, ter hulp te snellen. Dan spreekt de natuur met eene oppermagtige gebiedende stem in mij, en verheft zich boven alle bedenkingen van gebruik en welvoegelijkheid. Zoodra de dood mij toeschijnt iemand te naderen, ken ik noch rang, noch welvoegelijkheid meer; dan zie ik slechts menschen, en de noodzakelijkheid, hen te redden. Gij zult mij dus vergeven, dat ik geheel buiten mij zelven naar den koning snelde, dat ik mij, digt bij hem, op het zand ter neder wierp, om zijn hoofd op mijne knieën te ondersteunen, en dat ik zijne bloedende wond met mijnen door tranen bevochtigden zakdoek afwiesch. Zekerlijk zou geene onder den zwerm van schoonheden, die zich gelukkig zouden achten, hare eer aan de luimen des konings op te offeren, de dwaasheid gehad hebben, zich in zoo verre te vergeten. Men wil zijnen goeden naam wel wagen om fortuin te maken; maar dien in de waagschaal te stellen, zonder daarin wezenlijk voordeel te zien, hetwelk met een goudschaaltje te wegen is, en welks cijfer, met de pen in de hand, kan berekend worden, dat is goed voor een zottinnetje, dat aan deszelfs eerzucht de teugels van het hart in handen geeft. Indien de koning gaat sterven, zullen de teedere blikken, de verpligtende glimlachjes en de geleerde gemaaktheid zich tot den opvolger wenden, wijl het koningschap niet kan vergaan. — Wat wilt gij, Nancij? gij moet mij wel nemen, zoo als ik ben. Overigens was ik de eenigste niet, die den gewonden te hulp snelde. Prinses Margaretha volgde mij van nabij, en gaf mij niets toe in ontsteltenis en tranen. Mevrouw de Châteaubriand toonde minder drift — zonder twijfel uit eerbied voor de koningin. Onze smart is niet dan al te zeer geregtvaardigd geworden, daar de geneesheeren, gedurende drie weken, gevreesd heb-

ben, den koning niet te zullen kunnen redden. Hij is nu aan de beterhand; maar hij moet zich ten hoogste ontzien. De dames omringen hem met teederheid, wanneer hij, met eenen langzamen tred en een kwijnend gelaat, op het terras van het kasteel versche lucht komt scheppen. Zij hernemen voor dat oogenblik hare gevoeligheid. Een zieke is als een kind: zijne zwakheid wettigt kleine vrijheden, en onze schoonen weten van hare beminnelijke voorregten gebruik te maken, om den vorst met zorgen en fijne oplettendheden te overladen. Dan is het mijne beurt, stil en terughoudend te zijn.

Het ongeluk, waarmede *Frankrijk* bedreigd wordt, moest voor den koning en de natie eene nuttige les zijn; maar ik vrees zeer, dat deze raad van den hemel tot niets zal dienen. Na het genot, dat deze lieden vinden in het dooden, bestaan hunne levendigste vermaken in den schijn aan te nemen van te dooden. Daar niemand vermaak schept, de rol van den geslagene op zich te nemen, moet men zich geenszins verwonderen, dat hunne tijdverdrijven wezenlijke gevechten worden; de dood, met welken zij gelooven te schertsen, sluipt bedektelijk te midden hunner feesten, ontmaskert zich eensklaps en toont zijn afschuwelijk aangezigt; dan sleept hij op zijnen rug eenig slagtoffer mede en vliegt met hetzelve op arendsvleugelen weg, de gasten bitterlijk schreijende achterlatende. Moet de geest der verwoesting en der woeling geenen wortel schieten in de sekse, die zich eene meerderheid op de onze toekent, opdat de tweegevechten een gebruik zouden geworden zijn, tegen hetwelk men nimmer opgewassen is?

Mijne lieve Anna! sedert twee uren dat ik schrijf, verschuif ik, zoo lang als ik kan, het oogenblik, u eene belijdenis te doen, die mij veel zal kosten. Ik zal bij mijne fraaije overwegingen voegen, dat, indien het de natuurlijke aandrift van den man is, te vechten en te verwoesten, de hoofdzaak van het leven eener vrouw de liefde is; ik ben eene vrouw, miss Nancij; wees dus toegevend. Ik geloof, dat ik den

koning bemin ; maar het is een kalm en zacht gevoel, hetwelk mij gemakkelijk zal vallen, verborgen te houden. Op het oogenblik, waarin deze vorst, onder mijne oogen, vreesselijk gewond is nedergevallen, toen ik dat onbewegelijke en verminkte hoofd in mijne handen gehouden heb, heb ik mijn hart voelen verzachten, en de liefde, van welke ik ongetwijfeld de kiemen reeds in mij omdroeg, plotseling zien vergrooten. Ik zou alles opgeofferd hebben, om hem in het leven terug te roepen, want het scheen mij toe, dat hij voor mij stierf. Thans, echter, nu hij gered is, staan de voorzigtigheid en het nadenken mij, als twee brave oude matronen, op zijde. Mijne dwaze verbeelding spreekt niet, zonder dat ik met mistrouwen hare eenvoudigste schetsen wik en weeg. Wacht u dus, u te spoedig te verontrusten. Ik hoop nog mij te bedriegen aangaande een gevoel, dat ik moeijelijk kan beoordeelen. Het moet wel een ware hartstogt zijn, en echter, ik zal dien kunnen bestrijden.

Eene reden onder duizend, opdat mijne zwakheid voor altijd in mijn hart begraven blijve, is, dat het mij hatelijk zou zijn, met die schepsels gelijk gesteld te worden, die elkander de gunsten der vorsten betwisten, om eene schandelijke magt te verkrijgen. De monarch zal voor mij zijnen schepter niet wegwerpen. Het zou zoet zijn, bemind te worden zoo als de schoone Rosamunda; maar het zou toch onteering zijn, en Anna Boleijn wil niet behoeven te blozen, zelfs in de aangenaamste eenzaamheid; stel u dus gerust, zeg ik u.

Haast u ook niet, een edelmoedig medelijden aan mijne kwellingen te vergunnen. Het zal voor mij een vermaak zijn, de vorderingen van den schoonen koning te zien. Hij zal de gelukkigste koning van onzen tijd zijn, zoo als hij reeds de beminnelijkste is. — De keizer heeft hem eene onverwachte oorlogsverklaring toegezonden. François wil in persoon het bevel voeren, en zijne wapenen zullen triomferen, daar ben ik zeker van. Hij zal mij wel eenig verdriet veroorzaken,

door zich te veel aan de gevaren bloot te stellen; maar hij zal die gelukkig ontkomen, en ik geloof, dat mijne gebeden zullen verhoord worden. De ongerustheid zelve zal niet zonder bekoorlijkheid zijn; eindelijk, ik ben niet te beklagen, en ik bid u, mij niet te zeer te verschrikken, door mij te spreken van verborgene afgronden onder mijne schreden, of van slangen, in mijn hart gevoed. Ik heb het geweten in mijne magt. Zou de schrik der woeste deugden, en hare zorg, om de menschen te vlieden, geene andere oorzaak hebben dan het gevoel harer zwakheid? Denk daar eens over na, NANCIJ!"

V.

« Ach! mijne vriendin! waartoe zou het mij dienen, braaf te zijn, en de liefde, wier wortels zich in mijn hart uitbreiden, met moed te onderdrukken, indien de hemel van mijnen moed geene rekening hield? De laster verscheurt mij wreedelijk; zonder twijfel is hij de demon, die mij in het oor fluistert, dat ik ook wel zou doen, ondeugend te zijn, gelijk zoo vele anderen, omdat mijn goede naam en mijne eer in stukken gereten worden.

Er zijn geene zoo hatelijke leugens, die niet tegen mij aangewend worden. O! mijne NANCIJ! thans begrijp ik de wijsheid van uw gedrag en de dwaasheid van het mijne. Wees er van verzekerd, het is, omdat ik slechts eene zwakke vrouw ben, onbekwaam, om door den degen of den stok het stilzwijgen op te leggen, omdat ik geenen broeder bij mij heb, wiens gramschap te vreezen zou zijn, of eenen rijken en vermogenden vader; het is, omdat ik alleen en zonder verdediging ben, dat zij mij zoo zeer beleedigen. De verklaarde bijzit van den geringsten burger zou niet ongestraft beleedigd worden. O! welk een laf geslacht zijn toch de mannen! O! mijn broeder! mijn dierbare GEORGE! waar zijt gij? En gij, sir THOMAS! waarom toch hebt gij uwe dochter van u verwijderd?

Laat ons, in weerwil van mijnen spijt en mijne smart, beproeven, om het verhaal te ondernemen van hetgene mij gebeurd is.

Eenige predikers, uit *Duitschland* gekomen, hebben, te *Parijs*, de leerstellingen van LUTHER verspreid. Zij hebben in weinig tijds een zoo groot aantal nieuwelingen aangewonnen, dat de kerk van den koning verlof gevraagd en bekomen heeft, om, gedurende den duur der ketterij, eene geestelijke regtbank daar te stellen, even als die in *Spanje*. MAROT was onder de eersten, die beschuldigd werden. Men greep hem op eene reis naar *Parijs*, en de ongelukkige ontkwam de pijnbank niet, dan om in eene gevangenis geworpen te worden. De hertogin van ALENÇON eischte hem te vergeefs terstond op, de kerk bood zelfs weerstand aan eenen eersten brief van den koning; maar de stellige order tot eene meerdere vrijheid kwam aan op het oogenblik, waarop de goede man bijna van honger zieltoogde.

Wij weten niet, of MAROT in den grond schuldig is; maar sedert zijne terugkomst bij de prinses, welke hij geen oogenblik meer durft te verlaten, doet hij ons sidderen, door ons te verhalen al wat hij geleden heeft. De inquisitie, woedend een van hare slagtoffers verloren te hebben, heeft vertoegen tot den koning durven wenden. De predikstoelen van de *Sorbonne* weergalmen van hoon en beleediging tegen mevrouw D'ALENÇON zelve, en mijn naam heeft zich met den haren in de vervloekingen vereenigd gevonden. Indien de koning kwam te sterven, dan zou mijn leven in gevaar zijn; maar daarvan komt nog niets.

Daar de gesprekken te weinig uitwerking deden, heeft men schotschriften gedrukt, tegen ieder dergenen, die men van ketterij verdacht wil houden. Wijl de hertogin van ALENÇON eenige vrees inboezemt, heeft men haar alleen ten opzigte van eenige artikelen van de godsdienst durven aanvallen; maar een eenvoudig meisje, zoo als ik, dat noch kredict

noch verdediger heeft, ware een aangenaam slagtoffer voor die onmenschen. Een hunner spotschriften is aan mij gerigt. Geene enkele bladzijde van dit schandelijk geschrift, of hun walgelijk venijn is er in uitgestort, zelfs zoo ver, dat het gevoelen van den lezer daardoor besmet wordt; niet eene enkele mijner daden, of zij is vervalscht, of op eene gedrochtelijke wijze uitgelegd. Naar hunne verklaring ben ik een voortbrengsel van den *Acheron*, een afschuwelijk en woest wezen, eene hovelinge zonder schaamte. Zij noemen mij niet anders dan het *engelsche* telpaard, en vinden het zeer geestig, te verzekeren, dat ik de muilezelin van koning FRANÇOIS ben. Men moet zich niet verwonderen, zeggen zij, dat de ketterijen in mij eene ijverige partijgenoote vinden, omdat de hemel mij, van mijne kindschheid af aan, met verscheidene teekenen van verwerping geteekend heeft. Daarop verwaardigt de schrijver zich, om mijne beeldtenis af te malen. Uit zijne nasporingen volgt, dat ik zes vingers aan eene hand heb; — hij heeft ze gezien en geteld; — daarenboven een gezwel aan de borst. — Ik ben verwonderd, dat hij niet zegt, dit insgelijks gezien te hebben; — dan nog eene uitwassende tand, en haar, zoo rood als de vlammen der hel. — Gij twijfelt niet aan deze afschuwelijkheden, mijne lieve NANCIJ. Wel nu! mijnen persoon hebben zij nog het meest gespaard. Mijne toertjes te paard, in de bosschen, met den koning, dienen tot voorwendsel, voor de afschuwelijkste lasteringen. Zij geven, zonder te aarzelen, eene verkorte lijst van mijne minnaars, en noemen daarbij de voornaamste personen van het hof; er bij voegende, dat zij allen niet kunnen kennen, die meer onbekend zijn, die ik met mijne gunsten vereerd heb; zoodat ik niet meer in het openbaar kan verschijnen, zonder dat een blos mij naar het aangezigt stijgt. Ziedaar, ijverige katholijken! Inderdaad, er zou reden zijn, om de regtzinnigheid dezer *Sorbonne*, die dergelijke onwaardigheden wettigt, te verafschuwen.

Deze spotschriften worden in de straten uitgeroepen en bij

duizenden verkocht. De burgers van *Parijs*, die de grootste aanspraak hebben op boosaardigheid en op vernuft, worden verzocht, deze boosaardige verteisels, die eene adellijke vrouw aanvallen, te lezen en te herhalen; en daarenboven, hoe zou men kunnen twijfelen aan dingen, gedrukt door het voortbrengsel van GUTTENBERGS kunst, (1) in fraaije karakters in *Duitschland* gegoten, en met zeer zwarte inkt? De evangelien zijn niet anders geschreven.

Het doel zou gemist hebben, indien dat schotschrift niet te mijner kennisse gekomen ware. Men zond er mij een exemplaar van toe, naar het kasteel van *Blois*. Prinses MARGARETHA vond mij weenende, met het boek in de hand. Zij troostte mij, zoo goed zij kon, met die goedheid, die haar boven alle vrouwen verheft. Zij overreedde mij, om dien plompen hoon te verachten, en aan den tijd en mijn goed gedrag de zorg over te laten, van deze lasteringen te doen vergeten. Intusschen heeft zij eenen brief aan den koning geschreven, die in *Bourgogne* is, waarbij zij hem tevens de schimpschriften heeft toegezonden. Er is bevel gegeven, om de vervaardigers op te sporen en te straffen; maar men heeft alleen de drukkers kunnen vatten.

MAROT wil naar *Geneve* gaan, en ik, ik zucht, wanneer ik aan ons vreedzaam *Engeland* denk. Ik zou volgaarne derwaarts terug keeren. De neiging, welke ik u beleden heb, is niet sterk genoeg, om tegen de genegenheid op te wegen, welke ik ANNE SAVAGE (NANCIJ) en mijne familie toedraag. Daarenboven veroorzaakt zij mij meer verdriet dan genoegen; en, daar het beslist is, dat zij eeuwig een geheim zal blijven, is het dan niet beter, haar uit zich zelve te laten uitdooven? De afwezigheid is een stillend middel van een zeker uitwerksel. De faam zou mij genoegzaam onderrigt houden van

(1) De vreemdeling noemt GUTTENBERG, in plaats van LAURENS KOSTER. *Vert.*

de toegenegenheid des jongen konings. Ik zou mij aan gene zijde der zee verblijden, bij het vernemen zijner overwinningen.

Met welk een vermaak heb ik uwen laatsten brief gelezen! Ik had gewacht, bekeven te zullen worden. Weet gij, dat uwe kleine raadgevingen de toegevende wijsheid eener moeder waardig zijn? — Ik deel in de verwondering, welke de woorden van koning HENDRIK mijnen vader veroorzaken; maar ik ben niet van uw gevoelen, wanneer gij verzekert, dat mijne oogen dien grooten vorst insgelijks gewond hebben. Hij heeft mij ter naauwernood bemerkt op den dag der zamenkomst. De pligtplegingen aan sir THOMAS gerigt, aangaande de schoonheid zijner dochter, ontspruiten alleen uit eene verpligtende beleefdheid; maar indien de koning er op aandringt, dat men mij naar *Engeland* terug roepe, dan zal ik weldra bij mijne NANCIJ zijn. Mijn hart wordt geroerd op het denkbeeld, mijnen broeder te omhelzen. Sir THOMAS en ladij BOLEIJN zouden mij meer beminnen, indien zij mij heden wederzagen; ik hoop het ten minste, en ik zal alles doen, wat mogelijk is, om hunne teederheid waardig te zijn. De laster zal zich zoo niet tegen mij verbitteren, dat hij zijn gehuil aan den anderen kant van het *Kanaal* zou doen hooren; en wanneer ik eenmaal gerust te midden mijner vrienden zal zijn, zal ik er weinig aan denken, om te onderzoeken, of men in *Frankrijk* gelooft, dat ik zes vingers aan eene hand en een gezwel op de borst heb.

Mijne ongelukken hebben mij belet, u tijdingen aan te kondigen, waarvan men hier veel spreekt. De *Connetable* heeft den koning verraden, en is naar den keizer gevlugt. In plaats van het leger te volgen, houdt mijnheer DE BOURBON zich ziek. Hij nam de vlugt met den duellist POMPERANT, en beiden kwamen, na duizende zonderlinge lotgevallen, in *Zwitserland* aan. De *Connetable* heeft van de keizerlijke majesteit vleijerijen en beleften ontvangen; maar weinig meer dan dat. Zijn devies is thans een gevleugeld hert, ter

herinnering aan zijne vlugt en zijne gevaren. Men heeft, te *Parijs*, de deur en de muren van zijn hotel geel geschilderd, om het huis eens verraders aan te duiden.

Prinses MARGARETHA, geheel onledig met haren broeder, dien zij aanbidt, heeft mij in vertrouwen de oorzaak verhaald van den lust, dien de koning betoont, om in persoon de troepen in *Italie* te gaan aanvoeren. BONNIVET spreekt, in zijne briefwisseling met den monarch, dikwijls van eene Milaneesche dame, wier schranderheid alles overtreft wat men kent. FRANÇOIS verbergt, achter zijnen krijgshaftigen inborst, de nieuwsgierigheid en de hoop op eene verliefde verovering. Indien deze veldtogt eenen noodlottigen uitslag moest hebben, dan zouden groote onheilen uit eene intrigue van weinig belang voortvloeijen."

« Mijne lieve ANNA ! de Voorzienigheid heeft de eer der BOLEIJNS bewaard, door mij van den eenigen man verwijderd te houden, die dezelve in gevaar zou kunnen brengen ; maar het doet mij innig leed, dat Zij mij zelfs niet aan de proef onderworpen heeft, want ik kon, dunkt mij, tot minderen prijs gered geworden zijn. Het was niet noodig, dat *Frankrijk* met onheilen overstelpt noch de aarde met bloed gedrenkt wierde.

Hoevele onheilen op het hoofd van eenen beminnelijken vorst opgehoopt ! welk noodlottig jaar, en hoezeer heeft het lot gespeeld met al mijne vooruitzigten ! Reeds van de opening af aan heeft de veldtogt zich op eene noodlottige wijze aangekondigd. De nederlaag van REBEC, de dood van dien grooten krijgsman BAYARD, die van VANDENESSE en zoovele andere dapperen, hadden mijn vertrouwen op het gelukkige gesternte van mijnen held moeten doen verminderen. De tegenspoed van *Pavia* is een slag, dien *Frankrijk* nimmer zal te boven komen.

De rouw is algemeen. Alle aangezigten staan somber, en de geesten zijn ter nedergeslagen. Bonnivet is met roem gesneuveld. De verrader Bourbon heeft, bij het lijk van zijnen vijand, zijne tranen niet kunnen weêrhouden. Onze jeugdige koning, met wonden bedekt, heeft zijnen degen niet overgegeven, dan om de overblijfselen van zijnen vertrouwden adel te redden. Nimmer was iemand grooter doch ongelukkiger.

Toen men Karel V kwam aankondigen, dat François gevangen was, antwoordde de keizer, zijne vreugde ontveinzende, bedaard:

— Dat verwondert mij niet: die onvoorzigtigen hebben slag geleverd op den dag van St. Matthias, en dat is juist de verjaring van mijne verheffing tot het keizerrijk.

Maar hij heeft oogenblikken van dwaze vreugde, wanneer hij zich met zijne vrienden alleen bevindt.

Prinses Margaretha weent nacht en dag. Zij heeft gehoord, dat haar broeder te *Madrid* ziek geworden is, en niets zal haar kunnen beletten, naar hem heen te snellen. Deze uitmuntende vrouw wil zich alleen aan de kwade trouw van den keizer blootstellen; maar ik heb besloten, haar te vergezellen, zoo als mijn pligt gebiedt.

De goede koningin Claude is vele gevaren ontgaan, door eenige maanden vóór dezen beklagenswaardigen oorlog te sterven. De eenzaamheid en de algeheele verlatenheid kunnen den ongelukkigen koning dooden. Hij had mijnen omgang, mijne liederen en mijne vrolijkheid lief. Ik zal hem misschien redden. Ik zal tusschen hem en zijne voortreffelijke zuster gelukkig zijn. — Maar ik zie Nancij reeds de wenkbraauwen fronsen, en het blonde hoofdje met een misnoegd gelaat schudden. Wel nu! maak u boos, beknor uwe vriendin. Ja, ik bemin dien dapperen vorst, door een blind noodlot geslagen. Het rantsoen, dat men hem vraagt, is verschrikkelijk groot en onteerend; hij zal liever, ter gunste van zijnen zoon, van den troon afstand doen, dan schandelijke voor-

waarden aan te nemen. Misschien zal hij nimmer zijn koningrijk wederzien. Onze dames tellen ongetwijfeld op hare vingers de jaren van den kleinen DAUPHIN; zij roepen uit: « o schoone jaren der jongelingschap! haast u, aan te komen, en dat de gevangene dan voor altijd in de boeijen blijve!" — Maar ik zou mijn leven onder den brandenden hemel van *Spanje* willen doorbrengen; en o! mogt ANNA BOLEIJN in de oogen des bannelings een geheel koningrijk waardig zijn!

Erger u niet, NANCIJ! over mijne buitensporigheden. Ik zou, in mijne wenschen, eene eer niet willen opofferen, welke mijne fierheid boven alle rantsoenen van *Pavia* schat. Ik zou weerstand bieden aan het schouwspel van de smart des konings, indien ik niet het bewijs in handen had, dat ik alleen in de wereld, in zijn hart, kan opwegen tegen de liefde tot het vaderland en de schoonste kroon van *Europa*. Gij ziet, dat ik weinig gevaar zou te loopen hebben, ten minste indien er zich, onder de oranjeboomen van *Spanje*, niet eene betooverde bron bevindt, gelijk aan die, uit welke de helden en heldinnen van ARIOSTO het vergif eener liefde indronken, sterker dan hunne rede.

Ik moet in de lotgevallen en in de gevaren der teedere vorstin deelen. Is er dan slechts één hartstogt, die eene vrouw door de bosschen en de weiden kan voortslepen? Is de vriendschap, die mij aan MARGARETHA verbindt, niet genoegzaam, om mijne reis te billijken? — Gij zult zeggen, dat een enkele misslag mij voor altijd kan bederven, en aan al de afschuwelijkheden, die tegen mij uitgekraamd zijn, geloof verschaffen; — maar ben ik dan verloren, door naar *Madrid* te gaan, met eene vorstin, bij welke ik toch eene onderscheidende plaats bekleed? is het mijn pligt niet, haar te volgen? — Welaan! ik zal vertrekken. Binnen twee dagen begeeft de zuster van den koning zich op weg. Ik zal haar volgen. Ik heb aan al de aanlokselen der koninklijke waardigheid, met roem omgeven, weerstand kunnen bieden;

maar ik gevoel het ijs van mijn hart smelten bij de gedachte aan de ellende en de wanhoop, die eenen uitmuntenden vorst overstelpen. Vertroosten is de aangenaamste bezigheid. Neen, ik ben niet zoo als die romeinsche dame, die, te midden van een schouwspel, aan SIJLLA hare liefde verklaarde, zeggende, dat zij de gunstelingen der goden beminde. Ik zou eerder aan MARIUS gedacht hebben, in de moerassen verborgen en van vijanden omringd. Dikwijls heb ik vrouwen alle verstand zien verliezen, dronken gemaakt door het gewoel en de vreugde van een feest. Ik ben gelukkig te midden der dansen, gelijk de zwaluw in de lucht; maar ik bezit mij zelve even als zij, en ik vrees niet, door den orkaan, die anderen medevoert, weggesleept te worden. Het ongeluk, het bloed, het lijden, ziedaar, wat ik niet kan zien, zonder getroffen, als ondanks mij zelve, medegesleept te worden, zonder bewogen te worden tot in het diepst mijner ziel, en zonder met eenen enkelen sprong de geverniste grenspalen van dien tuin over te springen, in welken de opvoeding ons leert, onze dagen te slijten.

Ik ben geen kind meer, ik ben twintig jaren. Het zou inderdaad te laat zijn, om mij te bevelen, een ander karakter aan te nemen. Gij zult wel edelmoedig genoeg zijn, om te bekennen, dat weinig meisjes, in een vreemd land verlaten, even als ik, zich voor den adem van den boozen demon zouden hebben kunnen beveiligen. Wijl men de moeite niet heeft willen nemen, om mij behoorlijk te vormen, toen ik buigzaam en kneedbaar scheen te zijn als het was, moet men zich niet verwonderen, dat de natuur mij naar haren smaak ontwikkeld heeft.

Ik heb wel in mijn zakboekje een dozijn laffe aanbidders, onder welke ik eenen echtgenoot zou kunnen kiezen; maar mijn hart vindt op deze lijst slechts eene verzameling van meer of min schelklinkende lettergrepen. — Een enkele naam veroorzaakt aan hetzelve eene aangename ontroering, en deze

naam is de roemrijkste van allen. De gevangene held is weduwnaar, ANNA! ik bemin hem; maar ik ben fier en moedig. — Wie weet! misschien zal meester DE JUST, de beeldhouwer, of zijn zoon, mij eens een marmeren praalgraf oprigten! Welke zoete wraak zou ik nemen, met eene ondankbare familie met eer te overladen! — En welke belooningen zou ik aan mijnen geliefden GEORGE kunnen geven, voor de genegenheid, welke hij voor eene verlatene zuster steeds behouden heeft!

Mijn oude WILL heeft mij daar even aangekondigd, dat hij drie muilezels voor mijne reis heeft aangekocht. Alles is gereed. O NANCIJ! beschermengel van ANNA BOLEIJN, verhef uwe blanke handen en uwe blaauwe oogen tot den Heer, om hem te bidden, eenen vaderlijken blik te werpen op uwe beschermelinge, terwijl zij de velden van TOURAINE en LANGUEDOC doorkruist. Gij zult van vreeze sidderen, terwijl ik langs de weilanden zal zingen. Wees bedaard, beschroomde engel, ik zal in het afschuwelijke woud van *Dante* niet verdwalen."

«Op het oogenblik, dat ik gereed ben, u dezen brief toe te zenden, open ik dien weder, om u aan te kondigen, dat ik van mijne reis heb afgezien. Ik ontvang daar oogenblikkelijk dien van mijnen vader, die mij naar *Engeland* terugroept. Sir THOMAS bemint mij dan genoeg, om zich over mijn lot, te midden der onheilen, die *Frankrijk* overstelpen, te verontrusten? — Ongetwijfeld is mijn broeder niet vreemd aan dezen maatregel, die mijne bestemming zal veranderen. Na de verdooving der eerste verbazing gevoel ik mij eerder verligt dan vertoornd. Dat mijne droomerijen in rook vervliegen, dat is zeer billijk. — Ik zal dan mijne familie en vrienden wedervinden! Ik ben, met mijnen brief in de hand, geheel bewogen, naar prinses MARGARETHA ge-

loopen; wij hebben te zamen geweend, en zijn nu, zonder twijfel, voor altijd van elkander gescheiden. Het zal uwe taak zijn, dierbare Nancij! de wonden van mijn hart te heelen. Zij zullen zich onder uwe vingers sluiten. Wat zal er gebeuren? Dat ik van tijd tot tijd zal zuchten, wanneer ik aan *Frankrijk* denk, zoo als ik hier zuchtte bij de gedachte aan *Engeland;* en dat zal alles zijn. — Wij zullen dan elkander wederzien! Ach! mijn hoofd is in wanorde; mijne denkbeelden zijn niet helder. Het bevel van sir Thomas is kort en gestreng; maar de vader zal niet vergeten hebben, hoe men eene sedert tien jaren afwezige dochter in zijne armen drukt, — o neen!

De tranen rollen tusschen de rimpels, die het gelaat van Will doorploegen; mijne min spreekt slechts als eene slaapwandelaarster, en ik zou niet gelukkig zijn, naar mijn land terug te keeren! ja, ik ben gelukkig.

Welaan dan, te paard!"

VI.

Toen mejuffer Boleijn in het vaderlijke huis trad, hetwelk te *Londen* in *Fleet-street* gelegen was, snelde een eenig mensch haar met overhaasting te gemoet; het was haar broeder. Beiden betoonden elkander eene gelijke teederheid. Lady Boleijn kwam slechts tot aan de deur harer kamer naar voren, en sir Thomas stond naauwelijks op van den leuningstoel waarin hij zat, om eenen kus op het voorhoofd zijner dochter neder te leggen.

— Ziet toch eens, hoe schoon zij is! riep George met geestdrift.

— Zij is zeer wel, zeide de moeder.

Sir Thomas maakte eene toestemmende buiging met het hoofd.

— Ik zeide, voegde de vader er aanstonds bij, terwijl

hij het gesprek, dat door de terugkomst van ANNA was afgebroken, weder opvatte, ik zeide tot lady BOLEIJN, dat ik niet weet, wat wij met u zullen aanvangen, ANNA! Zijne genade, de kardinaal van *York*, is niet zeker, van de koningin eene plaats onder de staatjuffers te krijgen. Er is eene vacature noodig, en zonder twijfel is het te laat, om miss HERBERT te vervangen, die gisteren naar hare familie is teruggekeerd.

— Het zou doelmatig zijn, naar *York-house* te gaan, verzekerde lady BOLEIJN, zich op de kussens uitstrekkende.

— Ik zal naar *York-house* gaan, herhaalde de vader, met langzame schreden naar de deur stappende.

Ondanks den Franschen oorsprong der familie, waren sir THOMAS en zijne vrouw met dien hoogmoed en dat Britsche *égoismus* gewapend, welke geheel onhandelbaar zijn, en welker aanraking meer terugstootende is dan die van eene electriseermachine.

— Helaas! fluisterde ANNA, terwijl zij zich naar het oor van haren broeder boog, van wie hebben wij onze gevoeligheid?

Wanneer sir THOMAS zich verwaardigde, om eenige opletendheid op zijne dochter te vestigen, was het meestal om haar te zeggen:

— Doe toch zoo niet, ANNA! houd u anders; waar hebt gij die manieren geleerd? — Zoo lacht men niet.—Gij zult andere kleederen moeten hebben.—Gij zult, hoop ik, dat kapsel veranderen.

— Zoo deden wij te *Blois*, antwoordde ANNA.

De vader haalde de schouders op, terwijl GEORGE uitriep:

— Wat zijn die Fransche vrouwen toch bekoorlijk!

Den volgenden dag geleidde Sir THOMAS zijne dochter naar *Hampton-Court*, het verblijf der koningin. Eene diepe stilte heerschte in het inwendige van het paleis. Men opende de deuren met behoedzaamheid, terwijl men de bezoekers in eene zaal bragt, waar KATHARINA, door hare staatjuffers

omringd, eene godsdienstige lektuur aanhoorde. Het was het uur der rust. Sir THOMAS wachtte, op de teenen gaande, het einde van een vers af. Toen de koningin de naald in haar tapijtwerk gestoken had, had de voorstelling plaats.

De kardinaal van York had gesproken. Zijn krediet was te groot, dan dat hij eene weigering zou ondergaan. Mejuffer DE BOLEIJN nam terstond hare plaats in den stillen kring der dames van het gevolg in, en de vader keerde alleen en zeer voldaan terug.

CLAUDE DE FRANCE zelve, met KATHARINA VAN ARRAGON vergeleken, zou de dartelste en de meestverstrooide vrouw geschenen hebben.

De koningin van *Engeland* droeg, onder hare koninklijke kleederen, eene robe van de derde orde van sint FRANCISCUS, welke aan de vrouwelijke vormen geene de minste bekoorlijkheid bijzette. In alle jaargetijden stond zij te middernacht op, om bij de dienst in de kerk tegenwoordig te zijn, en vervolgens stond zij te vijf uren in den morgen andermaal op. Elken vrijdag en zaturdag vastte zij tot aan den middag, en gebruikte het overige gedeelte dier dagen slechts brood en water. — Op de dagen vóór de feesten der H. Maagd ging het desgelijks. — Zij biechtte tweemalen in de week, en gebruikte alle zondagen het avondmaal. Het gebeurde haar dikwijls, dat zij twee uren achtereen onbewegelijk bleef, op de steenen geknield. Hare schoonheid, waarvoor zij weinig zorg gedragen had, was geheel verwoest; hare gezondheid zelfs begon, door zoo vele vermoeijenis, geschokt te worden. Indien deze wonderlijke vrouw leelijk geworden ware, moet men tot haren lof zeggen, dat zij hare bekoorlijkheden geenszins beklaagde, dat zij zelfs nimmer trachtte, derzelver laatste overblijfselen te behouden. — Door eene zelfverloochening, zeer zeldzaam in de sekse, die zoo zeer de vriendin van den spiegel is, scheen de tijd, aan haar toilet doorgebragt, haar altijd verloren, ofschoon die tijd, naar den smaak van den

koning, haren gemaal, te kort was.

Men zal misschien ANNA BOLEIJN, in dit koninklijke graf bedolven, vergeven, dat zij het geestige hof van MARGARETHA VAN VALOIS, het onderhoud van MAROT, de galanterien van FRANÇOIS I, de muzijk van meester ROUX, de weinig regtzinnige gesprekken der kunstenaars beklaagde. Men zal haar vergeven, dat zij soms in den voornacht, in hare kleine kamer, waakte, om met hare min over *Frankrijk* te spreken; dat zij de sluimerende muren van het paleis van de toonen harer heldere stem deed weêrgalmen, en dat zij zich dikwerf in zoo verre vergat, dat zij voor haar kostbaar speeltuig, welks toetsen meer dan eenen traan, bedektelijk aan hare lange zwarte oogharen ontglipt, opvingen, zat te droomen.

Men behoefde haar haar kleed, naar de Fransche mode vervaardigd, niet te doen veranderen, omdat de andere staatjuffers even als zij gekleed wilden zijn. Eenige dames namen dezelfde kleeding aan, en weldra was dezelve eene algemeene mode. Ondanks haar kloostervormig leven, werd mejuffer DE BOLEIJN spoedig aan het hof van HENDRIK VIII, wegens hare bevalligheden en hare schoonheid, aangehaald. De jonge lieden wachtten met ongeduld op een feest, om haar te leeren kennen. Zij, die gelegenheid vonden, om tot de koningin door te dringen, bezagen haar met beide oogen, en deden, bij hunne terugkomst, de wonderlijkste verhalen; zoo fraai, dat de nieuwsgierigheid des konings daardoor werd opgewekt.

Eene oude historie verhaalt, dat de eerste zamenkomst van ANNA BOLEIJN en HENDRIK VIII. in den tuin der Koningin plaats had. Het is waarschijnlijk, dat dit op eenen zaturdag was, eenen dag, op welken KATHARINA zelden hare kapel verliet, ten einde zich tot de communie van den volgenden dag voor te bereiden. Het gesprek kon niet dan zeer eenvoudig zijn, en echter vond de koning daarin zooveel bekoorlijks, dat hij des avonds tot zijne getrouwen van den oorspronkelijken en verleidenden geest der nieuwe staatjuffer sprak.

Het scheen zelfs, dat HENDRIK zich voorïngenomen betoonde, als iemand, wiens hart gewond is. FRANCOIS BRIAN, de neef van ANNA BOLEIJN, een der vrienden des konings, durfde zeggen :

— Als ik Koning van *Engeland* was, zou ik mijnen tijd niet verliezen, met, als een schooljongen, naar een mooi meisje te zuchten. Ik zou een prachtig kleed aandoen, mijnen fluweelen mantel omhangen, en mijne schoonste baret opzetten; en zoo ging ik regt toe regt aan, om mij voor de schoone op de knieën te werpen.

— Zonder twijfel, antwoordde HENDRIK, zoudt gij u als eenen zot doen uitlagchen.

— O! waarom ben ik niet slechts voor een uur koning! ik zou u den weg wijzen. Wijl dit echter niet mogelijk is, zoo zend mij slechts naar miss BOLEIJN, en ik zal u een aangenaam antwoord terug brengen.

— Gij kunt haar gaan zeggen, dat ik verrukt ben over haren geest, en dat ik haar verlof vraag, om Fransch met haar te spreken; maar indien gij er iets anders bijvoegt, wacht u dan, op verbeurte van uw leven, dat als het mijne te doen beschouwen.

— Ik zal mij getrouwelijk van den mij opgedragen last kwijten; en ik wil mijnen roemrijken bijnaam van helschen stedehouder Uwer majesteit verliezen, indien de duivel zelf mij niet voor zijnen meester in de welsprekendheid houdt.

BRIAN sprak zoo lomp en onbeleefd tot zijne nicht, dat hij zich het stilzwijgen zag opleggen en met beschaamde kaken werd weggezonden. Daar echter, na de dronkenschap en den argwaan, de leugen zijn minste gebrek niet was, maakte hij geene zwarigheid, om te verzekeren, dat het hart van het jeugdige meisje wonderbaarlijk voorbereid was, om de galante voorstellen van den monarch te ontvangen.

HENDRIK kwam elken avond bij de koningin het avondmaal gebruiken, maar hij bleef zelden langer dan een uur, en

zijne medgezellen in de vermaken wachtten hem dan in eene bark, om gemaskerd op avonturen uit te gaan. Sedert langen tijd scheen hij vrijwillig van het grootste gedeelte der voorregten van den echtelijken staat afstand gedaan te hebben; KATHARINA zag hem dus met genoegen zijne bezoeken verlengen, en geheele avonden bij haar, in gezelschap met hare staatjuffers, doorbrengen. Zij hield zijne naarstigheid in deze bezoeken voor eenen terugkeer van teederheid.

KATHARINA aanbad den koning, omdat eene vrouw haren man moet beminnen. Het was een dier bewonderenswaardige wezens, voor wie de vervulling van eenen pligt de zoetste genieting is, voor wie, hetgeen de hemel veroorlooft, aangenaam kan wezen, maar voor wie, hetgeen de hemel beveelt, stellig en boven alles het aangenaamste is. Indien zij elke harer overdreven deugden voor eenige vermakelijkheid verwisseld had, dan zou geene vrouw *haar* vermogen gehad hebben, en dan zou het hart van haren gemaal nimmer uit hare netten geraakt zijn. Hoe zou zulk eene heilige het mistrouwen en den minnenijd gekend hebben? hoe zou zij in de talenten den geest en de bekoorlijke stem van ANNA BOLEIJN iets anders gevonden hebben, dan een gelukkig middel, om de ledige oogenblikken van den koning te veraangenamen, omdat ANNA zelve niet dacht, dat HENDRIKS galanterien iets ernstigs zouden bevatten? Als deze vorst in verrukking opgetogen was, bij de toonen van het speeltuig, haar door FRANÇOIS I. gegeven, of wanneer hij, met behulp van zijnen kapelmeester, stukken voor dezelve componeerde, was het dan niet blijkbaar de hemel, die hem van de minder onschuldige vermaken, welke hem langen tijd verwijderd hadden gehouden, afrek? Hoe eene medeminnares te zien in een jong, zachtaardig en verstandig meisje? Het was niet ANNA BOLEIJN, die met eenen onrustigen blik moest beschouwd worden, maar het onstuimige en wilde hart van HENDRIK VIII.

Indien men zich wil herinneren, dat ANNA met den koning van *Frankrijk* onledig was, wiens beeld niet uit hare verbeelding was uitgewischt; indien men bedenkt, dat zij reeds aan de verleiding van eenen grooten vorst had weerstand geboden, dan zal men zich niet verwonderen, dat zij eerst weinig acht gaf op de drift van HENDRIK.

Het ontbrak echter dezen koning niet aan de noodzakelijke hoedanigheden van eenen beminnelijken kavalier: zijn geest was noch levendig noch schitterend; maar zijn voorkomen en zijn geheele persoon hadden iets edels en stoutmoedigs, dat verleiden kon. Zijn humeur scheen gemakkelijk, tot op het oogenblik, waarop hij tegenstand ontmoette. Men zou dan te vergeefs eenig spoor van zijne vriendelijkheid gezocht hebben; hij werd dan terstond heviger en ontembaarder dan een Afrikaan, woester en onhandelbaarder dan een wonddier. Zijne woorden waren altijd van regterlijke vormen vergezeld, ongetwijfeld ten gevolge van eene zonderlinge overeenkomst tusschen zijne opvoeding en zijne natuurlijke geaardheid; het was eene mengeling van beschaafdheid en woestheid. Op het tijdpunt, waarvan wij spreken, wist men niet, waartoe hij in staat was. Hij had nog slechts twee weinig beklaagde personen doen sterven, daarenboven gelukte het WOLSEIJ, dit bronzen karakter te behandelen en deze verschrikkelijke hartstogten te beheerschen, met eene gemakkelijkheid, die het hoogste denkbeeld geeft van het genie en de behendigheid van dezen staatsdienaar; maar WOLSEIJ zelf moest zijn majestueus vaartuig tusschen de rotsen zien stranden, en de tijd naderde, waarop het zwaard der justitie het evenwigt met hevige slagen moest verbrijzelen en afschuwelijke moorden aanrigten.

De natuur is, in hare geheimzinnige werkzaamheden, blijkbaar onderworpen aan de wetten van het evenwigt, waarvan zij zich zelden verwijdert. Even als zij het ongeluk, van een dwaas te zijn, door de volkomene tevreden-

heid met zich zelven vergoedt, geeft zij aan de oploopende menschen eene onstandvastigheid van karakter, die hen minder gevaarlijk maakt, omdat hunne hevigheid ligtelijk bevredigd wordt; maar toen zij HENDRIK VIII. vormde, bekreunde zij zich aan geene wetten, en als in het wilde in haar slijk rondtastende, wierp zij een gedrogtelijk en bijzonder wezen op de aarde. De toorn was bij dezen vorst verschrikkelijk, gemeenzaam en echter van langen duur; de hardnekkigheid werd tot verstomping toe gedreven; de magt der begeerten had geene grenzen, en echter vertoonden deze zoo vurige begeerten somtijds de ligtzinnigheid der luim. Niemand was zoo onverzettelijk, zoo hardnekkig en zoo volhardend als deze koning, en niemand viel in vreemder tegenspraak met zich zelven.

Elk mensch heeft zijne zwakke zijde: HENDRIK VIII. liet zich door de buigzaamheid van WOLSEIJ en door de vrouwen beheerschen; maar alles wat op dien gekroonden booswicht invloed verkregen heeft, heeft dien met den dood betaald. Hij heeft zich gewroken op de minnaressen, die hem smachtende aan hare voeten gehad hebben, door haar naderhand te verscheuren; zijne gunstelingen, eenmaal in ongenade gevallen, werden den beul gezonden, en de koning toonde zich doof voor hun geschreeuw, gelijk de wanstaltige steen eener indiaansche pagode.

Men heeft gezegd, dat het vuur, zoo lang in het hart van HENDRIK VIII. verborgen, nimmer zou uitgebarsten zijn, zonder eenen zamenloop van omstandigheden, onmogelijk te voorzien; maar dit buitengewone karakter is slecht te beoordeelen. Wanneer een aldus bewerktuigd wezen eenigen diepen indruk ontvangen heeft, is het als een stroom, die, eenmaal van de hoogte der bergen nedergeslingerd, door honderd verschillende wegen in de vlakte kan aankomen, maar die er zekerlijk in nederstorten zal. De schoonheid van ANNA BOLEIJN was de ware oorzaak der groote gebeurtenis-

sen, die *Engeland* geschokt hebben, en geenszins de luim van het toeval eener minuut. De koning was niet de eenige aanbidder der schoone staatjuffer: ANNA zag voor hare voeten eene menigte jonge lieden verschijnen, en hare zedige behaagzucht vond in hunne hulde eene aangename verstrooijing, te midden der verveling en der stijfheid van het koninklijke huis.

PERCIJ, de zoon van den graaf van NORTHUMBERLAND, verbonden aan den kardinaal van *York*, verkreeg in het hart van mejuffer de BOLEIJN eene betere plaats dan het gros harer aanbidders. Indien hij de magt van den koning al niet had, hij was vrij; de glans van zijnen naam en van zijn huis lokte de oplettendheid der huwbare meisjes ten hoogste. Het bloed van zijnen grootvader PERCIJ HOTSPUR stroomde door zijne aderen; hij was, even als deze, onrustig en begeerig naar roem. De vrede en de ledigheid hadden van hem eenen verkwister gemaakt; maar wijl het leven der losbollen niet voldoende geweest was, om zijne werkzaamheid uit te dooven, was hij bedacht, om naar *Italie* te gaan, ten einde den keizer zijne diensten aan te bieden. Ondanks de voorkeur, welke ANNA gewoonlijk aan de lieden van eenen vreedzamen inborst gaf, trof het fiere en naar avonturen hakende karakter van dezen jongeling hare verbeelding ten levendigste. PERCIJ wist geene aangename wending aan verzen en vleijerijen te geven; maar zijne taal had dat overwigt, hetwelk de hartstogt geeft, en bij hetwelk het verstand slechts eene koele woordschikking schijnt te zijn. De plagerijen en de gunsten zonder gevolg, naar welke de anderen zich zoo gretig betoonden, waren voor hem niet geschikt. Daar hij noch handschoenen, noch neusdoek, noch waaijer te dragen had, geloofde men, dat hij in de welleevendheid niet ver gevorderd was; maar wanneer de geruchtmakende menigte zich verwijderd had, dan naderde PERCIJ, en de lach maakte, op het gelaat van het

jeugdige meisje, plaats voor het nadenken, wanneer zij naar zijne vertrouwelijke gesprekken luisterde, die haar met verbazing vervulden. Vooringenomen door den grooten naam van den oproerling Hotspur, toonde Percij zich naijverig en vol geestdrift op de grootste aller vermaardheden, die der zamenzweerders. Hij durfde zijne bewondering bekennen van den Connetable de Bourbon; en wanneer hij, na vreemde gesprekken, van zijne liefde en van de aanbieding zijner hand begon te spreken, dan werd miss Boleijn ongerust, bij de gedachte aan een zwaarmoedig en woelig leven. Deze schijnbare tegenstrijdigheid in de denkbeelden eener vrouw heeft niets wonderbaars in zich. Het hart en de rede hebben weinig met elkander gemeens.

Anna vond een onuitsprekelijk vermaak, in het gebruik maken van hare heerschappij op den geest van den erfgenaam van *Northumberland*. Zij trachtte de liefde en de eerzucht in deze sterk geharde ziel met elkander in tegenspraak te brengen. Zij bestudeerde met belangstelling de uitwerkselen van de worsteling, aangevangen tusschen twee even magtige hartstogten; en toen zij moest erkennen, dat de liefde eindelijk de bovenhand verkregen had, was zij verwonderd, zich zelve in de kronkelingen der slang gewikkeld te zien. Percij noemde zich zelven ongelukkig; zonder twijfel overdreef hij het verhaal zijner verdrietelijkheden tamelijk sterk. Anna mistrouwde den gelukkigen aanleg niet genoeg, die haar aanspoorde, om alles wat zij zag lijden te troosten; en wanneer het voorhoofd van Percij weder helder werd, gevoelde zij, dat haar geluk voortaan in de handen van eenen man zou berusten, en dat de hoogmoed van den ouden Northumberland, eene luim van den koning en eene berekening van Wolsej al hare verwachtingen konden verijdelen.

De liefde, welke mejuffer Boleijn gemeend had,

voor den koning van *Frankrijk* te gevoelen, was slechts een spel der verbeelding geweest, een dier voorspelen, door welke de jonge meisjes de kracht harer driften beproeven. Ditmaal echter begreep zij, dat zij ernstiglijk beminde, zonder dat haar geweten zwarigheden opperde, en dat, indien het lot haar van haren minnaar scheidde, zij zou moeten lijden en bitterlijk weenen. Hare bewonderaars waren te talrijk, dan dat de voorkeur, aan PERCIJ verleend, zou kunnen vermoed geworden zijn. Onze jonge lieden genoten, gedurende eenige weken, het geluk, elkander in het geheim te beminnen, dit elkander duizende malen met de oogen te zeggen, en te zamen bekoorlijke ontwerpen te vormen, welke de adem des noodlots weldra met woede moest omverre stooten.

Tot nu toe zagen de vrouwen, die naar de eer reikhalsden, om den wellustigen HENDRIK te kluisteren, geene gevaarlijke mededingster in een onbezonnen meisje, dat vreemde manieren had; maar op zekeren dag, dat WOLSEIJ een feest gaf, schitterden de bevalligheden van miss BOLEIJN met al dezelver luister, en de schoonste vrouwen waren genoodzaakt, zich voor geheel verduisterd te houden. De koning danste tweemaal met ANNA, en de warmte van zijn bloed veroorloofde hem niet, zijne onrust te verbergen, toen hij aan zijne danseres den gebruikelijken kus gaf.

O WOLSEIJ! zeide hij, onder eene galerij met zijnen staatsdienaar wandelende, gij, die de gave der overreding bezit, zeg mij, langs welken weg ik het hart dezer toovergodin kan bereiken, want ik moet haar behagen, of wij moeten allen sterven.

Uwe Majesteit schertst, antwoordde de kardinaal, gij weet, beter dan ik, hoe men den oorlog tegen de schoone sekse voert.

Ik scherts niet, WOLSEIJ! Ik heb aan uwe handen de teugels van den staat toevertrouwd; nooit werd eenig on-

derdaan hooger verheven door zijnen meester dan gij. Wel nu, ik zou u gaarne de helft van mijn koningrijk geven, indien gij mij aankondigdet, dat dezen avond, wanneer ik van hier heenga, de zedige kamer van dit meisje voor mij zal geopend zijn.

— Sire! Welk landschap zou er in kunnen toestemmen, om uit de handen van den grooten Tudor in mijne onwaardige handen over te gaan?

— Zoek mij niet te vleijen, kardinaal! antwoord op hetgene men u zegt. Ziet gij niet, dat de groote Tudor op dit oogenblik slechts een mensch is, brandende van begeerte? Waar is mijne ijdele magt? Bestuur gij mij dan, en denk op de middelen, om aan uwen koning, aan uwen vriend, de rust weder te geven, die hij verloren heeft.

— Wij zullen die rust wedervinden, omdat wij weten, aan wie dezelve te vragen; maar bedaar. Deze onstuimigheid brengt uwe kostbare gezondheid in gevaar. Hebt gij ten minste aan deze toovergodin gezegd, welk kwaad zij door hare schoone oogen veroorzaakt heeft?

— Niets, niets, Wolseij! — De woorden zijn op mijne sidderende lippen bestorven; nimmer zal ik haar kunnen behagen; een ander, minder ontsteld, zal mij voorkomen. Duizend dolken doorboren mijn hart.

— Waarom is zij niet hier, om uwe majesteit te hooren! Welke vrouw zou de ontsteltenis van den besten der vorsten kunnen aanschouwen, zonder daardoor getroffen te worden! Spreek, Sire! spreek met deze tooveres, en ik waarborg u den goeden uitslag.

— Gij gelooft dan, dat ik haar zal behagen?

— Ik ben er zeker van.

— Zal dit zeer lang duren, Wolseij?

— De tegenstand zal het vermaak levendiger maken.

— Maar intusschen sterf ik.

— Men sterft niet om zulk eene beuzeling.

— Ik kan in dezen toestand niet blijven. Ga, loop, spreek met haar, schilder haar mijnen angst en mijne liefde af. Het moet gebeuren; dat is geene scherts, gebruik uwe welsprekendheid en uwe redeneerkunst. Indien gij beloften doet, de verhevenste titels en de grootste eerbewijzingen, al het goud van *Engeland*..... O! ik zou mijne kroon geven.

Tusschen twee dansen zag men nu en dan den rooden tabbaard van den minister zich naar de vrouw wenden, die al zijne blikken tot zich trok. Een langdurig en geheimzinnig gesprek werd er aangeknoopt. Nieuwsgierigen draaiden onbescheiden rondom Wolsey heen, hem niet in de rede durvende vallen. Men ving met gretigheid eenige losse en onzamenhangende woorden op:

— Ik geloof er niets van, zeide mejuffer Anna, bepreevende te lagchen.

En de minister begon weder zacht te spreken, terwijl de schoone haren waaijer heen en weder bewoog. Eindelijk verstond men duidelijk deze woorden van den kerkvoogd:

— Denk er wel aan, niets is ernstiger; geene ligtzinnigheid, ik smeek het u. Uwe weigering kan verschrikkelijke gevolgen na zich slepen.

Het jonge meisje, zich verwijderende, was zigtbaar diep in gedachten verzonken.

— Wel nu, mompelden de dames, de kardinaal van *York* zelf!.....

Ieder kwam treurig van het feest terug: de mannen verliefd, de vrouwen jaloersch, de minister slecht voldaan over zijne onderhandeling, Percij met het hoofd in vuur, en de koning verbitterd. Anna zelve, verschrikt over de verwoesting, door hare bekoorlijkheden aangerigt, bragt den nacht in raadpleging door met miss Savage.

Den volgenden morgen lokte de liefde, in de tuinen der koningin, eene menigte jonge lieden, die zich onder duizende voorwendselen indrongen, om de staatjuffers te ontmoeten.

Zoodra zij zich vertoonden, werd ANNA door dien zwerm van lastige hommels omgeven, dien zij gaarne zou hebben willen verwijderen, om met PERCIJ te praten. De woorden van den kardinaal deden haar vreezen, ernstige moeijelijkheden te zullen moeten lijden. Een huwelijk of de vlugt alleen konde haar voor de vervolgingen, door den minister aangekondigd, vrijwaren; en daar de voornemens van PERCIJ haar bekend waren, wilde zij de uitvoering der ontwerpen verhaasten, welke reeds tusschen haar en haren minnaar waren vastgesteld.

De dwang der wereld laat aan de vrouwen zoo weinig vrijheid, dat men de bekwaamheid niet te zeer kan bewonderen, welke zij ten toon spreiden in de zorg voor hare belangen, door de ontelbare kleine hinderpalen heen, die zich tegen hare wenschen verzetten. De oplettendheid van al wat haar omringt, eeuwigdurend op haar gevestigd, is steeds gereed, om eenen blik, een woord of een gebaar boosaardig uit te leggen; maar met welk eene ongeloofelijke sluwheid begrijpen zij, tot hoever zij kunnen gaan, en hoe weten zij haar vermogen, in den engen kring, binnen welken hetzelve beperkt is, voordeelig aan te wenden! hoe doelmatig is hare heimelijke gedachte, onder den schijn van beuzelachtigheid, welken men haar tot pligt maakte, als met eenen sluijer bedekt! hoe snelt haar wil, met volharding, naar het begeerde doel, om door oneindige vermommingen, aan de strengste eischen te voldoen! en echter, hoe gemakkelijk bewegen zij zich, te midden van dat openbare tooneel, waarop haar leven voortrolt! hoe spelen zij met de moeijelijkheden! Neen, de noodwendigheid alleen geeft zoo veel behendigheid niet; de natuur zelve moet gewaakt hebben tegen de uitvindingen der maatschappij, door deze onderdrukte sekse met begaafdheden te overladen, welke zij aan de wezens, aan wie de kracht ten deel gevallen is, geweigerd heeft.

Mejuffer Boleijn was levendiger en opregter, dan de voorzigtigheid vereischte; maar zij had te veel verstand, om zich niet van deze onschuldige list te bedienen, welke alle vrouwen bezitten. Terwijl zij den schitterenden ridders het hoofd bood, die zich in den tuin om haar heen drongen, alleen door hunne laffe boerterijen te beantwoorden, en hunne galanterie binnen de grenzen van den eerbied te houden, volgde zij Percij met de oogen, die wachtte, tot de haastigen zich verwijderd hadden, en in de verte tegen eenen boom bleef leunen.

De ondankbare werd door minnenijd verteerd. Hij wist niet, welke moeite het vernuft zijner minnares zich gaf, om hem eene zamenkomst te bezorgen. Echter had hij de pogingen moeten begrijpen, welke zij daartoe aanwendde, toen hij den hoop der laffe aanbidders langzamerhand zag verminderen. Weldra bleef er niemand over dan de ridder Wiat; daar deze meer verstand had dan de anderen, raadde hij misschien de verlangens van miss Boleijn; maar hij was te edelmoedig en te bescheiden, om er misbruik van te maken. Hij verwijderde zich dus op zijne beurt.

— Zijn die lastige menschen u niet hatelijk!" vroeg Anna aan Percij.

— Het is aan mij, om aan u deze vraag te doen, en ongerust te zijn over het antwoord, want uwe vriendelijkheid jegens hen is mijn dood.

— Ik zal u antwoorden, dat zij mij zoo onverdragelijk zijn als u. Laat ons het niet ontveinzen, Percij! onder deze jonge lieden bevinden er zich, die mij beminnen en die om mijne hand zullen vragen. Sir Thomas Boleijn zou veeleer de overeenkomst van fortuin dan mijnen smaak raadplegen, om eene beslissing te doen; eene vertraging kan de moeijelijkheden, welke wij te overwinnen hebben, ernstiger maken dan gij denkt.

De vrouwen zullen, ongetwijfeld, vinden, dat Anna voor-

zigtig handelde, met noch van de openingen van den kardinaal, noch van de voorstellen des konings te spreken, tot Percij, wiens trotsche inborst zij kende! Wat mij aangaat, ik beroep mij, aangaande dit punt, op mejuffer Boleijn zelve.

— Laat ons, vervolgde zij, aan onze ontwerpen denken; want ik word door noodlottige voorgevoelens overstelpt. Gij weet, dat het onmogelijk is, den wil des konings te wederstaan.

— Ach! het is geenszins door schandelijk smeeken, dat ik u zou willen erlangen; het is met den degen in de vuist, bij het geroffel der trommen, na den koning zelven bestreden te hebben, na hem van zijnen troon te hebben afgeworpen. Ik kan niet besluiten, mij voor dezen zoon van Richmond te krommen.—Een afschuwelijk ras van vrekken en moordenaars.

— Gij ziet het, Percij! ik ben de laatste in uwe gedachten. Altijd wordt gij verslonden door eenen dorst naar roem, die ons beiden den dood zal berokkenen.—Ga, gij bemint mij niet.

— Ik bemin u niet? Regtvaardige hemel! ach! waarom ben ik niet, aan het hoofd van een leger van mannen uit het noorden, aan de poorten van *Londen!* Ik zou die slavenstad aan de plundering overgeven; ik zou de kroon op uw hoofd plaatsen, na de knechten van Tudor vertreden te hebben, en dan zou ik u wel doen zien, of ik u bemin. Vervloekt! waarom moest mijn vader de gunsten van dat geslacht aannemen!

— Percij! ik zal van u moeten afzien, ik zal u moeten vergeten, want uw hart zal mij nimmer geheel verstaan.

— Wat zegt gij? welke bewijzen verlangt gij voor mijne liefde? Beveel mij, die hovelingen, zoo met vederen en reukwerken beladen, dat men hen voor de vrouwen van een serail zou houden, in massa te gaan beleedigen, hen allen te gelijk tot den strijd uit te dagen, op eene onmetelijke vlakte, voor de oogen van het volk en op het steken der trompetten.— Welke gevaren wilt gij, dat ik voor u tarte?

Mijnen vader uitgezonderd, zou ik de geheele wereld trotseren.

— Wel nu! ik zal ook eenen wil hebben, riep Anna, met zooveel opgewondenheid als Percij. Vervolg op uw gemak deze schaduwbeelden, die mij uwe liefde ontrooven. Ik verklaar u, dat nimmer een man, begeerig naar bloed, mijne hand zal bezitten. Kies tusschen Anna Boleijn en de veldslagen welke gij verlangt; kies op ditzelfde oogenblik, want opdat ik u toebehoore, moet gij zweeren, dat leven van oproer en moord vaarwel te zeggen. Nimmer zal ik de echtgenoote van eenen oproerling, van eenen verfoeiden geesel van zijn vaderland, zijn. Onbezonnene, die gij zijt! ziet gij dan niet, dat deze belagchelijke denkbeelden u op het schavot zouden brengen? Verloochen dezelve, of doe afstand van mij, zeg ik u.

De bekoorlijkheden van miss Anna behaalden de zegepraal op de geestdrijverij van dat woelige hoofd. Percij luisterde met aandacht naar de taal der rede. Hij zwoer, zijne hersenschimmen te vergeten, om alleen aan zijne minnares en aan het huwelijk, hetwelk hij zoo vurig verlangde, te denken.

Door van hem te verkrijgen, dat hij de toestemming van den kardinaal van *York* zou gaan verzoeken, en zich met zijne bede tot Sir Thomas Boleijn zou wenden, kreeg Anna eene schitterende proeve van de magt, welke zij uitoefende, want de vurigste liefde alleen kon een verzoek op de lippen van Percij leggen.

Vooral, zeide zij, vlieg niet dwaasselijk op tegen den minister, wanneer hij tegenwerpingen maakt. Sir Thomas zal geene reden hebben, om u af te wijzen.

— Maar mijn vader! zeide Percij zuchtende. Hij is het alleen dien ik vrees, en hem alleen zou ik geenen tegenstand kunnen bieden.

— Schrijf hem.

— En indien hij mij weigert?

— Dan zullen wij wachten.

— De hemel hebbe medelijden met mij, indien hij mij weigert! — Nimmer is een Northumberland tegen zijnen vader opgestaan. Ik heb somtijds den toorn van den mijnen verdiend door mijne verkwistingen; maar indien ik zijne graauwe haren niet ontzag, en tegen hem opstond, zou hij mij met eigene hand kunnen dooden; en ik zou hem laten begaan: want na God en u bemin ik mijnen vader, terwijl ik hem het meest op de wereld verbiedig.

Anna leidde Percij naar zijne kamer, om hem oogenblikkelijk eenen dringenden brief aan den graaf van Northumberland te doen schrijven. Zij voegde bij de hartstogtelijke uitdrukkingen van den jongeling eenige zoo teedere en zoo bevallige woorden, dat de oude heer zeker dit bekoorlijke meisje lief zou gekregen, en met toegevendheid de liefde dezer kinderen zou beschouwd hebben, zonder de ongelukkige omstandigheden, welke dezen brief vruchteloos maakten.

Percij liep naar den kardinaal. Door verlof te vragen, om de dochter van Sir Thomas Boleijn te mogen huwen, geloofde hij alleenlijk eene bloote formaliteit te vervullen. Echter begreep hij uit de rimpels, die op het voorhoofd van den kerkvoogd te voorschijn kwamen, dat men zich tegen zijne wenschen zou verzetten. Wolseij nam eenen droogen en heerschzuchtigen toon aan.

— Dat kan niet zijn; daaraan moet gij niet denken.

— Ik zeg u, dat het gebeuren zal, riep de jongeling, zijne belofte, van gematigdheid te zullen gebruiken, vergetende, en zijnen hoogmoed in een bedaard oogenblik wedervindende.

— Mijn vriend! zeide de minister met zachtheid, gelooft gij, dat ik er vermaak in schep, u zonder reden tegen te werken? Gij kent de magt en de standvastigheid des konings. Hij heeft andere ontwerpen, en wil u eene

vrouw kiezen; het lot van miss Boleijn heeft hij zich reeds aangetrokken. Dit huwelijk is onmogelijk. Hoor mij aan, Percij! tot elk ander dan tot u zou ik zeggen: zie hier eene kans der fortuin; men zal u diegene geven, welke gij begeert, onder voorwaarden, die u waardigheden en rijkdommen zullen verzekeren; maar daar ik de fierheid van uw karakter ken, daar gij een Northumberland zijt, uit het zuiverste bloed van den Engelschen adel, zeg ik u: wee u, indien gij volhardt! het zal uw ondergang en die van uw geslacht zijn. Eene schrede verder en gij treedt op eenen schorpioen!

— Waarlijk, mijlord de kardinaal! ik geloof, dat gij op mijne kosten wilt lagchen. Ik kan geene vrees koesteren voor deze duistere bedreigingen. Wat ziet gij dan in mijne vraag, dat u zoo verbaast? Ik bemin een jong meisje van eenen behoorlijken rang, uit een rijk huis; ik word van haar bemind.

— Bemind? riep de prelaat, terwijl hij drie schreden achteruit deinsde, Heer in den hemel! hij wordt door haar bemind! ik bedroog mij dus niet. Wee u, Percij!

Zonder naar iets meer te luisteren, wierp de minister zich in zijnen leuningstoel, en schreef aan den ouden graaf van Northumberland, om hem te verzoeken, ten spoedigste over te komen. Een renbode vertrok in aller ijl van *York-house* door de eene deur, terwijl Percij, in volslagene woede, door eene andere ontsnapte, insgelijks zijn paard de sporen gevende.

— De koning zal mij zijne toestemming weigeren, dacht hij, zich op het zadel voorover buigende. Wel nu, mijn grootvader Percij is, om een te hooghartig woord, tegen Hendrik IV opgestaan, en de troon heeft langen tijd gewankeld onder de slagen zijner geduchte lans. Er zijn misnoegden in het noorden; de naam van Hotspur zal herleven, en mijne minnares zal misschien eene kroon dragen.

Sir Thomas Boleijn vond, dat Percij, bij het doen van zijn huwelijksaanzoek, eenen vrij hevigen toon voerde; echter, na elk woord gewikt en gewogen, en gedurende eenige minuten nagedacht te hebben, verklaarde hij geene reden te vinden, om eene verbindtenis met het aanzienlijkste geslacht van *Engeland* te weigeren, mits de graaf van Northumberland geene tegenwerpingen maakte.

De brief des ministers was vóór dien van Percij aangekomen, en zonder twijfel was dezelve dringende, want de graaf vertrok dadelijk uit zijne provincie. Alvorens de beweegredenen van Wolseij te kennen, barstte de toorn van den ouden heer tegen zijnen zoon los, die zijne oogen op eene vrouw had durven werpen, zonder den vaderlijken raad in te nemen. De jongeling werd, als een misdadiger, in het kabinet van den kardinaal gevoerd.

— Percij! riep de graaf, met eene schrikbarende stem, gij zijt een trotschaard, een losbandige en een verkwister. Ik zou u uwe dwaasheden, uit hoofde van uwe onderwerping aan mijnen wil, vergeven; maar wijl gij u aan mijn gezag hebt willen onttrekken, verklaar ik, in tegenwoordigheid van den minister des konings, dat gij niet meer op het kasteel uwer voorouderen moogt komen. Ik zal u onterven; uwe broeders zullen al mijne goederen krijgen. Ga nu zien, of de Boleijns zich met eenen bedelaar of eenen landlooper zullen willen verbinden.

— Dat begeert de koning niet, viel de minister hem in de rede. Uw zoon verdient deze gestrengheid niet. Vermeerder door deze bedreigingen het verdriet niet, dat hij moet ondervinden. Het is alleen de vraag, om van miss Anna af te zien.

— Dat hij het wage, nog aan haar te denken. Vrees niets, ik blijf u borg voor hem.

— Zeer wel. Doe hem begrijpen, dat het hier om zijn hoofd te doen is.

— Om zijn hoofd? duizend duivels! Wie zou de hand aan mijnen zoon durven slaan? Weet, mijlord de kardinaal! dat de Northumberlands eenen te harden nek voor uwe bijlen hebben.— Om zijn hoofd! Hemelsche vader! kom aan, Percij! laat ons naar *Warkworth* vertrekken, en wij zullen eens zien, wie er u zal komen opzoeken.

— Laat ons vertrekken! riep Percij met vreugde, en dat onze leenmannen hunne oude wapenen aangrijpen.

— Mijlord! zeide de kardinaal glimlagchende, deze onvoorzigtigheid voegt niet aan uwe grijze haren. Wij zijn er zoo ver van verwijderd, dat wij naar het leven van uwen zoon zouden staan, dat ik u geroepen heb, om u eene gunst bekend te maken. De koning wil Percij met de dochter van lord Talbot vereenigen, en bij de weduwengift een geschenk voegen. Zijne majesteit geeft daarenboven aan den jongen echtgenoot het bevel over het leger van het noorden.

— Dat is iets anders, antwoordde de oude heer; ik vraag u vergiffenis voor mijne driftigheid, mijlord de kardinaal!

— Gij neemt de edelmoedige aanbieding des konings aan?

— Ik zie geene hinderpalen.

— Mij ontbreekt dus slechts de toestemming van uwen zoon?

— Mijn woord is genoegzaam.

— Volg mij dan naar Zijne majesteit. Wij zullen oogenblikkelijk het verdrag onderteekenen.

— Volg mij, Percij! ik beveel het u.

— Ik ben verloren! dacht de jongeling.

En hij ging gehoorzaam mede, terwijl de kardinaal tusschen de tanden mompelde:

— Dat hoogmoedige geslacht van die Northumberlands!

Het gezag van den graaf over zijnen zoon ging zoo ver, dat er geene klagt aan den mond van den wanhopigen minnaar ontsnapte. De vader gebood hem, het verdrag

te onderteekenen, en hij teekende,—de hand van miss Talbot te nemen, om naar de kerk te gaan, en hij gehoorzaamde in alle opzigten. Zijne houding bleef vast en zijn gelaat onveranderlijk, tot aan het einde der trouwplegtigheid; slechts toen men hem over zijne gehoorzaamheid eene pligtpleging maakte, terwijl men hem gebood, de jeugdige echtgenoote te omhelzen, viel hij, zoo lang als hij was, in zwijm, en zijn hoofd sloeg vreesselijk tegen de harde steenen; maar na verloop van een uur kwam hij weder bij en gaf geen teeken van zwakheid meer. De jonggehuwden vertrokken denzelfden dag naar het noorden.

Het was de kardinaal van *York*, die mejuffer Boleijn deze tijding mededeelde.

— Gij ziet, hoezeer de koning u bemint, zeide hij ernstig tot haar.

Mijne ondankbaarheid zou inderdaad onvergeeflijk zijn, antwoordde zij met bijtende scherts, indien ik door dit bewijs van teederheid niet getroffen ware. Ik wil u deswege mijne erkentelijkheid betuigen. Verzeker dan den koning, dat hij mij, met mijne toestemming, nimmer zal wederzien, en dat, indien hij mij door zijne magt dwingt, om zijne tegenwoordigheid te dulden, hij mij ten minste niet zal kunnen noodzaken, om den mond te openen, ten einde hem een woord toe te spreken.

— Ik zal mij wel wachten, hem deze onoverdachte redenen overtebrengen.

— Dan zal ik zelve ze hem, bij de eerste gelegenheid de beste, herhalen, riep Anna wanhopig. Hendrik Tudor en zijn minister Wolsey zijn twee hooge personaadjes; maar al waren zij meesters van de wereld, dan nog zou de eer van Anna Boleijn hunne geheele magt durven tarten.

— Wat staat die aanbiddelijke gramschap u verrukkelijk! Ik beken, dat men het den koning kan verwijten, dat hij zich als een dwingeland gedragen heeft; maar het is

voor u, dat hij dit gedaan heeft, en gij zult nog andere veel aangenamer bewijzen van zijne gevoelens ontvangen.

Anna verloor alle voorzigtigheid en liet, zonder terughouding, aan de levendigheid van haar karakter den vrijen teugel.

— Het is fraai, zeide zij, eenen prins der kerke den rol van koppelaar te zien spelen. Indien het mij gebeurde, dat ik mij liet overhalen, dan zou ik u daarover, bij onze eerste ontmoeting in de andere wereld, eene pligtpleging maken.

— Goed zoo; ontlast vrij uw hart tegen mij, om vol van zachtheid te zijn, wanneer de bekoorlijkste der vorsten zich aan uwe voeten zal werpen.

— O! wacht u, mijne nederlaag te wenschen, schaamtelooze priester! want het eerste gebruik, dat ik van mijnen invloed op uwen meester zou maken, zou zijn, uw verderf te berokkenen.

— Geve de hemel, dat wij weldra zoo ver komen, mijn schoon kind! gij zult mij dan zeer vriendelijk bedanken, en wij zullen de beste vrienden der wereld zijn.

— Ik zou mij wreken! ik zou mij wreken! mompelde Anna snikkende.

— Welaan, zeide de kardinaal, zich verwijderende, alles zal wel gaan, als eenmaal de kalmte zal teruggekomen zijn. Gij bemint uwen broeder George; gij kunt hem tot boven de wolken verheffen, en uwe geheele familie zich genoegelijk op de trappen van den troon zien scharen. Ik laat u aan uw eigen nadenken over.

— Het toeval, dacht mejuffer Boleijn, heeft mij uit de handen van Frans I gered. Wolseij belet mij, de vrouw van Percij te zijn; wel nu, ik zal niemand toebehooren.—Niemand ter wereld!

Er had een langdurig onderhoud plaats tusschen George Boleijn, zijne zuster en miss Savage. Men besloot, dat Anna

zich aan de vervolgingen des konings moest onttrekken. Men nam zijne toevlugt tot het middel, dat de vrouwen zoo goed weten aan te wenden: eene voorgewende ziekte, de kwijning, de behoefte om eene zuivere lucht in te ademen. De geneesheer zag, bij den eersten opslag, dat de landlucht voor haar onontbeerlijk was, en de koningin verleende, zonder zwarigheid, het begeerde verlof. Het was naar het kasteel van *Hever*, te midden der prachtige landstreken van het graafschap *Kent*, dat mejuffer Boleijn zich plotseling verwijderde, de bedroefde minnaars, het verbaasde hof, de dichters, die de smartelijkheid harer afwezigheid bezongen, en den wreedelijk teleurgestelden koning achter zich latende.

In eene galerij van *Hever* was eene schoone verzameling van afbeeldsels der voorouderen en der bondgenooten van de Boleijns. De aanzienlijkste namen van den adel kwamen daarin voor. Anna gevoelde hare smart verdubbelen, bij het zien van deze eerwaardige hoofden, die zich schenen vereenigd te hebben, om te bewijzen, dat hunne dochter waardig was, eene Northumberland te zijn. Er was niets minder noodig dan de teedere vertroostingen eener vriendin en van eenen aangebeden broeder, om haar aan hare sombere smart te ontrukken. Sir George was beminnelijk. Wegens zijne geestigheid en zijne vrolijkheid kon hij met zijne zuster wedijveren. Hij was een hartstogtelijk beminnaar der muzijk, altijd in beweging en tegen de verveling krijg voerende. Miss Savage bezat eene onverstoorbare zachtaardigheid en vrolijkheid. Na verloop van eenige maanden kwamen de frissche kleur der gezondheid, de glimlachjes en de schertsende luim weder langzamerhand op hunnen post.

Ziende, dat men er niet van sprak, haar aan het hof terug te roepen, begon Anna zuchtende te denken aan de vermaken van *York-house*, aan de galanterien der jonge lieden, die hunne vleugels aan de vlammen van hare schoone oogen kwamen verzengen; maar hare fierheid was verontwaardigd

op de gedachte aan eene terugkeering, die niet opzettelijk en uitdrukkelijk verlangd werd. Sir Thomas, die verrukt was geweest over de zegepralen zijner dochter, begreep niets van deze neiging tot eenzaamheid, en misschien zou Anna geëindigd hebben, met aan de vaderlijke aanzoeken gehoor te verleenen; maar de jagttijd aangekomen zijnde, begaf Sir Thomas zich naar zijne landgoederen, om zich aan deze oefeningen over te geven. Zekerlijk, naar *Londen* terug te keeren, was een misslag, welken miss Savage hare vriendin niet zou hebben laten begaan; intusschen was Anna in dien gelukkigen ouderdom, in welken de grieven van het hart niet lang aan den wilder natuur, die ons vertroost en ons, zelfs ondanks ons zelven, tot het geluk leidt, weerstand kunnen bieden.

Sir Thomas kwam zich in zijn begunstigd domein van *Hever* vestigen, toen men vernam, dat het hof zich op het kasteel van *Greenwich* bevond, hetwelk insgelijks in het graafschap *Kent* gelegen is. Op zekeren morgen, dat de familie Boleijn aan tafel zat, vertoonde zich een edelman van het huis des konings, om het bezoek van den vorst aan te kondigen. De heer des huizes, zich met waardigheid oprigtende, ging zijnen doorluchtigen gast, op eene behoorlijke wijze, te gemoet; George, van schrik bevangen, liet het glas, dat hij aan de lippen had, vallen, en mejuffer Anna snelde weg, om zich in hare kamer op te sluiten.

De magtige Hendrik, verontrust door de hoop, haar, die hij beminde, weder te zien, beschaamd, van niet aan eene slecht aangemoedigde liefde weerstand te hebben kunnen bieden, vond zijne gewone gemakkelijkheid niet terug. Zijne stem beefde, toen hij verzekerde, op de jagt verdwaald te zijn geraakt, want hij gevoelde, dat het zijn verhaal aan waarschijnlijkheid mangelde. François Brian, die hem vergezelde, kwam hem stoutmoedig met eene reeks van uitgewerkte leugens te hulp; maar de onbeschaamdheid van den vertrouweling vermeerderde slechts de verwarring

van den meester, en de koninklijke waardigheid werd hoe langer hoe meer verlegen, bij de onrustige blikken van George. Sir Thomas alleen, dronken door de eer, van aan zijnen koning eene zitplaats en ververschingen te mogen aanbieden, was ten toppunt zijner wenschen.

Na een uur onderhouds vroeg de Vorst, of hij het genoegen niet zou hebben, miss Boleijn te zien. George ging op een teeken, dat zijn vader hem gaf, de kamer uit; maar hij kwam niet terug, en Anna zond iemand af, om zijne majesteit te verzoeken, haar te verontschuldigen, indien zij niet verscheen. — Toen hij weder te paard steeg, kon Hendrik aan zijnen spijt geenen weerstand bieden. Na sir Thomas op eene verpligtende wijze beloofd te hebben, te *Hever* terug te zullen komen, riep hij in stilte uit:

— Duivelsch! men moet mij niet verstooten, of ik zal deze torentjes ter aarde werpen, en deze grachten met de lijken der bewoners vullen.

De heer des huizes was zoo zeer buiten zich zelven, dat hij vergat, de stijgbeugels aan te bieden; vervolgens keerde hij in huis terug, vol verbazing, terwijl de vorst het veld doorrende, en zijn hart in eenen stroom van vervloekingen ontlastte.

Ondertusschen was Hendrik, bij zijn tweede bezoek, gelukkiger en meer zich zelven meester. Anna kon niet vermijden, zich te vertoonen. Bij het doorwandelen van het kasteel, kwam er een oogenblik, waarin de vorst zich met Sir Thomas en deszelfs dochter alleen bevond. De koninklijke hersens hadden niet veel moeite, om een middel te bedenken, ten einde dien lastigen maar niet wantrouwigen vader te verwijderen. De ongeduldige Hendrik wierp zich snel aan de voeten zijner ondankbare.

— Gij verfoeit mij, riep hij op den toon der wanhoop; mijne teederheid boezemt u slechts afgrijzen in, en mijne tegenwoordigheid is u hatelijk. Wel nu! verheug u dan, te

vernemen, dat gij van mij den ongelukkigsten der menschen gemaakt hebt, en dat niets ooit uw beeld uit mijn hart zal kunnen rukken. Ik wil, dat uwe wreedheid *Europa* met jammeren overdekke, dat de geheele wereld in mijnen rouw deele. Ik zal den dood zoeken te midden der veldslagen, even als de geringste mijner soldaten. Ik moet de verfoeijing der geheele wereld zijn, omdat ik uwen haat verdiend heb.

De vurigste liefde bezielde de stem en geheel het mannelijke voorkomen van Hendrik. Zijne houding had die bevalligheid, welke de vervoering van den hartstogt te weeg brengt. De opregtheid was in zijne oogen en op zijne bevende lippen te lezen.

Anna gevoelde een weinig medelijden, dat uit haar hart een overblijfsel van verliefde droefheid, reeds gedurende zes maanden eenzaamheid bedaard, begon te verdrijven. Hare oogen daalden neder op den geknielden minnaar. Zij poogde zoo zacht hare hand uit die van den vorst terug te trekken, dat eene tienmaal sterkere poging dezelve niet los zou gemaakt hebben. Waarom zou zij ook dien koning, die daar in de nederigste houding ter aarde geknield lag, welke een man nimmer voor eene beminde vrouw aanneemt, zonder eenige belangstelling op te wekken, toornig hebben aangezien!

— Neen, ik haat u niet, antwoordde zij, de Boleijns zuigen de liefde voor de vorsten van Lancaster met de moedermelk in.

— Ach! indien gij mij slechts als uwen koning bemindet, zoudt gij dan den moed hebben, om mij met zoo veel koelbloedigheid te dooden?

De ontroering van den minnaar zou misschien geeindigd zijn, met het jonge meisje te winnen, dat getroffen was door de waarheid, die zijne woorden vergezelde, toen hare blikken de gelaatstrekken van de afbeeldsels van haar geslacht

ontmoetten. Dat van Elizabeth Graij, voor hetwelk zij dikwijls gemijmerd had, gaf haar hare tegenwoordigheid van geest terug ; zij rigtte tot den koning het antwoord, door deze deugdzame weduwe aan koning Eduard gegeven:

Sire ! ik ben niet van eenen rang, verheven genoeg, om uwe gemalin te worden ; maar ik ben te fier, om ooit eene bijzit te zijn.

— Wel nu ! ik zweer bij den hemel, dat gij mijne gemalin zult wezen ! riep Hendrik, zijne armen omhoog heffende . Ik zal u mijnen troon geven ; en in de tallooze zwarigheden, welke ik moet overwinnen, zult gij ten minste stellige bewijzen mijner liefde zien.

— Ach ! Sire, eene bloedende kroon ! een moord!

— Neen, geen moord ! vertrouw op mijne magt. Ik zeg u, dat gij koningin van *Engeland* zult zijn.

François Brian en zijn meester keerden in galop naar *Greenwich* terug.

— Eindelijk heeft Uwe majesteit dan met uwe onmenschelijke gesproken? zeide Brian.

Hendrik bewaarde het stilzwijgen, en scheen in sombere overdenkingen verdiept.

— Zou de zinnelooze in hare weigering volhard hebben? Hoe ! niet de minste verzachting? geene hoop?

— Ik heb hoop, antwoordde eindelijk de vorst.

— Zeg het dan, sire ! waarlijk, ik brand van ongeduld. — Het kleine schelmpje laat zich wel gelden. Om u zoo veel vermaak te geven, als zij u verdriet veroorzaakt heeft, zal zij veel werks hebben. — Het zal dan bij het eerstvolgende bezoek zijn?

— Neen.

— Nog niet bij het eerstvolgende? satansch ! ik zou liever ik weet niet wie beminnen, dan deze zottin.

— Zwijg, Brian !

— Duivelsch ! ik kan niet zwijgen. Dat brengt mij in

woede. Gij moet haar schaken.

— Dat zou misschien beter zijn; maar de familie....

— Naar den Tower.

— Maar het volk! — de geschiedenis!....

— Basta! waartoe dient het, koning van *Engeland* te zijn, om voor deze onbeduidende woorden te verschrikken?

— Dat zou beter zijn.

— Beter dan wat?

— Zwijg, Brian!

— Hij is te gek om los te loopen, mompelde de vertrouweling.

VII.

Men moet niet gelooven, dat de vurige Hendrik VIII nimmer veinzerij beproefd hebbe. Men zal zien, dat hij zijne ontwerpen met het masker der huichelarij wist te bedekken; maar niet dan al te dikwijls verrieden zijne gebaren en zijn gelaat de geheime bewegingen zijner ziel, dan dat deze veinzerij zijne vertrouwelingen zou hebben kunnen misleiden.

Op zekeren morgen schenen alle oogen aan het hof wijd geopend. De koning had zooeven Longland, zijnen biechtvader, doen roepen, wiens diensten hij, sedert langen tijd, niet ingeroepen had. Een onderhoud van drie uren scheen meer dan genoegzaam voor een gewetensonderzoek, en de geraadpleegde almanakken boden aan de onrustige blikken geenen naam van eenig godsdienstig feest aan. Eene algemeene fluistering doorliep het kasteel van *Greenwich*.

— De koning gevoelt gewetensbezwaren wegens zijn huwelijk.

— Ik hoor, zeide de gravin van Surreij, dat hij zich eindelijk verwijt, de deugdzaamste der echtgenooten te lang verwaarloosd te hebben.

— Goede hemel! riepen de grijze knevelbaarden, bij

heeft geenen priester noodig, om te weten, hoe een echtgenoot tot zijne gemalin terugkeert.

— Gij begrijpt het niet, zeide een ridder van *Sint*-Jan; het zijn bezwaren aangaande de geldigheid van het huwelijk.

De koningin had eerst den oudsten broeder van Hendrik VIII gehuwd. Ofschoon Prins Arthur reeds door de ziekte was aangetast, die hem wegnam, en de Paus dispensatie verleend heeft, is de koning niet zeker, dat vereeniging met de weduwe van zijnen broeder niet schuldig zij in de oogen van God.

— Hij raadpleegt over deze fraaije droomerijen na achttien jaren!

— Weet gij, dat dit wel de oorzaak van den dood zijner kinderen zou kunnen zijn? Weigert de vertoornde hemel hem niet daarom eenen mannelijken erfgenaam?

— Wel! wat wil hij dan? de koningin verstooten?

— De heilige en voortreffelijke Katharina! foei! dat is onmogelijk.

— De moei van den Keizer! dat zou eene zaak zijn, om ons eenen oorlog op den hals te halen.

— Wij zullen nieuws hebben, zeiden de staatkundigen, de handen wrijvende.

— Laat ons zien, vroeg Brian aan zijnen gebieder: geweten, bezwaren! welk eene brabbeltaal spreken wij heden?

— Helaas! Brian! ik word met het gewigt eener bloedschande bedreigd.

— Eener bloedschande! wel nu! wat scheelt ons dat?

— Ellendige! gij zoudt dan zonder moeite de hatelijkste namen verdragen!

— Indien gij u niet wilt verklaren; naar den duivel met de geheimenissen!

— Brian! gij hebt eene verharde ziel; ik zal genoodzaakt zijn, van haar te scheiden.

— Dat is de vraag niet; laat ons redelijk spreken: moeten wij de barken voorwaarts doen gaan? de wind is noordelijk. Laat ons naar *Londen* vertrekken! Laat ons op het water het middagmaal gebruiken, en laat ons Franschen wijn drinken. Ja of neen.

— Van daag niet, mijn waarde! van daag niet.

— Dan zal ik geheel alleen gaan, en tracht gij dan, dat deze dolle hartstogt niet van langen duur zij, want, waarachtig! gij wordt volstrekt gek.

Brian ging fluitende heen, en liet den koning aan zijn eigen nadenken over.

Wolsey was niet iemand, om zich wegens de voornemens van Hendrik te bedriegen. Hij droeg kennis van de geheime bezoeken op *Hever*. Hij begreep, dat het eene vruchtelooze en gevaarlijke moeite zou zijn, zich tegen den wil van zijnen meester te verzetten. Daarenboven voedde hij eenen doodelijken haat tegen Karel V, die hem tweemaal misleid had, met hem de driedubbele kroon, het voorwerp zijner eerzucht, te beloven, door dezelve eerst op het hoofd van Adriaan VI, en vervolgens op dat van Clemens VII te plaatsen. Hij greep dus met gretigheid het denkbeeld aan, zich, door de scheiding van Katharina, te wreken. Eenige minuten waren hem genoegzaam, om een uitgebreid en stout plan te beramen.

— De moeijelijkheden en de lange duur, dacht hij, zullen den koning den tijd geven, om Anna Boleijn te verleiden. Zijne hardnekkigheid zal hem niet veroorloven, eene aangevangene onderneming te laten varen. Katharina zal verstooten worden; maar wanneer eenmaal de hartstogt voor Anna voldaan zal zijn, dan zullen wij de hand van eene prinses van *Frankrijk* vragen, en Karel V zal dubbel vernederd worden.

De liefde des konings voor mejuffer Boleijn was niet genoeg bekend, om het publiek het aandeel te doen raden,

hetwelk zij in de voorgewende gewetensbezwaren had. Men wist te *Hever* zelfs de tijdingen niet, die het hof verontrustten. Een beleefde brief van den kardinaal van *York* bragt de verwondering en de vreugde in dat vreedzame verblijf, door eenen overvloed van ongehoopte gunstbewijzen aan te kondigen. Sir Thomas werd tot schatmeester van het koninklijke huis benoemd; zijn domein van *Rochford-Hall* werd tot een pairschap verheven.

Men wachtte hem, om hem den titel van *Lord* op te dragen, en hem in het Hoogerhuis zitting te verleenen. — Sir George werd *Vicomte* gemaakt en met een gezantschap naar *Vlaanderen* belast. — Er werd niet van de staatjuffer gesproken, omdat de afzondering van miss Boleijn met de ontwerpen des konings strookte. — Toen George zijne teederbeminde zuster verliet, werd hij door onrust verscheurd; maar het gelukte Anna, hem gerust te stellen, door te zweren, liever te sterven, dan een oogenblik te verslappen in de moeijelijke rol, welke zij besloten had, vol te houden; en miss Savage beloofde, bij hare vriendin te zullen blijven, om haar met haren raad bij te staan.

De grootste betuigingen van verbazing, die de gewetensbezwaren des konings opwekten, kwamen geenszins van de zachtaardige Katharina. Zij vouwde alleen de handen, en groote tranen ontrolden aan hare oogen.

— Hoe! zeide zij, bezwaren in zijn geweten, terwijl ik sedert zoo langen tijd met het mijne in rust leef! helaas! ik dacht, dat zijn geweten, dat nu zoo streng wordt, niet dan al te toegevend was. Dat de hemel medelijden hebbe met mij en mijne arme dochter Maria! want de koning, mijn goedertieren meester, geeft niet zonder moeite zijne denkbeelden op. Maar ik zal de rampen, welke het den Heer zal behagen, mij toe te zenden, met moed dragen.

Vervolgens, toen er eene herinnering aan hare kindschheid voor den geest der koningin kwam, riep zij uit:

— O *Spanje* ! *Spanje* ! waarom heb ik u verlaten? Waarom ben ik mij aan het ongeluk komen toewijden, door eene vereeniging, ten koste van eenen moord gekocht?

— Wat zegt gij? Mevrouw! vroeg eene der dames met beschroomdheid. Hoe heeft zulk een verschrikkelijk woord plaats gevonden in uwen mond?

— De staatjuffers verdubbelden hare aandacht.

— Toen mijn koninklijke vader, Ferdinand de *Katholijke*, mijne hand aan prins Arthus toestond, hield koning Hendrik VII, in den *Tower*, eenen jongeling opgesloten, dien men den graaf van Warwick noemde, den laatsten afstammeling van het geslacht der Plantagenets. De ongelukkige Warwick (ik heb sedert dat tijdstip dagelijks voor hem gebeden) was aan geenerlei misdaad schuldig; maar mijn vader verzekerde, zich niet met de Tudors te kunnen vereenigen, zoo lang er een Plantagenet bestond; eene der voorwaarden van mijn huwelijksverdrag was dus, dat men dezen jongeling zou doen sterven, ten einde de kroon voor altijd te verzekeren aan de dijnastie, van welke ik den oudsten huwde. Zulk eene voorwaarde vervulde mij met afgrijzen; maar mijn vader verklaarde mij, hoe deze dood geenszins afschuwelijk was in de oogen van God. Daarenboven veroorloofden zijne bevelen mij niet, te weifelen, om hem te gehoorzamen.

Ik huwde prins Arthus, en denzelfden dag van mijn huwelijk werd den graaf van Warwick, in tegenwoordigheid van den kanselier van *Kastilie*, het hoofd afgehouwen. Daar ik, wegens mijn zwak verstand, de staatkundige reden van mijnen koninklijken vader niet kon begrijpen, bleef ik overtuigd, dat deze vereeniging, door den moord eens onschuldigen bekrachtigd, eenmaal voor mij eene bron van ongelukken zou worden.

Zoodra Sir Thomas en zijn zoon *Hever* verlaten hadden, liet de koning geenen enkelen dag voorbijgaan, zonder

naar zijne minnares te vliegen. De minnaar wilde zich voor alles van den vrijen toegang tot het kasteel verzekeren, en, zonder eenigen twijfel, rekende zijn hartstogt op eene meer nabijzijnde bevrediging, dan die, welke langs den wettigen weg beloofd werd. Ieder, die over de vrouwelijke natuur heeft nagedacht, zal zonder moeite raden, welk gebrekkigs er in Hendriks ontwerp te vinden was. Het vooruitzigt op een huwelijk, eenmaal in den geest eener vrouw ingang gevonden hebbende, mistrouwt zij zich zelve, en wapent zich tegen haar eigen hart.

Geene zorgeloosheid noch gerustheid meer! De pogingen van den minnaar, om haar te behagen, zijn, in hare oogen, slechts strikken; en het aangename beeld eener trouwplegtigheid zal onophoudelijk in hare hersens omdwalen, om in den tegenstand haren moed te ondersteunen en hare krachten te verdubbelen; maar indien de pretendent eene kroon draagt, hoe kan hij dan aan de overwinning denken, na het aanbod van zulk een schoon hoofdsiersel gedaan te hebben? Hij zal zich zelven al de nadeelen des oorlogs op den hals gehaald hebben.

De belangstelling, welke de koning, door zijne galanterien, niet in den geest van Anna had kunnen opwekken, werd gewekt te midden van het verhaal der pogingen, tot de echtscheiding aangevangen.

Ofschoon deze stappen nog onbeduidend waren, overdreef Hendrik derzelver gewigt, en sprak van den goeden uitslag als van eene zeer nabijzijnde zaak. Welk meisje zou het, voor zulke gesprekken, aan oplettendheid ontbroken hebben? Men verweet zich wel een weinig wreede onregtvaardigheid, waarvan de koningin het slagtoffer zou worden; maar hoe zich hier weigerachtig te betoonen, wanneer de koning de verantwoordelijkheid op zich nam, wanneer zijn besluit onverzettelijk, en zijn afkeer van Katharina onoverwinnelijk scheen? Men moet niet zeggen, dat eene

kunstenarij, in welke de liefde geheel van éénen kant kwam, terwijl zich aan den anderen alleen de eerzucht bevond, het karakter van Anna geene eer aandoet. De liefde kan in het hart van een jong meisje op honderd verschillende wijzen doordringen; waarom zou dan de eerzucht haar niet eenmaal tot geleidster dienen? Ik zou wel eens willen weten, wie mejuffer Boleijn zou durven berispen; dat zal wel geene vrouw zijn. — Moest zij zich zelve tot den ongehuwden staat veroordeelen, na de ontrouw van Percij? Was zij niet vrij? Het is gemakkelijk, als alles afgeloopen is, te zeggen: dat ware beter geweest.... — Daarenboven, indien zij ongelijk gehad heeft, dan heeft zij daarvoor wreedelijk moeten boeten; want wanneer men aan het lot van Anna Boleijn denkt, heeft men moeite, te begrijpen, dat de schoonheid eener vrouw zulke groote onheilen over haar hoofd kan brengen.

Om niet van ondankbaarheid beschuldigd te worden, en om niet te schijnen, alleenlijk door de eerzucht bestuurd te worden, zag Anna zich verpilgt, den koning een weinig meer toegenegenheid te betoonen, dan zij voor hem bezat. Het ongeduld van den minnaar buitengemeen groot zijnde, moest zij ook wel een weinig haast aan den dag leggen; het zou niet kiesch geweest zijn, te schijnen, alleen naar de kroon te reikhalzen. De meest naauwgezette lezer zal deze kleine sluwheid vergeven, welke de kieschheid zelve onvermijdelijk maakte.

De partij van den koning was genomen, om tot de echtscheiding over te gaan, in geval de tegenstand van te langen duur zou zijn; daarom werd Wolseij gelast, die zaak met ijver door te zetten, die, door de opvolging der gebeurtenissen, een einde of een middel moest zijn, naar het gedrag, dat de staatjuffer zou houden. De vraag, aan den Paus gerigt, en de beraadslagingen der Engelsche geestelijkheid waren van zulk eenen grooten luister vergezeld, dat Anna de regt-

matigheid van de voornemens des konings niet in twijfel kon trekken.

Zoodra zijne tegenwoordigheid aan het hof niet meer noodig was, ging Hendrik, op zijn beste paard gezeten, naar *Hever*, gevolgd door Brian of door den ridder Wiatt. Het geluid van den hoorn kondigde van verre zijne aannadering aan, en de teedergeliefde, op de torentjes klimmende, wuifde met haren neusdoek, terwijl de valbrug van het kasteel langzaam nedergelaten werd. De geheele dag werd soms in langdurige zamenkomsten doorgebragt, welke de talenten en de vrolijkheid van Anna veraangenaamden, en bij welke de bescheidene miss Savage niet altijd tegenwoordig was; zoodat de koning elken avond meer dronken van liefde terugkwam. Door de bosschen dwalende, sprak hij met dien deugniet, Brian, over de middelen, om over eene deugd, die onoverwinnelijk scheen, te zegepralen; maar van haren kant hielden Anna en miss Savage zich met de verdediging onledig. Bij elk bezoek kwam de koning met het hoofd vol van eenige nieuwe onderneming, en daar hij altijd schipbreuk leed, groeide de opbruisching van zijnen geest van dag tot dag aan. Anna schepte er vermaak in, te zien, hoe dit ijzeren karakter buigzamer werd dan de stof harer kleedjes. Het is niet nutteloos, te zeggen, dat de herinnering aan Percij haar behulpzaam was, om de aanvallen des konings met moed af te slaan. Wijl men haar den minnaar, aan wien zij de voorkeur gegeven had, ontrukt had, was eene kroon niets meer dan eene billijke schadevergoeding. Men ziet, dat Hendrik VIII, tegen alle waarschijnlijkheid aan, de partij moest verliezen; intusschen zal men ook later zien, dat hij op het punt heeft gestaan, dezelve te winnen.

De paus, door de voetknechten op den Engelenburg belegerd, had wel iets anders in het hoofd, dan de grillen van Hendrik VIII. Hij gaf eene bulle uit, ten antwoord

op den brief des konings. Zijne heiligheid beloofde, het verzoekschrift van zijnen goeden zoon oplettend te zullen onderzoeken, en hetzelve aan de inzigten der kardinalen te onderwerpen; hij gaf zelfs, bij voorraad, verlof, om eene andere vrouw te huwen, indien het gebeurde, dat het huwelijk met Katharina voor nietig verklaard werd.

— Daartoe heb ik zijn verlof wel noodig! riep de koning.

Hendrik wist niet, waartoe te besluiten; hij zag zich verpligt, het conclave te bedanken, dat niets voor hem gedaan had. Hij begreep, dat deze echtscheiding een oneindig proces zou worden. Men zond couriers op couriers naar *Rome*. Wolseij, de man der onderhandelingen, schudde het hoofd, zeggende, dat dit zeer slecht begon. Hij herhaalde dikwijls, dat het belagchelijk was, zich in zulke verlegenheden te werpen, en zich bloot te stellen, om zijne zaak schandelijk te zien mislukken, omdat een jong meisje er vermaak in schepte, de wreede te spelen, terwijl zij zich toch, als hare luim zulks medebragt, den eenen of anderen tijd zou overgeven. Hij ried den koning, naar *Hever* te vertrekken, en van daar niet terug te komen, zonder de overwinning behaald te hebben, verzekerende, dat men goedkooper kon handelen met de deugd eener vrouw, dan met de hardnekkigheid van eenen paus. Hendrik steeg te paard en ging werkelijk naar zijne minnares, vast besloten, om eenen verschrikkelijken en beslissenden aanval te doen; maar Anna ligtte, met een stout gelaat, den vinger op, om den oproerling het stilzwijgen op te leggen, en de betooverende magt van dit kinderachtig gebaar bezwoer plotseling de stormen, door de gesprekken van den eersten minister opeengehoopt, en den kwaden wil van den heiligen vader.

Wij zouden nimmer de bijzonderheden der langdurige zamenkomsten van *Hever*, noch welke de ware gevoelens van miss Anna, in het begin dezer verbindtenis, voor den

vorst waren, geweten hebben, indien het toeval ons niet de brieven in handen had gespeeld, welke men hieronder zal lezen, geschreven aan miss Savage, gedurende eene reis, welke de jeugdige vertrouwelinge naar hare familie deed.

« Dierbare en voorzigtige Nancij!

Sedert gij mij verlaten hebt, gevoel ik mijne gewone dagelijksche gerustheid niet meer. Het beste hoofd van mijnen raad is afwezig, en wijl ik zeker ben, dat de galante vijand van uwe afwezigheid gebruik zal maken, om zijne aanvallen op nieuw te beginnen, gevoelt de vesting vrees. Zij verdubbelt echter hare werkzaamheid en neemt de houding van gerustheid aan, want indien zij de minste vrees liet blijken, zou zij zeer veel te lijden hebben. Mijne liefdesonderhandelingen gelijken naar eenen oorlog, vol listen, schermutselingen en verbittering. Wat ik het meest vrees, zijn de nachtelijke overrompelingen, de Spaansche *camisades*. Des avonds onderzoek ik met naauwkeurigheid alle hoeken van mijne kamer; ik sluit de grendels zorgvuldig, alvorens naar bed te durven gaan, en te dien opzigte vertrouw ik mij alleen op mijne eigene oogen en mijne eigene handen. Op het uur der ruste ben ik volstrekt eenzaam; en gij zoudt niet gelooven, in hoe verre, in dat oogenblik, het garnizoen den moed verliest. Het minste gerucht doet mij verbleeken; als de wind het venster schudt, of als een stuk huisraad begint te kraken, dan sidder ik, en blijf langen tijd, op mijnen elleboog leunende, in eenen verschrikkelijken angst, zitten.

De schoone Roland heeft uitgedacht, op het oogenblik van het vertrek, in eene sombere droefgeestigheid te vervallen. Uw scherpziend oog ontbreekt mij, om daarvan de oorzaak te raden; misschien is er iets anders, dan de eenvoudige smart der scheiding: een weinig spijt en schaamte. Ik zou durven wedden, dat zijne vertrouwelingen hem eenen raad zullen geven, die zoo boos als de uwe wijs is. God

weet, in welke bewoordingen die booswichten tot hem over mij spreken! De dood waart over mijn hoofd, wanneer ik bedenk, tot welke uitersten de bijtende spotternijen der hovelingen een oploopend karakter en eenen achterdochtigen hoogmoed kunnen vervoeren. Wat zal ik doen tegen de aanwending der kracht, ik, die u naauwelijks in mijne armen kan opheffen? Ik zou verloren zijn, ja, maar ik zou het voor hemzelven zijn, en zijne beleedigingen zouden een lijk worden aangedaan. Gij ziet, dat mijne omstandigheden, waarover wij als kinderen lachten, hare ernstige zijde hebben.

Misschien zijn de wolken, die zich des avonds op het koninklijke voorhoofd vertoonen, de aankondiging van eene aanstaande ontmoediging. Indien de bezoeken eensklaps ophielden, zou de verveling wel haren gespleten voet op mijne schouders kunnen zetten. Antwoord mij in gemoede, Nancij: ben ik eene kroon waardig? Waar is het bewijs, dat mijn hoofd tot zoodanige bestemming verordend is? Waarom het mijne eerder dan dat der bekoorlijke en deugdzame Anna Savage? Dat is onmogelijk, zeg ik u. Eenen morgen, die misschien niet ver meer af is, zal de hoorn zich niet doen hooren. De voorpleinen van het kasteel zullen stil blijven, en mijne blikken zullen te vergeefs weiden over de witte bergen van *Kent*. Men zal onbekommerd opgestaan zijn, mijne gestrengheid moede; de betoovering zal opgehouden hebben. Men zal spoorslags over de vlakte rennen, om aan andere knieën neder te vallen. Dan zal het mijne beurt zijn, om somber en onrustig te wezen; want ik beken het zonder schaamte, ik ben niet ongevoelig geweest voor de liefde, waarvan ik blijkbare bewijzen ontvangen heb. Welk een onmetelijk ongeluk zou mij de verlatenheid berokkenen! Niemand zou aan de deugd eener verlatene minnares gelooven. Het minste mijner rampen zou zijn, meisje te blijven, en het klooster is weinig naar mijnen smaak.

Wat ik daar zeide, is niet, om eene inbreuk te regt-

vaardigen, welke ik op de door Nancij achtergelatene onderrigtingen gemaakt heb. Wij hadden besloten, dat de schoone jager, gedurende uwe afwezigheid, slechts éénen kus bij zijne aankomst zou ontvangen. Maar op zekeren avond was de hemel dreigend, de oogen van den vorst kwijnende, zijne stem bewogen, zijn edel gelaat vol treurigheid, en het verwijderde gerommel van een onweder wekte mijne vrees en mijn medelijden op. Ik heb hem dien dag eenen afscheidskus verleend, en daar de minste gunst terstond wordt waargenomen en in eene gewoonte overgaat, kunt gij in uwe berekeningen eene teedere omhelzing daags meer opschrijven.

Den volgenden dag kwam de vorst later dan naar gewoonte. Ik zag aan zijne ontroering en zijn boos gelaat, dat de toorn hem sedert den morgen had rondgezweept, Hij verhaalde mij, dat Norris, zijn vriend, zich veroorloofd had, met zijne liefde te schertsen.

— Dat is een groot ongeluk! zeide ik lagchende. Verhaal mij toch die boosheid van Norris.

Gij weet, welk eenen weerzin Zijne majesteit tegen de scherts betoont. Het bloed steeg hem in het aangezigt; zijne stem werd bevende:

— Hij heeft mij gezegd.... hij heeft mij gezegd, herhaalde de vorst stotterende: de leeuw van *Engeland* is de patrijshond van eene staatjuffer geworden!

Ik had eenige moeite, om geen teeken van misnoegen te geven, want de gesprekken dezer hovelingen zijn voor mij gevaarlijk; intusschen veinsde ik eene volkomene onverschilligheid, en ik verzocht vergiffenis voor Norris, die in den *Tower* opgesloten was. Ik was verre van de ontploffing te voorzien, die tegen mij uitbarstte.

Er is u weinig aan gelegen, of ik belagchelijk gemaakt word, riep de koning uit; gij veracht mij meer dan mijn hof, en gij lacht, even als Norris, wanneer gij mij aan uwe

voeten ziet kruipen....

— Zwijg, ondankbare! zeide ik tot hem met gestrengheid. Hoe durft gij mij verwijtingen te doen, gij, dien ik met de mijne zou kunnen overladen? Wat verlangt gij? Is het mijne schande? Waarom gaan die schertserijen u zoo zeer ter harte? Is het, omdat gij mij misleidt, en dat uwe bedoelingen nimmer opregt waren? Hoop niet, indien dit zoo is, dat ik aan de dwaze gesprekken uwer vertrouwelingen een einde zal maken.

Hendrik, reeds aan mijne voeten gevallen, bedekte mijne hand met kussen. Ik gebood hem, op te staan, en ik plaatste mij voor mijn klavier. Ik zong een lief deuntje, dat den koning van *Frankrijk* zoo zeer behaagde. Het lied schilderde de aangenaamheden eener eenvoudige en wederkeerige liefde op eene vrolijke wijze af. Op het oogenblik, dat ik het laatste akkoord zou aanslaan, plaatsten zich twee brandende lippen in mijnen hals; ik gaf eenen geduchten schreeuw, en ik vlugtte naar de tuinen, werwaarts de vorst mij volgde, zijnen goeden zondagschen luim weder gekregen hebbende. De genade van Norris werd mij toegestaan.

Ik moet er u van onderrigten, mijne waarde! ik wil van dezen zoo geduchten man een zacht en menschelijk wezen maken; ik wil hem leeren, de goedertierenheid te proeven, die, voor zijn ruw verhemelte, nog slechts een laf geneesdrankje is."

«Nancij! uwe afwezigheid heeft mij bijna eenen leelijken trek gespeeld. Op zekeren avond naderde het uur des vertreks; wij wandelden onder de boomen, zoo als wij gewoonlijk in uw deftig gezelschap doen. Het was stikkend heet, en de koning begon mij te smeeken, hem, tot den volgenden dag, op *Hever* te houden.

— Waar denkt gij aan? riep ik uit; wat zouden Norris

en de andere kwaadsprekers van mij zeggen? Mijn goede naam wordt reeds niet dan al te zeer door uwe bezoeken blootgesteld. Mijlord de kardinaal zou terstond de genomene maatregelen tot de echtscheiding staken. Indien ik eenmaal uwe gemalin zal zijn, moet dan niet het voorgaande leven der koningin boven allen blaam verheven wezen? En indien ik de eenvoudige dochter van Thomas Boleijn moet blijven, zal ik maar al te veel moeite hebben, om aan de verachting te ontsnappen.

— Altijd duizend tegenwerpingen tegen mijne minste wenschen! antwoordde de vorst met bitterheid. Gij zoudt voor mij niet het minste gevaar trotseren, terwijl ik voor u, zonder eenige klagt te laten hooren, zou sterven.

Wij waren op eene woeste plaats van het park aangekomen, waar zich een diep moeras bevindt.

— Daar, vervolgde Hendrik, twijfelt gij aan mijne woorden? Geef een teeken, en ik spring in dien kuil, waarvan ik de diepte niet ken.

— Wacht u daarvoor wel, zeide ik, geheel verschrikt. Deze modderpoel heeft ten minste driemaal uwe hoogte.

Ik strekte de hand uit, om hem bij zijne mouwen terug te houden, toen hij zich met éénen sprong in de diepte wierp en verdween.

Ik geloofde hem verloren. Ik hief een klagelijk geschreeuw aan, terwijl ik om hulp riep. Hendrik, zoo vlug als een reebok, was reeds weder naar boven geklommen; hij liep naar mij toe; hield mij met teederheid, met te veel teederheid, Nancij! vast, want zijne armen omvatteden mijn lijf, zijn mond hield de snikken van den mijnen tegen, en mijne krachten, die mij verlieten, veroorloofden mij naauwelijks, mij tegen de ondernemingen zijner handen te verzetten. Ondertusschen gaf het afgrijzen mij mijne geestkracht terug, en het gelukte mij, mij los te maken. De koning werd eerbiediger. Zijne ziel alleen bleef overspannen. Hij riep

verscheidene malen met vreugde, terwijl ik mijne tranen afdroogde :

— Zij bemint mij! zij bemint mij!

Wij zijn de beste vrienden van de wereld gescheiden, omdat ik aan de geestdrift van den vorst, door verwijtingen, welke hij wel zou verdiend hebben, geen einde wilde maken.— Zijne pogingen, om op eene onwaardige wijze van mijne zwakheid en mijne toegenegenheid misbruik te maken, kwamen nu niet in aanmerking ; maar wij hebben langen tijd gesproken over de zorg, welke minnenden moeten aanwenden, om elkander kleine verdrietelijkheden, niet dan al te levendig gevoeld, te besparen. De koning sprak tot mij in eene meer verhevene taal dan gewoonlijk.

Het is onvoorzigtig, voor een meisje, zoo wel geraden door Nancij Savage, aldus geheele dagen bij eenen schoonen ridder door te brengen. Het voorval met het moeras had bij mij eenen diepen indruk achtergelaten ; des nachts kwam een kwade geest zich op mijn hoofdkussen nederzetten en mij beelden voor de aandacht brengen, die mij verontrustten. Hij toonde mij Hendrik, zich aan den dood bloot stellende, om mij te behagen. Waarom zijt gij bij het tooneel in het park niet tegenwoordig geweest? Mijne droomen zouden mij dan ook mijne getrouwe Nancij voorgespiegeld, en mijn beschermengel zou weldra den listigen démon verre van mij verdreven hebben, die, op eene slinksche wijze, in mijne verbeelding was ingeslopen.

Toen de koning weder verscheen, zag ik met genoegen, dat de zuiverste gevoelens, als kleine vogeltjes, vol bevalligheid, in zijn hart gehuisvest waren. Nimmer had hij zoo geschenen, meester van zijnen onhandelbaren persoon te zijn. Hij had vastelijk besloten, mij tot zijne gemalin te verheffen. Terwijl hij mij zijne ontwerpen bloot leide, dacht ik aan uwe wijze raadgevingen, en ik beschuldigde u in stilte, van onregtvaardig jegens hem geweest te zijn. Ik

herhaalde in mij zelve uwe laatste woorden :

— Wacht u, Anna Boleijn ! van te ligtelijk op edelmoedige beloften te vertrouwen. Uw minnaar zal u zijne kroon voorhouden als een trouweloos lokaas, en uw verderf zal het onderwerp van al zijne beraadslagingen zijn. Dat uw hart een enkel oogenblik van zwakheid en vervoering doe blijken, en gij zult die kroon, die nu voor uwe oogen dwarrelt, verre weg zien vliegen. De vorst bemint u misschien genoeg, om u alle offers te brengen ; maar wee u, indien gij u door zijnen ijver en zijne openhartigheid te levendig laat treffen ! De opregtheid zelve zal de gevaarlijkste verleidster geworden zijn.

Waar toch hebt gij, met uwe blaauwe oogen en uw klein bleek aangezigt, deze tachtigjarige wijsheid opgedaan ? Nimmer zou ik deze fraaije zaken geraden hebben, en ik beken, dat mijne voorzigtigheid en mijne goede trouw mij zouden hebben kunnen verderven.

O ! mijne dierbare, als ik koningin word, wat zullen wij dan te zamen in mijn kamertje, zonder getuigen, lagchen !.... Ik wil zeggen, in mijn prachtig vertrek, en als ik mijn hof zal weggezonden hebben.

Die arme minnaar brengt den tijd bij mij door, met zich het hoofd te breken, om een gebaar te bespeuren, een woord op te vangen, dat eene overmeestering van mijnen persoon zou kunnen wettigen. Wanneer ik, onder het spreken, de hand naar hem uitstrek, dan grijpt hij die in de zijne. Als ik nader, gaan zijne armen open ; wanneer wij de koelte genieten, door ons op het gras neder te zetten, dan houdt hij niet op, gedurig van houding te veranderen, tot dat zijn hoofd bijna op mijne borst rust. Zoo ben ik er toe gekomen, al de listen te kennen, welke ik van verre verijdel, en ik wijk voor hem in niets, om de aanslagen van mijnen oproerigen scholier, voor den oudsten beoordeelaar der Hoogeschool van *Oxford*, te bedekken. Ik zeg mijnen scholier,

omdat ik den vorst les geef in de zachtaardigheid en de goedheid, hoedanigheden, om welke hij zich te weinig bekommert. Mijne eigenliefde heeft eene schoone partij aanvaard, die ik vooronderstel, te zullen winnen. Men moet eenmaal kunnen zeggen: *Engeland* heeft den besten zijner koningen aan den invloed eener eenvoudige vrouw te danken." Dikwijls verbaast Hendrik mij, wanneer hij, over het verwijzen naar het schavot van iemand, die zich tegen zijne ontwerpen verzet, spreekt als over eene zaak van geen het minste belang. Ik zou aan mijne eerzucht eene edeler en nuttiger rigting willen geven. De koning draagt, even als Nero, de kiem van verscheidene deugden in zich om; het komt er op aan, dezelve te ontwikkelen, en ik geloof, meer gezag op hem uit te oefenen, dan Burrhus op zijnen keizer. Ik zal hem schertsende vormen, zonder dat hij het vermoedt.

Dank zij een verschrikkelijk tooneel, dat gisteren tusschen ons heeft plaats gehad, ik begrijp nu het geheele gewigt van mijnen toestand. Vóór zijn vertrek, had ik aan den ridder Wiatt eenen ring gegeven, uit eene beweegreden, die gij weldra zult weten. — Wiatt is, van al de vertrouwelingen des konings, diegene, aan wien ik, wegens zijn verstand en zijne goedhartigheid, de voorkeur geef. Hendrik neemt hem dikwijls mede naar *Hever*, en er is tusschen dien jongen mensch en mij eene soort van vriendschap ontstaan.

Gisteren dan kwam de Vorst, het gelaat ontsteld door eene verkropte woede, de kleederen in wanorde en de oogen in vuur en vlam. Hij plaatst zich tegen over mij, met eene gemaakte bedaardheid; hij zwijgt, uit vrees van zijne ontroering te doen blijken, en ziet mij aan, als of hij mij wilde verslinden. Een betooverde talisman was hier niet noodig, om aan zulke teekens te raden, dat zijn hart eene gedrochtelijke slang koesterde. Ofschoon ik niet zeer gerust was,

naderde ik hem met een kalm gelaat. —

— Wel nu! zeide ik, de oogen op mijne armringen gevestigd, komt men zoo bij eene dame, zonder pligtplegingen en met den mond gesloten? Wat scheelt u van morgen toch?

— Ik zal het u zeggen: hemel! na alles, wat ik reeds voor haar gedaan heb!.....

De woede noodzaakte hem, een oogenblik op te houden; zijne verwarde gelaatstrekken, zijn schuimende mond en zijn gerimpeld voorhoofd deden mij van schrik verstijven. Hij kwam mij verschrikkelijk voor.

— Laat zien, vervolgde hij; antwoord mij zonder aarzelen, zonder na te denken. Hebt gij aan Wiatt eenen ring ten geschenke gegeven?

— Ja, antwoordde ik, op eenen vasten en spotachtigen toon. Ik had nu de kwaal geraden, en ik bezat het geneesmiddel.

— Ten minste bekent zij het, riep de regter. Was het, sedert ik te *Hever* kwam, of vóór dat gij mij kendet, dat gij dit bewijs van liefde gegeven hebt?

— Het was, sedert uwe majesteit mij de eer doet, mij te komen bezoeken.

— Hemel! ik wist het wel, wijl ik den ring onlangs aan uwe hand bespeurd heb.

— Het is dezelfde.— Zie, ik droeg hem aan dezen vinger, en gij ziet, dat hij er niet meer is.

— Zij schertst met mij, geloof ik.— Gij bekent dan, dat gij mij lafhartiglijk bedrogen hebt?

— O! dat is iets anders, zeide ik, met eene verpletterende bedaardheid. Veroorloof mij, een weinig tot uwe majesteit te mogen spreken.

— Spreek; laat ons zien, welke leugen gij zult verzinnen; en wee u, wanneer gij de bronnen van uwen trouweloozen geest hebt uitgeput!

— Ik wilde echter vooraf den uwen een weinig oefenen. Onderzoek wel, welke eerlijke beweegreden dit geschenk

aan den ridder Wiatt, die een zeer beminnelijk jongeling is, kan regtvaardigen.

— Zij wil tijd winnen. IJdele uitvlugt! spoedig met de verklaring voor den dag! de verklaring, of ik veroordeel u oogenblikkelijk.

— Zoek dan toch een weinig naar de waarheid, opdat deze les u voordeel aanbrenge. Dit zal u leeren, dat een groot koning zich grovelijk kan bedriegen. Zoek terdeeg, bid ik u; vindt gij niets?

— Niets, zeg ik u, niets ter wereld!.....

— Dat verwondert mij niet; het verstand van eenen man kan niet in vergelijking komen met de voorzigtigheid zelve. Het toeval is oneindig in zijne verscheidenheid....

— Geregte hemel! dat is mijn geduld misbruiken.

— Ik zal mij dan vernederen, om mij te regtvaardigen.

Ik plaatste een tafeltje voor den vorst, en bood hem de noodige schrijfbehoeften aan. Mijne kalme houding begon hem in verlegenheid te brengen.

— Wees zoo goed, de pen op te vatten, sire! ik zal u dicteren:

« Mijn waarde Wiatt!

« Gij hebt van miss Boleijn eenen ring ontvangen; antwoord mij dadelijk, om mij te onderrigten, bij welke gelegenheid en onder welke bewoordingen dit geschenk u gegeven werd. Herhaal mij de woorden zelven van miss Anna, want ik word door jaloezij verslonden."

De koning teekende en ik vouwde den brief.

— Nu, Sire! gebied uwen pikeur, dit briefje naar *Greenwich* te brengen, en haast te maken, opdat gij het antwoord moogt hebben, vóór dat gij mij verlaat. Ik zal u intusschen mijn gesprek met Wiatt verhalen. Wij waren juist in deze galerij, bij dit venster gezeten. Ik vroeg hem, of uwe majesteit de gewoonte behouden had, des nachts gemaskerd rond te loopen, met vrouwen van een slecht levens-

gedrag, in gezelschap van mijnen verwenschten neef Brian. De ridder betoonde veel bescheidenheid in zijne antwoorden; ik begreep echter de waarheid. Ik smeekte hem, u van deze lage vermaken terug te houden, die mij veel bekommering veroorzaakten. Wiatt beloofde het mij, en ik bood hem eenen ring aan, waarbij ik hem verzocht, telkens bedacht te zijn om mij te dienen, wanneer hij zijne oogen op denzelven vestigde.— O! dat is waar! riep de koning, den brief verscheurende. Gisteren heeft Wiatt mij, te *Greenwich*, teruggehouden, en hij heeft lang met Brian getwist....

Wanneer de woede van den ongelukkigen Hendrik eenmaal was opgewekt, en niemand vond, om dien daarmede te overladen, dan wendde zij zich tot hem zelven, en dreigde hem te verstikken. Hij kreeg eenen verschrikkelijken aanval op de zenuwen. De dag ging voor mij in schoone overdenkingen voorbij, en voor den vorst, onder het slaken van diepe zuchten en elk uur een versterkend geneesmiddel in te nemen, dat ik voor hem gereed gemaakt had. Wat zou mij overkomen zijn, indien ik mij niet had kunnen regtvaardigen? Zou hij mij onder de puinhoopen van het huis gesmoord hebben, even als die Moorsche bevelhebber in Venetiaansche dienst, die insgelijks, in de verblindheid van zijnen minnenijd, zijne vrouw doodde? (1)

Wanneer ik koningin zal zijn, lieve Nancij! dan zullen wij niet altijd lagchen! Welk eene voorzigtigheid, welk eene oefening, welke zorgen zullen wij noodig hebben! Wat zult gij mij onontbeerlijk zijn, met uw zamenstel van kleine raadgevingen! Laat ons ons terdeeg vermaken, terwijl wij nog vrij en meisjes zijn.— Het weder is schoon, en de koning zal van daag niet komen. Ik zal onder alle boomen geheel alleen loopen. De wind blaast uit het noorden, ik zend u, op zijne vleugelen, eenen teederen kus toe."

(1) *Othello*, of de moor van Venetie. VERT.

«Ach! welk een beklagelijk voorval! Dat is wel iets anders, dan het tooneel bij den modderpoel, of dat van den ring, aan Wiatt gegeven! Wat ben ik ongelukkig, en wat zult gij mij beknorren! want gij zult de boosheid van het toeval niet als verontschuldiging willen toelaten, en gij zult mij nog van onbezonnenheid beschuldigen.

Ik was met den dag opgestaan; daar mijne overdenkingen mij beletteden, te slapen, verliet ik het bed, om de morgenlucht in te ademen.

Het weder was zeer warm, en ik aarzelde, om mij aan te kleeden. Ik weet niet, welke noodlottige verstrooijing mij de grendels deed afschuiven. De koning komt, gelijk gij weet, nooit vóór den middag; het was dus in mij vergeeflijk, dat ik te negen uren nog in het kozijn van mijn venster leunde. Ondertusschen begon ik mijn haar voor den spiegel in orde te brengen, toen mijne deur eensklaps open ging.— Het was de vorst! Helaas! ik moet het u dan bekijden Ik was nog ongekleed, mijne lieve! Met bloote beenen en naakte schoúders! Ondanks den kreet van schrik, dien ik slaakte bij het zien van den koning, en ondanks mijne bevelen, wilde de verrader niet heengaan. Had hij niet de vermetelheid, in zulk een oogenblik eenen gastvrijen kus te eischen, en dien met geweld te willen rooven? Ik wikkelde mij in een venstergordijn, terwijl ik mijne min riep. O Nancij! zelfs deze laatste schuilplaats werd niet geëerbiedigd. Aan de onbeschoftste drift overgelaten, durfde deze mensch, doof voor mijne bedreigingen, tranen en gebeden, zijne onwaardige handen onder de plooijen van het gordijn slaan, en mij met geweld in zijne armen prangen. Indien ik eenig wapentuig gehad had, zou ik hem zonder aarzelen gedood hebben. Ondertusschen sloop ik, terwijl ik mij tot het uiterste verdedigde, uit zijne handen, en het gelukte mij, hem te ontsnappen. Ik maakte mij toen meester van de schel,

en ik bekle zoo hevig, dat de stap van Kettij zich op de galerij deed hooren. De lafaard nam eindelijk de vlugt.

Betoon u niet al te gestreng tegen mij, mijne vriendin! ik ben genoeg te beklagen. Gedurende dezen geheelen noodlottigen dag weende ik in mijne kamer. Te vergeefs kwam de verleider aan mijne deur smeeken, of aan den voet der muren kruisen: de grendels bleven voorgeschoven. De ellendige zou mij dan hebben kunnen wederzien, zonder van schaamte te sterven! Ik schreef hem uit mijne vesting eenen brief met bloedige verwijten. Indien hij geenen keisteen in de plaats van een hart had, zou hij berouw hebben moeten gevoelen. Mijne lieden hebben mij verzekerd, dat hij wanhopig vertrokken is. Ik had hem verboden, terug te komen, voor dat hij geroepen was. Hij schreef mij den volgenden dag eenen langen brief, waarin ik eenige eerlijke gevoelens aantrof. Ik stond hem het verlof toe, om, na drie dagen toevens, weder te *Hever* te verschijnen. Ik zou hem liever nimmer hebben willen wederzien. Toen hij zich vertoonde, smolt ik weg in tranen, terwijl ik mijn gelaat met mijnen zakdoek bedekte; en toen hij smeekende woorden tot mij rigte, gaf ik eenen kreet van afgrijzen, terwijl ik hem verbood, te naderen.

In plaats van dwaasselijk over de verkrijging eener kroon te droomen, moest ik aan niets denken, dan om de eer der Boleijns te bewaren; en het eenige middel, om een volkomen verderf te verhoeden, zou misschien eene overhaaste vlugt zijn, in eenen schoonen nacht, om naar *Frankrijk* terug te keeren. Niet alle minnaars zijn uit zulk een onzuiver slijk gevormd als deze. De edelmoedige Frans zou dit schandelijke gedrag niet gehouden hebben. Zal ik dan zonder ophouden moeten weenen en vreezen, ik, die geboren ben om gelukkig te zijn? Men zou, zoo doende, reden hebben, om van alle kroonen der aarde voor altijd te walgen.

Men heeft mij de vergiffenis ontrukt. Ik heb in eene

verzoening toegestemd; maar zoudt gij gelooven, dat dat monster, reeds den volgenden dag na onze bevrediging, zich aan het hof teruggehouden ziende, mij, in eenen brief, over dat tooneel als over eene voor hem aangename herinnering heeft durven spreken? Dat zijne onwaardige verbeelding hem daarvan de bijzonderheden herinnert, kan ik niet beletten; maar de onbeschaamdheid te hebben, mij zijne aanmerkingen over dat onderwerp te durven schrijven! Wat zouden zij denken, die zulk eenen brief mogten vinden, zoo niet dat ik, om den koning des te vaster te kluisteren, de houding aanneem, als wilde ik mijne eer moedigljk bewaren, terwijl ik in het geheim gunsten verleen, voor welke eene eerlijke vrouw moet blozen? (1)

Wat moet ik doen? het is niet meer mijn hart, dat ik vrees; hoe zou het nog zwakheid hebben voor eenen zoo groven minnaar? Ik heb niets meer te vreezen, dan het gebruik van geweld. Denk eens na, en zeg mij, of de koning aan zulk eene afschuwelijke misdaad kan denken. Indien gij hem daartoe in staat gelooft, dan zal ik terstond vlugten; zoo niet, kom dan en wensch mij geluk, want ik zal koningin van *Engeland* zijn.— Mijne krachten en mijne fierheid zijn verdubbeld. Mijne eerzucht is aangegroeid door al wat mijne liefde verloren heeft. Mij dunkt, dat, indien het huwelijk voor mijne ontwerpen niet noodig was, ik gaarne den altijddurenden ongehuwden staat zou aannemen. Voortaan ben ik onoverwinnelijk. Gij moet gelooven, dat deze gedachte reeds in mijne minste woorden doorstraalt. Zonder twijfel heeft het onrustige oog des verleiders, in mijne geheele houding en mijn gansche gedrag, dit vonnis reeds gelezen. « Geene hoop voor u, indien gij mij de hand niet biedt, om mij op den troon van *Engeland* te plaatsen!"— Onze gesprekken loopen over de zaken der echtscheiding,

(1) Mejuffer Boleijn is dezen laster niet ontgaan.

de beraadslagingen der geestelijkheid, de stappen der gezanten.

De vorst schijnt vuriglijk naar den uitslag te verlangen, en besloten, om de krachtigste maatregelen te nemen. Ik heb het denkbeeld nog niet laten varen, van Hendrik eenen goeden en menschelijken koning te vormen; maar hoe meer ik hem leer kennen, hoe meer moeijelijkheden ik vooruitzie. Echter zal men eenmaal zeggen, dat Anna Boleijn den rang, in welken zij geplaatst werd, niet onwaardig was.

Daar nu de eerzucht als eene adderslang eenmaal in mijn hart geslopen is, krijg ik aanvallen van ongeduld of van verveling. Het doet mij leed, niet met eigene handen aan mijne verheffing te kunnen arbeiden. De werkeloosheid en de eenzaamheid mishagen mij. Waarom ben ik niet een man, en waarom wordt de troon, waarnaar ik met zoo veel drift reikhals, niet door eene vrouw bezeten? Dan zou ik mij ten minste kunnen bewegen, duizende stappen beproeven, de vlugtige gelegenheid in den loop betrappen. Ik zou het hoofd bij den arbeid, maar ook de leden in beweging hebben. Indien de kwade uitslag mij wanhopig maakte, dan zou ik mijn leven op het spel kunnen zetten, en zoo de kans wagen; de werkzaamheid geeft moed en vermetelheid. Eene mislukte onderneming kon nog door eenen onvoorzienen maatregel hersteld worden. Indien de man, vol kracht en vast besloten, schipbreuk lijdt, dan bereikt hij, door de woedende golven heen, zwemmende den oever; terwijl eene arme vrouw slechts hare armen kruiselings over elkander kan leggen, om zoo te verdrinken.

Eene stem roept mij dikwijls uit den bodem van mijn hart toe: «Waaraan gaat gij denken, onvoorzigtig meisje? Waartoe dient u die versierde kring van schitterende brillanten, welke gij op uw hoofd wilt zetten? Waartoe dient het, zich op eenen zetel te plaatsen, van vier voet hoogte, nevens eenen man, in het purper gekleed? Vlecht liever, zingende, eene kroon van bloemen, en gij zult daardoor

des te schooner zijn. Zet u op het gras neder, nevens eenen minnaar van uwe keuze! en gij zult gelukkiger wezen. De natuur heeft u die teedere leden en dien vluggen geest niet gegeven, om groote dingen te ondernemen."

Is die stem niet die van eenen vriendschappelijken en onzigtbaren engel, die geen verlof heeft, om mij duidelijk de onheilen aan te kondigen, die boven mijn hoofd zweven? Het is waarlijk te vergeefs, dat eene vrouw zich aan de eerzucht overgeeft, omdat hare kunne tot geduldig afwachten veroordeeld is. Indien het mijnen aanbidder behaagde, wanneer hij naar *Hever* draaft, te halver wege den toom te wenden, wat zou ik dan kunnen beproeven, om hem terug te brengen?— Zelve hem naloopen, om hem te vervolgen? De welvoegelijkheid verbiedt het mij te eenen male.— Hem schrijven? Dat zou zoo veel zijn als eene rol op mij te nemen, in welke eene vrouw nimmer kan slagen, die der verwijtingen en van de spijt. Ik kan niet anders, dan elken morgen tot mij zelven te zeggen: « Zal het hem behagen, heden te komen?" En op den dag, waarop het antwoord: « neen!" zou zijn, zouden de twaalf vergaderde kardinalen mij geenen stap kunnen aanraden, die naar het gemeene riekt.

De liefde is een gevaarlijk wapen om te behandelen: ben ik onlangs niet bijna haar slagtoffer geweest? Vrees echter niet, Nancij! dat ik verzwak, of dat ik terugwijk. Gij moet niet verwonderd zijn, dat het verstand van een arm meisje, zoo als ik, slechts schoorvoetende gaat: ik zal tot het doel voortschrijden. De zaken zijn te ver gevorderd. De weifeling en de vrees zijn in de afzondering geoorloofd; maar de aangegane partij kan niet meer verlaten worden, dan door mij in een klooster te werpen, en daartoe zou ik nog eenen anderen moed noodig hebben, dan ik ooit zal bezitten. Ik zal dus mijnen weg vervolgen, en ik zal slagen, ik ben er zeker van, omdat mijn hoofd de meeste-

res is, en dat hetzelve de overwinning op mijn hart behaald heeft, welks te weinig overdachte bewegingen ik te vreezen had. Beschouw dus de droomerijen, welke gij gelezen hebt, niet als eene moedeloosheid. Ik doe mij zelve volkomen rekenschap van de magt, aan de vrouwen verleend, en ik zal mij dezelve naar mijn beste vermogen ten nutte maken. Dit is geene hersenschimmige magt, omdat zij mij ten troon zal voeren. De gebreken zelven van den vorst vermeerderen mijne kansen op een goed gevolg. Wanneer zij eenmaal mijne verheffing zullen bewerkt hebben, zal het mij, met Gods hulp, misschien gelukken, die wilde natuur te beschaven.

Wat zou ik beter kunnen ondernemen, dan voor de tweede maal het schoone voorbeeld van Elisabeth Graij te geven? François I, naauwelijks uit de gevangenis gekomen, dacht aan een staatkundig huwelijk. De ondankbare Percij heeft mij verlaten. De eenzaamheid van *Hever* kan mij niet altijd bekoorlijk voorkomen. Ik wil op eene schitterende wijze daaruit te voorschijn treden. Het is genoeg, te denken, dat ik het lot van *Engeland* verander, en dat ik aan meer dan éénen grooten monarch bekommeringen veroorzaak, terwijl ik op de fluit speel en mijne naald behandel. Kom spoedig terug, blonde Nancij! om met uwe vriendin te zingen; wij zullen tot aan den voet van den fraai vergulden zetel genaken. Ik zal mij alleen bovenaan plaatsen, maar ik zal dan uw klein persoontje onder de plooijen van mijnen mantel verbergen, om met u, te midden der vervelende hoofsche plegtigheden, glimlachjes te wisselen.— Laat ons het voor elkander niet ontveinzen, mijne lieve! het roer van mijn vaartuig zal dan niet meer in mijne handen alleen zijn; wat zal er van mij worden? Laat ons er niet aan denken, en als er zich een storm verheft, zullen wij elkander tegen den boezem drukken, terwijl wij moedig de oogen sluiten."

« Twee tijdingen, die u zullen verwonderen : de eerste is, dat ik een oud gevoelen heb aangenomen, dat mij tot heden toe onbekend was, den haat; de tweede, dat ik, zonder u te raadplegen, een groot besluit heb genomen.— Gij weet, dat ik met den kardinaal van *York* verzoend was. Hij verwaardigde zich, mij, door eene geheime briefwisseling, van de moeite te onderrigten, welke hij zich voor de echtscheiding geeft. Sedert eene maand, dat hij in *Frankrijk* is, om den steun en de vriendschap van François I te winnen, heb ik geenen brief van hem ontvangen, en dit stilzwijgen was mij verdacht. Gisteren heeft de koning mij de brieven van de ambassade ter lezing gegeven. Het eerste, dat mij in de oogen viel, was, dat de kardinaal, officiëel, voor den koning, om de hand van de prinses René *van Frankrijk* gevraagd heeft.

— Uwe majesteit heeft niet noodig, den tijd te *Hever* te komen verliezen, zeide ik, de papieren teruggevende. Uw minister moet, door deze onderhandeling, met iemand den draak steken, en dat kan toch de koning van *Frankrijk* niet zijn. Ik zie, dat ik niets van uwe voorgewende liefde te wachten heb. Voed geene hoop, mij met het vooruitzigt gemeenzaam te maken, eenmaal eene bijzit te zijn; en indien Wolseij bij dit denkbeeld volhardt, dat dan alles tusschen ons afgedaan zij; laat ons een moedig besluit nemen, en laat ons voor ons geheele leven scheiden.

De koning wierp zich voor de honderdste maal aan mijne voeten. Hij durfde er eenen eed op doen, dat Wolseij zonder bepaalden last gehandeld had. Ditmaal bleef ik onverzettelijk.

— Zoudt gij wel zoodanige onbeschaamdheid kunnen verdragen? Waarlijk, ik zal zulks nimmer gelooven.

Hij bekende mij, dat de minister niet kan besluiten, om in eene staatjuffer diegene te zien, die Katharina van Arragon moet opvolgen; dat, de talenten van den kardinaal

noodzakelijk zijnde, men zich de diensten van Wolsey nog zou ten nutte maken, tot op het oogenblik, waarop het huwelijk zou verbroken zijn, terwijl men hem zou veroorloven, aan eene vereeniging met de familie van *Frankrijk* te gelooven.

— Ik begrijp niets van die sluwheid, antwoordde ik. Die man is een muur, die tusschen ons geplaatst is. Hij heeft mijn verderf gezworen. Ik wijd hem eenen openen en rondborstigen, maar onverzoenlijken haat.

Hendrik zag mij met een schitterend gelaat aan, als of hij mij een juweelkistje met diamanten ging aanbieden.

— Laat hem slechts van den Paus de bulle verkrijgen, die mij mijne vrijheid zal teruggeven; ik zal hem u dan met lijf en goederen schenken.

— Ik begeer noch zijne fortuin, noch zijnen persoon; zend hem naar zijn bisdom van *York* terug, en laat hem mij nimmer weder onder de oogen komen; mijne wraak zal niet verder gaan.

Ik kan iets beters doen dan dat, om u te behagen. Indien Wolsey ons hindert, zal ik geenszins verlegen zijn, om maatregelen te nemen: een regtsgeding van drie dagen en het schavot.

Welk een mensch is die koning! zonder aarzelen hatelijke en uiterste middelen bij de hand nemende! En dat noemt hij maatregelen te nemen! Hemel! indien de regtvaardigheid en de menschelijkheid eenige waarde in uwe oogen hebben, ontneem mij dan nimmer mijnen invloed op dat steenen hart.

Zoudt gij het gelooven? in plaats van door schrik en afgrijzen bevangen te zijn, bij het luisteren naar die barbaarsche taal, gevoelde ik eene zeer groote begeerte, om mijne zwakke handen naar den schepter uit te strekken, en die zoo geduchte magt te deelen, om dengenen, dien het toeval der geboorte met dezelve bekleed heeft, te leeren, hoe men zich doet liefhebben en eerbiedigen. Het hof gaat van *Greenwich* vertrekken. Hendrik heeft mij gesmeekt, *Hever* te ver-

laten, en een paleis te komen bewonen, hetwelk te *Londen* in gereedheid gebragt is, om mij te ontvangen.

Hij zal openlijk zijne voornemens bekend maken; hij zal mij met zijne vrienden omringen; de uitgelezenste adel zal zich rondom de nieuwe koningin verzamelen. Men kan niet opregter zijn.

Terwijl de koning sprak, sloeg ik eenen onzekeren blik op de ontbladerde boomen van het park, op den somberen hemel, op de afbeeldsels mijner vaderen. — Het scheen mij toe, als of zij tot mij zeiden: « Zie hier de gelegenheid, om te handelen. Ga, en gij zult eenmaal nevens ons zijn, met eene kroon op het hoofd."

Ik heb het aangenomen. De koning wacht mij en zal hier niet weder komen. — Mijne regering vangt aan. Wij hebben reeds lang over die zaken gesproken, eer wij elkander verlieten. De ongenade van den trotschen Wolsey is besloten; de deugdzame Thomas Morus zal uit de duisterheid gehaald worden, om de kanselarij van *Engeland* te aanvaarden. Ziedaar welke mijne keuze zal zijn, wanneer ik mij in de regering zal mengen. Vrees niets, er zullen ons wel eenige uren overblijven, om met elkander te snappen, even als in het klooster, en om op het klavier te spelen.

De fortuin heeft mij langen tijd vergeten; maar zij opent mij eene plaats op den staart van het gevleugelde paard van Ariosto. — Binnen drie dagen vertrek ik. De teerling is geworpen. Ik wrijf mij voor de laaste maal het voorhoofd, even als Cesar deed, toen hij gereed stond, om het *Cis-Alpische Gallie* te verlaten, en ik steek stoutmoedig den *Rubicon* over. O moed en fierheid! komt mij te hulp. Mij dunkt, dat mijne bestemming mij boven mijne beklagenswaardige sekse verheft, dat ik een man ben, een eerzuchtige, zijn leven voor groote ontwerpen wagende, en wiens wel slagen of wiens val de dichters eens zullen verheerlijken. — Welk tooisel zal ik, bij mijne aankomst te *Londen*, bevelen!

Wat zal het sabelbont wel staan op een open kleedje, en de paarlen, mij door den koning gegeven, om mijnen hals! Het is tijd, dat ik aan mijne ware bestemming worde teruggegeven. Gesternte der Boleijns! verdrijf de wolken en wedijver in glans met de zon zelve! Mijn hart is geheel voor den roem."

« Helaas! ik geloofde reeds, een eerzuchtig held te zijn. Ik ben niets dan eene zwakke vrouw. De hemel heeft mijne verwaandheid belagchen. Reeds bij de eerste proef gevoel ik, dat de zwakheid en de angst altijd ons deel zullen zijn. Nimmer zullen de droomen van het hersengestel de bewegingen van het hart beheerschen. Vijf minuten zijn genoegzaam geweest, om in mijne denkbeelden, die ik met zoo veel zorg en juistheid gerangschikt had, eene verschrikkelijke wanorde te brengen. — Maar ook, wie kon verwachten, wat mij gebeurd is?

Toen mijn laatste brief verzonden was, ging ik naar beneden, om de schoone boomen van *Hever* vaarwel te zeggen. Op eene eenzame plaats, waar ik dikwijls ga zitten, hoorde ik loopen, zeer digt bij mij, op de dorre bladeren. — Een man vertoont zich plotseling en grijpt mij onbeschoft bij den arm. Het was Percij!

— Neen, ik ben geen lafaard en geen verrader! riep hij uit, op eenen toon, waarvan niets eenig denkbeeld kan geven; neen, ik heb niet zonder leedwezen eene minnares verlaten, die ik beminde, voor de ellendige gunsten van eenen koning, en nog minder uit vrees. Ik moest sterven, of u dat mededeelen, miss Anna! Maar het is niet genoeg, het te zeggen, ik moet het u ook bewijzen.

Percij verhaalde mij de omstandigheden, die zijn huwelijk vergezeld hebben. De godsdienstige eerbied, dien hij zijnen vader toedraagt, de oppermagtige bevelen van den ouden Northumberland, door den koning en door dien ver-

wenschten Wolsey aangespoord, eene soort van noodlottigheid, die hem medevoerde, het verrassende der zaak zelve, hebben hem verdoofd en verblind. Hij heeft zich van alle kanten listiglijk bedrogen gevonden. Het verhaal, van hetgene hij op dien wreeden morgenstond van zijn huwelijk geleden heeft, heeft mij zoo zeer bewogen, dat mijne oogen, bij het luisteren, verduisterd werden. De uitdrukking van smart, over zijne gelaatstrekken verspreid, de zenuwachtige toon zijner stem, de opgewondene taal van die groote ziel, deden in mij gevoelens ontwaken, welke ik geloofde, verdoofd te zijn. Wij spraken naauwelijks een uur te zamen, en reeds was alles, wat onze scheiding gevolgd was, zeer verre vervlogen, om voor andere herinneringen plaats te maken.— Eindelijk, zal ik het u zeggen, Nancij? Hij was gekomen, om mijne achting terug te vragen, welke hij dacht verloren te hebben, en het is mijne liefde, die ik hem teruggaf. Hij riep mijn medelijden in, en ik gevoelde mij ongelukkiger dan hij. Hij verwenschte het lot, en ik smolt weg in tranen.

— O Percij! zeide ik snikkende, waarom zijt gij gehuwd!

De wanhoop verbrijzelde hem het hart! De nacht had ons overvallen; maar ik hoorde eenen doffen zucht, door de bitterste smart ontrukt, welke de menschelijke ziel kan verdragen.

Dit gruwzame tooneel werd door het geschreeuw mijner lieden afgebroken, die mij in het park met brandende toortsen opzochten.

— Gij bemint dan den koning niet? vroeg Percij mij.

— Misschien zou ik hem bemind hebben, indien ik u niet had wedergezien.

— Omdat ik gehuwd ben, moet gij koningin van *Engeland* zijn.

— Ach! ik weet niet, waartoe te besluiten, noch wat er van mij worden zal!

— Luister, riep Percij met kracht. Aan den stroom, die u naar den troon medevoert, tegenstand te willen bieden, zou eene dwaasheid zijn, die u het leven zou kosten; gehoorzaam aan eene oppermagtige lotsbestemming. Wanneer zij u, even als mij, voor een altaar zullen hebben opgeofferd, dan is onze toestand gelijk. Ik zal mij niet behoeven te verwijten, aan uwe verheffing laf hartiglijk eenen hinderpaal in den weg gesteld te hebben; de hemel zal mededoogen met ons betoonen. Ik kan niet gelooven, dat Hij met toorn eene vereeniging beschouwt, door zoo veel lijden geheiligd. Zweer mij dan, uwe liefde op den bodem van uw hart, onder de koninklijke kleederen, te verbergen, en voor mij kostelijk te bewaren.

— Ik zweer het plegtiglijk.

— Zweer, dat de band, die ons vereenigt, altijd boven de slagen en de grillen van het noodlot zal verheven zijn.

— Ik zweer het, zonder te aarzelen.

— Dat, indien het mij gelukt, ten spijt der opzigters en van het hof, u te naderen, ik u altijd zoodanig zal vinden, als gij nu zijt.

— Ik zweer het.— Het geschreeuw en de lichten naderen.

Percij verdween.

Mijne dierbare Nancij! ik ben aan niets meer gehouden, noch aan de kroon, noch aan de zegepralen mijner schoonheid, noch aan het ijdele ontwerp, mijnen naam vermaard te maken. Er moge geschieden, wat wil, ik bemin Percij, ik zal hem altijd beminnen; dus geene nuttelooze verwijtingen.

Alles is mij onverschillig, uitgezonderd mijne liefde. Ik zal u gewillig gehoorzamen, ik zal mij laten geleiden ik zal geene dwaze besluiten nemen, en ik zal mijn leven, door vrolijkheid des harten gekenmerkt, niet wagen. Ik ben zoo mistroostig over het huwelijk van Percij, dat de fortuin mij nimmer eene dankzegging zal ontrukken,

voor gunsten, om welke ik mij weinig bekreun. Ondertusschen vertrek ik binnen een uur naar *Londen*. Kom mij ten spoedigste aldaar opzoeken, want zonder u ben ik onbekwaam, mij zelve te besturen. Op het oogenblik, dat ik gereed sta, mij op eene onstuimige zee te werpen, gevoel ik, dat ik de roeiriemen en de zeilen zou laten begaan, zoo als het aan den stroom zou behagen. Ik zou te midden der klippen droomen, en mijn vaartuig zou, in duizend stukken, tegen de rotsen verbrijzeld worden.— Het is, geloof ik, de uiterste dwaasheid, in den toestand waarin ik mij bevind, zoodanige geheimen aan eenen brief toe te vertrouwen; maar ik weet niet meer, wat de woorden van rede en voorzigtigheid beduiden.— O Percij! waarom zijt gij getrouwd!....."

VIII.

Anna had gelijk, te zeggen, dat het gesternte der Boleijns, in glans, met de zon zou gaan wedijveren. Van de terugkomst van *Hever* af aan, begon dit gesternte zich snellijk aan den hemel te verheffen, zoodat hetzelve weldra de aandacht van geheel *Europa* op zich deed vestigen. De kwalijk onderrigte lieden, die geenszins acht geslagen hadden op het vertrek eener staatjuffer, en die haar sedert lang vergeten hadden, stonden verstomd, haar bijna in triumf te zien terugkomen, om zich in een paleis te vestigen, haar door Hendrik VIII gegeven, en dat nabij de koninklijke residentie van *Hampton-Court* gelegen was. De ijver der vertrouwelingen bij de gunstelinge, en de langdurige bezoeken van den vorst vervulden de onkundige menigte met verwondering. Men zag plotseling de oorzaak van de gewetensbezwaren aangaande des konings huwelijk in, en ried de

aanleiding tot al de geruchten, die tot nu onbegrijpelijk gebleven waren. Er was geen ander onderwerp des gespreks. Ieder vond nu duizende listen uit, door welke hij voorgaf, deze gebeurtenissen voorzien te hebben. Het hevig geschokte ras der hovelingen nam zijne maatregelen, en bereidde nieuwe gesprekken, naar de omstandigheden berekend. Zij, die nog niet besloten hadden, de koningin Katharina te verwaarloozen, dachten verloren te zijn, indien zij hunne getrouwheid niet door eenen schitterenden afval vergoedden. Het was geheel iets anders, toen de hooghartige kardinaal van *York*, na zijne terugkeering uit *Frankrijk*, zelf geenen enkelen dag liet voorbijgaan, zonder zijne hulde aan de minnares van den koning te bewijzen. De ambassadeur Dubellaij schreef aan den Heer de Montmorencij: « De wezenlijke meester is hier mejuffer Boleijn; men maakt haar meer het hof, dan aan eene koningin."

De liefde en het ongeduld van Hendrik vermeerderden zoo zeer, dat men voor zijn verstand begon te vreezen. Wolseij, verschrikt door den tegenstand van eene hardnekkige deugd, aan welke hij niet wilde gelooven, gaf den koning raadgevingen, die eenen volleerden verleider eer zouden hebben aangedaan; de minnaar verzuimde niets, om daarvan gebruik te maken; maar alle pogingen waren vruchteloos en alle listen mislukten. Wolseij koos dus stoutmoedig de partij, uit alle magt de ontwerpen des konings te dienen, aan den wil van het toeval en aan de grillige bewegingen van het vrouwelijke hart de onverhoopte kans van de zegepraal van Hendrik op zijne minnares overlatende. Van dit oogenblik af aan ging de zaak der echtscheiding sneller voort. De vertoogen aan *Rome* werden levendiger, de gezantschappen werden vermenigvuldigd; Karel V werd ernstig bekommerd voor de eer zijner moei; de hoven werden op verschillende wijzen geschokt, volgens hunne overeenstemming of hunne verbindtenissen, en de blikken wendden zich, uit alle hoeken der wereld, op *Engeland*.

De lezer heeft in deze geschiedenis nog niets anders kunnen zien, dan eene galante intrigue. Wij zullen hem, in weinige woorden, bekend maken, hoe deze in schijn zoo nietige oorzaak een groot koningrijk in vreemde staatstrekkingen wierp, die na drie eeuwen naauwelijks gestild waren. Indien hij eenige genegenheid voor onze heldin heeft, dan zal hij, bij zoo vele belangen, die op het hoofd eener eenvoudige staatjuffer rusten, geenszins onverschillig zijn. Hij zal de wonderen, door de schoonheid, vereenigd met wijsheid en geestverheffing, bewerkt, met bewondering beschouwen.

Hendrik bragt de morgenstonden door, opgesloten met godgeleerden, om de Heilige Schriften te doorzoeken, ten einde er de woorden in te vinden, die zich tegen het huwelijk van eenen broeder met de weduwe zijns broeders aankanten. De boeken van *Leviticus* en *Deuterononium*, door godgeleerden vol ijver uitgebreid en op honderd wijzen verdraaid, eindigden, als gewijde wapenen, met redenen van gewigt aan de hand te geven.

De biechtvader Longland, door Wolseij opgestookt, rigtte aan den koning, in de kapel, ernstige vertoogen over het gevaar, aan hetwelk hij zijne ziel sedert twintig jaren blootstelde, door een huwelijk, dat de hemel misschien als bloedschendig beschouwde. Sedert kort spraken de hovelingen slechts in bijbelstijl; de dames beklaagden den ongelukkigen monarch, wiens echt vervloekt was; en de eerzuchtigen, godgeleerden geworden, gingen niet meer uit, zonder de vertaling der zeventigen, met de kantteekeningen van hunne eigene hand voorzien, onder den arm te dragen.

De aalmoezenier Fax, Longland willende overtreffen, verstond zich met Wolseij, en toonde zich geërgerd op de uren, welke de minister hem aanduidde. De hoofden der geestelijkheid waren vooraf aangaande hunne gevoelens gepolsd, en uitgenoodigd, dezelve in schrift te brengen,

wanneer zij waren zoo als men ze wenschte. Richard Pace, deken der Sint-Paulus-kerk van *Londen*, verklaarde, dat men zich niet tot de *Vulgata*, noch tot de overzettingen, die de kracht van den tekst verzacht hadden, moest bepalen, en dat de heilige woorden in het Hebreeuwsch geenen twijfel gedoogden. Niet, dat hij de Hebreeuwsche taal niet verstond; maar hij waarschuwde Robert Wacfeld, onderwijzer in die taal, hem niet te logenstraffen. Dezelfde ijver in meester Wacfeld: hij belooft Pace, hem met woord en pen te ondersteunen; vervolgens verlangt hij, hopende den deken te onderkruipen, dat de koning hem onmiddellijk zal schrijven, om te zeggen, of hij het *voor* en het *tegen* moet behandelen, of een van beiden alleen. Hij zweert, volgens de order, die hij ontvangen zal, zulke schoone inlichtingen te geven, dat zij de inzigten der Engelschen, over het algemeen weinig in de Hebreeuwsche taal ervaren, te boven gaan. Hendrik werd nimmer ten halve gediend, omdat de vrees onophoudelijk de zijden der dienaars met de sporen aandreef.

Een buitengewone afgezant werd naar den Paus afgevaardigd, met eene lading raadgevingen en raadplegingen. Opdat deze afgezant het doel zijner zending niet uit het oog zou verliezen, koos men Lord Boleijn, den vader der gunstelinge. De koning voegde er, aan de beschrevene geleerden, eenen eigenhandigen brief bij, in welken hij zich niet schaamde, als laatste beweegredenen tot scheiding, eenige ligchamelijke gebreken der koningin bij te brengen, die hem afkeer inboezemden. Ondanks de voorstellingen van Wolseij, wilde Hendrik Zijne Heiligheid volstrekt van deze huisselijke bijzonderheden onderrigten.

De schoone kunne nam het levendigste aandeel aan deze handelingen. De jonge meisjes vormden in het geheim wenschen voor Anna Boleijn; maar de oude dames hielden het met de godsdienstige Katharina. Daar zij altijd

eerder het woord hadden dan de jeugd, werd de zaak der koningin met een groot geschreeuw bepleit, en deze geërgerde matronen toonden meer onafhankelijkheid en moed, dan vele mannen met lange baarden.

Thomas Boleijn, in Graaf van Wiltshire herschapen, had verstand genoeg, om de kwade gezindheid van den Paus en de hinderpalen, die door den invloed van den Keizer ontstaan waren, te raden, maar niet, om een hulpmiddel daartegen aan te wenden. Men deed hem te *Rome* eenen kostbaren tijd met pligtplegingen en nuttelooze beleefdheden verliezen; men betaalde hem met vleijende woorden, maar men nam geenerhande besluit. Ondertusschen verkreeg hij, dat een der Roomsche kardinalen naar *Londen* zou gezonden worden, bekleed met de volmagt van het opperhoofd der kerk, om de zaak te onderzoeken en eene scheiding te bewerkstelligen. Ten einde zijne goede bedoelingen te bewijzen, liet Clemens VII aan de afgevaardigden van Hendrik de zorg over, om zelven den afgezant te kiezen onder drie kerkvoogden, welke hij aanwees, alle drie wel onderrigt en eerwaardig, maar van eene zoo zwakke gezondheid, dat eene langdurige reis, op hunnen hoogen ouderdom, niet wel voegzaam scheen. Dat was geheel van Karel V.

De graaf van Wiltshire en Fox schepten moed. Zij trachtten, door geschenken, de drie commissarissen te winnen. Men bood den eenen kostbare tapijten, den anderen Engelsche paarden aan. Men beloofde, dat Hendrik, op zijne kosten, de Sint-Pieters-kerk zou doen voltooijen. Eindelijk meende men, dat de kardinaal Campeggio, na gouden tafelgoed aangenomen te hebben, genoegzaam voordeelig gestemd zou zijn; de keuze viel dus op hem. Na langdurige toebereidselen, begaf de heilige man zich, met zulke kleine dagreizen, op weg, dat men, uit zijne wijze van voortgang, opmaakte, dat hij ten minste drie maanden zou noodig hebben, om te *Londen* aan te komen. Nog

kon men niets vooraf bepalen, uit hoofde der menigvuldige en herhaalde aanvallen van de jicht, die hem noodzaakten, om het bed te houden. Campeggio was een onderwerp van onderzoek voor de Engelschen van zijn geleide, gedurende deze lange reis. Wolseij ontving dagelijks brieven, de beuzelachtigste gevoelens aangaande de taal en de manieren van den afgevaardigde inhoudende. Hij vernam met genoegen, dat de goede grijsaard veel van vertering en dus van geld hield; dat men des avonds grof bij hem speelde, en dat de kaarten hem geenszins gunstig waren.

Men verloor te *Londen*, gedurende die langwijligheid, geenen tijd. Men zette de nasporingen voort, en Katharina, naar *Greenwich* verbannen, vernam, dat men de omstandigheden van haar eerste huwelijk uitpluisde, met eene zorg, waarover hare schaamte moest blozen. Niet tevreden, met aan den hemel deze vernederingen op te offeren, kastijdde zij, met nieuwen ijver, haar reeds verlamd en misvormd ligchaam, door de uitsporigheden eener ijlhoofdige en onverstandige godsvrucht.

Hendrik VIII gaf voor, zich, op het oogenblik van zijn huwelijk, met woorden, tegen eene vereeniging, die zijn geweten verontrustte, verzet te hebben. Ondanks de onwaarschijnlijkheid van deze te laat komende verzekering, namen de vergaderde godgeleerden dezelve in overweging. Men zocht overal naar eenen getuige, die deze tegenkanting zou gehoord hebben. Warham, aartsbisschop van *Canterburij*, werd voor den raad geroepen. Dit was een dier grijsaards, door hunne wetenschap en hunne deugd verheven, voor wie de waarheid en het regt heilig waren. Toen men hem verzocht, alles in zijn geheugen terug te roepen, wat hij van dit huwelijk wist, verhaalde de aartsbisschop, dat wijlen de koning Hendrik VII daarvan dikwijls sprak als van een vastgesteld ontwerp; dat de verschillen tusschen dien monarch en Ferdinand den Katholijken gerezen,

een uitstel noodzakelijk gemaakt hadden; dat het hof van *Rome* eene *dispensatie* naar den regel had verleend, en waarvan te *Londen* nog twee afschriften moesten aanwezig zijn. Richard Pace vroeg, of mijlord de aartsbisschop zich herinnerde, dat de jeugdige echtgenoot zich verzet had, of eenigen afkeer had laten blijken. De prelaat antwoordde, zonder aarzelen, dat hij zich zulks niet herinnerde. Hendrik hield op, met op de lippen te bijten, om misnoegd uit te roepen, dat die grijsaard zijn geheugen verloren had.

— Ondertusschen, zoo verzekerde de goedhartige man, al te opregt, om aan kwade trouw in anderen te gelooven, komt het mij voor, dat eene zoo ernstige omstandigheid mij zou getroffen hebben.

Men moet, tot schande der hovelingen, zeggen, dat er, uit hunne reijen, eene slaafsche menigte van valsche getuigen te voorschijn trad, toen men er van sprak, om te bevestigen, of het eerste huwelijk van Katharina voltrokken geworden was.

Hendrik VIII, verrukt over deze gedienstige getuigenissen, beloonde dezelve met rijke geschenken, en Fitz-Water, een dier getuigen, verkreeg op deze wijze den titel van graaf van Sussex. De verachting deed de lippen van Wolsey zwellen, op al die laffe beleefdheden van eenen verwaanden adel, die hem dikwijls zijnen oorsprong verweet, en dien hij zoo gaarne vernederde.

Het hof raakte in beweging, toen men vernam, dat Campeggio eindelijk de zee overgestoken was. Thomas Boleijn snelde, toen hij te *Londen* aankwam, naar den koning, en stelde hem voor, dat het voegzaam zou zijn, Anna, gedurende den tijd van het regtsgeding, te verwijderen. Hendrik stemde niet dan na veel moeite in eene scheiding. Hij onderwierp zich echter aan dezelve, terwijl hij zich met het denkbeeld troostte, dat het de laatste zou zijn;

dat de kerkeraad hem zijne vrijheid zou teruggeven; dat Campeggio zich zou laten verleiden, en dat het regtsgeding met spoed zou worden voortgezet. Anna keerde dus, voor eenige weken, naar *Hever* terug.

De afgevaardigde was verre van den haast te betoonen, dien de koning verlangde; maar hij leide zich toe op beleefdheid en wellevendheid. Hij begaf zich terstond naar bed, rustte op zijn gemak van de vermoeijenissen der reis uit, en zond elken morgen, om den vorst en Wolseij zijne pligtpleging te maken.

Hij leide den onderzoekers de registerboeken en de algemeene wetsbepalingen voor het, voorkomen aannemende, van zich over zijne smarten te beklagen, terwijl hij niet ophield, van het verdriet te spreken, dat hij zou hebben, van niet uit zijnen leuningstoel te kunnen opstaan, wanneer de koning hem de eer zou aandoen, hem te komen bezoeken. Alle geneesheeren en apothekers van het koninklijke huis werden gezonden, om den goeden prelaat weder op de been te brengen; maar hij wilde zelfs de geduchte pleisters niet wegnemen, die rondom zijne beenen gerold waren, hetwelk het hof twijfel inboezemde.

Eindelijk bepaalde de commissaris van Zijne Heiligheid den 22 October tot de opening der kerkelijke zittingen. Hendrik, door den zefir der hoop verfrischt, poogde te vergeefs, verlegen en bedroefd over zijnen toestand te verschijnen: zijn gelaat verried den welstand zijner vurige ziel; en echter moest hij, daar deze eerste zitting in het openbaar gehouden werd, zijne vreugde voor de nieuwsgierige blikken des volks ontveinzen.

De latijnsche aanspraak van Campeggio scheen geen einde te zullen nemen. Hij wijdde lang uit over den toestand van *Rome*, over den moed, de gevaren, de gevangenschap van den Paus, en over den dood van den Connetable van Bourbon. Reeds was de zon ondergegaan; de zaal werd

duister; de verveling maakte zich meester van de vergadering; de koning schoof op zijnen troon heen en weder, en de wijdloopige afgezant sprak nog in afgeronde volzinnen. Hij sprak over alles in de wereld, uitgenomen over het onderwerp, dat hem aan genen kant der zee had overgebragt. Het was alleen bij het eindigen zijner redevoering, dat Campeggio eenige woorden sprak over de gewetensbezwaren des konings, en dien vorst beloofde, dat de Paus meer zou doen, om hem genoegen te geven, dan een goede zoon van eenen toegevenden vader regt heeft te verwachten.

Bij de tweede zitting bekleedde de afgevaardigde den eersten rang. Hendrik en Katharina namen plaats op de bank der pleiters. Toen de deurwaarder (*apparitor*) den koning afriep, trad deze nader en zeide: « hier ben ik;" maar toen men Katharina noemde, ging de koningin de zaal door, en wierp zich aan de voeten van haren gemaal, aldus het vooraf geregelde ceremonieel verstorende. Zij hield eene langdurige en treffende redevoering. Zij beklaagde zich met gematigdheid over hare afzondering, te midden van een vreemd hof, waar zij noch eenen onpartijdigen raad, noch eenen verdediger ter goeder trouw kon vinden. Zij herinnerde den koning de talrijke bewijzen, welke hij van hare liefde en hare getrouwheid ontvangen had; de gerustheid, de goede verstandhouding, in welke zij gedurende twintig jaren geleefd hadden. Zij sprak van wijlen den koning Hendrik VII, en van de zorgen, welke deze groote monarch had aangewend, om hunne vereeniging te bewerkstelligen. Zij mistrouwde hare vijanden in afgemetene bewoordingen, van iets te zullen vinden, dat hare eer kon bevlekken, of den minsten twijfel werpen op haar gedrag, en eindigde met te zeggen, dat zij zich tegen het vonnis van het hof aankantte, welk het dan ook wezen mogt.

In plaats van naar hare plaats terug te keeren, zoo als men verwachtte, vertrok de koningin, door hare dames

gevolgd, ondanks de de voorstellingen en de oproeping der deurwaarders, en nimmer verscheen zij weder voor eenige regtbank.

De kardinaal stemde er in toe, het regtsgeding te vervolgen, in weerwil der afwezigheid van eene der partijen. Hij onderzocht de werkzaamheden der godgeleerden; maar daar deze duizende moeijelijkheden opwierpen, en nimmer anders dan in algemeene bewoordingen spraken, waaruit men niets kon besluiten, moest wel een bedaarder man dan Hendrik VIII het geduld verloren hebben. Deze kerkelijke handelingen konden Campeggio niet zeer verre brengen met eenen verliefden koning, die van verlangen verteerd werd.

Op zekeren avond, na vermoeijende onderhandelingen, nam Hendrik den kardinaal bij de mouw van zijnen tabbaard, en zeide tot hem, op eenen vasten en doordringenden toon:

— Ik denk, mijnheer de legaat! dat gij de houder zijt van eene bulle, bij welke Zijne Heiligheid de echtscheiding uitspreekt, en dat uw voornemen is, deze bulle af te kondigen, indien gij oordeelt, dat het huwelijk verbroken moet worden?

— Vrees niets, magtige vorst! ik heb van onzen algemeenen vader de noodige onderrigtingen ontvangen. De vaderlijke bezorgdheid van den vertegenwoordiger van den H. Petrus vergezelt mij ook in den schoot van Albion.

— Ik spreek niet van onderrigtingen. Dat gaat mij niet aan; ik herhaal, dat, indien de echtscheiding niet kan worden afgekondigd, dan door eene bulle van Zijne Heiligheid; ik hoop, dat gij dezelve hebt medegebragt.

De woordenrijke Campeggio ging zich in eenen nieuwen omhaal van woorden toegeven; maar de koning, vast besloten, om de Italiaansche eminentie, in den trein zijner welsprekendheid, geenszins te volgen, vroeg, of men te

Rome niet ja of neen kon antwoorden; hij zag den grijsaard met eenen strengen blik scherp aan.

— Dan zou de Paus, vervolgde Hendrik, met ons gespeeld hebben. Indien gij niet in het bezit van die bulle waart, mijnheer de legaat! dan zouden uwe tegenwoordigheid alhier, uwe latijnsche redevoeringen en uwe werkzaamheden slechts eene bespotting zijn; en den vertegenwoordiger van God zelven zou het, indien hij de moeite nam, met den koning van Albion te schertsen, berouwen, dat verzeker ik u. Gij zult dus de goedheid hebben, mij die bulle te laten zien, alvorens verder te gaan.

De koning keerde zich om, en liet den kardinaal, verbaasd over deze onbeschoftheid, staan. Men heeft nimmer geweten, of Campeggio de bulle had medegebragt. Wolseij verzekerde, dezelve gezien te hebben, maar wijl Hendrik zijnen minister niet meer vertrouwde, verdacht hij de beide prelaten, van zich met den Paus en Karel V te verstaan, om het regtsgeding langwijlig te maken.

Het volk had nog slechts weinig deel genomen aan de gebeurtenissen aan het hof; deszelfs oplettendheid werd eensklaps opgewekt. Onderscheidene groepen vormden zich op de kruiswegen, en men behandelde er de echtscheiding met warmte.

Dreigende en met scheldwoorden doorzaaide kreeten barstten op de kardinalen en de leden van den kerkeraad los. De overeenstemmende gevoelens waren algemeen ter gunste van Katharina. Men kende Anna Boleijn niet dan bij naam, en het volk, dat altijd de ministers verfoeit, keerde deszelfs haat tegen haar, wier zaak Wolseij scheen te dienen; misnoegden en landloopers verzamelden zich in de velden, hetgeen de hoofdstad en den kerkeraad met vrees vervulde. Deze getuigenissen der volksgevoelens zouden eenen anderen vorst dan Hendrik stof tot nadenken gegeven hebben; maar hij verwaardigde zich niet, zich over deze

vijandelijke bewegingen te vertoornen, dan om den noodigen tijd te nemen, ten einde tegen derzelver bewerkers de verschrikkelijkste maatregelen aan te wenden. Krijgsvolk, op het land verspreid, ontving bevel, overal de oproerlingen te verdelgen; zoo dat de misnoegden, in korten tijd, vertiend en met woede vervolgd, overal verstrooid en voor langen tijd van alle oproeren afkeerig werden.

Een vreemde geesel, die *Engeland* kwam bedroeven, werd, door de toenmalige bijgeloovige denkwijze, als een bewijs van de gramschap des hemels beschouwd. De zweetkoorts, eene weinig gevaarlijke ziekte voor de rijken en de voorzigtigen, maaide de geringere volksklasse weg. Men stierf bijna plotseling. Veertig duizend inwoners werden door dezelve binnen *Londen* aangetast. Anna Boleijn zelve werd ziek, en Wolseij geloofde een oogenblik, dat hij het einde zijner bekommeringen aan dien geesel zou verschuldigd zijn. « Aan deze ziekte," schreef Dubellaij aan den Heer Montmorencij, « sterft men ligtelijk, eerder dan aan eene andere, indien men, gedurende de vier en twintig uren dat zij duurt, de minste koude vat; maar wanneer de uitwaseming voorbij is, dan verschijnt de ziekte niet weder."

Het geheele hof werd, gedurende eenige dagen, door de zweetkoorts in het bed gehouden. De geneesheeren en de kruidkenners van het huis des konings werden allen te gelijk aangetast. De jager te paard, meester Suche, die elken morgen de verliefde briefwisseling naar *Hever* overbragt, werd door deze vreemde ziekte, op zijn paard gezeten, toen hij naauwelijks ter halver wege gekomen was, aangevallen.

Men moet opmerken, dat de sterkste gestellen, veel meer dan andere, aan den invloed en aan de vrees der ligchamelijke ziekte onderhevig zijn. Men zag den koning, van een diep afgrijzen en bijna van berouw aangegrepen, zijnen hartstogt vergeten, om niet te denken dan aan de bevredi-

ging van den toorn des Almagtigen. Hij regelde zijne zaken, schreef zijnen uitersten wil, en bragt zijn geweten in orde, hetwelk zonder twijfel een weinig bezwaard was, terwijl hij dagelijks zijne toevlugt nam tot de biecht en tot de sakrementen, als of zijn laatste uur zoo aanstonds zou slaan.

De geesel ging voorbij, zonder dengenen te treffen, die denzelven zoo zeer vreesde, en echter durfde Hendrik, door het dreigende beeld des doods vervolgd, zelfs den naam van Anna Boleijn niet meer uitspreken. De weerhanen van het hof wisten niet, naar welken wind zich te draaijen; maar de ervaren minister was te dikwijls en te verre, met zijne blikken, tot in de diepste plooijen van het hart van zijnen vorst doorgedrongen, om zich met ijdele hoop in slaap te laten wiegen. De voorzigtigheid veroorloofde hem niet, zich tegen eene minnares te verklaren, die haar gebied kon hernemen. En waarlijk, de liefde ontwaakte, op eenen schoonen dag, levendiger dan ooit. De zaak der echtscheiding werd op nieuw aangevangen, en op de beslissing met ijver aangedrongen. Hendrik, vermoeid van zijne huichelachtige rol en van zijne valsche gewetensbezwaren, wilde zijne beminde bij zich terugroepen, zonder het einde van het regtsgeding af te wachten.

Mejuffer Boleijn gaf aan den aandrang van haren minnaar toe, en verscheen weder te *Londen*, weinig tijds vóór den dag, op welken Campeggio het vonnis moest uitspreken, hetwelk doet vermoeden, hoe groot het ongeduld des konings was. Wolseij, wanhopig over deze terugroeping, wierp zich aan de voeten van zijnen meester, en stelde hem voor, dat dit strekte, om den uitslag eener reeds zoo moeijelijke zaak aan gevaar bloot te stellen. Hij smeekte te vergeefs, en begon zelfs te schreijen.

— Helaas! riep hij, opstaande, uit, ik zie wel, dat de beste raad geen gunstig gehoor meer bij mijnen vorst kan vinden, daarom alleen, omdat dezelve van mij komt.

- Neen, antwoordde Hendrik, ik veracht uwe raadgevingen geenszins. Een koning doet wel, raadslieden te hebben en naar hen te luisteren; maar indien deze raadslieden er niet in slagen, hem te overtuigen, dan moet hij zich niet aan hunne meening binden; anders zou hij slechts den titel van koning en niet de magt hebben.

Den dag vóór de laatste zitting begaven de legaten zich naar *Greenwich*, om de koningin over te halen, voor den kerkeraad te verschijnen. De indrukwekkende en eerbiedige aanspraak, welke Wolseij deed, boeide naauwelijks voor een oogenblik de aandacht van Katharina, die zich, benevens hare juffers, met spinnen bezig hield.

— Mijlord! antwoordde zij, terwijl zij op de streng garen wees, die om haren hals geslingerd was, gij ziet het, gij spreekt tot arme vrouwen, die alleen de naald en den spinrok weten te behandelen; uwe verfijnde taal stelt ons valstrikken, welke wij onbekwaam zijn, te ontdekken. Gij spreekt met bekwaamheid over onderwerpen, welke wij niet kennen. Ik verklaar u, dat mijne ooren voor uwe redenen gesloten zijn, en dat ik niet meer in uwe vergaderingen zal verschijnen. Mijn vader en die van mijnen echtgenoot waren twee wijze vorsten; zij hebben ongetwijfeld wel gedaan, met ons aan elkander uit te huwelijken. Zeg aan den koning, mijnen goeden heer, dat hij moet vreezen, door dit regtsgeding, een verderfelijk voorbeeld te geven aan de kinderen, die hem eenmaal zullen opvolgen.

De gramstorige uitbarstingen des konings, of zijne liefkozingen, hadden slechts eenen ijdelen invloed op den grijzen legaat, die op de bedreigingen met eene overdrevene beleefdheid antwoordde, waardoor Hendrik van zijn stuk gebragt werd. Hij nam de geschenken aan, en putte zich uit in uitdrukkingen van dankbaarheid; maar hij ging niet spoediger voort, en liet nimmer vooruit gevoelen, welke zijne beslissing zou zijn. De zuidelijke kunst van de vragen te ontwijken

vermeerderde Hendriks ongeduld.

De zon, die de laatste zitting van den kerkeraad moest beschijnen, rees eindelijk aan den gezigteinder. De koning sliep drie nachten te voren niet. Met Dubellaij, voor wien hij vriendschap had opgevat, in dezelfde tribune gezeten, poogde Hendrik niet langer, zijnen angst te ontveinzen. Het zweet gudsde hem van het voorhoofd; zijne groote longen vonden geen lucht genoeg meer, en geheel zijn trillend ligchaam zocht te vergeefs eene gemakkelijke houding. Hij veranderde van kleur bij elken volzin, dien de legaat uitsprak, omdat Campeggio, in een wijdloopig verslag, over de redenen uitwijdde, die de echtscheiding billijkten, en over die, welke zich daartegen aankantten. Na eenen duldeloozen angst te hebben uitgestaan, toen de inleiding en de vier punten der redevoering afgehandeld waren, leunde de vorst, op het punt van in zwijm te vallen, op den schouder van den bisschop van Baijonne, om het besluit te hooren. De vergadering verdubbelde hare oplettendheid. De halzen werden uitgestrekt en de ademhaling ingehouden; maar weldra stonden de spijt en het misnoegen op aller aangezigten uitgedrukt.

— Eindelijk, zeide de prelaat, op eenen honigzoeten toon, ik gevoel, hoezeer het gewigt van deze ernstige zaak boven mijne zwakke inzigten verheven is. De hooge wijsheid van onzen vader Clemens VII, de stedehouder van onzen Heer, kan hier alleen het besluit opmaken, met behulp der ingevingen van den H. Geest; daarom noodzaken mij mijn pligt en de overtuiging mijner onbekwaamheid, ofschoon met leedwezen, om de zaak naar *Rome* te verwijzen, tot dengenen, die den stoel van den heiligen Petrus bekleedt.

Op deze woorden hoorde men, achter de gordijnen der tribune, eene verschrikkelijke verwensching, uitgesproken door eene stem, die bij de vergadering wel bekend was; maar de welsprekendheid van den afgevaardigde ging voort, in vloeibare stroomen te vlieten, en Campeggio zou vreed-

zaam aan het einde zijner redevoering gekomen zijn, indien de Hertog van Suffolk, stoutmoediger dan de overige Lords, niet opgestaan ware, terwijl hij uit alle magt schreeuwde:

— Ik wist wel, dat deze Italiaan met ons den spot dreef. Nimmer heeft een kardinaal in *Engeland* iets anders dan kwaad gebrouwen of dwaasheden begaan.

Wolseij nam het woord, en verweet den schoonbroeder des konings de onvoegzaamheid van dezen uitval. Hij herinnerde hem met waardigheid de oude diensten, aan welke de hertog zijne fortuin te danken had, en die dengenen, die den prelaat in de rede gevallen was, in verlegenheid bragten; maar er heerschte verwarring in de vergadering, die eindigde, met onder een groot geraas uiteen te gaan.

De koning keerde naar huis terug, schuimende van woede.

— Als ik een windroer gehad had, zeide hij stamelende, zou ik dien priester als een wild zwijn neergeschoten hebben.

Het was vooral, toen hij zijne minnares wederzag, dat Hendrik als een woedende vulkaan opbruiste: onzamenhangende bedreigingen kwamen uit zijnen mond. Hij sprak van de kardinalen, de raadsheeren, den Paus zelven te dooden. Anna vergat den slag, aan hare fortuin toegebragt, om alleen te denken aan het geven van de noodzakelijke vertroostingen aan den vorst. Hendrik gevoelde zich, na eenen stroom van verwenschingen te hebben uitgebraakt, een weinig kalmer. De toegenegene woorden van miss Boleijn gaven eenen anderen loop aan de bewegingen zijner ziel. Na verloop van ten hoogste een uur, zat hij ter aarde neder, met het hoofd in den schoot zijner geliefde rustende, luisterende naar eene taal vol zachtmoedigheid en onderwerping; van tijd tot tijd knerste hij nog op de tanden, of liet uit zijne oogen eenen grooten traan biggelen; maar deze laatste kenteekenen werden onmerkbaar afgewischt.

Des avonds, toen Campeggio en Wolseij zich bij den

koning vertoonden, hoorden de beide kardinalen, door de half openstaande deur, de stem van Zijne majesteit, die aan eenen edelman van de dienst antwoordde:

— Zeg aan die babbelaars, dat ik van hun gesnap genoeg heb; dat zij mij met mijne minnares het avondmaal laten gebruiken. Ik zal nu mijne zaken zelf wel weten te regelen, en ik zal meer dan éénen rimpel bij de verouderde aangezigten van het Vatikaan voegen.

De vriendelijkheid van den legaat kon het tegen dezen uitval niet uithouden.

— Gij ziet het, zeide de minister, onze vorst schijnt geneigd, om het tot het uiterste te laten komen. Verzuim toch niets, om den Paus te doen begrijpen, hoe veel belang *Rome* er bij heeft, om ons te vreden te stellen.

— En wat zou uw koning vermogen tegen hem, die de sleutels van het paradijs in handen heeft?

— Wat hij zou kunnen, mijnheer de legaat? dit vraagt gij!

Wolseij fluisterde Campeggio iets in, die daarop een verbaasd gelaat vertoonde.

— Hemel! gelooft gij, dat hij dat zou durven?

— *Non dubitate* (1)! antwoordde Wolseij.

De legaat, gedrongen, om een koningrijk te verlaten, waar hij zich niet meer in veiligheid geloofde te zijn, vroeg om zijn afscheidsgehoor. De koning was genoegzaam meester over zich zelven, om, gedurende den afscheidsmaaltijd, niet te veel kwade luim te doen blijken. Slechts toen een schenker eene bokaal met wijn gevuld over den schouder van den prelaat stortte, toen hij hem aanbood te drinken, en toen men zag, dat de vorst in een onmatig lagchen uitbarstte, dacht men, dat dit toeval eene grove scherts was, te voren bevolen. Campeggio, te sluw, om zijne gevoe-

(1) Twijfel daar niet aan.

ligheid te laten blijken, gaf den onhandigen bediende zijn kanten koorkleed ten geschenke. Den volgenden dag vertrok hij uit *Londen*, en keerde sneller terug, dan hij gekomen was.

Wolseij, gevolgd door zijnen gewonen stoet van heeren en bisschoppen, was verre van het onthaal te verwachten, dat hij van den koning ontving.

— Wat komt gij doen? riep Hendrik hem reeds van verre toe, toen hij hem zag. Gij weet slechts, met eene vergulde tong, eene valsche hoop te geven. Wat heb ik met uwe spitsvondigheden noodig? Zie, waartoe zij mij gebragt hebben. Neen, ik wil niets meer van u, uitvinder van uitvlugten, weten. Ik wil naar uwe kerkelijke grootspraak niet meer luisteren; ik moet mannen hebben, die duidelijk spreken, die mij in goed Engelsch proza zeggen: « ik zal zoodanigen maatregel nemen; wat gij verlangt, zal geschieden."— Loop naar den duivel, gij, die nooit aldus spraakt!

— En wat wil uwe majesteit dan ondernemen? Welke zijn die krachtige maatregelen, waarvan gij den gelukkigen inval hebt?

— Wat ik zal doen?.... Ik zal eerst al uwe koppen als sprinkhanen doen vliegen.....

Dat zal niet voldoende zijn, om het kwaad te herstellen. Gij moet nog iets beters bedenken, Sire!

Hendrik sprak van ontwerpen, door de woede ingeboezemd, en wier ongerijmdheid den minister eenen onwillekeurigen glimlach ontlokte. Wolseij sloop stil naar het kabinet, om te arbeiden, waar hij langen tijd bleef; zijn in uitwegen vruchtbaar verstand verbaasde altijd den weinig vindingrijken geest van Hendrik. Ondertusschen vermeerderden de nukken van kwade luim, van dien dag af aan, hoe langer hoe meer, en namen een karakter van bitterheid aan, die den haat nabijkwam. De koning werd zwaarmoedig.

Wanneer de hovelingen hem in de eenzaamheid hoorden spreken en gebaren zagen maken, dan wisselden zij onder elkander onrustige blikken. Op zekeren avond kwam Wolsey weder te huis, diepdenkend en geschokt, bij het eindigen van een gehoor, in hetwelk de vorst eene buitengemeene hardheid had aan den dag gelegd. Anna Boleijn was te opregt, om voor den minister haren afkeer te verbergen, en Wolsey te schrander, om niet te begrijpen, van waar het gevaar kwam.

— Ik ben verloren, dacht hij, indien de koning zijne schoone niet overwint.... Een jong meisje zal mij mijne magt ontnemen! Twee rozenroode lippen zullen, door een bevallig gekweel, eene twintigjarige vriendschap in haat veranderen! O! laat haar oppassen, de lievelinge; wij zullen haar als glas verbrijzelen. Maar met welken jammer ga ik mij zelven in verlegenheid brengen? De liefde des konings voegt aan mijne ontwerpen. Ik wil de echtscheiding. Het zou jammer zijn, den prikkel, in de zijde van den stier gestoken, daaruit te trekken. Dat hij zijne krachten verspille, met die dwaze vaars over de weilanden te vervolgen. Ik zal hem de prooi wel leveren, als het oogenblik zal gekomen zijn.

Wolsey, zich herinnerende, dat Anna reeds meer vastheid getoond had, dan hij van haar verwachtte, werd zijn gelaat zonderling verdonkerd. Zijne verbeelding schetste hem Hendrik, de kroon op het hoofd zijner minnares plaatsende, en vervolgens eenmaal, aan deze koningin, den oudsten zijner vertrouwelingen opofferende.

— Dat zal niet gebeuren, riep de kardinaal. Ik houd den draad nog in mijne handen, aan welks einde de kroon is opgehangen; liever, dan die zoo laag te laten vallen, zal ik al de slangen der Gorgonen in het hart des konings werpen.

Daar vervolgens de herinnering aan zijne oude gelukkige

fortuin, en aan zijne beloften, ten opzigte der verleiding, in den geest van Wolseij voorbij gingen, begon hij over zijne vrees te glimlagchen. Zijn geweten zeide hem, dat een staatsdienaar, door meer bekommering te toonen voor den roem van eenen vorst, dan deze vorst zelf, niet moest verloren gaan. De moeijelijkheden prikkelden hem en ontvlamden zijne verbeelding des te meer. Hij schreef eenen geheimen brief aan Frans I, om hem op nieuw de verzekering te geven, dat zijn meester prinses René zou huwen. — Ja, riep hij uit, toen de brief was afgezonden, omdat Anna Boleijn zich in mijnen weg plaatst, zal zij op haar hoofd de bronzen hand van Eurijales gevoelen; en zij, die haar, aan den kant van den weg, versteend zullen zien liggen, zullen leeren, wat het kost, Wolseij als eenen speelbal te gebruiken.

De minister ging met meer kalmte naar bed; maar dreigende droomen kwamen hem, gedurende zijnen slaap, verontrusten. Hij zag zich zelven, het medelijden eener koningin afsmeekende, die hem verachtelijke blikken toewierp, en hem, met gebaren vol verwaandheid, gebood, zich te verwijderen. Hij stond wanhopig weder op, en wrong zich in de eenzaamheid de handen. Eene stem riep aan zijne ooren: Wolseij! Wolseij! gij hebt eenen schoonen weg afgelegd. De zoon eens slagters van *Ipswich* is de vertrouwde vriend van eenen monarch geworden. Is dat niet genoeg, en kan hij, na een zoo roemrijk lot, niet sterven? Gij hebt de grootste vorsten als uws gelijken behandeld; gij gaat niet, dan gevolgd van een hof, schitterender dan dat van den koning, van adellijken, elkander de eer betwistende, uwe livrei te dragen, en van muilezels met fluweel bedekt; maar gij zult weder arm worden, en gij zult in het ongeluk sterven. Gij hebt een koningrijk bestuurd, traktaten geteekend en den oorlog verklaard; gij zijt de ziel der zaken, de

scheidsrigter der volken, de beschermer der letteren en een der mededingers naar de driedubbele kroon geweest; maar gij zult bezwijken voor een jong meisje, even fier als gij, dat u met éénen adem zal omverwerpen, onder het neurien van een liedje. Gij, die aan uwen meester een paleis gegeven hebt, gij zult niet weten, waar eene schuilplaats te vinden, om uw hoofd ter ruste neder te leggen. Wolseij! Wolseij! pas op u zelven: uwe magt is niets, bij die van een onbezonnen kind.

— Hoe! dacht Wolseij, zich aankleedende, ik zou dan in dit alles aan mijnen eigenen ondergang arbeiden? Kom aan, het is reeds al te lang geweifeld. Dat mijne denkbeelden zich op deze eenige taak vestigen: den val van Anna Boleijn.

Dat de wraakgodinnen haar venijn op mijne tong werpen, en dat het oor des konings er door vergiftigd worde. Liever eene misdaad dan eene ongenade, liever de schaking en de onteering. Acht dagen moeten genoegzaam zijn, om het verderf van den vijand te voltooijen. Geene sparing meer. Laat ons voortgaan, en dat de hel zich verheffe, om mij tot geleide te dienen. Ik wil mijne schepen verbranden.

Vervolgens aan de onstuimigheid van Hendrik denkende, aan de partij, welke men van dat vurig gestel kon trekken, aan de kracht zijner begeerten, aan zijne grove driften, kwam er op de lippen van den minister een duivelachtige glimlach, en hij eischte zijnen muilezel, om bij den koning zijne opwachting te gaan maken.

Terwijl zijne majesteit, de geduchte Hendrik VIII, zijne papieren in orde bragt, wandelde Brian de kamer op en neder, terwijl hij de schilderijen beschouwde. Hij zong een wijsje, toen in gebruik, op het welk hij voetstoots woorden maakte, die blijkbaar aan den koning gerigt waren:

« *Si j' étais roi d' Angleterre ,*
Je saurais bien , comment faire ,
Pour arriver à mes fins...." (1)

— Gaat gij u in de staatkunde mengen? zeide de koning lagchende.

Brian vervolgde zijn lied:

« *Pour arriver à mes fins ,*
Malgré les prélats romains." (2)

— Brian! mijn vriend! gij zijt nog nuchter, en gij krijgt het in het hoofd, verzen te maken! Alles is dan in de natuur het onderst boven gekeerd?

Le grand roi a fait une faute ,
En laissant partir son hôte." (3)

— Wat komt gij mij voorzingen, nu de kogel door de kerk is? Hoe zoudt gij, in mijne plaats, gehandeld hebben? Kom aan, spreek; en als gij eene dwaasheid zegt, dan snijd ik u eigenhandig de ooren af.

Brian eindigde met zingen.

— Ik wil voor altijd den wijn vaarwel zeggen, riep hij uit, indien mijn raad niet goed is: gij moest dien ouden priester gedreigd hebben, hem levend te laten villen, dan zoudt gij gezien hebben, of hij zijn verbleekt gelaat, in het gehoor, zou hebben durven vertoonen, om te verklaren, dat hij, sedert zes maanden, met zijne volzinnen, de lieden bespotte. In plaats daarvan overlaadt gij hem met geschenken. Weet

(1) Als ik koning van *Engeland* was, zou ik wel weten, wat te doen, om tot mijn doel te geraken....

(2) Om tot mijn doel te geraken, in weerwil der Roomsche prelaten.

(3) De groote koning heeft eenen misslag begaan, met zijnen gast te laten vertrekken.

gij nu, waarom uwe geestkracht u verlaat? het is, omdat gij niet dan water drinkt. In den goeden tijd zouden wij, met het glas in de hand, deze of gene spotternij aangerigt hebben, om dien ouden jichtigen knaap, gedurende zijn verblijf in het blanke *Albion*, zoo als hij op eenen toon van gehuichelden eerbied zeide, van vrees te doen klappertanden; en hij zou nimmer de zee weder overgestoken zijn, zonder ons te vreden gesteld te hebben.

— Op mijn woord, Brian! ik geloof, dat gij gelijk hebt; maar Wolsey heeft deze zaak geregeld.

— Uw Wolsey speelt u eene pots.

Het onderzoek zijner papieren voortzettende, kreeg de koning den laatsten brief in handen, dien hij van Anna Boleijn ontvangen had.

— Welk eene bevalligheid en welk een geest! zeide hij in stilte tot zich zelven. Deze vrouw verdient meer dan de kroon van *Engeland*. Luister, Brian! ik zal u eenige gedeelten uit dezen brief voorlezen. Neen, liever uit den laatstvoorgaanden, want ik herinner mij, dat die nog aardiger was. Wel nu, waar is die toch? Ik had dien in deze lade gelegd. Men heeft mij dien brief ontstolen!

— Daar zijn wij er, riep Brian; Wolsey heeft dien geroofd.

— En waarom?

— Weet ik het? — Om u te verraden.

De deurwaarder meldde den kardinaal van *York* aan.

— Stilzwijgendheid, Brian! zeide de koning.

Wolsey wierp achterdochtige blikken om zich heen.

— Gij komt vroeg, Wolsey! vervolgde Hendrik. Brengt gij mij mijne latijnsche redevoering voor den Grootmeester van *Frankrijk* ter teekening?

— Ik wilde uwe majesteit over een ontwerp spreken, dat ik voor voortreffelijk houd.

— Waarom is die aanspraak aan den Grootmeester niet ge-

schreven? Waarmede brengt gij toch den tijd door?

— Die aanspraak is op mijne tafel blijven liggen.

— Ik moet die hebben. Brian! loop naar *York-House*, en vraag aan den secretaris die aanspraak van Mijlord.

— Cromwell zal dezelve niet afgeven, Sire! ik zal die zelf gaan halen.

— Denkt gij, dat ik altijd, even als een knecht, tot uwe orders ben? Wat voor een mensch zijt gij dan toch, dat gij niets wilt doen van hetgene men u zegt? Geef aan Brian een briefje voor uwen secretaris, en spreek met mij over uwe ontwerpen.

— Er is hier een adder onder het gras verborgen, dacht de minister, schrijvende; maar Thomas Cromwell is een schrandere bol.

Toen Wolsey het hoofd weder ophief, bemerkte hij teekenen van den koning, aan den vertrouweling gerigt. Hij voegde deze drie woorden onder aan het briefje: *voorzigtigheid en oplettendheid.*

— Hoe heeft uwe majesteit den nacht doorgebragt? vroeg de kardinaal, toen Brian vertrokken was.

— Zeer slecht. De schok, dien wij ontvangen hebben, brengt mij tot wanhoop.

— Er blijft uwe majesteit slechts ééne partij te kiezen over, namelijk die, van al de Hoogescholen van *Europa* te raadplegen. Het geld zal ons gunstige gevoelens bezorgen, en eene kerkvergadering zal uw huwelijk verbreken.

— Ziedaar ten minste een wel ontworpen plan; maar deszelfs uitvoering zal zoo langwijlig zijn, dat ik zal sterven, zonder deszelfs einde te zien. Ik word mismoedig, Wolsey! de liefde doodt mij langzaam. Dat jonge meisje vermoordt mij, en ik kan mij niet onthouden van haar te aanbidden. Gij, die alles weet te schikken, waarom hebt gij de middelen nog niet bedacht, om mijn leven te redden?

— Uwe majesteit wil het huwelijk.

— Ach! nu, daar deze weg mij bijna gesloten is, vind nu dan toch eenen anderen, en ik stel mijnen schepter in uwe handen, om mijn geluk des te levendiger te gevoelen.

— Kan ik zonder omwegen tot uwe majesteit spreken?

— Spreek, Wolsey!

— Wel nu, rondborstig gesproken, vrees ik, dat gij, van den beginne af aan, eenen verkeerden weg bewandeld hebt. Het verlangen naar den troon heeft der jonge dame eenen onoverwinnelijken moed ingeboezemd. Zekerlijk, daar gij smoorlijk op haar verliefd zijt, laat zij aan hare eerzucht den vrijen teugel. In de regtschapenheid van uw uitmuntend hart hebt gij geloofd, dat het middel, om hare teederheid te winnen, was, haar de grootheid uwer liefde te toonen. Maar gij waart een koning; zij zeide dus terstond tot zich zelve: «ik zal koningin worden," en de aan haar verkleefde minnaar is in hare oogen alleen het werktuig tot hare verheffing geweest.

— Wolsey! dat zijn lage denkbeelden.

— Zij heeft die, twijfel er niet aan. Wel hoe! is zij niet eene vrouw? De vrouwen zijn allen hetzelfde: buigzaam als het riet. De deugdzaamste draagt in haar hart een tuighuis van listen om. Het is een bekoorlijk wezen en vol bevalligheid, tot in het kwaad, dat zij ons doet; belangrijk, zelfs door hare trouweloosheid, maar aan wie de voorzigtige man zich niet zonder voorbehoud moet overgeven. — Deze bemint u misschien, ik wil het gelooven; maar al uwe denkbeelden zijn de hare, terwijl zij er andere op den bodem van haar hart verbergt, die alleen aan haar toebehooren. Van zijne magt gebruik te maken, is een vermaak, dat de verveling, bij het wachten, waardoor gij alleen verslonden wordt, op eene aangename wijze in slaap wiegt. Zij ziet u aan, om u in hare netten te bestrijden, en zegt tot zich zelve in stilte;„ Zie daar hem dan ge-

vangen, dat oppermagtige wezen; ziedaar hem dan wankelender en zwakker dan ik!"

— O Wolseij! ik ben beschaamd over mijne zwakheid; maar er zijn oogenblikken, dat ik meer gramschap dan liefde gevoel.

— Gij zijt een koning, en gij zoudt niet willen, dat zij daarnaar hare ontwerpen en berekeningen had ingerigt! wel nu! zij is eene vrouw, zeg ik u. Elk uur wentelt in haar hoofd deze gedachte om:„ ik zal u zoo lang en zoo wreed doen lijden, dat gij uwe kroon op mijn hoofd zult zetten, of gij zult sterven."

— Dat is waar. Ik gevoel, dat ik er van sterven zal.

— En wanneer zij u, in eenen vermoeijenden oorlog, eene ellendige liefkozing veroorlooft, dan is dat even als die zorgen, welke de geneesheer aanwendt voor gepijnigden, die beginnen te verzwakken.

— Dat is schandelijk, Wolseij! ik zal haar den eenen of anderen tijd straffen, omdat zij mij zoo gemarteld heeft.

— Wel, Sire! kunt gij haar straffen, omdat zij handelt, zoo als de natuur het aan hare sekse gebiedt?

— Ik weet niet meer, wat te denken. — Wolseij! laat ons haar met een proces bedreigen, omdat zij aldus, door duivelachtige listen, eenen aanslag op het leven van haren koning maakte.

De minister kon niet nalaten, te glimlagchen.

— Zoudt gij willen, dat hare liefde in verachting verkeerde?

— Wat raadt gij mij dan? en waarom zet gij dus uwe nagels in mijne wonden, indien gij het geneesmiddel niet hebt?

— Dat heb ik; maar, vóór alle dingen, verlangt gij haar te onderwerpen, en liever de minnaar dan de echgenoot te worden?

O! dat verlang ik vuriglijk.

— Zoudt gij geen spijt hebben, van haar eene bijzit en niet eene echtgenoote gemaakt te hebben?

— Spijt? mijn hemel! ik zou mijn leven op de dobbelsteenen zetten, tegen de zekerheid der overwinning.

— Wilt gij, gedurende acht dagen, beproeven, u naar mijnen raad te gedragen?

— Dat wil ik.

— Hoor mij dan: vóór alle dingen is het noodzakelijk, ons te verzekeren, of zij u werkelijk bemint; daarom moet gij drie geheele dagen blijven, zonder haar te gaan bezoeken.

— Dat zal ik nimmer kunnen doen.

— Dat moet toch volstrekt. Gij zult veinzen, al uwe ontwerpen op te geven, uwe liefde te willen onderdrukken. Gedurende die drie dagen zult gij opgesloten zijn, onzigtbaar voor het geheele hof; gij zult ziek wezen. De ridder Wiatt, die verstand bezit, zal dien tijd bij haar doorbrengen, om haar gade te slaan; hij zal u hare minste woorden overbrengen. Wij zullen dezelve met zorg wikken en wegen, en wij zullen de waarheid weten.—

— Gij verbaast mij, Wolsey! Indien zij mij niet bemint!.....

— Indien zij u niet bemint, dan is zij het meest valsche en het verachtelijkste van alle schepselen. Heeft zij u niet duizend maal van hare teederheid verzekerd? Zult gij dan nog eenig medelijden hebben met die afschuwelijke vereeniging van eerzucht en trouweloosheid? — Indien zij u niet bemint, dan eisch ik wraak. Dat zij dan uit haar paleis worde opgeligt, dat zij herwaarts gesleept worde, dat hare onteering u drie jaren lijdens vergoede; want de koning van *Engeland* moet zich niet te vergeefs verteren voor een meisje, dat zijnen dood gezworen heeft.

— Gij hebt gelijk, ik zal haar met geweld tot mijnen wil brengen.. Maar indien zij mij bemint?

— Dan vertrouw u op mij, dan zult gij haar bezitten,

eer acht dagen verloopen zijn, mits gij uwe belofte houdt, mijnen raad met naauwgezetheid op te volgen.

— Ik zal dien opvolgen, al moest ik ook duizend dooden sterven. Maar indien wij niet slagen, indien gij u bedriegt, indien hare deugd aan onze pogingen weerstand biedt?

— Dat zij dan koningin van *Engeland* zij; dat wij aan hare voeten nedervallen, dat *Europa* in vuur en vlam gezet worde, als het noodig is, want dan zult gij eene parel gevonden hebben, zoo als men die nimmer zal wederzien, eene zon onder de sterren, eene maagd, even als Maria, waardig, om eenen goddelijken persoon in haren schoot te dragen.

— Gij, Wolseij! zijt een man, boven alle andere stervelingen verheven; wel nu, gij zult mij nooit verlaten, en uwe raadgevingen zullen mij altijd heilig zijn.

Op dit oogenblik vertoonde het hof zich aan de deuren van de kamer des konings; maar men liet aan de eerbiedige menigte der Lords zeggen, dat zijne majesteit ziek was, en buiten staat, om menschen te ontvangen. Wiatt en Brian alleen waren daarvan uitgezonderd.

Wolseij keerde, met een nederhangend hoofd, naar *Londen* terug.

— Een zoo verschrikkelijke oorlog tegen eenen zoo zwakken vijand! dacht hij. De onstuimigheid van Tudor door mijne voorzigtige hand bestuurd; zijne losgelatene hartstogten aangewend als eene geduchte kanonnade; de vaas van Acheron in mijne smeltkroes, en mijn werk zou mislukken! Ach! kleine miss Anna! indien gij dat doet, dan doe ik zelfs afstand van mijnen kardinaalshoed.

Brian kwam terug, brengende de redevoering, hem door den secretaris ter hand gesteld.

— Ik heb volstrekt geenen brief van Anna Boleijn op de tafel van den minister bespeurd, zeide hij tot den koning. Overigens was er eene menigte schrijfpapier, en die

listige, doortrapte Cromwell liep als een kreeft achteruit, uit vreeze, van mij een oogenblik uit het gezigt te verliezen. Intusschen heeft hij zoo vele buigingen voor mij gemaakt, dat ik bij toeval een stukje papier heb kunnen magtig worden. De snaak heeft het mij misschien in den zak kunnen steken, want hij fronselde zijne borstelige wenkbraauwen; maar ik heb hem in het gezigt uitgelagchen, juist van pas, om hem gerust te stellen. Zie hier wat dit papier inhoudt, en of het tot iets dienen kan.

De koning, over de woorden van den kardinaal nadenkende, las in verstrooijng:

— Zijne Heiligheid zal begrijpen, dat de schicht reeds te lang vooraf getroffen heeft, dan dat deze wond anders, dan ten minste door een wonderwerk, zou kunnen genezen worden. Ik leg dit geheele hart voor zijne vaderlijke oogen bloot; hij zal er de handen opleggen en oordeelen. Dat hij vooral aan de menschelijke natuur denke.

— Dit is van de hand van Wolseij, vervolgde de koning; maar wat beteekenen deze wond en dit hart?

— Het betreft deze of gene priesterlijke zaak. Die lieden spreken onder elkander over het gewijde hart van Jezus, en over de vijf wonden als over eene nieuwigheid.

— Neen, neen, het is veeleer van mij, dat hij spreekt.

— Gelooft gij dat? Dan zullen wij hem beet nemen, den verrader!

— Stil, Brian! Wolseij is het sterkste hoofd van het koningrijk. Hij is een diepzinnig genie. Zijn ijver is mij bekend. Ik houd mij aan zijne inzigten. Dat zijne vijanden, indien hij er heeft, op hunnen hals passen!

Toen Hendrik de door Cromwell afgeleverde aanspraak doorliep, vond hij een los blad, bij geval te midden van het lijvige schrijfboek gegleden. Het droeg dezen titel:

«Staat der goederen van den zeer magtigen Heer Wolseij, kardinaal van *York*, kanselier van *Engeland*, enz.

De koning las met gretigheid dit belangrijke stuk. Reeds bij den eersten regel ontsnapte hem een uitroep van verbazing. De verwondering groeide aan en veranderde weldra in gramschap. Het door den minister verzamelde vermogen was zoo geducht groot, dat de vermetelste verspilling tot de uiterste klaarblijkelijkheid scheen gedreven te zijn. De inkomsten gingen die van de kroon te boven. Het zilverwerk alleen was van eene verwonderlijk hooge waarde. Het cijfer der sommen, in getallen uitgedrukt, riep in de krampachtige spieren van den vorst een grijnzen te voorschijn, gelijkende naar den glimlach van eenen gierigaard, eene uitdrukking, welke Hendrik dikwijls aannam, en die hij van zijnen vader had. Deze glimlach werd duidelijker bij de inzage van de lijst der juweelen en kostelijke steenen; en eindelijk paarde zich, bij de volledige optelling van dit buitensporige vermogen, in de koninklijke gelaatstrekken, eenige wreedheid met de begeerige hoop.

— Dat is gedrochtelijk! riep Hendrik. De ellendige put, met volle handen, uit de schatkist van den staat. Nimmer heeft eenige jood zijne diensten op den prijs van zulk eenen woeker gesteld. *Engeland* is eene prooi, welke deze havik in zijne klaauwen verworgt. Wolseij! Wolseij! laat uwe raadgevingen mij niet misleiden, of gij zult er niet afkomen dan met het verlies van uw hoofd!

Ten einde de plundering, welke hij overdacht, nog meer te regtvaardigen, overdreef Hendrik zijne verontwaardiging nog. Intusschen werd het stuk, dat den minister moest doen bezwijken, zorgvuldig verborgen, en Brian het strengste stilzwijgen opgelegd.

De tijding van de ongesteldheid des konings was in het paleis, door de gunstelinge bewoond, aangeland. Er werd een brief van miss Boleijn gebragt. Hendrik las denzelven met een van blijdschap en hoop kloppend hart, met een afgetrokken gepeins, terwijl Brian uit het venster zag. Eens-

klaps slaat de vorst met eenen hevigen vuistslag op de tafel.

Brian! kom hier, riep hij. Wat beteekent dat? — Men heeft Anna Boleijn al de brieven, die ik haar geschreven had, ontroofd. Zijn wij dan van verspieders en dieven omringd? Ik zal hen, tot den laatsten toe, doen sterven, die hovelingen, aan mijne vijanden verkocht. O! bij mijnen vader, den grooten Richmond! ter dood! allen ter dood, indien zij niet oogenblikkelijk deze briefwisseling terugbrengen. —

Dat moet een streek van Wolsey zijn, waagde Brian te zeggen.

— Misschien. Ja! dat is het. Deze nota, aan den Paus gerigt! deze woorden. « Ik leg dit hart onder uwe oogen."

Dat zijn mijne brieven. Hij heeft ze aan Clemens VII gezonden. — Brian! te paard, te paard! — Campeggio moet naauwelijks te *Dover* zijn. — Neem twintig boogschutters van mijne lijfwacht. — Vertrek! — Wacht! — Gij moet volmagt hebben. — Hier is dezelve. — Geef mij den tijd slechts, om te teekenen. — Snel heen, vlieg!

— Ik ben vertrokken, Sire! Een oogenblik echter. — Wat zal ik met den ouden doen, als ik hem betrap? Zal ik hem worgen?

— Gij zult zijne koffers doorzoeken, en als gij mijne brieven vindt, zult gij hem den hals omdraaijen.

— Het zij zoo! — Ziedaar ten minste ééne verstandige zending, en zoo als ik die gaarne heb. Maar als de brieven er niet zijn?

— O Demons! Woede! Storm en onweder! Gij moet ze vinden; loop dan heen!

— Indien de oude vertrokken is?

— Duivelsch! vervolg hem op zee, op leven en dood! Dat men hem verdrinke! dat men hem verdrinke!

— Dat is begrepen: indien hij de brieven niet heeft, dan geeft gij mij volmagt, om hem uit te schudden, want die hond voert rijke geschenken met zich.

— Ja. — Ontkleed hem tot op het hemd. Maar, bij den hemel! ga dan toch!

— Ik vertrek. O! geld, als het u belieft.

— Neem deze twee beurzen. Daar, ook dit nog.

— Gij moest mij den ponjaard met het gouden heft geven....

— Neem hem spoedig. — Zult gij heen gaan, domoor?

— Ik ben te *Dover*.

Brian nam, zoo hard als hij loopen kon, de vlugt.

IX.

De lezer herinnert zich ongetwijfeld, in welke geestgesteldheid wij Anna Boleijn gelaten hebben.

De laatste brief, dien zij aan miss Savage geschreven had, is een kostbaar bewijsstuk, zoo als men ze niet alle dagen vindt. Indien de levensbeschrijver, bij iedere schrede, zulk eenen breeden trap ontmoette, om in het hart van zijnen held of zijner heldin neder te dalen, dan zou zijne taak bijna nietig zijn. Het is noodig, dat wij ons onledig houden met de afwisselingen, die in den geest van miss Boleijn hebben plaats gehad, sedert hare vestiging bij den koning. Het is alleen door veel oplettendheid en onderzoek, dat wij de sporen van een pad derwaarts ontdekt hebben; en indien de aanwijzingen, die ons geleid hebben, tot weinig belangrijks leiden, kunnen wij ten minste derzelver naauwkeurigheid waarborgen.

Miss Savage deed alles ter wereld, om te *Londen* terug te komen, Hare familie, toen naar de West vertrokken, stemde er in toe, haar naar eene gunstelinge te zenden, welke de fortuin spoedig ten troon scheen te zullen verheffen; het is waarschijnlijk, dat de voorzigtigheid en de koelbloedig-

heid der vertrouwelinge Anna uit de gevaren gered hebben, waarin haar eigen hart haar zou gedompeld hebben. De eerste dagen, eenmaal zonder toeval voorbijgegaan zijnde, en het oog van den koninklijken minnaar niets kwaads doende vermoeden, werd de eerzucht langzamerhand wakker. De indruk, bij het voorval in het park van *Hever* achtergelaten, werd door de vleugelen van den tijd uitgewischt. Het was geschreven, dat de tegenstrijdigste gevoelens elkander onophoudelijk in de ziel van dit jeugdige meisje zouden bestrijden, en dat eene opvolging van onverwachte gebeurtenissen hun nimmer den tijd zou laten, zich te ontwikkelen. De plegtigheid van het regtsgeding, de aankomst van den legaat, de werkzaamheid, welke de koning in de najaging der echtscheiding liet blijken, deden op nieuw in Anna het verlangen ontkiemen, eene kroon te bezitten, die het bereik harer handen naderde; de vleijerijen van een werkzaam hof gaven haar eenen genoegelijken voorsmaak van de aangenaamheden van het koningschap. Zij beminde Percij meer dan den koning; maar Percij had de afwezigheid, die zijn beeld in die onophoudelijk bezige verbeelding hoe langer hoe onduidelijker maakte, tegen zich; terwijl de koning overvloedig gebruik maakte van de voordeelen der indringelijkheid, gaven zijne magt, zijne edelmoedige vertoogen en de aanbieding van eene hand, die eenen schepter droeg, hem elken dag eenige voeten gronds aanwinst, welke de onkundige minnaar verloor. De rede hernam hare regten op den verontrusten geest van Anna, en herhaalde haar, dat men niets van eenen gehuwden minnaar kan verwachten. Door hare raadgevingen herstelde miss Savage de zaken weder in den stand, in welken zij dezelve, toen zij hare vriendin verliet, gelaten had.

De edelaardigheid van het karakter des ridders Wiatt was te zeer bekend, dan dat Wolseij dezen jongeling van de ontwerpen des konings durfde te onderrigten. Men zeide hem alleenlijk, dat Hendrik wenschte, zich, door

eene voorgewende ziekte, van de liefde zijner minnares te verzekeren. Op zekeren avond vertoonde Wiatt zich voor Anna Boleijn met een ontsteld gelaat.

— Wat is er met den koning gebeurd? vroeg zij met schrik.

— Zijn leven is in gevaar.

— In gevaar? Hemelsche goedheid! en ik kan hem niet zien!

— Er blijft mij u eene droevige mededeeling toe te vertrouwen.

— Welke? Spreek spoedig; geene achterhoudendheid!

— Het is, dat gij de onwillekeurige oorzaak van zijne ziekte zijt. Het verdriet over zijne mislukte pogingen, en de hevigheid eener ongelukkige liefde hebben zijn bloed ontstoken en op zijne gezondheid eenen welligt doodelijken aanval gedaan.

— Doodelijk! is het dan zoo erg?— Ik moet hem spreken. Wiatt! loop, en ga hem zeggen, dat ik volg; dat ik u achternavlieg; mijne zorgen zullen hem redden. Ik wil, dat hij mij ten minste in zijne smart zie deelen. Zal mijn goede naam toch niet op allerlei wijzen verloren zijn, indien hij sterft? Ik heb voor de wereld geenerlei onthouding meer in acht te nemen. Ga, smeek den koning, mij te ontvangen. Niets kan mij langer terughouden. O hemel! moet ik de oorzaak van zoo vele onheilen zijn?

Wiatt zou misschien aan dit verlangen, om een einde aan de kwellingen van miss Anna te maken, toegegeven hebben, indien hij van den koning geene te strenge bevelen ontvangen had, om deze stoutheid te wagen. De tijdingen, spoedig door Wolseij toegezonden, waren geruststellende, en het gelukte miss Savage, hare vriendin van haar voornemen te doen afzien.

Hendrik gaf, in de verrukking zijner vreugde, aan

Wiatt eenen kostbaren diamant, terwijl hij hem omhelsde.

— Gij ziet wel, dat ik bemind word, Wolsey! zeide hij tot den minister, toen hij met hem alleen was.

— Des te beter, Sire! des te beter!

— Zeg mij toch, hoe het mij kan gelukken, om de bezwaren van dit bekoorlijke meisje te overwinnen.

— Tot nu toe, Sire! heeft zij, om u in hare netten gevangen te houden, geene andere moeite gehad, dan hare schoone oogen te laten zien, en, te midden der andere vrouwen, als eene bevallige nimf te verschijnen. Overal, waar het haar behaagd heeft, hare schreden te wenden, heeft zij u zien toesnellen en aan hare voeten vallen. Alles ging naar den wensch harer minste verlangens. Maar laat uw ijver schijnen te verminderen; dat het schijne, als of uwe liefde door de hinderpalen wierde afgeschrikt, dat de moeijelijkheden u uwe ontwerpen doen vergeten, en dan zullen wij haar door een ongeduld verslonden zien, grooter dan het uwe. Wij zullen haar tegelijk in haren hoogmoed en hare eerzucht bedreigd zien, en duizend middelen beproeven, om het staal, dat op het punt schijnt, om uit uwe wonde gehaald te worden, er dieper in te drukken. Zij zal eensklaps die zekerheid van zich zelve verliezen, die haar tot nu heeft staande gehouden. Zij zal op hare beurt beheerscht worden, dag en nacht door deze verpletterende gedachte gekweld: verlatenheid en verachting! — Na drie jaren van roem, kan geene vrouw er in bewilligen, in het niet terug te zinken. Het is te vergeefs, dat haar spiegel haar hare schoonheid, zoo schitterende als ooit, zal voorstellen: er zal geen vertrouwen meer mogelijk zijn in die onmagtige bekoorlijkheden, die eenen minnaar de vlugt hebben laten nemen, dien men voor het geheele leven meende gekluisterd te hebben. Eenige uren slechts in dezen wreeden toestand, en de wanhoop zal op hare prooi aanvallen, terwijl de hoogmoed door de wolken zal wegvliegen. Na

zoo lang met uwe rust gespeeld te hebben, zal zij de hare verliezen. De liefde is een oorlog; men zal dikwijls hare uitwerkselen voor die van den haat houden. Het jeugdige meisje zal op genade en ongenade worden overgegeven. De minnaar zal de vredesvoorwaarden voorschrijven, en in de verwarring van het vermaak, door zijne terugkeering veroorzaakt, zal zij zich geheel laten onderwerpen.

— Wolseij! ik herken uwe gewone sluwheid, welke gij tot stelsels vormt, en welke gij met den naam van algemeene waarheden vereert. Laat dezelve op zijde. In vier woorden, hoe moet ik handelen?

— Wat ik u gezegd heb, is het denkbeeld, zie hier de daad: dezen avond zullen wij bekend maken, dat uwe gezondheid hersteld is. Morgen zult gij pligtplegingen en een geschenk aan den afgezant van Karel V zenden, ten einde te doen gelooven, dat gij van de echtscheiding afziet; daarna vertrekken wij te zamen naar *Windsor*. Van daar zult gij aan miss Anna eenen brief schrijven, waarin zij dien blinden hartstogt niet meer vindt, die haar zoo vele vreugde veroorzaakt. Gij zult haar daarin zeggen, dat gij een onheil wilt te boven komen, dat u zou dooden, en dat gij haar niet meer zult zien, zonder dat zij u, door de belofte van eene meer teedere liefde, aan hare zijde heeft teruggeroepen. — En daarna?

— Daarna? Wij zullen, terwijl wij een antwoord afwachten, het hert opjagen. —

— Indien het niet komt?

— Het zal komen.

— Indien dat antwoord koel en vol verontwaardiging, indien het eene vriendschapsbreuk is?

— Het zal noch koel, noch vol verontwaardiging zijn, of indien het dit is, zullen wij eenige herten meer opjagen, terwijl wij ons zelven, op leven en dood, behoeden, van eenig teeken van zwakheid te laten blijken.

— Wolsey! wat al kronkelpaden! waar leidt gij mij heen?

— Heeft uwe Majesteit den grooten weg niet genoegzaam beproefd? Ik zal geene moeite hebben, u, door mijne voetpaden, verder te brengen.

— Alle straffen der hel zullen mij te gelijk martelen.

— Slechts acht dagen geduld, en denk aan het geluk, dat zal volgen.

— Gij zijt er voor verantwoordelijk, Wolsey! gij zijt er voor verantwoordelijk.

— Dat ben ik; maar uwe Majesteit moet naar mijnen raad luisteren.

— Ik zal er naar luisteren.

— Aan het werk dan.

Den volgenden dag vernam men met verbazing de aanbiedingen des konings, om eene verzoening met den keizer te bewerken, en het overhaaste vertrek uit *Londen*. Het hof begreep niet, dat de eerste uitgang van Hendrik geen bezoek aan zijne minnares was; dit was genoeg, om voor de gissingen een ruim veld te openen. De hovelingen waren terstond minder talrijk aan de deuren der gunstelinge, wier droevig gelaat men opmerkte. Anna werd in der daad door treurige overdenkingen vervolgd. Zij zag naauwelijks de onheilen, welke zij veroorzaakte: de ziekte des konings, het verdriet van Katharina en de verwarringen in *Engeland*; maar zij gevoelde wel, dat het grootste ongeluk, dat haar kon overstelpen, was, na zoo veel geruchts verlaten te worden. Men zal gemakkelijk begrijpen, hoe verbaasd en verschrikt zij moest zijn, toen zij den volgenden brief van den koning ontving:

« Mijne teederbeminde minnares!

« Sedert drie jaren lijd ik meer, dan een mensch kan verdragen. — Gij weet het, omdat het uwe oogen zijn, die mij doen kwijnen. — Mijne ontwerpen zijn mislukt; gij zijt

getuige geweest van mijne pogingen, om tot het doel te geraken, dat wij beiden wenschten. Wat blijft mij nu over? Zal ik moeten sterven, door eenen hopeloozen hartstogt verslonden? Gij hebt geen oogenblik medelijden met mij gehad. Moest ik die banden niet verbreken, met welke gij mij langzaam verworgt? Het is nu uwe beurt, eene liefde te toonen, van welke ik geen bewijs hoegenaamd ontvangen heb. Ik ontvlugt u. Ik zoek, te midden der wonden, de rust, welke gij mij ontroofd hebt. Indien het waar is, dat het de kroon niet alleen is, die u in mij behaagd heeft, dan zult gij mij aan uwe knieën terugroepen; maar laat mij in de eenzaamheid, indien gij niet besloten hebt, mij, voor mijne kwellingen, door eenige opofferingen te beloonen."

— Ik ben verloren! riep Anna uit; hij verlaat mij.

— Ik geloof veeleer, zeide miss Savage, dat hij zich ernstig bezig houdt, met uwe eer te beoorlogen.

— Maar wat te doen? Als ik het stilzwijgen bewaar, zal hij niet terugkomen.

— Misschien.

— Zie, hoezeer deze brief van den vorigen verschilt!

In waarheid, de onderteekening zelve had eene verontrustende eenvoudigheid. Gewoonlijk voegde de koning bij zijnen naam eene teekening, een hart voorstellende, waarin zich de naamcijfers A. B. bevonden; dikwijls was deze teekening van eene fransche zinspreuk, met slingers omringd, voorzien, maar ditmaal bevond zich de naam Hendrik van alle versiering ontbloot.

— Indien ik hem terugroep, zal hij zich geregtigd wanen, om mij met vervolgingen te overstelpen.

— Gij moet noch het stilzwijgen bewaren, noch hem juist terugroepen. Maar voorcerst zullen wij hem, gedurende twee dagen, zonder antwoord laten, om hem te toonen, dat wij misnoegd op hem zijn.

Wolsey had, in zijne rol van vertrouweling, meer moeite

dan miss Savage. De vorst was er verre van af, de gezeggelijkheid van Anna te betoonen: hij slaakte diepe zuchten, en schepte geen vermaak in de edele oefening der jagt. De onrust maakte zijnen luim onaangenaam. Bij oogenblikken wilde hij aan de voeten zijner minnares snellen, om zijne listen en zijne kwade trouw te bekennen, en ootmoediglijk om vergiffenis te vragen. Hij werd van de dwaze lust bevangen, Wolseij eigenhandig te dooden, en het hoofd, dat deze maatregelen had uitgedacht, bij Anna te brengen. De minister raadde wel, dat de koning zich op hem over zijne verveling zou wreken, indien de uitslag niet gelukkig was. Hij zag, door de hersenpan van den Vorst, de wreedste besluiten, in dat verwarde hersengestel, door elkander woelen, gaan en komen. Na twee dagen van angst werd het gemor van Hendrik hevig, toen eindelijk het antwoord te *Windsor* aankwam. De koninklijke handen beefden, toen hij het zegel losbrak, en Wolseij, die diep in zijnen leuningstoel achteruit schoof, verleende alle oplettendheid.

— Laat ons elk woord wel wikken en wegen, zeide hij, want zonder twijfel heeft de schoone insgelijks haar goudschaaltje gebruikt.

« Mijn genadige Souverein!

« Uwe taal is hard en wreed. Welk lijden hebt gij dan toch ondervonden, dat ik niet met u gedeeld heb? Wanneer eene vrouw zegt, dat zij bemint, is dat dan niets? Wat kan zij meer doen, en welke onderpanden van teederheid verlangt gij? Ik heb uwe tranen, bij meer dan ééne gelegenheid, afgedroogd; maar gij hebt die allen niet gezien, welke ik gestort heb, en ik gevoel bitterlijk, dat gij mij er nog andere zult kosten. Dat de Hemel u vergeve, dat gij gedacht hebt, dat ik een afschuwelijk vermaak schepte in uwe smart! Dat is de uiterste onregtvaardigheid, en het mij te zeggen, is de uiterste wreedheid. Indien gij de banden kunt verbreken, waarvan gij uit zulke wijdloopige be-

weegredenen spreekt, dan is het, dat zij u nimmer sterk gekluisterd hebben. Doe het; het zal misschien eene goede daad zijn. Uw koningrijk zal er des te geruster door wezen; ik zal mij onderwerpen, door te denken, dat mijn ongeluk aan vele lieden bekommeringen zal besparen. Ik leer, dat men het geluk van anderen behoort te eerbiedigen, want men kan nimmer terug geven, wat men van hen vernield heeft. Gij zegt, dat het van mijnen wil afhangt, u bij mij terug te brengen. Kom terug, als ik u dierbaar ben; maar ik zal nimmer eenige voorwaarde aannemen. Ach! Sire, waarom heeft uwe Majesteit mij niet in mijne gelukkige duisterheid gelaten? Ydele spijt! het is te laat, helaas! Maar ik zal de verachting zelfs voor de schande weten te verkiezen. Vaarwel, Sire! ik vergeef u het onherstelbare verlies, dat uwe liefde en uwe verwaarloozing mij veroorzaakt hebben.

— Bij den hemel, Wolsey! gij hebt mij schandelijk in het naauw gebragt. Bij uw leven! gij moet mij uit de verlegenheid redden.

— Vrees niets, Sire! ik zie geene reden, om zich te verschrikken. Eene vrouw geeft zich nimmer bij de eerste opeisching over. De schoone beklaagt zich over de afwezigheid; zij verlangt uwe terugkomst; nog een klein onderhoud, en alles zal wel gaan. Ik had verwacht, in de vesting meer fierheid te vinden.

— Maar ziet gij niet, dat zij er van spreekt om van mij af te zien? Hebt gij deze woorden niet opgemerkt: « Ik zal mij onderwerpen? » Hoe nu op het punt terug te komen, waarop ik was? Gij bederft mijne zaken in den grond! Wat zal ik doen?

— Uwe standvastigheid verdubbelen, Sire! Men heeft twee dagen gesteld, om het antwoord te schrijven; wij zullen er drie voor het wederantwoord bepalen. Dit moet beslissend wezen. Het was noodig, het artikel der opofferingen aan te vangen, en het schoone kind met dit denkbeeld ge-

meenzaam te maken. Zij zal daarover, in hare eenzaamheid en hare verveling, op haar gemak gaan droomen. Geloof, dat zij niet minder geschokt is dan uwe Majesteit; om haar te verzachten, zullen wij den schijn aannemen, van ter halver wege van onze voorwaarden af te zien. Het vermaak van u weder te zien, en de vervoering van het oogenblik zullen het overige doen.

Wolseij verzekerde met regt, dat Anna geschokt was. Zij zag, in hare mijmerijen, den koning aan hare voeten terug komen, en liefkozingen verspillen, die zij niet meer durfde afwijzen. Toen verhief zich de schaamte; maar de schaamte had nog niets te lijden, terwijl alles, wat de blikken der verlatene minnares trof, tot haren hoogmoed zeide:" Gij zijt alleen! waar is toch uw minnaar? Zie hier de verlatenheid die begint, en de kroon vliegt over de velden."

De schoone oogen van mejuffer Boleijn lieten, gedurende de drie doodelijke dagen, eenige tranen glippen. Haar bevallig hoofd, naar den grond nederhellende, vertoonde een bekoorlijk beeld der zwaarmoedigheid. Miss Savage zelve verloor hare vastberadenheid: zij waagde het reeds, de verschrikkelijke woorden van wreede noodwendigheid en onderwerping aan het besluit van het noodlot te uiten. Ondertuschen kwam de boodschapper van den koning eindelijk aan. Anna, te bewogen om den brief te openen, stelde dien weder aan hare vertrouwelinge ter hand, die denzelven met eene bevende stem las.

« Ja, ik bemin u nog, ik bemin u meer dan ooit, ik gevoel het met woede, en ik kan mij deswege niet verdedigen. Een bliksemstraal der rede heeft mij verre van u weggevoerd, de kreeten mijner fierheid zijn niet meer oppermagtig; maar de liefde blijft, mijns ondanks, de sterkste. Drie jaren van gestrengheid hebben mij geleerd, dat ik, zonder mijne kroon, niets anders kan verwachten, dan uwe verontwaardiging, en nog bemin k u. Ik zou alle koningrijken der

wereld gegeven hebben. Dwaas, die ik was, voorwaarden voor mijne terugkeering op te leggen! Ach! ik gevoel het, het is de rede, naar welke ik moet luisteren; de liefde zou mij tot eenen zekeren dood leiden; mijne pogingen, om u te voldoen, zouden nul en van geene waarde zijn; met welk regt zal ik den prijs van zoo vele kwellingen vragen? Neen, ik ben uwe teederheid niet meer waardig; ik wil u nooit wederzien, waartoe zou het dienen, mij terug te roepen? Wat zal ik aan uwe voeten doen? Ik zal mij dronken drinken aan de laatste droppels van het vergif, dat mij doodt. De genezing zal voortaan onmogelijk zijn; laat mij ten minste tegen den dood worstelen. Welken moed heb ik niet noodig gehad, om aan het verlangen, u na te loopen, wederstand te bieden! Nog één woord, en dit verlangen zal mij naar *Londen* medevoeren; maar, uit medelijden, spreek het niet uit, indien uw hart u mijn lijden niet verwijt. Ach! er is in u geene edelmoedigheid!"

— Neen, ik kan niet dulden, riep Anna uit, dat hij mij alleenlijk aan de eerzucht overgegeven waant! Ik wil hem, tot elken prijs, dat denkbeeld ontnemen, dat mij wondt en vernedert. Hij moet weten, dat ik hem om hemzelven bemin.

— Zacht wat, zeide miss Savage. Laat ons niet te ras voortgaan. Indien gij hem schrijft, terug te komen, dan zal hij gelooven, meester van uwen persoon te zijn.

— Maar als ik het stilzwijgen bewaar, zal hij overtuigd blijven, dat ik nooit aan iets anders dan aan zijnen troon gedacht heb.

— De stand der zaken wordt moeijelijk. Indien er eenige berekening in dezen brief is, dan is het de gevaarlijkste strik. Ik zie wel eene soort van afstand van de opofferingen, welke men eischt, maar de laatste volzin schijnt deze onteerende voorwaarden te hernieuwen.

— Wel nu, wat is mij daaraan gelegen? Ben ik niet zeker van mij zelve? Heb ik zijne aanvallen niet reeds afgeslagen?

Hij bemint mij: ik zal dus altijd nog een gelukkiger spel hebben dan hij. De ongelukkige vergeet, dat in de oogenblikken, in welke zijne natuurlijke hevigheid hem medevoert, ik alleen hem de kalmte zal weten terug te geven.

— Wel nu, laat hem wederkomen, maar laat ons al onze zorgen aanwenden, om eenen vastberadenen en bepaalden stand te hernemen, want deze brief heeft iets onzekers, dat mij mishaagt.

Anna nam de pen op, en miss Savage riep, terwijl zij met de kin op de regterhand rustte, al hare oplettendheid bij een, om naar de stem van hare vriendin te luisteren, die elk woord uitsprak, alvorens het te schrijven.

« Mijn genadigste Vorst!

Ik vind in u die openhartigheid niet meer, van welke ik zoo vele bewijzen ontvangen heb, en die mijn vertrouwen gewonnen had. Indien ik de bescheidenheid van uwe Majesteit niet kende, zou ik gelooven, dat gij onder eenen vreemden invloed en niet naar uw eigen hart spreekt en handelt. Gij hebt nimmer aldus uwe denkbeelden in geheimzinnige sluijers gewikkeld. Wat gij er ook van zegt, ik heb in uw verdriet gedeeld. Hetgene mij boven alles bedroeft, is, dat gij mij beschuldigt, niets dan eerzucht te bezitten. Sire! herinner u onze eerste ontmoetingen. Heb ik ooit getracht, u te ontvlammen? Herinner u mijne vlugt naar *Hever*, mijnen tegenzin, om dat te verlaten; toen moest gij mij in de eenzaamheid gelaten hebben. Gij verzekert, dat één woord u hier terug zou brengen, en gij verbiedt mij, hetzelve uit te spreken. Ik wil die duistere redeneringen niet doorgronden. Indien het waar is, dat gij mij nog bemint, dan aarzel ik niet, om u terug te roepen. Gij zult mij zoo vinden, als gij mij gelaten hebt; maar liever dan mij aan eenige voorwaarde te onderwerpen, verklaar ik, dat ik van dit oogenblik er van af zie, om u ooit weder te zien. Mijne eer is mij dierbaarder dan het leven. Ik zal naar *Hever*

terug keeren, en ditmaal zouden alle magten der aarde te vergeefs willen, mij van daar weg te rukken. Ik zal, bij het betreden van den dorpel dier verblijfplaats, welke ik nimmer had moeten verlaten, daarop eenen plegtigen eed zweren."

— Domme Wolseij! riep Hendrik uit. Dat de hemel u, met uwe verfoeijelijke uitvindingen, door den bliksem ternedervelle! Loop naar den duivel! ik luister naar niets meer. Ik vertrek naar *Londen*, en als zij er niet is, zal ik haar op eene horde derwaarts laten slepen.

— Zij zal er zijn, Sire! ik blijf er u borg voor. Men neemt zulke besluiten niet, zonder er tijd voor te bepalen. De toebereidselen tot zulk eene reis zijn altijd van langen duur. Mijn voornemen was wel, uwe Majesteit over te halen, naar *Londen* terug te keeren; maar de overhaasting zou te groot zijn. Ik smeek u, niet voor morgen te vertrekken.

— Dezen avond, dezen avond, op dit uur zelfs!

— Moet gij de vrucht onzer gezantschappen verliezen?

— Ellendige dwaas, die gij zijt! ben ik niet op alle punten geslagen? Welke vrucht vermeent gij van die nietswaardige onderhandelingen te plukken? mijne voorwaarden zijn geweigerd. Pas nu op u zelven.

— Geduld, Sire! wij hebben heden slechts den vijfden dag, er blijven er mij nog drie over. Ik eisch de vervulling uwer beloften. De zaken zijn in beteren toestand dan gij denkt. Eene vrouw geeft zich niet over, zonder hare middelen van verdediging uitgeput te hebben. Wij zullen niet voor morgen naar *Londen* vertrekken.

— Wel nu! bij het aanbreken van den dag....

— Slaap, slaap op uw gemak, Sire! Wij zullen des avonds vertrekken, om de hitte te vermijden. Wij zullen zorg dragen, dat uwe aankomst eenig gerucht in de stad make; en dan zult gij stil in het achterste gedeelte van uw

paleis verborgen blijven, opdat wij aan het gebruik van den volgenden dag denken.

— Ziedaar wat hij eene taktiek noemt! Die langzaamheid en die werkeloosheid! Dat is ellendig! Wolsey! gij zult mij deze acht dagen, welke gij mij ontsteelt, duur betalen.

Bij de terugkomst in de hoofdstad, langs de boorden van den Theems, bevlijtigde de kardinaal van *York* zich, om den koning de voortreffelijkheid zijner krijgslist te doen begrijpen.

— Dat uwe Majesteit, zeide hij, zich de moeite geve, over de vrouwelijke natuur na te denken. Men beschuldigt u, van langs duistere wegen te gaan; maar het is veeleer die trouwelooze sekse, die door onderaardsche gangen heensluipt. Weet men ooit, hoe ver men met de vrouwen is? Dikwijls gelooft men den goeden uitslag onmogelijk, wanneer men het oogenblik der zegepraal nabij is. Zij verleenen de laatste gunsten, terwijl zij zweren, liever te willen sterven dan toe te geven. Het is even als die Spaansche bevelhebbers, die zich in snorkerijen uitputten, en de aan hunne bewaring toevertrouwde vesting schandelijk overgeven. Hoe dikwijls ziet men haar de verklaringen van eenen reikhalzenden minnaar met fierheid afwijzen, en dan dadelijk naar hare reukwerken snellen, om zich tot het verliefde tweegevecht gereed te maken.

— Er zijn echter deugdzame.

— Zonder twijfel. Deugdzame met overdrijving, dat is eene rigting, die haar geest neemt. Hartstogtelijk, tot zelfs in de kuischheid toe. Hare vroomheid kent geene maat; maar laat eenen luim, eenen onzigtbaren adem des winds haar op eenen anderen weg stuiven, dan ziet gij haar, na tien jaren van wijsheid, de ondeugd met dezelfde vervoering omhelzen.

— Wat gij zegt, is, voor het grootste gedeelte der vrou-

wen, waar; ondertusschen zult gij mij nimmer overtuigen, dat miss Boleijn geen braaf en ongekunsteld meisje is.

— Zij moet daardoor des te gemakkelijker om te overwinnen zijn, want zij zal haar hart niet weten te besturen; een oogenblik van gevoeligheid zal u haar overleveren. Uwe Majesteit heeft zich te edelmoedig betoond, door haar het bestuur over uwen liefdehandel over te laten, door haar tot zelfs de minste bekommering te besparen. De kracht van dit jeuglige meisje ligt in uwen eerbied.

— Maar waartoe kan dit uitstel, deze reis, deze bedreiging van haar te verlaten dienen?

Om hare verbeelding in twijfel te brengen, om de onvoorziene bewegingen, de verrassingen te bewerkstelligen. Men maakt geene vorderingen, dan door de toevallen, door alles te verijdelen, wat vooraf is voorbereid. Een oogenblik van spanning was noodzakelijk; men moest het op eene onverwachte wijze aanvoeren. Bij het vernemen, dat Uwe Majesteit te *Londen* is, zal haar hart hevig kloppen. De hoop en de vreugde zullen in de schaapskooi terugkeeren; men zal tot zich zelven zeggen: " Ik win het; ik wist wel, dat hij mijnen netten niet ontsnappen kon; hij zal komen, hij brandt van ongeduld, om mij te zien." Maar gij zult niet komen; men zal geheele uren aan het venster doorbrengen, men zal beven van eenen wreeden angst. « Hoe! " zal het schoone kind denken; « het is dan niet om mij, dat hij hier is." En wanneer gij dan eindelijk zult verschijnen, dan zal de wanorde ten top gestegen zijn. Dan zal het onvermijdelijk worden, uwe ontroering te overmeesteren, om van hare zwakheid gebruik te maken. Ga dan niet aan hare voeten vallen. Gij moet dan in uwe verwijtingen volharden, haar beschuldigen, van u niet te beminnen, en de biterheid uwer klagten verdubbelen, ten spijt der teederste liefkozingen, tot dat het laatste pand der liefde geleverd is.

— Moogt gij u, in geenen deele, in uwe vooruitzigten be-

driegen! Maar zij zal mij tegenstand bieden, Wolseij! gij weet niet, hoe woest hare eerbaarheid is.

De kardinaal deed zijnen muilezel het paard van Hendrik naderen, en deed zijne stem dalen. Het vertrouwelijke gesprek, dat nu volgde, is niet te onzer kennisse gekomen; echter kan men vermoeden, dat de onderrigtingen werden voortgezet, en dat de minister niet schroomde, tot de minstbeduidende bijzonderheden eener verleiding af te dalen.

Den avond zelven van de terugkomst te *Londen*, gaf de koning een *souper*, op hetwelk al de dames van het hof verschenen, uitgezonderd Anna, die niet genoodigd was.

Men sprak verschillend over deze omstandigheid: dezen dachten, dat de regering der gunstelinge voorbij was; genen, dat de vorst van den Paus de bulle der echtscheiding bekomen had, en dat er des nachts een huwelijk in de hofkapel moest gesloten worden. Daar men Hendrik gemeenzaam met Wolseij zag spreken, werd het blijkbaar, dat deze minister de verlangde bulle verkregen had, of dat hij zelf de liefde uit het hart zijns meesters had weten te rukken.

Den volgenden dag reed de koning uit, en wel voorbij de woning zijner minnares. Ongetwijfeld wilde hij met naauwgezetheid de raadgevingen van den kardinaal opvolgen; want hij wendde het hoofd niet naar de vensters, door welke mejuffer Boleijn zekerlijk naar hem zag, terwijl zij zich achter een gordijn verborgen hield. Men kon er op wedden, dat de listen, waarvan Wolseij sprak, voor het jeugdige meisje niet gespaard werden; dat hare oogen verduisterd werden en hare knieën knikten, toen zij den koning bemerkte, en den tred der paarden en het geraas hoorde, hetwelk door het geleide, hetwelk zich snellijk verwijderde, werd te weeg gebragt. De schrandere miss Savage zelve moest daardoor in verlegenheid gebragt worden, want de listen van eenen saletjonker schenen onbestaanbaar met

het karakter van den Vorst. Nimmer had hij dit mom van koketterie aangenomen. Zijne onverschilligheid scheen dus ontwijfelbaar.

— Ben ik niet leerzaam? vroeg Hendrik aan Wolseij, toen hij te huis kwam.

— Uwe Majesteit mag zeggen bekwaam. Nu is het oogenblik van werkzaamheid daar. Nu moet gij u naar de schoone begeven; en opdat zij in u geene gemaaktheid vermoede, zend iemand tot haar, om haar verlof te vragen, haar binnen een uur te bezoeken; dan moet gij binnen vijf minuten vertrekken, en de verrassing, door uwe aankomst veroorzaakt, zal nuttig wezen.

Terwijl een edelman aan miss Anna het bezoek des konings ging aankondigen, herhaalde Wolseij eenige der onderrigtingen, welke hij den vorigen dag aan de boorden van den Theems had gegeven.

— Ik geloof, dat ik zal slagen, Wolseij! zeide Hendrik; ik ben ontroerd, maar ik gevoel mij moedig en vastberaden. Maar wat zie ik? .... ook gij beeft?

— Dat is het belang, dat ik in uw geluk stel. Gij zult niets vergeten van hetgene wij afgesproken hebben?

— Wees gerust, alles is in mijn hoofd goed gerangschikt; het komt er nu slechts op aan, om mij zelven te blijven bezitten, wanneer ik bij haar zal zijn; want zij heeft, ziet gij, blikken, in welke hare geheele hemelsche ziel zich overstort, die mij tot in den grond des harten ontroeren; en ik sta er niet voor in, dat ik aan hare welsprekendheid weerstand zal kunnen bieden.

— Vermijd, die gevaarlijke blikken te ontmoeten.

— Ik zal mijn best doen. Ik kan vertrekken, niet waar?

— Vertrek, Sire! en dat de liefde u begeleide.

— De duivel, liever de duivel. Ik gevoel hem op mijne schouders; ik zal slagen. Bij Satan! indien zij mij wederstand biedt, dan wil ik haar verworgen.

— Zeer wel. Ik zal hier de terugkomst Uwer Majesteit afwachten.

— De koning vertrok, vol verzekerdheid. De kardinaal, op den kant van het venster leunende, zag zijnen meester het voorplein overgaan en te paard stijgen. Daarna ging hij, met eene gemaakte kalmte, de kamer rond; vervolgens hief hij de handen omhoog, uitroepende:

— Verhef nu, o hel! uw onzuiver slijk! stook nu, o natuur! uwe vuren, en arbeid met ijver, want mijn lot hangt van dit beslissende oogenblik af. Ik heb vóór mij eenen onbeschoften, hevigen en krachtvollen man, tegen mij een onschuldig en zwak meisje, door de vrees en de liefde geschokt. Ik moet overwinnen.

De staatsdienaar hoorde eene ernstige stem op den bodem van zijn hart.

— Wolseij! de onschuld is eene magt. Een engel bedekt dezelve met zijne vleugelen, en het oog des Heeren lacht haar uit zijnen hoogen hemel toe. Zij zal haren belager ontwapenen. Wee u, Wolseij!

De kardinaal dacht aan de talrijke ontboezemingen van den haat, welke hij in den geest des konings had opgemerkt, aan den afkeer van Anna Boleijn, aan de kansen van eene verklaring tusschen Hendrik en zijne minnares; en duizend echos herhaalden: «wee u!"

Hij viel afgemat in eenen leuningstoel. Na een uur onbewegelijk gezeten te hebben, werd zijn moed, daar hij zag, dat de koning niet was teruggekeerd, door de hoop weder verlevendigd.

De hel heeft gezegepraald, dacht de minister, kan het ook anders zijn? Eene nieuwe regering zal voor mij aanvangen.

Naauwelijks had hij deze woorden ontboezemd, of hij hoorde den koning, die in vollen ren terugkeerde. De kardinaal liep naar het venster. De minste plooijen in het voorhoofd van den vorst, het vuurroode aangezigt, de zwel-

ling der aderen, de wanorde in de lokken, niets ontsnapte aan den blik van den links; hij bromde tusschen de tanden.

— Wee mij!

Hendrik trad, schuimende van woede, binnen; hij wierp zijnen mantel en zijne baret van zich af, en riep:

— Het is uwe schuld niet, Wolseij! dat ik niet geslaagd ben. O woede! het is de mijne, mijn dierbare vriend! de mijne. Ik had uwe onderrigtingen gevolgd, en had derzelver regtmatigheid erkend. Maar hoe dit te zeggen, zonder te sterven! Wacht een weinig, ik verstik.

— In 's hemels naam, spreek, Sire! wat is er gebeurd?

— Ik had haar met verwijtingen overladen; ik zette mijne klagten voort, zonder naar hare stem, die trachtte mij te bevredigen, te luisteren. Zij wierp blikken op mij, waarin ik de teederheid en het ongeloof las. Ik wederstond alles; reeds hield ik haar zeer naauw in mijne armen gekneld. Ik was doof voor haar smeeken. Zij stond op het punt, de mijne te worden, toen.... toen zij, van een oogenblik gebruik makende, dat ik haar met minder kracht omklemde, zich aan mijne knieën wierp. Twee stroomen van tranen rolden tot op mijne handen. Zij schreide, Wolseij! zij schreide, en bezwoer mij, haar te dooden. Mijn hart werd verteederd, en weldra lag ik zelf aan hare voeten. Maar naauwelijks had ik vier schreden buiten hare woning gedaan, of duizend dolken verscheurden mij. Ik wilde mij in den Theems werpen.

— Wel hoe! riep Wolseij op zijne beurt, het zijn tranen, die u ontwapend hebben! Weet gij dan niet, dat de meisjes er altijd eene menigte in vooraad hebben? — Zij bewaren, in eenen hoek van haar hoofd, een denkbeeld, dat haar bedroeft, tot hetwelk zij de toevlugt nemen, wanneer zij moeten schreijen. Het bedrog en de leugen, een eeuwigdurend tooneelspel; en dat heeft u overwonnen!

— O woede! ik wil er weder heengaan, Wolseij!

— Wie weet, waarom zij weende? Misschien dacht zij aan Percij! want zij bemint dien Percij hartstogtelijk.

— O bloed! ik wil er weder naar toe...

— En daar wij hem van haar gescheiden hebben, wreekt zij zich misschien op u, en schreit naar believen door dit middel!

Indien ik het geloofde!

— Daarom verfoeit zij mij, en zoekt zij mij uwe vriendschap te ontrooven. Ik heb uwe Majesteit al te getrouw gediend, dat zie ik wel, door dien mededinnaar te verwijderen.

— Duivelsch! indien zij mij niet toegeeft, zal ik haar dooden.

— Er is geen middel, om de waarheid te ontdekken, met die bedriegelijke sekse. Misschien heeft haar geneesheer haar dezen morgen met eene aderlating bedreigd, hetwelk haar zal verschrikt hebben. Men moet onderstellen, dat alles eene leugen is.

— Wat te doen, mijn lieve Wolseij?

— Er weder heen gaan, Sire! maar niet voor dezen avond. Dat uwe Majesteit, voor eenen tweeden aanval, nieuwe krachten verzamele. Alles is nog niet verloren.

Dien geheelen dag liet de mond van Wolseij het oor des konings geene rust. Een verslindend vuur ontbrandde in Hendriks aderen. Toen de avond begon te vallen, schoot de minister op nieuw dien verschrikkelijken pijl op zijnen tegenpartijder af.

Ditmaal verliepen er drie uren, eer de vorst terugkwam. Wolseij, niet aan den goeden uitslag twijfelende, stond gereed, om naar *York-house* terug te keeren, ten einde zich vreedzaam naar bed te begeven, toen hij de paarden des konings hoorde. Bij het flaauwe schemerlicht der maan bespeurde hij, dat Hendrik bedaard was en langzaam voortwandelde, terwijl zijn hoofd naar de borst neigde.

— Wij zijn geslaagd, dacht Wolsey; mijn proces is gewonnen.

En hij nam eene houding aan, ingerigt, om de vertrouwelijke mededeelingen en de dankbetuigingen van den meester te ontvangen, die hem zijn geluk verschuldigd was. Ondertusschen vond hij op het gelaat des konings meer deftigheid en ernst, dan hij verwachtte, daarop te zullen zien. Er was een kort oogenblik van stilte, gedurende hetwelk de kardinaal meende te bezwijmen.

— Wel nu? zeide hij, met eene gesmoorde stem.

— Altijd op dezelfde hoogte! antwoordde de koning. Maar stel u gerust: hetgene, waaromtrent wij overeengekomen zijn, zal morgen ten uitvoer gebragt worden; ik geef er u mijn koninklijk woord op.

Wolsey dacht neder te vallen.

— Waarom is dat dan dezen avond niet afgedaan?

— Zij was ziek.

— Ziek? goede hemel! Nog eene vrouwen-comedie.

— Het was geene comedie, daar sta ik u voor in. Zij was zoo bleek als dit linnen, uitgestrekt in eenen leunstoel, met een kwijnend gelaat, dat mij getroffen heeft; maar morgen, als zij beter is, zal ik geen medelijden hebben; dat is mijn onwrikbaar besluit.

— Het was eene veinzerij, eene duivelsche list.

— Waarachtig, gij vermoeit mijn geduld. Ik heb haar een hartversterkend geneesmiddel zien gebruiken, door John Cork toebereid. Zij was nog niet hersteld van den schok van dezen morgen, en dat heeft niets onmogelijks in. Ik geloof, dat zij uit mijne gelaatstrekken geraden heeft, welke mijne oogmerken waren, en de beweegreden, die mij tot haar bragt, want zij heeft tot mij eene taal gerigt, vol droefheid.

Ondanks zijnen eerbied en het gevaar van den koning tegen te werken, kon Wolsey zich niet langer bedwingen.

— Dat was veinzerij, riep hij uit. Foei, Sire! gij hebt

u in eenen strik laten vangen. De ziekte is nog bedriegelijker dan de tranen. Gij moest aan uwe natuurlijke onstuimigheid hebben toegegeven. Nu of nooit moest gij den vrijen teugel aan uwe drift gelaten hebben. Gij moest de kussens verre weg geworpen en de drankfleschjes verbrijzeld hebben; gij moest naar niets geluisterd, maar uwe prooi verslonden hebben, toen gij die onder uw bereik hadt. O jammer! de gelegenheid is voorbij, nogmaals voorbij.

— Neen, zeide de koning, wien de twijfelingen van den kardinaal begonnen te verontrusten, ik kan aan zoo veel list geen geloof slaan in een zoo bekoorlijk wezen.

— Wel! antwoordde Wolseij, altijd in vuur, het is, omdat zij listig zijn, dat zij bekoorlijkheid bezitten. Onze verblinde sekse is de opregtheid zelve bij dat sluwe geslacht. Onze indrukken en de beweging onzer zinnen kunnen aan de opmerkzame blikken niet ontsnappen. Bij den man gaat alles uitwendig, openbaar; bij de sekse is alles bedekt, diep bedolven: genot en smart, alles is geheimenis. Spelonkvormige wezens, zeg ik u. En gij hebt aan die bedriegelijke vertooningen kunnen gelooven?

— Wolseij! men zou dan met mij gespeeld hebben als met een kind?

— Als met een kind, Sire! twijfel er niet aan.

— O hemel! welk middel is er, om dien misslag te herstellen?

— Het geweld, Sire! het geweld alleen.

— Wel nu! morgen zal ik het gebruiken.

De koning wees met eenen vinger op eene pendule, die elf uren aanwees.

— Indien morgen, op ditzelfde uur, dat meisje de mijne niet is, levend of dood, noem mij dan eenen lafaard, eenen schooljongen, onwaardig, den naam van Tudor te dragen.

— Geen eed, Sire! ik smeek het u; want indien het toeval haar redt, of indien de liefde uwe denkbeelden ver-

andert, dan zal mijn gelaat voor uwe Majesteit hatelijk worden.

— Ik wil mij door eenen eed verbinden. Ik zweer het bij de ziel van Hendrik VII, zij zal de mijne zijn!

Eene duivelsche vreugde schitterde in de oogen des ministers.

— Vrijuit gesproken, Sire! het is tijd, dat dit eindige: uwe gezondheid wordt geschokt, en daarenboven is dat lieve kind niet meer zoo heel jong; weet gij wel, dat zij weldra vier en twintig jaren oud zal zijn?

— Zij is schoon, als de H. Maagd op haren lichttroon: het ligchaam van Venus en de kuischheid van Diana.

— Ja, de gevaarlijke bekoorlijkheden van Circé.

— De natuur heeft nimmer schitterender wonder voortgebragt. De handen des Scheppers hebben van liefde gebeefd, zoo als die van Pijgmalion, bij het daarstellen van dit aanbiddelijke werkstuk.

— Ja, maar zij is vier en twintig jaren oud; nog zes jaren, en die schoonheid zal verwelken: dat is de tijd, dien men aan eene onwettige verbindtenis kan toewijden.

De hemel verplettere mij, indien ik er nog aan denk, haar te trouwen! Ik heb het gezworen, Wolsey! ik zal haar overwinnen.

Hendrik begaf zich te bed, in eene soort van spanning, welke hem niet veroorloofde te slapen. Hij riep verscheidene malen zijne dienaars, en deed zich vóór het aanbreken van den dag aankleeden.

In het paleis van *York-house* wandelde de schim van den kardinaal tusschen de muren der slaapkamer, en de zon vond, bij haar verrijzen, de vensters van Anna Boleijn, schitterende van het roodachtige licht der lampen.

De helft der stad lag nog in den slaap gedoken, toen de Vorst, aan zijn ongeduld toegevende, naar zijne minnares ging. Tot zijne groote verwondering vond hij er alles op de been. Eene buitengewone beweging heerschte er in het in-

wendige; opgetuigde muilezels deden hunne belletjes op de plaatsen klinken; de bagaadje vervulde het voorhuis. De koning, van vrees bevangen, sprong de trappen met overhaasting op; de deuren stonden open; miss Savage, door vrouwen en knechts omgeven, deed de koffers, met kleederen beladen, opnemen. Anna Boleijn, op eenen stoel uitgestrekt, zag die toebereidselen met een nedergeslagen, maar onderwerpelijken blik aan; zij gaf eenen kreet van verbazing, toen zij den koning voor zich zag.

— Gaat allen naar buiten! riep Hendrik, met eene verschrikkelijke stem.

Miss Savage alleen bleef, eene vastberadene standvastigheid bewarende.

— Wat beteekent die wanorde? vroeg de Vorst. Almagtige hemel! zij wil mij ontvlugten, geloof ik.

— Zij wil het, zij moet het, antwoordde miss Savage.

Anna, voor de te levendige ontroering, die haar sedert twee dagen schokte, bezwijkende, antwoordde door een dof gekerm; zij viel in zwijm.

— Ach! Sire! spaar haar, ging de vertrouwde vriendin voort, gij zijt de oorzaak van hare ziekte, wilt gij het ook van haren dood zijn?

— Van haren dood? red haar! red haar, jeugdig meisje! gij moet haar redden; dat de wereld verga en dat zij leve!

Een snelle bliksemstraal scheen den geest des konings ter neder geworpen te hebben. Het aanzien der dingen veranderde plotseling in zijne oogen. Hij zag eenen engel van zachtaardigheid en deugd voor zich, om ten hemel te vliegen, ten einde zijne vervolgingen te ontvlugten. De liefde alleen verhief zich in het hart van den Vorst, en verdreef al de onzuivere gevoelens, hem door Wolsey ingeblazen. De schim van den kardinaal kwam hem als een kwaadaardige duivel, de vijand van zijn geluk, voor. Hij leide zijn voorhoofd in beide handen en riep uit, van spijt verteerd:

— O ellendige, die ik ben! Ik ging haar, door mijne schuld, in het verderf storten! Wolseij! schandelijke en laaghartige ziel! gij zijt het, die sterven moet, gij, gij, die haar bijna gedood hebt.

De koning, voor Anna geknield, herhaalde den naam der welbeminde, met eene smeekende teederheid, tot op het oogenblik, waarop zij de oogen opende.

— Vergeef mij, zeide hij toen met warmte, ik ben een ondankbare, een dwaas! maar ik zal het kwaad harstellen, dat ik u heb aangedaan, indien gij mij nog kunt beminnen. Anna Boleijn! ik zweer het bij uwe schoone hand, gij, gij zult mijne vrouw zijn! Wolseij heeft mij aangezet, bedorven; zijn hoofd zal voor de booze plannen boeten, welke hij gevormd heeft.

Nu verhaalde de Vorst, wat er tusschen hem en zijnen staatsdienaar was voorgevallen. Hij beleed zijne misslagen met zoo veel openhartigheid, en toonde zulk een levendig berouw, dat de vergiffenis hem eindelijk werd toegestaan. Door zijne vurige begeerte, om zijne schuld weder goed te maken, vervoerd, bood hij zijner minnares het leven van den kardinaal aan; maar Anna vroeg, ondanks het afgrijzen, dat de bekentenis en het verhaal van Hendrik haar inboezemden, edelmoediglijk genade voor den onverbiddelijksten harer vijanden. De gelukkige minnaar bleef tot den avond bij zijne minnares, en de tijd werd op eene aangename wijze gesleten met het ontwerpen van plannen voor hun volgend geluk.

Intusschen meldde Wolseij, na eenen dag vol angst, eenige minuten voor dat de pendule in het kabinet des konings elf uren aanwees, zich aan. Hij kon eene beweging van schrik niet ontveinzen, toen men hem den toegang weigerde.

— Wie is er toch bij zijne Majesteit, zoo vroeg op den dag? vroeg hij aan den portier.

— De hertog van Norfolk.

— Norfolk! dacht Wolseij; mijn vijand! ik ben verloren!

En hij ging langzaam heen.

— Norfolk! zeide hij met eene zachte stem, geen twijfel meer, die nachtvogel kondigt mijnen ondergang aan. Die eerzuchtige grijsaard zal mij vervangen! O schande! en het is een jong meisje, dat mij doet vallen! duizend hinderpalen om tot magt te geraken! ze allen te boven komen, en dan te eindigen, met onder de hand van een kind te vallen!

De minister, door bedienden, die fakkels droegen, vooruitgegaan, liep de lange gangen van *Fork-house* door. Eensklaps zag men hem stilstaan, en de verdoolde blikken op eenen spiegel vestigen, die zijn kardinaalskleed en zijn bleek gelaat in de verte terugkaatste. Als of dit beeld een spooksel geweest ware, sprak de minister, de dienaren die hem omringden vergetende, met hevigheid, deze verschijning aldus aan:

« Wolseij! wijl gij moest bezwijken, moet gij eenen vereerenden aftogt blazen, zonder den slag af te wachten, die u treft. Onbezonnene! eerzuchtige! waarom hebt gij u met lage streken ingelaten, uwer onwaardig? Gij hebt uwe ziel rampzalig gemaakt, om uwe fortuin te behouden, doch vruchteloos. Gij verdient uw ongeluk. Wolseij! denk aan uwe zaligheid. Indien gij God gediend hadt, zoo als gij den ondankbaren Tudor gediend hebt, zou uw hart kalm zijn en de hoop u ondersteunen. Geene zwakheid meer! Val met den adeldom van Cesar, na het wapentuig, dat u zal vermoorden, zonder schrik te hebben aangestaard. Twintig jaren magt, en de geringste ellendeling zou vreezen, in uwe plaats te zijn! Indien de hemel zich vergenoegt, met u uwe rijkdommen te ontnemen, zegen Hem dan: hij wil u van de hel redden. Indien de dood zich vertoont, bied hem dan uwe hand, en dat de Heer medelijden met u hebbe! Wolseij! gij hebt u door het geluk laten vernederen, verhef u weder door het ongeluk.

X.

De Italianen van het gevolg van Campeggio verwonderden zich niet, toen zij dien goeden prelaat, gekweld door de jicht, in lange dagreizen, de grenzen zagen bereiken; maar de Engelschen van de eerewacht zagen elkander met een veelbeteekenend gelaat aan, toen de heilige man, van den draagstoel vermoeid, met meer gemak zijnen muilezel besteeg, dan men van zijnen gebrekkelijken ouderdom verwachtte. Als of hij den grond van *Albion* gereed gevoelde, om onder zijne voeten weg te zinken, vroeg Campeggio dikwijls naar den afstand, die hem nog van de zee scheidde. Te *Douvres* aangekomen zijnde, betoonde hij zich zeer teleurgesteld, dat men niet vooruit een vaartuig van den staat te zijner beschikking gesteld had. Zijne onrustige blikken weidden over den Oceaan, wiens dreigende golven de passagiers schenen te mistrouwen. Echter sloot de legaat, besloten om de elementen het hoofd te bieden, snellijk eenen koop met den kapitein van een Fransch vaartuig, en gaf bevel, zijne koffers weg te voeren, toen Brian, gevolgd van twintig geregtsdienaars, zich vertoonde.

— Ik kom juist van pas, zeide deze nietswaardige, zonder den vertegenwoordiger van den Paus te groeten. Maakt u meester van deze fraaije kisten, kerels! — Drommels! wat reist gij spoedig! Uwe eminentie heeft dan nu wel de beenen van een jong meisje gebruikt, terwijl gij aan de oevers der rivier beuzeldet? maar François Brian heeft vleugels aan de hielen, even als de God der dieven (1) Kom aan, mijn heer de kardinaal! stel mij de sleutels ter hand, opdat ik dat alles op mijn gemak onderzoeke.

(1) Mercurius.

— Wat beduidt deze taal? zeide de Legaat met waardigheid. Sir Brian! wend u elders, indien de wijn, dien gij gedronken hebt, niet kan uitdampen dan door middel van hoon en geweld.

— Het kost mij geene moeite, om uit te wasemen, wanneer ik gedronken heb, mijn Prins! en ik heb uwe reis in *Engeland* niet afgewacht, om na den maaltijd te lagchen. Ten einde uwe Heerlijkheid gerust te stellen, die mij verschrikt toeschijnt, zal ik u zeggen, dat ik door den koning gezonden ben, om u uit te schudden.

— Heeft Wolseij dan zijn verstand verloren?

— Wat spreekt gij van Wolseij? Gij weet het nieuws niet, mijn goede man. De kardinaal is geen minister meer; wij hebben alles veranderd, de koning en ik. Ik vervang Wolseij. Ik regeer *Engeland*; verneem dat, grijsaard! en spalk uwe flaauwe oogen niet zoo wijd open.

— Die man is dwaas.

— Ha! ik ben dwaas! gij overlaadt mij met scheldwoorden, grijsaard! maar ik ben te groot, om van mijne magt misbruik te maken. Daar, zie mijnen lastbrief, door Zijne Majesteit, mijnen meester, geteekend. Men heeft mijne bekwaamheden erkend, tevens met de noodzakelijkheid, om van dezelve gebruik te maken. De hemel kent mijn hart: de vergetelheid was mijn lust. Bezie deze papieren, ongeloovige! Het koninklijke zegel is in orde. Het is geteekend Hendrik *rex*, hetwelk in het latijn wil zeggen Hendrik VIII; dus noch vrees noch weifeling meer. Geef mij de sleutels, opdat ik in uwe kleederen snuffele.

— Dat is een afschuwelijke, ongehoorde maatregel. Ik ben ambassadeur, en ten gevolge van dien titel onschendbaar, indien mijn kleed en mijne grijze haren niet genoegzaam zijn, om u tegen te houden.

— Ik heb geenen lust, om u te schenden, mijn waarde Heer! maar men heeft u niet in een gezantschap gezonden,

om de verliefde briefwisselingen te berooven. Wat wilt gij er mede doen? bid ik u. Zou het misschien zijn, om uwe vrome verbeelding door derzelver lezing te verwarmen? Foei! op uwen ouderdom!..... Maar, kom aan! praatjes genoeg, Ik zou mij kunnen bepalen, om u te verzoeken, mij de brieven des konings terug te geven, maar ik neem ze even zoo gaarne zelf, en dan wenschte ik wel te zien, of er bij uwe koopwaar ook nog niet iets anders naar mijnen smaak is.

— Ziedaar dan, riep de kerkvoogd uit, hoe deze koning de toegenegenheid van zijnen vader te *Rome* tracht te winnen.

— Wij hebben het gezegd, praatjes genoeg! Wij zijn niet voor den kerkeraad, mijn lieve heer! Wijl gij niet wellevend zijt, zullen wij die welvoorziene doozen gaan openbreken. Geregtsdienaars! aan het werk!

— Wacht, Sir Brian! hier zijn de sleutels. Maar ik verklaar plegtig, dat ik voor het geweld wijk, dat mijne geheiligde regten van legaat geschonden zijn, en dat mijne kreeten tot aan den voet van den troon van Sint Pieter zullen weergalmen.

— Laat ze weergalmen! ik verzet er mij niet tegen.

— Vergeet gij, dat wij in onze handen den bliksem des hemels hebben?

— Bliksem, zeide Brian, terwijl hij de kisten doorzocht, bliksem op uw gemak en naar hartenlust, mijn goede sukkel! Ha! welke rijke kleederen hebt gij daar! Bliksem voort, zonder u te laten hinderen. De brieven zijn niet hier; laat ons elders zoeken. — Waarom bliksemt gij niet, als het u belieft? — Zilverwerk! er is hier voor eene groote somme gelds. — Laat ons dit terzijde leggen; uwe Heerlijkheid zou het schip doen zinken met dien vooraad van metaal. — Het bliksemen moet toch een aangenaam tijdverdrijf zijn! — Wat is dit? — Heerlijk goud in staven! drommels! dat is om daarmede eenen grooten trein te voeren. — Doet dit goud

bij dat zilverwerk. — Wat zijn de kerkelijken toch gelukkig, de leeken met den banbliksem te kunnen treffen! Laat ons dien koffer ledigen. Kroonen! oude Engelsche munten! dukaten! Wij laten u de helft van dit alles voor de reis. Gij moet diegenen op eene voegzame wijze bedanken, daarom, dat gij hen van hunne gewone bezigheden afhoudt! — Geene papieren! Welaan, mijn heer de Legaat, dit bederft uwe zaak. Ik zal u leeren, den banbliksem over de lieden uit te spreken. Bij den dood! ik moet de briefwisseling hebben, die gij bij miss Boleijn gestolen hebt.

— Sir Brian! laat dat hatelijke voorwendsel daar. Het is genoeg, mij te berooven, zonder mij daarenboven van diefstal te beschuldigen.

— Mijnheer de legaat! wij weten, dat gij de brieven van miss Boleijn hebt. Ik kan u niet laten vertrekken, indien gij ze mij niet teruggeeft. Gij zult hier tot nader order gevangen blijven, mijne geregtsdienaars zullen u bewaken, en gij zult weldra meer van mij hooren.

Na de schatten van den kardinaal te hebben doen wegnemen, keerde Brian alleen naar *Londen* terug. Hij vertoonde zich aan Hendrik VIII, op het oogenblik, waarop Norfolk zijne nachtelijke zamenkomst eindigde.

— Zijt gij het, oom? zeide hij tot den ouden hertog. Is Wolsey gevangen genomen?

— Stil! dwaashoofd, die gij zijt, nog niet; maar die slagterszoon heeft voor lang afgedaan.

— Hoe! sedert acht dagen zijn de zaken niet vooruitgegaan! Ik ga den koning eens ernstig onderhouden.

De gramschap, die Hendrik, zonder ophouden, als een getrouwe speurhond, op de hielen volgde, wierp zich op dien Vorst, toen hij de vruchtelooze nasporingen van Brian vernam.

— Het is stellig, mompelde hij, met den vinger knippende, dat die priesterrokken mij tot hunnen speelbal willen ma-

ken; maar dat zal niet ongestraft geschieden.

— Het is een weinig de schuld van Uwe Majesteit, indien....

— Zwijg, bloedaard!

— Mij dunkt, dat sedert acht dagen.....

— Naar den duivel met uwe raadgevingen! nog één woord, en ik verbrijzel u het hoofd met deze flesch.

— Ik zeg niets meer.

Campeggio was gehuwd geweest; zijn oudste zoon Rudolf had hem naar *Engeland* vergezeld.

De brieven van Hendrik aan zijne minnares, dien jongeling door Wolseij ter hand gesteld, waren in handen van den Paus, eer de koning zelf den diefstal (1) bemerkt had.

Ondanks zijnen toorn begreep Hendrik, dat, indien hij zich op den persoon van den legaat wreekte, dit eene geheele scheuring met het hof van *Rome* ten gevolge zou hebben, en eene miskenning van al de regelen der staatkunde zou zijn. Men liet dus Campeggio vertrekken; men gaf hem zelfs de helft der rijkdommen, van welke Brian hem ontlast had, terug; en men hield zich onledig met de middelen, om de goede gunst van Clemens VII te herwinnen.

De hertogen van Norfolk en van Suffolk deden zich te gelijk bij Wolseij, des morgens zeer vroeg, aanmelden, ten einde hem in het bed te overvallen.

De minister was niet naar bed gegaan. De twee afgevaardigden, bemerkende, dat hij met zijne gewone trotschheid groette, wisselden eenen glimlach.

— Mijlords! zeide Wolseij, ik raad het doel van uw bezoek: een man als ik ziet het ongeluk van verre, en wacht hetzelve vastberaden af.

Norfolk had gehoopt, zijnen vijand smeekende te vin-

(1) Deze brieven berusten nog heden ten dage op het Vatikaan.

den, en hem met zijne verachting te kunnen overladen. Daar de redenen, welke hij op weg bereid had, nutteloos bevonden werden, raakte hij in de war.

— Wel nu! vervolgde de kardinaal, vervul uwe zending, mijlords! want, ontveinst het u zelven niet, gij zijt slechts werktuigen, middenpersonen, zonder gevolg.

— Ellendige! riep Suffolk, gij zult dan uwen hoogen toon behouden tot zelfs in de ongenade toe.

— Tot aan den dood met u, mijlords! en zoo lang gij uwe taak niet vervuld hebt, bid ik u, dat gij tot mij spreekt als tot den kanselier van *Engeland*.

— Gij zijt het niet meer: wij komen u uwe zegels ontnemen.

— Ik had ze gereed gemaakt; ziet, zij liggen daar op die tafel. Maar waar is de order van den koning?

— Hier is die, zeide Suffolk, een bevelschrift van Hendrik voor den dag halende.

— Zeer wel; nu kunt gij tot mij spreken, als tot den Lord kardinaal van *York*.

— Zoo lang gij een hoofd zult hebben, zal men u vergunnen, er den hoed op te dragen, u door den Paus gegeven; maar in afwachting, dat gij het zult verliezen, zullen de goederen, die gij den koning ontstolen hebt, u ontnomen worden.

— Mijne fierheid zal niet verminderen zoo als de pracht mijner hofhouding.

— Ten minste zijt gij ons opperhoofd niet meer, en uwe fierheid kan eene belagchelijke verwaandheid genoemd worden.

— Mijlords! ik heb u beiden meer dan ééne gunst verleend, met glimlagchende en onderdanige aangezigten van mij verzocht. Gij hebt aan mij veel verpligting, en ik kan zeggen, dat gij ondankbaren zijt; waarom toch zou ik uw opperhoofd niet meer zijn?— Maar laat ons dat daar laten;

ik zou den koning toch gaarne voor eene laatste maal willen spreken.

— Denk daar niet aan. Uwe venijnige tong zal niet meer onder bereik zijner ooren komen.

— Dat spijt mij. Ik zou hem nog nuttig hebben kunnen zijn. Mijlords! stel Zijner Majesteit mijne papieren ter hand, in dezelfde orde, in welke ik ze u dezen nacht gegeven heb. De koning zal er eenige ontwerpen in vinden, welker uitvoering een ander zal besturen. Onderrigt mij nu aangaande hetgene ik doen moet. Moet ik naar den *Tower* trekken?

— Gij kunt u naar uw aartsbisdom *York* begeven. Men geeft u twee dagen tijd, om *Londen* te verlaten.

— Dat de goedertierenheid van den vorst gezegend zij! Vaartwel, mijlords!

— Vaarwel, kardinaal!

— Nietige adel! dacht Wolseij, hoop niet, dat mijn hoogmoed ooit voor den uwen zal wijken. Ik heb al te dikwijls uwe onbeschaamde aangezigten rondom mij heen zien kruisen. Dwazen en verblinden die gij zijt! gij weet niet, met hoevele gevaren Wolseij u heeft gered. Gedurende meer dan twintig jaren heb ik den leeuw van *Engeland* in onzigtbare netten gehouden. Wij zullen uwe pogingen zien, om dit ontembare dier te temmen. Gij zult mij te laat betreuren, wanneer de schavotten zich in uw bloed zullen gebaad hebben. Waartoe de wraak ingeroepen gij hebt die zelven ontketend. Gij zult weten, wat het kost, den bijenkorf, in welken de bij arbeidt, als schooljongens omver te stooten.

Wolseij riep zijnen geheimschrijver, en gaf hem zijne laatste onderrigtingen, met zijne gewone tegenwoordigheid van geest. Het gelaat van Gromwell, waarop de minister nimmer iets anders gezien had, dan oplettendheid en schranderheid, was door het verdriet ontsteld; de dienaar stortte groote tranen in zijnen grijzenden baard. Toen de kardinaal

hem eindelijk voor zijne diensten bedankte, en hem eene somme gelds ter hand wilde stellen, barstte de smart van den stilzwijgenden Cromwell in luide kreeten uit.

— Ach, Mijlord! zeide hij weenende, overlaad mij liever met verwijten en verwenschingen, want ik ben de oorzaak van uw ongeluk.

— Hoe dat? vroeg Wolseij verwonderd.

— Ik heb het gevaarlijkste uwer papieren laten slingeren, dat namelijk, hetwelk den staat van uw vermogen bevatte; en ik heb alle reden, te gelooven, dat het den koning in handen is gevallen; ik ben het, die u, door mijne nalatigheid, in het verderf gestort heb! James Cromwell zal zich nimmer dezen misslag vergeven.

— Troost u, mijn vriend! zeide de kardinaal. Wanneer een oud gebouw met geweld, op den adem van een ligt windje, in elkander stort, dan is het geenszins aan den zefir, dat men deszelfs val moet toeschrijven, maar wel aan den tijd, die alles verslijt en alles verslindt, aan bewegingen van den grond, die deszelfs grondvesten vernield, aan onderaardsche kanalen, die deszelfs fondamenten ondermijnd hebben. Aldus is mijne magt door eenen zamenloop van gebeurtenissen, welke de Opperste Wijsheid verordend heeft, omvergeworpen. Droog uwe tranen, goede Cromwell! dat uw geweten gerust slape: mijne ongenade is uw werk niet.

De kardinaal hief Cromwell op en drukte hem in zijne armen.

— Eene enkele zaak heeft mij verrast, voegde Wolseij er bij: hoe heeft de onverbiddelijke Hendrik, met zulke wapenen tegen mij, daarvan zulk een gematigd gebruik gemaakt? waarom valt zijn toorn alleen mijne goederen en mijne waardigheden aan? Gij, die alles weet, Cromwell!....

— Ik weet waarom, zeide de geheimschrijver: het is aan Anna Boleijn, dat gij het leven verschuldigd zijt.

— Aan Anna Boleijn? hoe! zoo veel standvastigheid, moed en grootheid in een eenvoudig meisje! Wolseij! leer de sekse eerbiedigen, welke gij dwaasselijk beneden u geacht hebt: uwe diepzinnige berekeningen zijn niets dan rook, bij het natuurlijke verstand van dit kind.

Na een oogenblik mijmerens voegde de kardinaal er bij:

— Goede hemel! wij beiden hadden Tudor moeten knevelen, en nooit zou het gezag uit onze handen gegaan zijn! IJdel leedwezen! zij zou mijne listen met verontwaardiging beschouwd hebben. Ja, ik beken het, ik ben overwonnen; die vrouw heeft de meerderheid op mij.

Druppels zweet vloeiden langs het voorhoofd van den prelaat.

— Het is te laat, vervolgde hij; het kwaad is onherstelbaar.

— Intusschen, zeide Cromwell, indien ik eenige inlichtingen van u aan miss Anna bragt?

— Inlichtingen? neen, Cromwell! eene zoo edele vrouw moet op eene edele wijze aangevallen worden. Ik wil mij edelmoedig betoonen even als zij. Met regtschapene zielen is de goede trouw wezenlijke behendigheid. Ga haar opzoeken, en zeg haar, dat ik overtuigd ben, dat zij mij het leven redt. Overtuigd? weder eene dwaze sluwheid! Die gewoonte van te liegen is een invretende kanker. Gij zult haar de waarheid zeggen, Cromwell! niets anders, dan dat ik door u de dienst ken, die zij mij bewijst, door mijn leven te sparen; dat ik deze dienst wil erkennen, door haar, alvorens ik naar *York* vertrek, nuttige raadgevingen mede te deelen. Gij zult er dan bijvoegen, dat ik, gedurende den geheelen tijd van mijn ministerie, met standvastigheid, tegen het onstuimige karakter des konings geworsteld heb; dat ik de eenige dam was, die dien stroom moest tegenhouden; dat zij, door dien dam te vernietigen, zich blootstelt, om weldra zelve medegesleept en tegen de klippen verbrijzeld te worden, om welke te vermijden eene vrouw veel te zwak is.

Gij kent, Cromwell! de ongeloofelijke pogingen, welke ik heb moeten aanwenden, om den wilden Tudor te verzachten. Dikwijls is het mij gebeurd, dat ik, drie uren lang, aan zijne voeten heb moeten kruipen, om hem een kwaad voornemen uit het hoofd te rukken. Gij hebt mij onophoudelijk eenen zijner hartstogten zien voeden, om de andere te dempen; zijne wenschen zien bestuderen, dezelve radende, alvorens zij grooter geworden waren, en ze zachtkens besturen, zonder ze in het gezigt te durven bevechten. Zeg aan dat jeugdige meisje, dat zij niet moet denken, den Vorst alleen te zullen beheerschen; dat hij eenen bekwamen, sluwen, stoutmoedigen staatsdienaar moet verkiezen; dat hij aan dien minister eene magt moet geven, zoo groot als de mijne was; dat de keuze van den deugdzamen Morus niets beteekent. De natuur van Hendrik te willen veranderen is eene eerzucht, zoo dwaas als edel: men is niet staatkundig met zijne gevoeligheid, of wel men stort zich zelven in het verderf. Zeg haar dat, Cromwell! zeg haar, door welke middelen ik mij van den geest des konings heb meester gemaakt. Dat zij zich vooral toelegge, om de onstuimigheid van Hendrik te matigen, zelfs wanneer hij haar zal willen dienen. Gij zult er bijvoegen, dat de kardinaal van *York* zijn ongelijk omtrent haar erkent, en dat hij Anna Boleijn in zijne gebeden niet zal vergeten.

Wolseij werd in zijne rede gestuit door de aankomst van de ambtenaren des konings, die overal en alles verzegelden. Men leide zelfs beslag tot op de kleederen van den minister, en zonder de edelmoedigheid van twee heeren, die hij aan zich verpligt had, zou Wolseij noch linnengoed om zich te kleeden, noch geld noch middelen van vervoer gehad hebben, om *York* te bereiken. De namen dezer beide mannen verdienen genoemd te worden. De eerste, Lord Carlisle, stelde zijne bedienden en zijne rijtuigen ter beschikking van Wolseij; de tweede, Lord Fitz-William, nam den

kardinaal mede naar zijn kasteel, en onthaalde hem met beleefdheid en met luister. Toen Fitz-William aan het hof terugkwam, ontving hij deswege van Hendrik verwijtingen, waarvoor een ander zou hebben kunnen sidderen; maar de Lord antwoordde met moed en vastberadenheid:

— Sire! ik heb geene schuilplaats verleend aan dengenen, die uwe gramschap verdiend heeft, maar aan mijnen weldoener.

En deze Vorst, die dikwijls de verkleefdheid met de zwartste ondankbaarheid vergolden heeft, betoonde in het vervolg eene hooge achting voor den man, die hem aldus geantwoord had.

De gunstige gevoelens van het volk voor Katharina waren, door de afwezigheid dezer Vorstin, merkelijk bekoeld. De bekoorlijkheden van Anna Boleijn werden door de menigte erkend en bewonderd, wier toegevendheid zich gaarne tot de bevalligheid en de jeugd wendt. Toen men vernam, dat de val van Wolseij het werk van dit jeugdige meisje was, omringden de zegeningen des volks de gunstelinge. De huizen van *Londen* werden geïllumineerd, en in de kroegen deed men, te midden der drinkgelagen, de namen van Anna Boleijn en Wolseij, op verschillende toonen, klinken.

Deze afschuwelijke vrolijkheid was in derzelver volle kracht, op het oogenblik, dat de kardinaal, onder eene vermomming verscholen, met een zedig gevolg, de hoofdstad verliet.

— Verheug u, dom gepeupel! bromde Wolseij tusschen de tanden; overlaad mijnen naam met honende bijschriften; lach vrij, mij gevallen te zien. Gij zult mij eenmaal, als den besten uwer vrienden, beweenen. Pas op u zelven: gij zult de klaauwen en de tanden van het monster gevoelen.

— Gij zijt geenszins de lieden, om tot u mijne toevlugt te nemen, zeide de koning tot de Lords Norfolk en Suffolk.

Mijn hoofd is het beste van de uwe waardig. Het was noodig, Wolseij te verjagen, maar het is niettemin een onherstelbaar verlies.

— Sire! antwoordde Norfolk, kan uwe Majesteit niet, in plaats van eenen éénigen te raadplegen, uwe toevlugt tot verscheidenen nemen? De keur van den adel zal meer ijver en meer braafheid aan den dag leggen dan deze fortuinzoeker, indien zij al zijne talenten niet bezit.

— En wie zal mijne redevoeringen schrijven? wie zal zich met mijne briefwisseling belasten? zijt gijlieden het, die naauwelijks uwen naam kunt teekenen, en die met uwe onwetendheid pronkt? Ik moet welonderrigte lieden hebben. Morus was naauwelijks bestand tegen de bezwaren van zijn ambt van Groot-kanselier. Wolseij wist duizende zaken te gelijk te besturen en te regelen. Ik zal eenen bisschop bij mij nemen, onderwerpt u daaraan.

De kardinaal van *York* was nog geene vijftien mijlen van *Londen* verwijderd, toen de koning aldus sprak.

Ondertusschen gebeurde het hem ook dikwerf, door eene der tegenstrijdigheden, in dezen Vorst gewoon, dat hij, te midden der vervoeringen van geluk, door zijne verzoening met Anna veroorzaakt, in bedreigingen uitbarstte tegen den minister, die hem van eene aangebedene vrouw had willen scheiden. Miss Boleijn, die toen wel zag, dat hare gebeden naauwelijks voldoende zouden zijn, om de wraakzucht des konings te stillen, dacht met ongerustheid aan de laatste raadgevingen, door Cromwell gegeven. Ten einde haren minnaar des te beter te bewijzen, dat hij de raadgevingen van Wolseij niet moest betreuren, toonde zij zich gevoeliger en vertrouwelijker dan immer. Zij betoonde den koning meer teederheid, en hare deugd scheen minder streng.

Eens, na eene zamenkomst, in welke de vuriglijk geliefde, door de bekoorlijkheden van haar verstand, Hendrik de genoegens eener eerlijke liefde had doen smaken, riep

de koning met eene barbaarsche vreugde uit:

— Schandelijke Wolseij! ziedaar dan den schat, dien gij mij bijna hadt doen verliezen! Ik ben al te goedertieren jegens u; ik wil, dat gij als een verrader zult sterven.

Norfolk, altijd vreezende, dat de kardinaal zou teruggeroepen worden, verzekerde, dat men, in de akten van Wolseij, aanleiding kon vinden tot een regtsgeding wegens hoog verraad.

— Wel nu, antwoordde Hendrik, belast gij u met de uitvoering; ik zal hem voor het parlement slepen, en wij zullen hem zijne misslagen in de andere wereld zien boeten.

Des anderen daags bood men aan het parlement eene uitgebreide memorie van belagchelijke beschuldigingen aan. Men riep eenige oude en in onbruik geraakte bepalingen in, de *wet der opzieners* genaamd, die aan de leden der Engelsche geestelijkheid verbood, eenige bulle van *Rome* te verzoeken, zonder de toestemming des konings. Men beschuldigde Wolseij, die wet geschonden te hebben, doordien hij de zending van den legaat in het koningrijk gevraagd, en eigenhandig aan den Heiligen Vader over de kerkelijke zaken geschreven had. Men rekende het hem als eene misdaad toe, dat hij het eerst de brieven geopend, de verzoekschriften verzameld, en bevolen had, dat de verzoeken om gehoor hem mede ter hand gesteld zouden worden. Wat de meeste verontwaardiging tegen den ongelukkigen staatsdienaar verwekte, was, dat hij van zijnen meester als van eenen vriend en zijns gelijken gesproken had. De gekwetste majesteit was begrepen in deze woorden, geschreven aan het hoofd der brieven van Wolseij: *Ego et rex meus* (ik en mijn koning); dit was zich vóór Hendrik zelven te stellen, en ofschoon de latijnsche spraakkunst deze omzetting in de spreekwijs eischte, wilde men daarin geene verschooning vinden, daar een eerbiedig onderdaan, zonder weifelen, de woordvoeging aan de hoofsche wellevendheid behoorde op te offeren. Men verklaarde den kardinaal verdacht van eenen aanslag tegen het

leven des konings, uit tien beweegredenen, de eene ongerijmder dan de andere, en hoofdzakelijk, omdat hij den koning van te nabij had toegesproken, toen deze treurig was over de ziekte, welke men de *Napolitaansche* noemde.

De kardinaal kende Hendrik te wel, om in volkomene zekerheid te leven. Hij toonde geene verwondering, toen men hem in zijn bisdom van *York* kwam gevangen nemen.

— Indien iets mij moest verwonderen, zeide hij tot den luitenant Kingston, dan zou het zijn, dat de ongenade en de dood niet te zamen aan mijne deur zijn komen kloppen.

En hij keerde op den weg naar *Londen* in eene sombere wanhoop terug. Gedurende dien tijd stelde zich Cromwell stoutmoediglijk voor de regters van zijnen beschermer. Hij wederleide op eene zoo redekunstige en zegepralende wijze al de punten van beschuldiging, dat de vergadering van schaamte zou gebloosd hebben, indien de vrees niet de sterkste geweest ware. Hij sprak met zoo veel moed en toonde zulk eene volkomene kennis van het beheer van Wolseij, dat de koning getroffen scheen over de talenten en de welsprekendheid van dezen man. Hendrik had de gewoonte, ieder, die hem durfde weerstand bieden, onmededoogend te verpletteren; maar hij wenschte den dood van Wolseij niet vurig genoeg, om zijnen toorn tegen den verdediger te wenden. Anna Boleijn leide hare bewondering van de regtschapenheid van Cromwell aan den dag, en ried zelfs den koning, dezen getrouwen dienaar aan zich te verbinden. Cromwell, in het kabinet tot den arbeid geroepen, zette met standvastigheid zijne onderneming voort. De bliksemende oogen, met welke Hendrik behagen schepte, zijne oppermagt te toonen, konden hem geenen schroom inboezemen. Hij verklaarde, dat een vorst, door zijne staatsdienaars te vervolgen, zich blootstelde, om nimmer dan met aarzeling gedient te worden.

— Gij zijt een onbeschaamde babbelaar, riep de koning uit. Als ik u eens voor uwe schoone redenen naar de galg zond?

— Sire! antwoordde Cromwell, ik ben bereid, om mijn leven aan de regtvaardigheid en de waarheid op te offeren.

— Ziedaar eenen zeer vastberaden schurk; ik vraag hem de reden van zijne stoutheid, en hij rigt in mijn aangezigt vertoogen tot mij! wel nu, ga maar zoo voort, wij zullen u ten minste voor iets doen ophangen.

Cromwell zeide nederig zijn gevoelen vol wijsheid, en ontwikkelde een diep doorzigt in de zaken des bestuurs. Hij leide het den koning op het hart, dat de troon, in den hagchelijken toestand, in welken *Engeland* zich bevond, op het oogenblik van eene vredebreuk met *Rome* en den keizer, zich met behendige en moedige dienaren moest omringen, die verzekerd waren van de goedkeuring van hunnen meester, en tegen de vrees beveiligd. Hendrik luisterde met geduld en oplettendheid naar deze woorden; vervolgens gaf hij Cromwell zijn afscheid, met eene vertooning van zachtaardigheid, die genoegzaam was, om den indruk te bewijzen, welken zijn geest ontvangen had.

Wolseij, doodelijk getroffen door de aankondiging van de vervolgingen, die hem te *Londen* wachtten, werd ziek en zag zich genoodzaakt, te *Leicester*, in een klooster, te vertoeven.

— Broeders! zeide hij, toen hij zich op het bed, door de goede monniken gespreid, nederleide, ik kom mijne dagen onder u eindigen: ik gevoel de hand van God zwaar op mijn hoofd wegen.

In der daad nam zijne ziekte zoo spoedig en in zoo weinige dagen toe, dat men wanhoopte, hem te redden. Op het oogenblik van zijn sterven riep hij de hoofden der broederschap, den luitenant van den Tower van *Londen* en de beambten des konings tot zich.

— Mijne vrienden! gij ziet in mij een voorbeeld, dat nuttig voor u kan zijn: de grootheid heeft mij meer bekommeringen dan vermaken veroorzaakt, en indien ik mijne loopbaan op nieuw kon regelen, zou ik misschien aan het verblijf in eene cel, onder de boeken en bij de bebouwing van eenen kleinen tuin, boven de waardigheden de voorkeur geven. De koning, mijn meester, heeft mij, uit nietige beweegredenen, zijne vriendschap onttrokken. Dat hij aan mijne langdurige diensten denke, en ik beroep mij op hem zelven, om te beslissen, of ik de wreedheid verdien, welke hij mij betoont. Het is een Vorst, geboren om te heerschen. Hij zou liever de helft van zijn koningrijk verliezen, dan zijne denkbeelden opgeven. Indien iemand uwer tot hooge ambten mogt komen, dat hij zich dan de magt en den val van Wolseij herinnere. Smeekt voor mij de goedertierenheid van God af; zij moet oneindig zijn, opdat de ongeregtigheden van mijn langdurig leven genade bij Hem vinden, ter gunste van een laat berouw en een treurig einde. Ik moet Hem danken, dat Hij mij de uiterste ellende bespaart, die zich op mij zou nederstorten. De dood alleen kan den koning zijne slagtoffers ontnemen. Dat de hemel u voor de gunsten van dien ondankbaren behoede!

Wolseij bragt vervolgens eenige uren biddende door, en ontving de sakrementen; vervolgens ontsliep hij zachtelijk. Aldus stierf een der grootste ministers van *Engeland*, van het toppunt der eer, na eene regering van vijf en twintig jaren, in het stof teruggeworpen, door zulk eenen hinderpaal, welken hij het zekerst meende te overwinnen, door eenen vijand zonder gal, wiens vriendschap hij gemakkelijk had kunnen winnen, maar voor wien zijne fierheid hem niet veroorloofde te wijken. Even als alle groote mannen, wier genie hen boven anderen heeft verheven, had Wolseij benijders en verbitterde tegenpartijders, zelfs na zijnen dood. Men heeft hem zelfs zijne bekwaamheid be-

twist; men heeft hem van misdaden en van grove dwalingen beschuldigd; maar het geweld, de hardnekkigheid en de woestheid van Hendrik VIII verdienen wel een deel van dien blaam, en daarenboven is er een eenvoudig middel, om de daden van Wolseij te beoordeelen: het is voldoende, om dit gedeelte der regering van Tudor te vergelijken met datgene, hetwelk op den val van den kardinaal van *York* volgde: men zal *Engeland* eerst rustig, vervolgens door verschrikkelijke stuiptrekkingen geschokt zien; men zal stroomen bloeds zien vlieten, en den koning alle terughouding zien verliezen; men zal zijn beheer zien vallen, het parlement verlaagd en het volk ongelukkig. Dat zijn sporen, die de twijfelingen zullen verheffen en die aan de onderzoekers de gewenschte inlichtingen zullen geven. Deze onderwerpen zijn te ernstig, om romantisch behandeld te worden, en wij zouden daardoor van ons eigenlijk onderwerp afwijken; wij laten dezelve dan aan de wijsgeeren over, om ons alleen met Anna Boleijn bezig te houden, dien laatsten band, die den Engelschen Nero nog eenigen tijd beteugelde.

Men schreef aan den Heiligen stoel en aan Karel V al de moeijelijkheden toe, welke de koning en zijner minnares in den weg stonden; maar de geheime tegenwerking van den minister was de ware oorzaak der vertraging. Toen deze dam eenmaal omvergeworpen was, werd er een weg voor de voeten der gunstelinge geopend, op welken hare eerzucht, door de driften van Hendrik VIII op eene onstuimige wijze medegevoerd, naar den troon van *Engeland* voorwaarts streefde. In het vervolg dezer geschiedenis zullen wij den lezer doen zien, hoe onze heldin, met ligtzinnigheid, de laatste hinderpalen te boven kwam, en eene zegepraal genoot, zoo schitterend en zoo plegtig, dat hare krachten niet tegen zoo veel geluk zouden zijn bestand geweest, indien de oplettende fortuin haar niet trapsgewijze daartoe gebragt had. Maar, helaas! wij zullen daarna ook van de ongelukken dezer be-

minnelijke vrouw moeten spreken.

XI.

Hendrik, die Wolsey gaarne zou hebben doen sterven, vernam met leedwezen, dat de hemel hem van die zorg ontheven had. Hij betuigde zijne spijt daarover, en behandelde Norfolk met zoo veel bitterheid, als of de edele lord voor deze gebeurtenis verantwoordelijk geweest ware. Deze slag van het noodlot besliste ter gunste van Cromwell.

— Luister naar mij, Cromwell! zeide de koning: gij zijt een onbeduidend mensch; maar gij hebt mij door uwe stoutmoedigheid en uwe kracht behaagd. Wolsey heeft mijne goede gunst verloren, omdat hij andere ontwerpen had dan de mijne. Wilt gij mij nu uitsluitend en met ijver dienen, dan neem ik u als mijnen vertrouwden raadsman aan. Zijt gij bekwaam, om regt door zee te gaan? Zoudt gij u willen verbinden, om mij, binnen eenen bepaalden tijd, in de haven te geleiden?

— Ik zal mij daartoe zonder weifelen verbinden; maar onder éene voorwaarde, en die is, dat uwe Majesteit, gedurende het uitstel, dat wij zullen vaststellen, de zorg voor de zaken geheellijk aan mij overlate, en dat gij zelf niet eens naar mijne plannen zult vernemen.

— Hoe, schurk! gij wilt van mij eenen werkeloozen koning maken! En hoe veel tijd vraagt gij dan, om mijn huwelijk te verbreken en mij met Anna Boleijn te verbinden?

— Drie maanden slechts, indien uwe Majesteit de echtscheiding, tot welken prijs dan ook, besloten heeft.

— Ik wil die tot elken prijs. Ik geef u drie maanden en eene volstrekte en onbepaalde magt.

— Men moge mij schandelijk wegjagen, indien het mij niet gelukt, u te vreden te stellen.

— Gij zult weggejaagd of tot de hoogste magt verheven worden; maar gij zult mij wel iets van uwe ontwerpen zeggen.

Nog niet, Sire! heden geen woord. Uwe Majesteit zou, door uwen ijver zelfs, om die aan te nemen, den goeden uitslag benadeelen. Verlaat u op mij, of ik zie van de geheele zaak af. Ik ben zeker, van te zullen slagen. Het uitstel is niet zeer lang. Binnen drie maanden zal Anna Boleijn uwe gade wezen, zoo waar als gij de zoon van den grooten Richmond zijt.

— Hoe! gij zult mij niet eens zeggen, hoe wij moeten beginnen?

— Dat uwe Majesteit miss Anna al de eerbewijzingen doe betoonen, welke eener koningin toekomen; dat de jonge dame eene lijfwacht, een gevolg, eenen koninklijken stoet hebbe; dat de adel zich voor hare voeten nederbuige; dat zij voorloopig tot markgravin (1) verheven worde. Dat de koning alleen aan zijn vermaak, aan de feesten van het aanstaande huwelijk, aan het geluk dat hem wacht, gedachtig zij; het overige gaat mij aan. —

— Gij zijt een rare snaak, vol geveinsdheid. Indien gij met mijne ligtgeloovigheid speeldet.....

— O, Sire! Wolseij was er de man niet naar, om van eenen zot zijnen vriend en zijnen regterarm te maken.

— Gij hebt, bij den hemel! gelijk. Mijn vertrouwen hebt gij gewonnen; maar geene halve maatregelen, Cromwell! geestkracht. Gij zult door deze hand ondersteund worden.

— Ik daag *Europa* uit, om ons in onzen loop te stremmen.

— Dat is de taal, die ik gaaarne hoor. Gij zult boven

(1) Een toenmaals zeldzame titel, en de verhevenste na dien van Vorstin.

uwe wenschen beloond worden. Vraag mij om eene gunst, Cromwell! wat verlangt gij?

— Niets, Sire! alleen den dag van uw huwelijk, indien gij met mijne diensten tevreden zijt en indien gij in goede luim zijt.....

— Nu dan, binnen drie maanden. Vooral geestkracht! —

— En gij, Sire! geene bekommeringen! maar zaken!

Het hof vertrok den volgenden dag naar *Windsor*. Een brief van Anna aan miss Savage bewijst, dat de jeugdige vertrouwelinge op dit oogenblik niet bij hare vriendin was. De lezer zal in dezen brief zien, wat onze heldin, welke wij, door eene reeks van belangrijke gebeurtenissen, meer dan wij wilden, uit het oog verloren hebben, dacht en gevoelde. Het is de laatste, in welke men de vrolijkheid dezer beroemde vrouw nog wedervindt.

« Kom met versnelden draf, lieve Nancij! Vraag den besten uwer muilezels; neem geele laarzen en eenen mantel voor den regen, als een kabinets-courier; steek uwe ooren in eenen hoed van eene bepaalde gedaante; wapen uwe kleine hand met eene rijzweep, anders zult gij te laat komen. Ik heb in weinige uren een groot eind wegs afgelegd; maar ik houd voor u een plaatsje bij den staart van mijn rijbeest. Ik heb verklaard, dat ik, tot uwe terugkomst, de eenvoudige Anna Boleijn wilde blijven, in weerwil van de beden des konings en het geschreeuw van het hof, ongeduldig, om de markgrafelijke kroon op mijn hoofd te zien: want de koning verleent mij het schoone markgraafschap *Pembroke* en duizend pond sterlings inkomen, om mijne waardigheid op te houden, zoo als de akte van toewijzing luidt. Ik denk, dat men mij van dit geld het gebruik zal laten maken dat mij zal behagen, al ware het ook vreemd aan de handhaving dier waardigheid. Daar ik nimmer zoo veel goederen zal kunnen besturen, zal ik daarvan, enkel uit traagheid, de helft aan de armen en aan de

kunstenaars geven. — Alles is gereed: mijn met hermelijn omzoomde mantel wacht slechts op de markgravin, om in het helderste licht te schitteren, en de kroon, sedert langen tijd voor den spiegel beproefd, rust zachtelijk op een kussen. Ik heb bepaald, dat gij den sleep van mijn kleed zult dragen. De koning heeft om deze gril braaf gelagchen. Zijne Majesteit verzekert, dat hij mij niet zoo kinderachtig geloofde; maar ik heb hem dezelfde pligtpleging gemaakt, toen hij de repetitie der inhuldiging, terwijl hij mij de noodige onderrigtingen mededeelde, op nieuw wilde doen aanvangen, ten einde mij, bij herhaling, den gebruikelijken kus te kunnen geven, ofschoon ik mij, ten genoegen der vergadering, door mijnen broeder vertegenwoordigd, van mijne rol behoorlijk gekweten had. De bisschop van *Winchester* zal eene latijnsche redevoering uitspreken, waarin zich een woord bevindt, hetwelk ik mij niet meer herinner, en dit woord zal het teeken zijn, waaraan ik het oogenblik zal herkennen, om den koning mijne wang aan te bieden. Vlieg dan zoo spoedig mogelijk herwaarts, want de plegtigheid zou onvolledig zijn, indien gij er aan ontbraakt. Hendrik zegt overal, dat ik binnen drie maanden koningin zal zijn. Hij kondigt dat nieuws den vreemden afgezanten aan. Ik zie echter niet, wat hem deze zekerheid geeft, en ik moet gelooven, dat hij, te dien opzigte, het gevoelen des hemels, door eenen droom, heeft ingewonnen. Ondertusschen trekt men voor mij een huis op, men geeft mij zes staatjuffers. Ik heb, sedert kort, de bezigheden eener moeder. Mijn broeder trouwt de dochter van Lord Morleij, en ik verzoek de gunst voor de ouders der kleine. Ik doe den koning het huwelijkskontrakt teekenen, en ik belast mij met de kosten van de bruiloft. Zijne Majesteit legt eene edelmoedigheid aan den dag, eenen Kalif waardig: zijne geschenken aan mijnen broeder getuigen van eene oostersche pracht. Het is een zonderling klein ding die miss Morleij: rank als een

riet, bleek als linnen, schijnt het, dat zij zwak is, als een ligte ademtogt; en echter toonen hare doordringende oogen, haar losse gang, de toon harer stem eene bewerktuiging vol kracht. Ik ontmoette haar eenige malen bij ladij Eduard Boleijn. Hare familie heeft onder de voorgaande regering vervolgingen geleden, en dit jeugdige meisje boezemde mij belangstelling in door het verhaal van de ongelukken haars vaders. Zij verhaalt met eene bevalligheid en een verstand, die u medeslepen. Ik beloofde haar, haar aan het hof terug te brengen, en ik was gelukkig genoeg, het medelijden des konings in haar voordeel op te wekken. Mijn edelmoedige George heeft de belangstelling zoo ver gedreven, dat hij op de juffer verliefd geworden is. Dit huwelijk zal aan de Morleijs hun voormalig aanzien wedergeven. Sedert deze zaak geklonken is, ontvang ik van allerwegen lasterlijke aantijgingen tegen mijne toekomstige schoonzuster. De ondervinding heeft mij te wel geleerd, deze laaghartige beschuldigingen te verachten; intusschen heb ik met verwondering den eerlijken Wiatt onder het getal der vijanden van miss Morleij opgemerkt.

« De Hemel geve, zeide hij tot mij, dat gij haar nimmer leert kennen! Ik zou er op durven wedden, dat zij even hoogmoedig omtrent hare minderen, als buigzaam en gedwee is jegens hen, die haar van dienst kunnen zijn. Ondervind nimmer de kwade nukken der fortuin, want zij zou duizende middelen uitvinden, om uwen ondergang te voltooijen. Met eene ziel als de hare is het voor haar eene laagheid, aan u de liefkozingen eener vriendin te verkwisten. Eenmaal zal de dag zeker komen, waarop gij hare ondankbaarheid zult leeren kennen.

« Daar de vrees voor ondankbaarheid de hand, die gereed is om te geven, niet behoort terug te houden, en ik voor mijne diensten geene groote erkentelijkheid vorder, heb ik zelfs Wiatt het stilzwijgen opgelegd. — Wel nu! zeide ik tot de kleine, terwijl ik haar ombelsde, zult gij niet

gelukkig zijn, vicomtesse van *Rochford* te wezen, en zult gij de markgravin van *Pembroke* niet bedanken? — O! mijladij! gij zijt gelukkiger dan ik, gij, die zoo veel goeds aan uwe vrienden kunt doen.

« Wiatt verzekert, dat dit de uitboezeming is van een valsch en hoogmoedig karakter, hetwelk de weldaden vernederen. Maar ik stel mij voor, deze tegeningenomenheid te kunnen bestrijden. Mijn broeder is zeer verliefd, en daar zijn huwelijk de gifte van het markgraafschap onmiddellijk moet volgen, verwenscht hij de vertraging, door Anna Savage veroorzaakt, en mijne grillige verlangens. Indien ik deze vereeniging met een weinig leedwezen beschouw, dan is het niet uit dezelfde beweegredenen als Wiatt. Tot hiertoe was ik datgene, wat mijn George het liefste op de wereld had; de gevoeligste ziel is niet dan voor eene zekere mate van toegenegenheid vatbaar; die, welke hij aan zijne vrouw zal toedragen, zal te mijnen koste aangroeijen. Wanneer ik hem over deze vrees spreek, dan antwoordt hij mij: kleine guit! gaat gij ook niet uwe genegenheid tusschen uwen broeder en uwen koninklijken gemaal verdeelen?

« En wanneer ik hem dan verzeker, dat de broeder daarvan geen ondeelbaar deeltje zal verliezen, dan zegt hij lagchende tot mij: ik weet, dat het hart eener vrouw eene uitgestrekte verzamelplaats is, waar allerlei gevoelens te gelijk plaats vinden.

« De waarheid is, dat mijne liefde voor Hendrik met den dag aangroeit, en ik kan denken, dat mijn hart ruimer wordt, naar mate deze liefde toeneemt, omdat de vriendschap zich er volkomen op haar gemak bevindt. De hartstogt des konings is zoo vurig en toch zoo kiesch, dat men harder dan het marmer moest zijn, om ongevoelig te blijven. Wanneer ik aan de schitterende proeven denk, welke ik van dezen hartstogt ontving, aan deszelfs weerklank, die geheel *Europa* doet schudden, aan de kroon, gereed, om

op mijn nederig hoofd geplaatst te worden, dan gevoel ik mij beschaamd en verlegen, niets ter beantwoording en ter wisseling te hebben, dan een beminnend en toegenegen hart. Welk een onwaardig schepsel zou uwe vriendin zijn, indien zij zulk eenen edelmoedigen echtgenoot konde misleiden! Nimmer zal, zelfs niet in de verbeelding, iets mij een oogenblik van mijne pligten kunnen verwijderen. Een enkel man in de wereld zou misschien nog eenigen invloed op mijnen geest kunnen uitoefenen; maar indien hij eenmaal aan het hof terugkomt, dat hij zich dan niet verbeelde, de koningin met zijne blikken te kunnen verontrusten; dat hij op mijn gelaat de teekenen van eene geheime ontroering niet zoeke: mijn hart zal met een ondoordringbaar schild bedekt zijn; ik zal hem, zelfs door mijne goedheid, alle hoop weten te ontnemen. (1)

« De heer Dubellaij, de ambassadeur, is uit *Frankrijk* teruggekeerd; hij brengt ons de gevoelens der universiteiten van dat koningrijk, aangaande de zaak der echtscheiding. De hoogeschool van *Parijs* is, gedurende eene week, in verwarring gebragt. De Engelsche afgevaardigden, die zich rondom de Sorbonne lieten rondleiden, houden een verschrikkelijk rumoer. Het boek, waarin men de stemmen zou opnemen, was in stukken gescheurd. Ondanks de verbittering dier Sorbonne, van welke ik eenen hevigen afkeer heb, viel de beslissing ter gunste der echtscheiding uit, dank zij den invloed van den Heer Dubellaij en de geheime brieven van Frans I. De President Le Mercier verliet woedend de zitting en weigerde een afschrift van het vonnis te geven. Wanneer onze afgevaardigden bij hem komen, dan spreekt hij tot hen, van zoo verre hij hen ziet, eene soort van Auvergneesch latijn toe, zonder gedurende een uur adem te scheppen.

(1) Men raadt gemakkelijk, dat mejuffer de Boleijn hier van Percij spreekt.

Den volgenden dag zendt de Heer Dubellaij al zijne lieden, na elkander, om het afschrift te vragen, dat hij verlangt; men antwoordt den eenen, dat de President geneesmiddelen heeft ingenomen, aan den anderen, dat hij zich de vingers gebrand heeft, aan eenen derden, dat de sleutels weg zijn. Deze verwenschte man verbergt zich in het klooster van *Saint-Germain-des-Prés*, waar geen spreekvertrek is. Daar dit echter eenmaal een einde moet nemen, vermaakt hij zich, met het afschrift naar het kasteel van *Blois* te verzenden, van waar de koning van *Frankrijk* het, met eene berisping, aan den President terugzendt. De hoogeschool van *Angers* is niet minder luidruchtig geweest dan die van *Parijs*. Men zag in de stad niets dan zwarte tabbaarden, door godgeleerde hartstogten bewogen, en geleerden, uit alle magt schreeuwende. Die arme Heer Dubellaij verzekert, dat zijne ooren er van doorboord zijn. Dezelfde tooneelen hebben zich te *Orleans*, te *Toulouse*, te *Bourges* en elders vernieuwd; maar aller gevoelens zijn vóór de echtscheiding. Mijn vader is terstond naar *Italie* vertrokken, waar de universiteiten van *Venetie* en *Padua* reeds vooraf, ter gunste des konings, uitspraak gedaan hebben. In *Duitschland* laakt men eenstemmig den Paus. De Protestanten hopen, dat *Engeland* zich aan de zijde van hun geloof zal scharen; maar de eigenliefde van Hendrik verwijdert hem van de leerstellingen van Luther, tegen welke zijne Majesteit voorheen een boek geschreven heeft.

« Gij weet, dat mijn neef Brian, na zijne onbeleefde onderneming tegen den kardinaal Gamppeggio, te rade is geworden, eene zending bij zijne Heiligheid te willen vervullen. Het was op het oogenblik, dat de koning, heimelijk besloten, om Wolseij weg te zenden, in de onzekerheid geraakte, onvermijdelijk voor een Vorst, die een sedert vijf en twintig jaren gevestigd bestuur verandert. Op goed geluk nam hij de aanbiedingen van Brian aan. Ziedaar

nu dien onverlaat, verrukt over zijn gewigt, als postrijder naar *Rome* vertrekken, met welgevulde zakken en werkzame hersens. Wij hebben den uitslag zijner fraaije onderneming gehoord. Naauwelijks bij den Paus aangekomen, met de geloofsbrieven in de hand, vraagt hij, met de ruiterlijke houding, welke gij bij hem kent, of zijne Heiligheid in der daad, zoo als zij zegt, het verlangen heeft, om Hendrik aangenaam te zijn? De Heilige Vader vernieuwt de betuigingen, zoo dikwerf herhaald, alles in het werk te zullen stellen, om den koning genoegen te geven, voor zoo verre de bevelen der kerk en de wetten van God zulks veroorloven. — Dan, roept Brian in vervoering uit, dan zal het Opperhoofd der kerk, niet willende liegen, ons helpen, indien wij een middel uitdenken, waarvoor zijn geweten niet kan terugdeinzen. — Zekerlijk, antwoordt Clemens VII. — Ik heb uw woord, zeide de afgevaardigde op eenen stoutmoedigen toon; indien het ons gelukte, Katharina te noodzaken, in een klooster te gaan, zou zij dan niet de gelukkige en wettige bruid van onzen Heer Jezus Christus zijn? Doch zij heeft het regt niet, om twee mannen te hebben; de vereeniging, met eenen mensch aangegaan, zou niet langer kunnen bestaan, en uwe Heiligheid zou geen oogenblik aarzelen, om die te verbreken. De koning zou dan terstond eene andere bruiloft kunnen vieren.

« In plaats van met dezen dommen trek den spot te drijven, antwoordt de Paus deftig, dat hij over het voorstel van den gezant zal nadenken. Den volgenden dag verneemt Brian met verbazing, dat de kardinalen het middel als erbarmelijk verklaard hebben. Zijn vernuft, door de zwarigheden verhit, vormde dadelijk een nog verhevener ontwerp. Hendrik zal monnik, en Katharina non worden, dan kan het hof van *Rome* den koning van zijne gelofte ontheffen, terwijl de koningin in het klooster zal blijven. Het conclave verzekert, dat dit ongeoorloofd is. Brian overlaadt de ver-

gadering met scheldwoorden en bedreigingen, en Clemens VII beklaagt zich, dat men hem zendelingen toezendt, die uit de dronkaards in eene kroeg gekozen zijn. Ondanks het nadeel, dat deze dwaasheden aan mijne zaak kunnen toebrengen, heb ik er hartelijk om gelagchen. Men heeft dezen nietswaardige ten spoedigste terug geroepen, en aldus eindigde de staatkundige loopbaan van mijnen neef François Brian.

« Wij hebben van morgen eene groote jagtpartij gehad, waartoe ook de Heer Dubellaij is uitgenoodigd geworden. Ik heb aan dien beminnenswaardigen geestelijke een volledig jagtgewaad ten geschenke gegeven, met de wapens, den jagthoorn en den windhond, waarvoor hij mij plegtig bedankt heeft, terwijl hij de Fransche hoofschheid, welke hij meer dan eenig ander kerkelijke bezit, daarbij ten toon spreidde. De koning heeft hem altijd iets geheims of dringends in te fluisteren. Toen het hert opgejaagd was, geleidde Hendrik ons, den bisschop en mij, naar de beste plaats, om de jagt te zien; hij liet ons langen tijd te zamen alleen, en rende weg als een eenvoudige pikeur, om ons het wild mede te brengen. Toen Dubellaij, na het middagmaal, afscheid van ons nam, kuste hij mij de hand, verzekerende, dat zij zacht en edelmoedig was als die eener koningin. — Die Franschen, zeide de koning, zullen ons altijd verbazen door hun verstand en door de gemakkelijkheid hunner manieren. Het zouden aanbiddelijke lieden wezen, indien zij niet algemeen het gebrek hadden, van spotters te zijn.

« Wij weten het middel, om den Heer Dubellaij te verpligten. Hij heeft meer talenten dan fortuin. Hij verzoekt van den Grootmeester van *Frankrijk* dringend eene bezolding van vijftien livres daags, en dikwijls laat men het hem aan geld ontbreken. De koning stelt zich voor, hem paarden, goederen en goud toe te zenden.

« Ik weet, dat Frans I er niet meer aan denkt, aan Hendrik eene prinses van *Frankrijk* te geven. In zijne

brieven spreekt hij van mij op eene verpligtende wijze. O, Nancij! wanneer ik aan mijn verblijf aan genen kant der zee, en aan de gevoelens, welke ik voor dien Vorst koesterde, denk, dan komt het mij voor, als of dat gedeelte van mijn leven aan eene andere vrouw behoorde. Er is eene groote verscheidenheid in ons aanwezen! alles wordt in ons vernieuwd! zelfs het hart!.... O broosheid! Ik wil deze afwisselingen niet meer. Indien het lot mij op den troon werpt, dan is het waarschijnlijk, dat de dood alleen mij de hand zal toereiken, om van denzelven af te dalen. Ik heb mij ten minste niet over de nukken der fortuin te beklagen; zij zou mij verkeerd hebben kunnen leiden en mijnen wagen in deze of gene sloot doen storten. De hemel geve, dat zij voor mij geenen slechten trek bespare!

«Hoewel ik niets van *Rome* te verwachten heb, winnen de vreugde en het vertrouwen van Hendrik mij. Ik beefde, toen ik hem ondervroeg, eenige booze zamenspanning tegen het leven der Koningin te zullen vernemen. Daarvan is niets. Katharina zal geëerbiedigd worden, hetgene mij een weinig gerust stelt; want ik zou nimmer den roof van eene vermoorde vrouw aangenomen hebben. Ik ben eerzuchtig, Nancij! maar indien de Hemel mij Zijne ondersteuning verleent, zal mijn naam door de kinderen van *Engeland* gezegend worden. De aftogt en de dood van den ongelukkigen Wolseij wegen, met eene verbazende verantwoordelijkheid, op mijn hoofd. Indien, wanneer ik Koningin zal zijn, de regering van Hendrik slecht werd, dan zouden zich billijke verwenschingen tegen mij verheffen. Wolseij heeft het karakter des Konings kunnen besturen, maar door onwaardige middelen: door zijne driften te vleijen, door voedsel aan zijne ondeugden te geven; *ik* wil, integendeel, zijne deugden ontwikkelen, want hij heeft wezenlijk goede hoedanigheden *ik* wil het kruipende gedierte verwijderen, waaruit het vernuft des grooten Ministers zijne dienaars gevormd had.

Is deze eerzucht niet eerwaardig? Ach! mijne ziel wordt hevig opgewonden, door zich deze taak op te leggen.

«Hendrik bemint mij met vuur. Eene geheime stem zegt mij, dat ik zal slagen. Schoon *Engeland!* gij zult mij vele jaren van geluk verschuldigd zijn.

«Snel naar mij toe, goede Nancij! Ik heb den raad en de vertrouwelijke mededeelingen eener vriendin noodig. De eerbewijzen, met welke men mij overlaadt, prangen mij het hart, meer dan de volstrekte eenzaamheid. Gedurende de plegtigheid der overdragt van het markgraafschap zullen de vrouwen, die mij omringen, misschien hare afgunst of haren haat onder uiterlijke pligtplegingen verbergen; ik wil ten minste, dat één van haar mijne denkbeelden in den grond kenne; dat er, onder dat bedriegelijk glimlagchen, die huichelende kussen, opregte mond en vriendschappelijke blikken gevonden worden, die de mijne zoeken. Kom terug, Nancij! kom terug, en wees de eerste, om de Markgravin van *Pembroke* in uwe armen te drukken.»

Miss Savage liet niet lang op zich wachten. De sleep van het pragtige kleed werd, op den dag der inhuldiging, waarbij de keur van het hof tegenwoordig was, haar in handen gesteld. Maria, de dochter van den Hertog van Norfolk, droeg de kroon, en de Gravin van *Rutland* den mantel.

De wapenheraut der orde van den kouseband hood den Koning de gezegelde brieven aan, en de Koning stelde die den kerkvoogd Gardiner ter hand, die dezelve overluid voorlas. Op het oogenblik, waarop de Bisschop het woord *investinus* (1) uitsprak, werd de kroon, van eene ligte en zwierige gedaante, op het hoofd der nieuwe Markgravin geplaatst. Anna Boleijn scheen toen zoo schoon, dat de Vorst haar onstuimig in zijne armen ophief, om haar den kus te geven, door de plegtigheid voorgeschreven, zonder acht te slaan op de deftigheid der omstandigheden en op de tegen-

(1) Gehuldigd.

woordigheid van een lid der geestelijkheid; hij maakte den mantel op den schouder der jonge Ladij, met al de bezorgdheid van eenen gelukkigen minnaar, vast; vervolgens hief Hendrik, toen de plegtigheid afgeloopen was, en hij zijne minnares, met de kroon op het hoofd en door haar schitterend gevolg begeleid, de zaal zag verlaten, met geestdrift de handen omhoog, uitroepende: «Almagtige God! Gij hebt onder ons de schoonste Uwer engelen gezonden!» — «Ziedaar de verblinding der liefde!» mompelde de oude Norfolk, met een misnoegd gelaat. «Die Koning blijft in verrukking voor een meisje van eene bijna gemeene geboorte, en ziet de edele Maria van Norfolk, mijn kind, de bekoorlijkste der vrouwen, niet eens aan!» — «Het is niet moeijelijk, lief te schijnen,» verzekerde de Gravin van *Rutland*, «wanneer men zulk eenen rijken tooi draagt. Die kroon zou bij mijn gelaat toch veel beter voegen!» — «Ziedaar haar dan met eerbewijzingen overladen», dacht Miss Morleij. Hare weldaden zullen mij hare meerderheid doen gevoelen; maar ik weet toch wat ik geld.» — «Dat gaat goed,» fluisterde Cromwell den Koning in.» Dat Uwe Majesteit voortga, de zorg over de zaken aan mij over te laten, en ik voorspel u, dat wij het tijdstip van het huwelijk zullen doen aansnellen.

— «O Cromwell! hoeveel tijd hebt gij mij gevraagd? Is het niet drie maanden? Hebt gij dan volstrekt drie maanden noodig? Ik sterf van ongeduld. Zeg mij ten minste wat gij zult doen. Zijt gij zeker, te zullen slagen? Duizend slangen knagen mij aan de ingewanden! —

— Hebt gij vergeten, Sire! dat voorheen het doel uwer wenschen zoo verwijderd was, dat geen oog hetzelve in den nevel der toekomst kon gewaar worden? — Geduld, Sire! geduld!

— Ga toch dat wreede woord aan den veroordeelden herhalen, wiens trillende ledematen op het rad verbrijzeld worden! Uit medelijden, Cromwell! verkort! verkort!

— Wel nu, wij zullen ons bekorten.

— Wolsey sprak van eene kerkvergadering bij een te roepen, om ons regtsgeding te eindigen.

— De geestelijkheid zou drie maanden stellen, om bij elkander te komen; zij zou drie andere maanden beraadslagen, en dan geene uitspraak durven doen.

— Gij zult mij langs eenen korteren weg de haven binnenvoeren?

— Langs den regten weg. De bark stevent in dit oogenblik, de zeilen in den wind, met de snelheid van eenen pijl.

— In der daad, in der daad! maar zijt gij dan een demon?

— *Rome* zal mij wel een brevet van gehoornden duivel geven.

— Ga dan naar uw eigen goedvinden voort, Cromwell!

— Dat Uwe Majesteit dezen brief onderteekene. Het is de terugroeping van Cranmer, die zich in *Duitschland* bevindt.

— Cranmer? Ik ken dien naam. Een jong priester, dien men welsprekend en eerzuchtig heet te zijn.

— Wij hebben hem noodig. Teeken ook nog dit: een brief aan den Heer de Montmorenci.

— Gij wilt, dat ik het voorstel van eene zamenkomst met Frans aanneem! maar dat zal eene vertraging veroorzaken!

— Het zal een kort pleizierreisje zijn, en de markgravin zal u vergezellen; de koning van *Frankrijk* belooft, een goed woord bij den Paus te doen. In plaats daarvan... in plaats daarvan....

— Ik verzeker mij van de ondersteuning van Frans I.

— Uwe Majesteit raadt mijne ontwerpen. De keizer zal ons te *Londen* niet komen aanvallen, indien.... indien....

— Indien *Frankrijk* en de Oceaan vóór ons zijn.

— Ik heb voor het tegenwoordige niets meer te zeggen.

— Gij wilt eene buitengewone partij kiezen, Cromwell!

des te beter! ik ben de werkeloosheid moede.

— Bij uwe terugkomst zullen wij den laatsten slag slaan.

— Ik kan in zes weken terug zijn.

— Binnen twee maanden kunt gij getrouwd wezen.

— Morgen verlaat ik *Windsor*, en vlieg naar *Calais*.

— Voor uwe uitspanning, Sire! verbeuzel nu met mij de uren niet, welke gij op eene aangenamere wijze bij uwe minnares kunt doorbrengen.

— Ik vlieg aan hare voeten.

— Het is beslist, dacht de koning, het spijt mij niet meer, Wolseij te hebben doen sterven, daar ik in Gromwell eenen uitmuntenden raadsman heb.

Het huwelijk van George Boleijn, Vicomte van Rochford, met de dochter der Morleijs, noodzaakte Hendrik VIII, zijn vertrek nog eenige dagen uit te stellen. Anna schenk aan de jeugdige gehuwde een prachtig uitzet; zij wilde bij haar toilet tegenwoordig zijn en eigenhandig de Vicomtesse opschikken.

— Mogt gij, zeide zij tot haar, haar omhelzende, mogt gij mij weldra dezelfde dienst bewijzen! — Ja, ik zal u die bewijzen, dierbare markgravin! en ik zal de zuster eener koningin zijn. — Gij ziet, zeide Anna tot den ridder Wiatt, dat ik de vriendschap van dat lieve kind heb weten te winnen.

Wiatt schudde met het hoofd.

— Van zulk eene vrouw wint men slechts den haat, en moet men niet dan trouwelooze raadgevingen of slechte diensten verwachten.

Ik herken den geeden en geestigen Wiatt niet aan deze sombere vooringenomenheid. Zijt gij dan de onderwijzer van dit meisje? hebt gij dagelijks de aandoeningen van haar hart opgeteekend?

— Neen, maar ik zal slechts ééne van hare daden aanhalen: zij was naauwelijks tien jaren oud, en het was op het oude kasteel van haren vader, waar de jagt mij, bij

toeval, op zekeren morgen, heenleidde.

— Wel! wat is er dan op dien gedenkwaardigen dag gebeurd?

— Bijna niets: de kleine gebood | aan hare bedienden, eenen armen hond te verdrinken, voor welken ik te vergeefs een goed woord deed.

— O, dat was eene belangrijke misdaad! maar die hond had welligt het schurft of was dol.

— Hij was oud en ziek; doch hij had haar eenmaal het leven gered, door haar uit eenen vijver te halen, waarin zij gevallen was.

Dubellaij schreef aan den Heer de Montmorenci, grootmeester van *Frankrijk*:

« Monseigneur! ik weet stellig en van hooger hand, wat de koning hier aangaande de zamenkomst van *Boulogne* verlangt. Het grootste vermaak, dat men Zijne Majesteit zou kunnen doen, zou zijn, de koningin van *Navarre*, zijne zuster, en de prinsen, hare kinderen, mede te brengen, en mejuffer de Boleijn met hoofschheid te behandelen. Wat de koningin (Eleonora, de zuster van Karel V, de tweede vrouw van François I) aanbelangt, hij wil haar voor niets ter wereld ontmoeten. Hij haat dat Spaansche kleed zoo zeer, dat hij meent, in hetzelve den duivel te zien. Cromwell en mijlord Norfolk hopen, dat gij deze bijeenkomst wel zult besturen; maar zij smeeken u, twee soorten van lieden uit het gevolg te verwijderen, indien zij zich daaronder mogten bevinden: die heerschzuchtigen, en die, welke den naam hebben, van spotters en vermakelijke schertsers zijn, want dat verfoeit men hier het meest.

Eene maand was toereikend geweest voor de tweede bijeenkomst der beide koningen. Frans I gaf een bal. Eene uitgestrekte tent, in de vlakte van *Ardres* opgeslagen, was met uitgezochten smaak versierd. Boomen, van vruchten voorzien, verhieven zich van afstand tot afstand. Beeld-

houwwerk, met groote kosten vervoerd, en onder hetwelk men de Léda van meester Just opmerkte, kwam uit den schoot van het gebladerte te voorschijn, en droeg wijnstokken, met druiven beladen. De Valk, het zinnebeeld van Anna Boleijn, werd op de deuren en de behangsels gezien. Het doek der zoldering, waarop deze edele roofvogel in al deszelfs werkzaamheden was ten toon gesteld, had deszelfs aanzijn aan het penseel van den schilder Roux te danken. De Engelsche dames traden gemaskerd binnen. Pages boden haar bloemen en gouden ringen aan, en het teeken tot den dans werd gegeven. Twaalf onder haar stonden toen op, en kozen twaalf Fransche heeren, om zich met hen in de rij te stellen. Na eenige maten gedanst te hebben, namen zij, op een teeken van Hendrik VIII, hare maskers af, en nu bespeurde men, dat Anna Boleijn den koning van *Frankrijk* gekozen had.

— Er is hier, zeide Frans tot zijne danseres, meer dan één verwonderd gelaat, op het zien van de dartele mejuffer de Boleijn, gereed, om hare kleine voetjes op de treden van eenen troon te zetten; maar *ik* moet daarover niet verwonderd zijn, omdat zij reeds het hart eens konings getroffen had.

Ofschoon Frans I nimmer de ontkiemende genegenheid van Anna Boleijn, voor zijnen persoon, gekend had, bedekte plotseling een hooge blos de wangen der markgravin van *Pembroke*. Zij bezat te veel opregtheid van karakter, om, even als de meeste andere vrouwen, de kunst te bezitten, om de bewegingen van haar bloed te beheerschen.

— Gij herinnert u ten minste, vervolgde de Vorst, aan dien anderen koning de vriendschap eener zuster te hebben toegestaan?

— Ik wilde het hem juist herinneren, antwoordde Anna, hare verlegenheid overwinnende, en indien ik niet vreesde, al te verwaand te schijnen, zou ik er bij voegen, dat mijne

levendigste begeerte zou zijn, op deze vriendschap eene broederlijke vereeniging tusschen *Engeland* en *Frankrijk* te gronden.

— Geef dan uwe schoone hand aan *Frankrijk*, zeide de koning dansende, en lach hetzelve toe, mijne lieve zuster!

Anna, door den losse toon van het gesprek gerustgesteld, stortte zich vrolijk te midden der kwadrille en spreidde hare bevalligheden en hare vlugheid ten toon.

— Beminnelijk *Frankrijk*! zeide zij glimlagchende, mijne hand zal weldra *Engeland* toebehooren; blijf nimmer in gebreke omtrent deze broederschap!

— Indien de schimmen van de koningen, mijne voorvaderen, zich in deze zaal kwamen nederzetten, zouden zij, u ziende, uitroepen: «Hoe! dat is dan uwe oude vijandin! hoe bekoorlijk is *Engeland*!» en zij zouden de kleine vingers van Albion met eerbied kussen.

— Zoo zijt gij, gevaarlijk *Frankrijk*! Albion biedt u eene openhartige vriendschap aan, en gij beantwoordt daaraan door galanterie.

— Op mijn woord van edelman! gij zult in mij altijd eenen vriend vinden.

Op den volgenden dag van het feest zond Frans eenen diamant van vijftien duizend kroonen waarde aan de markgravin, en deed haar daarbij zeggen, dat dit een bruidsgeschenk was. — Het bal, door Hendrik VIII gegeven, was niet minder luisterrijk. Vlaanderen had deszelfs rijkste zijden stoffen voor de behangsels geleverd, De Salamander, het devies van Frans I, vertoonde zich op het borduurwerk. De bloemen, onder de dames uitgedeeld, waren van armbanden van eene groote waarde, vergezeld. De koningin van *Navarre* beschouwde de dansen met Hendrik VIII.

De Engelsche kronijkschrijvers verzekeren, dat de vrouwen hunner natie ditmaal het voordeel op de Fransche schoonheden hadden, en daar deze toegestemd hebben, dat zij,

reeds bij de eerste zamenkomst, verduisterd werden, kan men zich op hunne getuigenis verlaten.

Op den dag van het feest zag men, aan dezelfde tafel, al de groote namen der beide koningrijken vereenigd. De hoofsche wellevendheid verhinderde de vrolijkheid niet, de gesprekken te bezielen. De beide koningen wandelden te zamen in de tuinen, om de zaken te bepraten, die geheel *Europa* bezig hielden. Er werd overeengekomen, dat Frans van den Paus eene bijeenkomst te *Marseille* zou verzoeken, en dat hij dan den Heiligen Vader zou dringen, de echtscheiding uit te spreken. Hendrik VIII sprak niet van Cromwell; maar ongetwijfeld had Dubellaij iets van de ontwerpen van dien minister geraden, want Frans smeekte den koning van *Engeland*, vóór de zamenkomst te *Marseille*, geene opzienbarende plannen ten uitvoer te brengen.

Prinses Margaretha hield een ander gesprek met Anna Boleijn.

— Hebt gij nimmer aan de leerstellingen van Luther gedacht? zeide zij.

— Ik ben te jong, om mij aan deze ernstige vragen te durven wagen.

— Denk over de misbruiken na, die de Katholijke geestelijkheid onteeren. Lees de geschriften van den Hervormer, en wanneer gij, even als ik, eene diepe overtuiging gevoelt, val dan het geloof des konings aan. Dat de valk tot zinspreuk neme: *burgerlijke en godsdienstige vrijheid!* duizende stemmen zullen van allerwegen met u instemmen.

— Ik zal er aan denken.

Na veertien dagen onder feesten te hebben doorgebragt, namen de beide hoven afscheid van elkander, en verkwistten aan elkander de vriendschappelijkste betuigingen. Hendrik VIII kwam, op eenen frisschen Septemberavond, te *Calais* terug. Eene zwarte schaduw, die langs de wallen heensloop, verscheen voor zijnen muilezel, en bood hem een klein boekje

aan, dat hij werktuigelijk aannam. De zwarte gedaante verwijderde zich, en de lieden van het gevolg, het priestergewaad bij dezelve herkennende, trachtten haar niet tegen te houden. In zijn verblijf te *Calais* aankomende, opende de koning het boek, en las deszelfs titel: *Galanterien en wandaden der tooveres, ketterin en ligtzinnige deern*, Anna de Boleijn, *Gedurende haar verblijf in Frankrijk. Parijs*, 1524.

Reeds bij de eerste bladzijde wierp Hendrik, verontwaardigd, het boek verre van zich, maar hij nam het weldra weder op en las het door. Het schotschrift zou misschien op eenen minder bevangen man eenen noodlottigen indruk gemaakt hebben; misschien zou Hendrik geaarzeld hebben, een dusdanig beschreven wezen, al ware dit dan onregtvaardiglijk, tot zijne gemalin te kiezen; maar de hartstogt, eenmaal zekeren graad van alvermogen verkregen hebbende, voedt zich met alles, wat zich tegen denzelven poogt te verzetten. De opeengehoopte lasteringen tegen eene beminnelijke en eerbare vrouw wekten slechts de woede des konings op.

— Hola! Mijlords! riep Hendrik uit, is er niet iemand met een erdekleed onder u? Waarom is Morus niet gekomen? Ach! sir Thomas Audleij! gij zijt advokaat en lid van het parlement. Lees dit, en maak mij op hetzelfde oogenblik een ontwerp van wet, om dengenen te straffen, die van de markgravin van *Pembroke* kwaad zal spreken, hetzij met woorden, hetzij in geschrifte.

— Welke straf zult gij den lasteraar opleggen, Sire?

— Den dood! den dood! aan dengenen, wie dan ook, die een geschrift van dezen aard in *Engeland* zal lezen, verspreiden of verhelen?

— Moet deze wet alleen Anna Boleijn betreffen?

— Gij zult zeggen *de koningin*! want ik weet niet, waaraan het ligt, dat ik haar niet in ditzelfde uur trouw. Voor

den duivel! zulke schandelijkheden te verzinnen tegen eenen engel van wijsheid en kuischheid! O verwenschte priesters! ik ken uwe kuiperijen sedert lang! Mij zulk eene aaneenschakeling van vuiligheid ter lezing te geven! aan mij, die het geluk heb, de deugd en de onschuld van dit beminnelijke meisje te hebben leeren kennen! mij te komen zeggen, dat zij eene ligtzinnige deern is, aan mij, die onder hare wreedheid kwijn! dat zij zes vingers aan de handen en puisten heeft! die ellendigen! Mijlords! mijlords! indien er zich onder u een onvoorzigtige bevond, dom genoeg, om een woord van deze dwaasheden te gelooven, en slechts te twijfelen, dat er wel iets van aan zou kunnen zijn!... o! ik zou hem als eenen hond doen verdrinken! ... Stil! wat zoudt gij mij kunnen zeggen? Indien gij mij gelooft, spreek mij dan nooit van deze vrouw! Dat uwe tongen verstijven, alvorens haren naam uit te spreken, want indien ik onder u eenen boosaardigen glimlach, een twijfelachtig of schertsend gelaat, een terzijde gewend hoofd ontdek, dan de dood zonder regtsgeding! de dolk of het zwaard, op de plaats zelve!

Anna Boleijn liet zich insgelijks door hare levendigheid vervoeren.

Ach! die priesters vervolgen mij! zeide zij, met eene bijkans kinderlijke spijt. Zij hebben gezworen, mij met hunnen onwaardigen laster te overstelpen! Zij stooten mij weg, wanneer ik gereed sta, den schepter in handen te nemen! Welnu! laat hen oppassen! Ik zal den oorlog tegen hen aannemen; ik zal de hervormers onder mijne bescherming nemen; ik zal hen met al mijne magt ondersteunen. Onverbiddelijke Sarbonne! verzameling van zwarte waaijers! het zal u berouwen, mij beleedigd te hebben!

XII.

De verstrooijingen van de reis waren niet genoegzaam, om den vulkanischen toorn van Hendrik te doen bedaren.

— Kom hier, Cromwell! zeide hij, op norschen toon, tot den vertrouwden raadsman, toen hij te *Londen* aankwam. Ik heb van punt tot punt uwe onderrigtingen gevolgd, als of gij de koning waart en ik de minister. Wij hebben niets van Karel V te vreezen. Indien het hem in het hoofd kwam, ons te komen aanvallen, dan zou Frans hem in de volle zee lokken, om zijne staten aan te vallen. Nu zal ik weten, of gij met mijn vertrouwen gespeeld hebt. Spreek: bepaal den dag van mijn huwelijk. Verklaar uwe meening; ik luister.

Nu eene minuut stilzwijgens nam Cromwell op eenen langzamen toon het woord: « ik wenschte uwe Majesteit wel eene vraag voor te stellen. Indien Karel V, met zijne rijkdommen en zijne troepen, op twee dagreizen afstands van *Rome*, zich in denzelfden toestand bevond als de koning van *Engeland*, denkt gij dan, dat de Paus het hem zou durven weigeren?

— Ik weet het niet; wat gaat het mij ook aan?

— Denkt gij, dat, indien de keizer, zonder naar de vertoogen van Clemens te luisteren, zijne echtscheiding door eenen eenvoudigen bisschop deed uitspreken en binnen vier en twintig uren hertrouwde, de Paus tegen hem den banvloek zou uitspreken?

— Neen, want Karel V zou hem voor de tweede maal de lansknechten toezenden, die *Rome* geplunderd hebben.

— Ik verwonder mij, dat het bloed van Tudor niet van verontwaardiging kookt, dat zijne fierheid niet in opstand komt tegen zoo vele afgewezene verzoeken. Ik kan

niet gelooven, dat hij voor dat magtelooze *Rome* siddert, dat zijne banbliksems over de zee wil werpen, en dat aan eenen hoop ongeregelde roovers geenen tegenstand kan bieden. Als ik Hendrik VIII was, zou ik zelf de zaken van mijn huis regelen, en geen vreemde roode tabbaard zou zich op het eiland wagen, waar ik de volstrekte oppermagt zou bezitten.

— Hoe heb ik niet reeds lang daaraan gedacht? en hoe heb ik zoo lang voor dien gekroonden priester geknield kunnen blijven! Ik ben dan een zwak schepsel, ik, dien zij allen schijnen te ontzien en te vreezen! Cromwell! antwoord mij openhartig, zou ik een mensch zonder karakter zijn?

— Uwe Majesteit behoeft dit verwijt geenszins te vreezen. Gij hebt aan Wolseij de zorg der regering geheel overgelaten, en die minister hield zich met zijne eigene belangen onledig. Hij wilde Paus worden, van daar zijne schroomvallige oplettendheid, om de driedubbele kroon tegen alle beleediging te vrijwaren.

— Dat is ongeloofelijk! ik, de speelbal van Wolseij! misschien de uitfluiting van geheel *Europa*! wat ik altijd het meest ter wereld gevreesd heb! O zwakheid! en ik verkwijnde, ik stierf van verveling en liefde! Cromwell! ik wil den verloren tijd inhalen. Lang genoeg was ik eene speelpop....

— Dat is zonderling, Sire! ik meende het juist te wagen, deze woorden uit te spreken; lang genoeg heeft uwe Majesteit zich door eenen minister laten besturen.

— Ja, ja, zeg het vrij; ik was een ellendige automaat. Het is nu mijne beurt, om eenen wil te hebben. Wat moet ik doen, Cromwell?

— Indien de golven van den Oceaan zich eens buiten hunne bedding verhieven, als een reusachtige muur, om *Engeland* te beletten, voortaan met het overige gedeelte der wereld gemeenschap te hebben....

— Heerlijk denkbeeld! laat ons onderstellen, dat *Rome* niet meer bestaat.

— De eerste prelaat van het koningrijk zou zich belasten.....

— Met de echtscheiding uit te spreken! de aartsbisschop van *Canterburij*, de oude Warham!... bewonderenswaardig plan, Cromwell! maar zal deze grijsaard mij gehoorzamen?

— Tudor is meester in zijn huis.

— Ja, ik ben er meester: als hij weigert, zal een ander minder wederspannig zijn; maar de geestelijkheid zal vuur en vlammen tegen mij spuwen.

— Uwe Majesteit maakt mij verlegen: ik wilde juist hetzelfde zeggen! Men kan wettige maatregelen nemen.

— Ja, laat ons de vormen behouden; dat is mijn beginsel. Laat ons met regelmatigheid pleiten.

— De kerk van *Engeland* moet haar opperhoofd in *Engeland* hebben, en geenszins vijf honderd mijlen van de hoofdstad verwijderd.

— Ik, ik ben het Opperhoofd der kerk!

— Neen, ik heb de verdienste der uitvinding niet: Uwe Majesteit heeft alles geraden, alles voorzien! dat was mijn plan, Sire! niets anders. Het ontkiemde in uwen geest. Het is wonderbaar.

— Eene wet, Cromwell! spoedig eene wet! Is het niet waar, dat ik ook een middel kan uitdenken? Die Wolsey heeft, geloof ik, zijn geheele leven door, zich toegelegd, om mij te overtuigen, dat ik een zot was. Morgen begeef ik mij naar het parlement, met mijne papieren onder den arm. Ik doe eene aanspraak, eene krachtvolle aanspraak; stel mij die op, Cromwell! Ik breng hen in verbazing en sleep hen mede. Zij roepen mij uit tot Opperhoofd der kerk. Indien zij mij tegenstand bieden, dan zal een oogst van afgehouwene hoofden hen gedwee maken. Leve het

geweld! Dat is eerst een plan! Cromwell ga in mijnen leuningstoel zitten. Schrijf den geheelen nacht door. Arbeid, bekwame smid!

— Ik ben in der daad de zoon van eenen eenvoudigen smid, Sire!

— Ik maak u tot Graaf van *Essex*. Ha! ontembaar ras van priesters! ik zal u toch in mijne hand hebben! Wanneer Tudor eens uw opperhoofd zal zijn, dan zal hij u de ijzeren roede doen gevoelen. Aan het werk, Cromwell! morgen den grooten slag!

Den volgenden dag raakten al de baardscheerders der stad op de been, en de leden van het parlement gevoelden hunne handen beven, toen zij hun plegtgewaad aantrokken. Men had vroegtijdig bekend gemaakt, dat de koning de vergadering zou bijwonen, om eenige mededeelingen te doen. Ieder begaf zich, langen tijd vooraf, naar het paleis. Men zag elkander aan, zonder iets te durven zeggen. De sprekers, gewoon om de menigte te rigten, konden geenen mond open doen. De eenvoudigste woorden van beleefdheid werden in hunne gorgels teruggehouden, die op eene wreede wijze door de ongerustheid werden toegeklemd. Bij de opening der zitting, toen de koning, door eene bende jonge Heeren gevolgd, zich vertoonde, deden de gebruikelijke vivats zich slechts flaauwelijk hooren; daarna bleven de afgevaardigden, die zich nederzetteden, als eene vergadering van standbeelden, onbewegelijk op hunne plaatsen.

— Mijn twist met den Heiligen Stoel, zeide Hendrik, zal voor *Engeland* eene voor altijd gelukkige gebeurtenis zijn. Sedert eenen geruimen tijd hebben de inbreuken der Pausen op het gezag uwer koningen zich zoodanig vermenigvuldigd, dat deze dwingelandij eene gewoonte was geworden, tegen welke gij niet dacht, u te verheffen. Is het niet iets onteerends, dat wij genoodzaakt zijn, ons, in alle zaken van huwelijk, echtscheiding, testamenten en kerkelijke dispen-

satien op *Rome* te beroepen? Waartoe dient ons onze geestelijkheid, indien zij geen gezag hoegenaamd bezit, indien zij in de geringste zaak geene uitspraak kan doen? Dit vreemde regtsgebied is eene schande en eene ondragelijke slavernij: onbekenden, die niets van onze gewoonten weten, zijn de regters van ons geweten en van onze behoeften. Wat nog ongeloofelijker schijnt, is, dat wij die vreemdelingen moeten betalen, om hun eene dispensatie of een vonnis te ontlokken, welke de minste onzer bisschoppen zou kunnen uitspreken. De sommen, welke het koningrijk jaarlijks in de schatkist van het Vatikaan stort, zouden genoegzaam zijn, om vier Pausen te verrijken, in plaats van éénen. Ik spreek niet van het nadeel, dat veroorzaakt wordt door het onvermijdelijke uitstel, door den afstand noodzakelijk gemaakt. De gelegenheid is eindelijk gekomen, om aan deze misbruiken een einde te maken. *Engeland* moet de onafhankelijke houding hernemen, die aan deszelfs grootheid, aan deszelfs beschaving en aan deszelfs magt voegt. Het gezag des konings zal niet langer onderworpen zijn aan de luimen van eenen opperpriester, die uit *Spanje* of *Italie* oorspronkelijk is. Onze geestelijkheid zal niet meer door deze gedrochtelijke heerschappij vernederd worden, en het geld van het volk zal de zeeën niet meer overtrekken. Even als de koning het hoofd van den adel en van den burgerstand is, moet hij het ook van de kerk worden; hij moet derzelver oppermagtig opperhoofd zijn, en hij zal het voortaan wezen.

Op deze woorden doorliep de koorts de rijen der ambassadeurs, en Dubellaij zelf kon een gebaar van verbazing niet onderdrukken. Toen de koning vervolgens van het zedenbederf der monniken en de gierigheid der priesters, van zijne ontwerpen tot hervorming, en van de opheffing van een groot aantal kloosters sprak, scheen de verhevene zitplaats, op welke de bisschoppen zaten, eene

verzamelplaats van zieken, zoo zeer had de schrik aller gelaatstrekken verbleekt. Deze scheiding van de Roomsche kerk ontnam den Engelschen geestelijken de hoop, tot de beide hoogste waardigheden te geraken: het kardinaalschap en de driedubbele kroon. De aankondiging van eene hervorming, door de zorgen van Hendrik VIII, was die van tallooze vervolgingen; eene dreigende toekomst vertoonde zich aan de oogen der kerkvoogden.

— Het is niet, vervolgde de koning, om regter in mijne eigene zaak te zijn, dat ik deze krachtvolle besluiten neem. Mijn regtsgeding zal aan een lid der Engelsche geestelijkheid onderworpen worden. De kwaadwilligheid van den Heiligen Stoel is mij overtuigend gebleken. Onze eeuw heeft minder regtmatige echtscheidingen dan de mijne zien uitspreken. Heeft Lodewijk VII Johanna van *Frankrijk* niet verstooten, terwijl hij daarvoor redenen aanvoerde, welker valschheid de geheele wereld kende? Het is zonder voorbeeld, dat eene vrouw twee broeders gehuwd heeft; ik alleen ben ongelukkig genoeg, van door eene vereeniging verbonden te zijn, welke de Schriften veroordeelen; en de vrees, den Paus met den Keizer oneenig te maken, zou mij noodzaken, om onder het gewigt eener bloedschande te leven! Ik zou een lafaard en een dwaas zijn, mij daaraan te onderwerpen. De Heilige Johannes de Dooper heeft Herodes verweten, het bed der weduwe van zijnen broeder bevlekt te hebben; zijn moed heeft hem tot eenen martelaar gemaakt; ik wil niet, dat, in het laatste oordeel, de stem, die in de woestijn gepredikt heeft, zich tegen mij verheffe. (1)

Hendrik noemde Anna Boleijn niet; maar hij sprak

(1) Welk een schandelijk misbruik van de H. Schrift kan zich de blinde hartstogt veroorloven, om zijne vuige oogmerken met een fraai vernis te bedekken! VERTALER.

van de noodwendigheid, om, door goede wetten, de troonsopvolging voor de kinderen, die hij bij zijne tweede gemalin zou verwekken, wanneer het eerste huwelijk zou verbroken zijn, te verzekeren. Hij las deze wetten voor. Er werd daarin gezegd, dat diegene, die van de toekomstige koningin kwaad spreken of zelfs kwaad denken zou, of die er aan zou twijfelen, dat hare kinderen de wettige erfgenamen der kroon zouden zijn, met den dood zou gestraft worden.

Toen de koning deze woorden uitsprak, nam hij den toon van gramschap aan, en zijne blikken weidden over zijne nederige toehoorders. Hij zocht te vergeefs naar een afkeurend gelaat, want een eenig gevoelen beheerschte de vergadering: de vrees. Even als de onschuldige vogelen in een duivenhok, op het gezigt van eenen roofvogel, die zijne betooverende kringen boven hunne koppen beschrijft, sidderen, werd het parlement, door eene koorts van vrees en angst, gefolterd. Hij maakte zich gereed, om den eersten onvoorzigtigen, die zich tegen de ontwerpen van den dwingeland zou hebben durven verzetten, op te offeren.

Toen de redevoering geeindigd was, vertrok de koning, en liet aan de commissarissen de zorg voor de beraadslaging over. Men bragt zulke zwakke tegenwerpingen, en deze nog in zoo gering aantal, te berde, dat de wetten bijna oogenblikkelijk aangenomen werden, en dat Hendrik moest begrijpen, dat hij, in de vertegenwoordigers der natie, nimmer eenen hinderpaal voor zijne luimen zou vinden. Hij werd tot Opperhoofd der kerk uitgeroepen.

Dubellaij schreef onverwijld aan Frans I, om hem van deze gebeurtenissen te verwittigen; maar de koning van *Frankrijk* was reeds op weg naar *Marseille*, werwaarts de Pauszich van zijnen kant insgelijks begeven had. Het onderhoud was aangevangen, en de bemiddelaar hoopte te zullen slagen, toen men te *Marseille* de openbare vredebreuk van Hendrik met den Heiligen Stoel vernam, hetwelk aan de

onderhandelingen plotseling een einde maakte. De Paus keerde terug, vastelijk besloten, om zijne Roomsche banbliksems door de nevelen van het noorden heen te slingeren, en Frans I beloofde, zich niet meer met de zaken van eenen even wispelturigen als onstuimigen koning te bemoeijen.

Bij het verlaten van het parlement ontmoette Hendrik, zijnen hoogmoed ten halve voldaan ziende, en in goeden eetlust, den bisschop Gardiner.

— Wel nu! wat denkt gij daarvan? zeide hij tot hem, in de handen wrijvende.

— Uwe Majesteit heeft met hare gewone welsprekendheid en voorzigtigheid gesproken, antwoordde de prelaat, zich buigende; maar deze nieuwigheid zal eene menigte artikelen van het katholijke geloof in geschil brengen. Ik denk, dat Uwe Majesteit dit voorzien heeft, en zich onledig houdt, met daarop order te stellen.

— Ik heb alles voorzien, verzekerde de koning, met een zegepralend gelaat, hoewel hij aan niets gedacht had.

— Er zullen ongetwijfeld kerkvergaderingen noodzakelijk zijn, om de omvergeworpene geloofsartikelen te regelen.....

— Kerkvergaderingen! men zal zoo lang niet wachten. Mijne bevelen zullen genoegzaam zijn, dat verzeker ik u. Daar ik Opperhoofd der kerk ben, zal ik beslissen, wat men moet gelooven.

Vreezende, den koning reeds misnoegd gemaakt te hebben, schreef Gardiner, toen hij te huis kwam, een vertoog over *de ware gehoorzaamheid*, waarin hij het gezag van den Paus aanviel, en waarvoor men hem van wege het hof grooten dank betuigde. De vreugde van Hendrik barstte in geruchtmakende vervoeringen uit. Hij herhaalde onophoudelijk tot diegene, welke hij ontmoette: Ik ben het oppermagtige Opperhoofd der kerk! er is geen Paus meer voor *Engeland*! — Brian! mijn waarde!

fluisterde hij zijnen vertrouweling in, ik ben het Opperhoofd der kerk! —

— Dat is heerlijk! antwoordde Brian. Wij zullen met valsche sleutels het bevel voeren, gelijkende naar die van den Heiligen Petrus, en wij zullen den duivel in het paradijs loslaten.

— Zwijg, domoor!

De koning snelde naar zijne minnares, om haar aan te kondigen, dat hij het opperhoofd der kerk was.

— Hoe meer magt hij zal hebben, dacht Anna Boleijn, des te nuttiger zal ik, door mijnen invloed op hem, kunnen zijn!

En de markgravin deelde in de vreugde van haren minnaar. Het hof, verbaasd over de verbeelding en de talenten des konings, putte zich in gelukwenschingen uit. Hendrik bespeurde achter de zijden kleederen het zwarte en eenvoudige gewaad van Cromwell, die zich zedelijk achteraf hield. Hij liep naar zijnen vertrouwelijken raadsman toe, en, hem bij de hand nemende, riep hij uit: «Mijlords! ik stel u den graaf van *Essex* voor!«

Men begreep toen, van waar deze stoutmoedige besluiten kwamen, en wie daarvan de uitvoering bestuurd had. Cromwell, dien de val van Wolseij van de ijdele genietingen der pracht had doen walgen, onttrok zich ongemerkt aan de liefkozingen der Lords, en bereikte, zonder gevolg en te voet, het verblijf van den aartsbisschop van *Canterburij*.

— Wie zijt gij, mijn zoon? vroeg de grijsaard.

— Ik ben Thomas Cromwell....

— De secretaris van wijlen den kardinaal van *York*?

— Dezelfde, en voor het tegenwoordige met den titel van raadsman des konings vereerd. Ik ben door Zijne Majesteit tot u gezonden.

— Wat verlangt men van mij?

— De koning wacht van u eene dienst.

— Eene dienst in deze tijden van onrust! dat de geest van God mij verlichte! Deze inleiding voorspelt mij niets goeds.

— Wees niet bevreesd. Zijne Majesteit verlangt alleen de medewerking van een wijs en eerwaardig man.

— Ik zie wat dit is: na den verschrikkelijken slag, dien hij aan de grondvesten van het geloof heeft toegebragt, wil hij, dat ik hem helpe, om de vernieling van het gebouw te voltooijen; dat ik er ook mijne zwakke handen aan sla! hij wil, dat de geestelijkheid zich krom-me, even als het slaafsche parlement, en dat ik daarin de voorganger zij!

— Gij verontrust u al te spoedig. De onderdrukking van den Heiligen Stoel bestaat niet meer in *Engeland*. Het regtsgeding des konings moet dus door eenen Engelschman ten einde gebragt worden. Zijne Majesteit heeft de oogen op u geslagen.

— Dat wil zeggen, dat ik eerst, na de bediening van regter, die alleen aan onzen Heiligen Vader toekomt, te hebben aangenomen, daardoor de wettigheid der ongehoorde daden van het parlement zou erkennen, en dat men zich vervolgens voorstelt, mij door geweld te noodzaken, het vonnis, dat men verlangt, uit te spreken. —

— Gij legt de betuigingen van achting van Zijne Majesteit al op eene zonderlinge wijze uit.

— Zeg, dat ik helder zie, wanneer het op mijne eer en mijne zaligheid aankomt. Mijnheer Cromwell! ik ben tachtig jaren oud; voor eenige uren levens, die mij nog overblijven, om in de zwakheden der grijsheid door te brengen, waag ik mijn leven in de andere wereld niet. Indien de koning mij voor deugdzaam houdt, hoe heeft hij dan op mij voor zulk eene dienst kunnen rekenen? Zeg hem, dat ik zal sterven, als het wezen moet; maar dat niets mijne

tong zal kunnen dwingen, om een woord uit te spreken, dat mijn geweten zou afkeuren.

— Er blijft mij niets anders over, dan u te beloven, mijn best te doen, om u voor vervolgingen te vrijwaren.

De minuten waren kostbaar; Cromwell hief de zitting op en verdween.

Ondanks zijnen moed begaf de grijze Warham, wiens ligchaam te zwak voor zijne groote ziel was, zich met eene brandende koorts te bed, en stierf dienzelfden nacht.

Het hof begon in Cromwell den gemeenzamen démon des konings te zien. Er ging geen uur voorbij, zonder dat de ooren van Zijne Majesteit zich voor de inblazingen van dien werkzamen raadsman openden. Deze man sloop als eene schaduw door de menigte heen, en nimmer naderde hij, zonder eenen vriendschappelijken glimlach en een vleijend teeken van goedkeuring te ontvangen. Hij vervolgde Hendrik tot in een schouwspel, waaraan de dames en de adel mede deel namen; het was echter een der geliefkoosde tijdverdrijven des konings: een dierengevecht. Men zag hem, zonder omstandigheden, zijnen meester bij de mouw trekken.

— Er is nieuws, zeide hij zoo zacht, dat de koning alleen het kon hooren.

— En dadelijk verliet Hendrik zijne plaats, om zich in eenen hoek te begeven.

— Warham is dood. Wij moeten hem doen vervangen door eenen man, van wien wij zeker zijn, en de echtscheiding zal, door den eersten aartsbisschop van het koningrijk, snellijk uitgevaardigd worden.

— Hebt gij iemand in het oog?

— Cranmer is aangekomen.

— Gij staat mij voor hem in?

— Als voor mij zelven.

— Ik benoem hem tot aartsbisschop van *Canterburij*.

— Ik heb de aanstelling in mijnen zak, er is niets te doen dan die te teekenen.

— Ik zal dezelve zoo aanstonds teekenen.

— Hier is pen en inkt.

— Geef, geef, en dat Cranmer zich reeds morgen aan het werk begeve.

— Hij zal er dezen zelfden morgen aan gaan.

Cromwell verwijderde zich met overhaasting, zonder eenen blik op het worstelperk te slaan, waar wilde dieren, door de honden verontrust en getergd, een verschrikkelijk gehuil aanhieven. Hij liep naar Cranmer.

— Ik heb u beloofd, zeide hij tot hem, dat uw vriend Cromwell eens uwe fortuin zou maken.

— Wat ligt mij nu aan de fortuin gelegen? antwoordde de jongeling; ik ben verliefd, Cromwell! en ik ben een priester! Ach! waarom hebt gij mij uit *Duitschland* teruggeroepen, waar ik het leven van mijn leven gelaten heb?

— Kom aan! verdrijf die dwaze liefde, herneem die verslindende eerzucht, die ik in u gekend heb, want ik ga haar een luisterrijk gastmaal aanbieden.

— Helaas! gij kunt mij het geluk niet wedergeven: zij, die ik bemin, bewoont *Frankfort*. Ik zou het overige van de wereld geven, voor een eenvoudig huis, dat de Oder bespoelt.

— De lafhartige alleen wanhoopt bij datgene, wat niet te verhelpen is; de moedige man maakt zijne rekeningen, en zoekt naar hetgene de toekomst voor hem bewaart. Ik kan u niet beletten een priester te zijn; onderwerp u dus. Laat de droevige klagten daar, en antwoord mij in ernst: wat hebt gij noodig, om u te troosten? Wend uwe blikken op de hoogste waardigheden, en kies.

— Wel nu, ik wil geld; de inkomsten van een der kapittels van *Londen*.

— Gij zult ze hebben.

— Ik wil een prioraat.

— Is dat alles?

— Hoe! gij zoudt mij nog meer kunnen geven?

— Zult gij tot dien prijs voldaan zijn?

— Ik zal geduld nemen.

— Uwe liefde is broos en uwe eerzucht bekrompen. Bezie dit papier, ik maak u aartsbisschop van *Canterburij*, primaat van *Engeland*. Zie nu, of gij liever naar *Frankfort* zoudt terugkeeren.

Cranmer, van vreugde vervoerd, drukte de handen van zijnen vriend.

— Gij moet u verbinden, om den koning nuttig te zijn, ging de gevoellooze Cromwell voort.

— Ik ben de uwe met lijf en ziel.

— Gij zult bij de behandeling van het regtsgeding voorzitten. Gij zult met naauwgezetheid de noodige vormen in acht nemen, en wel in het kortst mogelijke tijdsverloop; gij zult het huwelijk met Katharina verbreken.

— Ik zal nog verder gaan: ik zal den koning met den banvloek bedreigen, indien hij langer de zaken hangende laat.

Zeer goed, Cranmer! maak uwe vertoogen en uwe bedreigingen gereed. Gij moet u reeds heden avond tot den koning rigten.

Het was in de kapel van het oude paleis van *York-house*, dat den naam van *White-Hall* had aangenomen, dat dit tooneelspel, door Cromwell en den primaat gereed gemaakt, gespeeld werd. Hendrik veinsde beschaamd te zijn, toen hij naar de strenge vertoogen van den jeugdigen aartsbisschop luisterde, en er werd overeengekomen, dat eene regtbank, uit twaalf kerkvoogden zamengesteld, te *Dunstable*, in de nabuurschap van Katharina's verblijf, zou bijeenkomen, om dat langdurige regtsgeding weder op te vatten

en ten einde te brengen.

Cranmer en Cromwell werden geroepen, om den dank voor hunnen ijver en hunnen spoed in te oogsten. Hendrik omhelsde hen beiden, in de vervoering zijner vreugde.

— Waarom heb ik u niet eerder gekend? zeide hij tot Cranmer. — Vervolg uwe taak met dieselfde geestkracht, jongeling! het zal u aan mijne ondersteuning en mijne erkentelijkheid niet mangelen. Zonder twijfel zal Clemens VII eenen banvloek tegen mij slingeren; gij zult hem antwoorden, door hem zelven in den ban te doen; en wanneer de overbrenger dezer banbliksems den voet in mijn koningrijk durft zetten, zal hij er niet weder uitkomen. Wat diegene onder mijne onderdanen aanbelangt, die zouden durven morren....

Hendrik gaf, met den rug der hand, een teeken vol uitdrukking, dat onwillekeurig eene ligte huivering in de schouders der beide raadslieden te weeg bragt.

— En nu, Cromwell! wie belet mij nu, ladij Anna Boleijn te huwen?

— Zoudt gij niet denken, Sire! dat het, volgens uwe redevoering in het Parlement en onze overeenkomst, voegzaam ware, den uitslag af te wachten?

— Waartoe zou dat dienen? mijn huwelijk is bloedschendig en afschuwelijk voor God. De beste wijze, om deszelfs onwettigheid te betoogen, is, een ander aan te gaan.

— Dit zou niet dan in het geheim kunnen geschieden, en ladij Anna zal ongetwijfeld uitstel willen hebben, opdat de huwelijksvoltrekking openbaar en plegtig zij.

— Ik zal haar overhalen, om zich nog dezen dag met mij te vereenigen. Ik kan niet langer wachten, Cromwell! Men moet ook mijn ongeduld en mijne liefde in de schaal leggen. Ik beef er voor, te sterven, alvorens gelukkig geweest te zijn. Men moet er een einde aan maken. Ik zal wel eenen priester vinden, met eenen goeden wil bezield. Heden

avond, in de kapel..... in tegenwoordigheid van een klein aantal vrienden..... zal zij mijne echtgenoote worden.....

De koning liep ontroerd en met een kloppend hart naar de markgravin van *Pembroke*. Toen hij haar terug zag, meende hij duizend schoonheden in haar te vinden, die hij nog niet opgemerkt had. Zoodanig is het vermogen van dezen hartstogt, vol geheimzinnigheid en ongerijmdheid: hij verleent aan het aangebedene voorwerp nieuwe bekoorlijkheden, naarmate hij hetzelve meer verheerlijkt Hendrik, verontrust door de hoop op een aanstaand geluk, dronken gemaakt door de met welriekende geuren bezwangerde lucht, die de vurig geliefde omgeeft, viel voor Anna op de knieën, met die hevigheid, die hem altijd tot onredelijke maatregelen medesleepte.

— Heden! dezen avond! dezen nacht!....

— Wat zegt gij? riep Anna uit, van kleur veranderende.

— Ziel van mijn leven! dezen avond zullen wij heimelijk getrouwd worden.

— Getrouwd? Wat is er dan gebeurd?

— Niets, dan alleen, dat ik morgen zou sterven of krankzinnig worden, indien ik nog langer moest wachten. Dezen avond zult gij derhalve de mijne zijn!

— Gij doet mij schrikken! Waarom niet gewacht, tot de echtscheiding is uitgesproken?

— Omdat ik zou sterven, zeg ik u; ik zou u misschien zelf dooden; kortom, mijn verstand begeeft mij.

— Laat mij ten minste mijnen vader raadplegen.

— Een uur is genoegzaam.

— Ik ben niet op deze groote gebeurtenis voorbereid. Ik vraag tijd, om daarover na te denken.

— Daarover na te denken! groote goedheid! wanneer ik lig te zieltogen! Ha! ik heb genoeg hinderpalen bestreden, heb medelijden met mij, en stel er geene nieuwe! Gij hebt mij de kroon van *Engeland* gevraagd, ik geef u die. Zijn

wij niet verzekerd, dat de echtscheiding door Cranmer zal worden uitgesproken, en dat ons huwelijk door het geheele koningrijk zal erkend en uitgeroepen worden? Wanneer ik u eindelijk aanbied, u tot voor het altaar te geleiden, zult gij mij dan weigeren? Wat zou u kunnen terughouden? Veroorzaakt de aannadering van dat oogenblik u afgrijzen? Anna Boleijn! gij kunt geenen tijd meer winnen. Open dat ondoordringbare hart! dat de waarheid eindelijk gehoord worde: bemint gij mij, ja of neen? O hemel! zij verbleekt! hare handen sidderen! wat zal ik hooren?

— Hendrik! ik bemin u! murmelde Anna met eene zwakke stem.

— Gij zult heden avond de mijne zijn?

— Dezen avond!

— Almagtige hemel! laat mij nog vier en twintig uren leven!

Anna had hare talrijke bloedverwanten rondom zich vereenigd. Op het oogenblik, waarop zij gereed stond, het doel van hare eerzucht te bereiken, gevoeldezij behoefte, om de liefkozingen harer familie te ontvangen, van welke de koninklijke hoofschheid haar weldra zou scheiden. De schakels van deze keten van gebeurtenissen, die haar tot aan den voet van den troon gevoerd hadden, vertoonden zich verward voor haren geschokten geest. Zij verwonderde zich, meer ongerustheid dan vreugde te ondervinden, en trachtte te vergeefs de gevoelens te ontleden, die zich in hare ziel verdrongen. Vergetende, dat zij den gang van haar lot aan haar gedrag en hare besluiten moest toeschrijven, scheen het haar toe, dat eene onzigtbare hand haar had medegevoerd. Het kalme en burgerlijke leven der vrouwen van lagen stand vertoonde zich vol liefelijkheid voor hare oogen. Zij liet het hoofd op haren schouder hangen, hare oogen werden vochtig, haar boezem zwol en er vertoonden zich wolken op haar schoon voorhoofd.

— Mijne dochter Anna! zeide de gravin van *Wiltshire*, ik hoop, dat gij meer aan uwe houding zult denken, wanneer gij koningin van *Engeland* zult zijn.

— Zonder twijfel, verzekerde de vader. Gij weet, Anna! dat dit altijd een onderwerp van geschil tusschen ons was; het is ongeloofelijk, dat gij niet meer voordeel gedaan hebt met de lessen der gravin.

— Het komt hier wel op hare houding aan, riep George Boleijn.

— Plaagt haar niet, zeide eene oude moei, toen zij Anna gereed zag, in tranen te smelten; de arme kleine is bedroefd en geschokt.

— Treurig! ladij Eduard! hoe komt gij daaraan? Mijne dochter heeft den koning vooral door de beminnelijke vrolijkheid van haren geest behaagd.

— Het zou den tijd slecht gekozen zijn, om bedroefd te wezen, verzekerde ladij Rochford.

— Zij moet zich ernstiglijk bezig houden, voegde de vader er bij, met aan mij de eerbewijzingen te doen toekomen, welke men aan den naasten bloedverwant van den koning van *Engeland* verschuldigd is; indien niet eene der eerste plaatsen in den raad mij verleend werd, zou ik niet aan het hof kunnen blijven.

— Wat mij aangaat, zeide de gravin op eenen hoogen toon, ik heb besloten, op een mijner domeinen te leven, want het zou niet welvoegelijk zijn, dat mijne dochter, in mijne tegenwoordigheid, eene verhevener stelling dan de mijne bekleedde, en bovenal niet, dat zij op mij, ook zelfs eenen schijn van gezag, uitoefende.

— Ik ben wel dwaas, dacht Anna, deze gevoellooze familie met zoo veel leedwezen te verlaten.

De tranen werden onder de oogleden van het jonge meisje teruggehouden, en haar hart herkreeg plotseling deszelfs kalmte. De aannadering der huwelijksplegtigheid veroor-

zaakte haar niet meer zoo veel afschrik. Hare verbeelding schilderde haar de meest verleidende tafereelen : zij zag den koning, dronken van liefde, haar de hand aanbieden, om de trappen van den troon te bestijgen. De goedertierenheid en de weldadigheid namen nevens de beide echtgenooten plaats. Ongelukkigen riepen de hulp der koningin in, en de glimlach verving de uitdrukking der gramschap op het gelaat van den Vorst, omdat de vurig geliefde gesmeekt had.

Daar mejuffer de Boleijn op de woorden van hare hoogmoedige moeder niet antwoordde, werd het gesprek afgebroken en niet weder aangevangen. George zag de lippen zijner zuster, die fluisterden: Hendrik! gij bemint mij, gij ten minste!

— Gij vergeet iemand anders, zeide de vicomte van Rochford.

— O ja, ik heb eenen broeder! riep Anna uit, George om den hals vliegende.

De graaf van Wiltshire, die eenen stelselmatigen afkeer van alle overdrijving had, maakte zich gereed, om zijn misnoegen te betuigen, toen de oude tante Eduard Boleijn, die men wegens haren ouderdom en haar vermogen ontzag, met eenen vinger den vader bij de mouw trok en tot hem zeide :

Mijlord! laat ons deze kinderen op hun gemak laten weenen en elkander omhelzen. Het hart van een meisje is eene teedere plant, die zich, bij de minste verkoeling, smartelijk zamentrekt. Er zijn van die oogenblikken van opwekking, waarin de gevoeligheid dezer broze wezens overspannen wordt, waarin hare gevoelige ziel door eene smartelijke aandoening schijnt gekweld te worden. Wanneer men haar in dezen toestand ziet, moet men zich wel wachten, de natuur, die zich belast, met haar geheel alleen te bevredigen, tegen te werken.

— Ladij Eduard! ik weet niet, wat gij door de aandoeningen der ziel verstaat. Ik bid u wel zeer, zulke dwaze inbeeldingen niet in het hoofd mijner dochter te brengen: zij is, sedert kort, slechts al te zeer tot zwaarmoedigheid geneigd. Met dichterlijke denkbeelden zoudt gij van haar weldra eene belagchelijke koningin maken, en een schoon vernuft, zoo als Margaretha van Valois.

Een knecht van het Hollandsche gezantschap bragt eenen brief en een pakje voor den graaf van Wiltshire.

— Dat is van den geleerden Erasmus, zeide de Lord, den eersten wijsgeer van *Europa*, en geen nietige rijmelaar, zoo als Wiatt en Surreij. Gedurende mijn verblijf te *Amsterdam* heeft hij mij om de eer verzocht, een zijner werken aan mij te mogen opdragen. Hij zendt mij dit boek. Zie wat het is, Anna!

Anna opende het pakje, en las den titel van het werk: *De preparatione ad mortem*, (van de voorbereiding tot den dood!)

— Welk een leelijk onderwerp! riep ladij Rochford uit.

— Wijze Erasmus! zeide Anna Boleijn, is het mijn horoscoop, dat gij mij toezendt? O! neen, waarom hebt gij niet liever over de voorbereiding tot het geluk geschreven? —

— Het is tijd, u te kleeden, Anna! zeide de gravin; men zal u te middernacht komen halen.

Mejuffer de Boleijn begaf zich naar hare kamer, gevolgd van hare meest jeugdige bloedverwanten, om zich met haren bruidstooi bezig te houden. Volgens het toenmalige gebruik deed men haar een wit kleed aan en maakte men haar haar los; de krulling der zwarte en dikke haarlokken, die langs de schouders golfden, en in zijden vlechten, even als de lange mantilles der vrouwen van *Sevilie*, beneden den gordel nederhingen, gaf eenen hemelschen luister aan de oogen van deze onvergelijkelijke maagd, iets

beziclends aan hare gelaatstrekken, iets luchtigs en verhevens aan hare gestalte. Toen zij weder in dit gewaad te voorschijn kwam, bleven de omstanders als verblind, als of eene verschijning hunne blikken getroffen had.

— O schoone engel! riep George uit, ik heb u ergens ontmoet. Gij zijt aan een stuk *in fresco* van Leonhard da Vinci ontsnapt. Welaan! ontplooi uwe witte vleugelen.

— Nimmer zal men iets zoo bekoorlijks zien, zeide Anna Savage.

De afgemetene Wiltshire zelf aarzelde, om zijne dochter te herkennen. Hij ging vier schreden naar haar toe, en wreef zich de oogen; vervolgens bragt hij eenen vinger in een der zwarte haarvlechten: het is haar haar wel! Ik wist het niet, ... zeer bevallig! het schitterendste ivoor....

— O! ziedaar lord Thomas, die dichterlijke woorden bijeenzamelt, zeide de oude moei.

Anna reikte glimlagchende eene hand aan haren vader.

— Gij omhelst uwe koningin niet?

De Lord drukte op het voorhoofd van zijn kind eene soort van kus, hetgene haar gelaat deed gloeijen, en, ten strengste genomen, voor eenen schijn van ontroering kon doorgaan.

Eensklaps sidderde Anna.

— Hier is hij! zeide zij.

Er zijn dikwijls in de lucht onzigtbare boden, die alleen tot de jonge meisjes spreken.

Na verloop van eenen langdurigen oogenblik van stilzwijgen, hoorden de omstanders de lieden des konings de eerste binnenplaats van het paleis optreden. Weldra daarna stortte de Vorst de kamer binnen.

— Hemelsche goedheid! riep hij uit, van verbazing aangegrepen, en ik kan haar slechts een koningrijk geven!

Men vertrok naar het paleis van *White-Hall.* Lord Boleijn geleidde zijne dochter tot beneden aan de trappen, alwaar

een draagstoel de bruid opwachtte.

— Deze witte draagstoel teekent eenen goeden smaak, zeide eene dame. —

— Een zonderling gebruik, mompelde Ladij Rochford, de maagden, bij alle plegtigheden, zoo wel bij de begrafenis als bij het huwelijk, in het wit op te tooijen.

— Alleen zal ik niet daarin stijgen, verzekerde Anna Boleijn. Nancij! kom bij mij.

Miss Savage sprong vrolijk in den draagstoel. Men sloot de gordijnen; maar daar de nachtlucht scherp was, klaagde de bruid over de koude.

In de kapel wachtten Cranmer en Cromwell. De vertrouwelingen des konings, Wiatt, Norris en Brian, praatten in eenen hoek, en de kapellaan Rowland-Lee maakte den heiligen kelk gereed. De deuren gingen open. De kapellaan, in zijn koorkleed gedoscht, naderde den koning.

— Uwe Majesteit heeft mij nog het bewijs niet getoond, dat uw huwelijk verbroken is.

— Durft gij u dan op mij niet verlaten?

— Ik wenschte ten minste te weten.....

— Vraag den aartsbisschop van Canterburij, den primaat van *Engeland*, den eersten Vorst onzer kerk, of gij kunt handelen.

— Gij kunt dit, Rowland! zeide Cranmer.

De kapellaan treedt, zonder verder te aarzelen, naar het altaar toe, en de mis neemt eenen aanvang. Gedurende de lezing van het Evangelie, toen de priester de woorden van Christus op het huwelijk uitsprak: « Niemand haat zijn eigen vleesch; de mensch scheide niet, wat God tezamen gevoegd heeft » viel er eene waskaars. Toen de koningin opstond, om den zegen te gaan ontvangen, trad zij op den zoom van haar kleed, en leunde juist van pas op de hand, welke haar broeder haar aanbood.

De plegtigheid liep zonder verder toeval af. Uit de kapel tredende, riep Hendrik uit: « Zij is de mijne! de mijne voor immer! De dood alleen kan ons scheiden! »

Vervolgens nam hij zijne muts af, en zeide, op eene knie nederbuigende: « Ik groet u, koningin van *Engeland*! ik zou u al de gelukzaligheden des hemels willen geven, zoo als ik u mijn koningrijk geef.

— Ik ben gelukkig, en ik bemin u, zeide Anna Boleijn.

Ieder verwijderde zich op eene bescheidene wijze. Er bleef niemand bij de koningin, dan hare moeder en Anna Savage. Het toilet voor den nacht was begonnen. De vertrouwelingen des konings maakten zich gereed, om te vertrekken; intusschen waarde eene vreemde vrouw nog in de zalen van het paleis rond; ongetwijfeld was zij verdwaald. Haar met omzigtigheid ziende gaan, terwijl zij met een gelaat vol afgrijzen rondom zich zag, met een licht in de hand, zou men haar voor eene slaapwandelaarster gehouden hebben. Hare oogen schitterden op eene zonderlinge wijze: zij geleek aan die dwaallichten zonder begraafplaats, die des nachts reizigers komen verontrusten, om hen langs duizende omwegen rond te leiden, en die hen eindelijk in de diepte van eenen afgrond storten, terwijl zij schateren van lagchen. Het verschijnsel sloop bedektelijk in de kamer, die voor de nieuwgetrouwden was gereed gemaakt. Het zette deszelfs licht onder een der gordijnen van het bed; vervolgens nam het, toen de vlam zich tot aan de zoldering verhief, de vlugt, en verdween als eene schaduw door de gangen van het paleis.

— Ik heb geenen kus van mijne schoonzuster ontvangen, zeide Anna Boleijn tot hare moeder; ik wenschte haar wel eens te zien.

— Mijne dochter Anna! het is tijd, u van de kindergrillen te ontdoen. — Denk aan uwe verpligtingen van echtgenoote en koningin. Vergeet niet, dat uwe teederheid

voor den koning altijd van eerbied, onderwerping en van ijver om hem te behagen, verzeld moet wezen....

— O hemel! viel de koningin haar in de rede, wat gebeurt er? hoort gij dat geschreeuw?

— Twee door den wijn verhitte burgers keerden met zware schreden terug.

— Wat is er toch dezen nacht bij den koning te doen? zeide de minst beschonkene van hun beiden: het paleis is verlicht!

— Men drinkt, men lacht, of wel men danst.

— Neen, ik zie niets op de ruiten bewegen. Kijk! welke helderheid! het is brand! Er is brand in het paleis.

— Ha! laat ons gaan zitten, om dat te beschouwen.

— Laat ons gaan zitten O! ach! zij roepen allen te gelijk.

— Indien het paleis kon verbranden!

— Wat zou mij dat maken?

— Niets. Het is voor het gezigt. Ik heb koude voeten.

— Het is voor het gezigt.

— Er is weinig hout bij ons.

— Hout, dat is duur.

— En geld is zeldzaam.

— De brand is uit; dat is jammer. De lichten verdwijnen: een, twee, drie.

— Wat telt gij daar? uwe vingers? Er zijn er tien.

— Wel neen. Het paleis wordt geheel donker. Eene enkele kamer is nog verlicht. Zij slapen allen.

— Laat ons ook gaan slapen.

— Kom aan, buurman! op weg! Stil! hier zijn heeren te paard, met flambouwen. Laat ons hen volgen.

— Wat denkt gij van dit voorval, mijnheer Norfolk?

— Het is eene zeer spijtige en zeer treurige zaak. Op den dag zelven van het huwelijk!... O! zijtgij het, Seijmour? Ik hield u voor George Boleijn. — Het zou vermakelijker geweest zijn, indien de brand uitgebroken ware,

terwijl de jonge vrouw nog op den verliefden vorst wachtte. —

Arm meisje!

Basta! wij hebben mooije juffers en veel edeler weder te verkoopen. Eene indringster!

— Het is uwe nicht.

— Door de vrouwen alleen.

— Maar wie heeft der koningin dezen trek gespeeld?

— Ik bekreun er mij weinig aan.

— Noch ik.

Toen Ladij Rochford te huis kwam, sloeg zij een boek open, dat op de tafel lag.

— Laat ons zien, of ik mij niet bedrogen heb.

Zij vertaalde toen, met luider stemme, in het Engelsch, eenige regels uit eene Italiaansche kronijk.

« Op den dag, dat de koningin Johanna van *Napels* met haren vierden echtgenoot huwde, ontstond er brand aan de gordijnen van het bruidsbed, hetwelk een voorteeken van groote ongelukken was: zij stierf in der daad kort daarna, door hare oproerige onderdanen tusschen twee matrassen verstikt. «

— Ongeluk! dat aan zoo vele deuren komt kloppen, wilt gij dan het huis dezer vrouw voorbij gaan, zonder er den voet in te zetten? Gij verwaardigt u, de nederigste hutten te bezoeken, en gij zoudt een paleis niet met uwen vleugel willen aanroeren! O! wij zullen zien, en ik zal u er weten binnen te lokken, Anna Boleijn! mijn vinger zoekt den wijzer, die uwe ure zal aantoonen; ik zal denzelven zoo lang drukken, tot dit uur zal slaan. Bega slechts eenen enkelen misslag, eene enkele onvoorzigtigheid, en gij zijt verloren. De koning zal jaloersch zijn, men moet het hopen. Kortom, kortom, ik zal dan aan uwen ondergang kunnen arbeiden!

XIII.

Waarom is de ondankbaarheid niet eene der zeven hoofdzonden, liever dan de werkelooze luiheid? Onze vaderen hebben dezelve echter gekend, wijl men dezelve in de oudste geschiedenis vindt. Het is, omdat dat zwarte voortbrengsel van den Acheron eene vereeniging van twee andere zonden bevat, van welke zeer weinige menschen vrij zijn: den hoogmoed en den nijd. Telkens als deze beide slangen elkander in hetzelfde hart ontmoeten, zullen zij zich paren, en uit hare vereeniging zal een monster geboren worden, dat zich op eenigen afstand zal houden, om zich bij gelegenheid te vertoonen. Niets wekt zoo zeer het afgrijzen en de walging als de ondankbaarheid, zelfs bij her, die er de kiem van omdragen, en niets is gewoner, omdat niemand geheel zonder hoogmoed is, en dat weinigen den nijd kunnen verstikken. Even als de schilders, die veelverwige tinten met grondkleuren zamenstellen, heeft de geest des kwaads behagen gevonden in het mengelen der ondeugden.

De mensch, die zijnen naaste verpligt, voldoet, door die verpligting, slechts éénen hartstogt, maar hij verkoelt er twee. Er ligt in den weldoener eene meerderheid, tegen welke de hoogmoed zich verzet, en die den nijd opwekt. Overlaad eene lage ziel met uwe edelmoedigheid, en gij kunt op zijnen haat rekenen, want de dankbaarheid is een last, welken alleen de edelste karakters kunnen torschen. Door te verzekeren, dat hij, die geene vijanden heeft, een eigenbelangzoeker is, die nimmer in zijn leven iemand eenige dienst zal bewijzen, zoudt gij geene wonderspreuk zeggen.

Daarom had Anna Boleijn eene onverzoenlijke vij-

andin in hare schoonzuster. Men moet niet gelooven, dat ladij Rochford ooit, in eenen anderen toestand, eene brave vrouw zou hebben kunnen zijn, noch dat de ondankbaarheid haar eenigste gebrek was. Zij was eerzuchtig, en elk middel, om hare doeleinden te bereiken, was haar welkom; zij was hatelijk, hevig zelfs, en, wat ongeloofelijk schijnt, niemand wist beter dan zij, bij hen die zij verfoeide, de zachtzinnige te spelen, in afwachting van het gunstige oogenblik, om hen te treffen. Daar het echter onmogelijk was, dat hare natuurlijke geaardheid zich niet soms openbaarde, vreesden hare bedienden hare hoogmoedige en driftige luimen. George Boleijn, die haar begon te kennen, zeide, dat hij eenen beminnelijken kleinen demon gehuwd had; later gaf hij haar den naam van verfoeijelijke furie. Men zal uit dit verhaal zien, dat deze woorden van Rochford niets overdrevens bevatteden.

Anna Boleijn smaakte, in den eersten tijd van haar huwelijk, zulk een zuiver en onvermengd geluk, dat zij aan de verwezenlijking van al hare verwachtingen begon te gelooven. De vorst liet aan Cromwell de zorg voor de regeringszaken over, of wanneer hij zich daarin mengde, dan was het, om den troon aan de kinderen uit zijn tweede huwelijk te verzekeren, om voor de eer der koningin te waken, en zijnen echt tegen alle aanvallen te vrijwaren. Men vond zijne hevigheid terug in de verschrikkelijke maatregelen, die hij nam, en echter scheen zijn karakter aanmerkelijk gewijzigd te worden. Zijne liefde vermeerderde slechts door het bezit. Onophoudelijk bezig met de middelen, om aan zijne geliefde te behagen, luisterde Hendrik, met de gedweeheid van eenen slaaf, naar de vertoogen zijner jonge vrouw. Onder het bestuur dezer bekoorlijke leermeesteresse beoorloogde hij zijne oude gebreken met meer moed en volharding dan een aankomend jongeling.

De liefde gaf hem eene tweede jeugd, Anna Boleijn was de ziel van den woesten Tudor geworden, en scheen door de Voorzienigheid gezonden, om *Engeland* voor eenen geesel te behoeden. Indien Wolseij geleefd had, zou hij zijne bewondering aan den vijand, die hem had doen vallen, niet hebben kunnen weigeren. Maar, helaas! de wonderbare kuur werd niet volkomen ten uitvoer gebragt, en weldra moest de vulkaan, die uitgedoofd scheen te zijn, weder op nieuw uitbarsten, om de wereld, op het gerucht van zijne verschrikkelijke verwoestingen, met schrik te vervullen. De gebeurtenissen wier loop wij gaan volgen, zullen ons van zelven er toe leiden, om te toonen, hoe onze heldin met gerustheid aan den kant van eenen afgrond rustte.

Drie voorname personen wachtten het opstaan van den koning af: het waren Cranmer, Cromwell en de kanselier Morus. De burgerlijke moed was het onderwerp van hun gesprek. Morus, die zijnen uitgedrukten smaak voor de scherts niet kon wederstaan, zag Cranmer met boosaardigheid aan. «Het schoonste voorbeeld van moed, dat wij in onze dagen gezien hebben, zeide hij, is wel dat, hetwelk Uwe Excellentie ons gegeven heeft. Den geduchten Hendrik VIII met den banvloek te bedreigen, indien hij de koningin Katharina niet verstiet! De toekomstige geslachten zullen naauwelijks gelooven, dat iemand zooveel stoutmoedigheid hebbe aan den dag gelegd."

— Mijlord de kanselier! antwoordde Cranmer, gij moest u van die gewoonte, van met de lieden te schertsen, ontdoen, en nadenken, alvorens aldus te spreken.

— God verhoede, dat ik met den primaat van *Engeland* zou schertsen! Ik durf nogmaals zeggen, dat Uwe Excellentie, door, na de vredebreuk van den Heiligen Stoel, deel aan de openbare zaken te nemen, eenen moed betoond heeft, waartoe ik onbekwaam ben, daar ik de zegels aan den koning kom terug geven.

Cromwell trok den kanselier in eenen hoek.

— Zijt gij dwaas, Morus! ons in dit oogenblik te willen verlaten, nu de koning zich beijvert, om zich met alle brave mannen in *Engeland* te omgeven?

— Als het er alleen op aan komt, Zijne Majesteit te omringen, dan kan ik in den kring plaats nemen, zonder bewaarder van het koninklijke zegel te zijn.

— Och! laat ons niet met woorden spelen. Kennen wij Hendrik niet? Die onbezonnene daden zijn alleen aan kinderen van twintig jaren geoorloofd; gij hebt die gevaarlijke besluiten niet noodig, om u vermaard te maken.

— Het is om in de vergetelheid te leven, dat ik mij naar mijn huisje te *Chelsea*, aan de oevers van den Theems, wil gaan verwijderen.

— Op welke plant hebt gij dezen morgen de voeten gezet? goede hemel!

— Als ik u de waarheid moet zeggen, Cromwell! de koning zal, in mijne oogen, nimmer het Opperhoofd der kerk zijn.

— Welke dwaze denkbeelden zijn dat! ongerustheid van uw geweten! Zijt gij verantwoordelijk voor de ondernemingen des konings?

— De hemel behoede mij er voor! ik zal genoeg wegens mijne eigene daden te verantwoorden hebben.

— Bemoei u er dan niet mede. Gij hebt een gezin, gij hebt kinderen; wilt gij hen in uw verderf medeslepen?

— Ik kan hun het heil mijner ziel niet opofferen.

— Hebt gij dan zulken haast om te sterven?

— Het zou mij zeer leed doen, eeuwig op deze aarde te blijven, dat verzeker ik u.

— Geef dan ten minste de ware beweegredenen van uw verzoek om uw ontslag niet op.

— Ik zou dit behooren te doen; maar ik zal alleen van mijne zwakke gezondheid spreken.

— Welaan ! ik zie, dat men u het leven moet redden, ondanks u zelven.

— Hoe dat?

— Door u aan de koningin aan te bevelen, die alvermogend is.

— Altijd heb ik gedacht, dat ik door de dames zou slagen.

— Morus ! Morus! het is God te beproeven, aldus te lagchen en met zijn eigen leven te spelen.

De koning gevoelde zich, door het vragen om ontslag van den kanselier, zeer teleurgesteld.

— Die grijskop hoont mij, zeide Hendrik; hij doet uitspraak tegen mij: zijne verwijdering is een blaam, dien hij op mijne daden werpt.

— Waarom, zeide de jeugdige koningin, wilt gij de redenen, welke hij geeft, niet aannemen? Morus is niet in staat om te liegen. Zijne gezondheid is inderdaad in slechten toestand.

— Zij was niet beter, toen ik hem uit zijne hut heb voor den dag gehaald. Hij weet wel, dat zijne ondersteuning mij tegenwoordig, meer dan ooit, aangenaam zou zijn.

— Uwe Majesteit heeft niemands ondersteuning noodig. Wat is u aan dien man of aan iederen anderen onderdaan gelegen? De koning staat boven die duistere menigte, gelijk de zon boven de wolken. De smaak van Morus voor de eenzaamheid moet ons geen oogenblik bekommering veroorzaken.

— Dat is waar, dat hij zich late begraven waar hij wil; maar ik zal wel een middel weten te vinden, om hem te noodzaken, mij zijne goedkeuring te geven.

— De zegels van *Engeland* werden aan Thomas Audleij, eenen spreker uit het Lagerhuis, die veel invloed had, en wien de afgezant van Karel V in het vervolg den bijnaam van verkooper van het recht gaf, ter hand gesteld.

Ondertusschen vereenigde zich, in de kleine stad *Dunstable*, digt bij het kasteel van *Amphill*, dat Katharina bewoonde, een hof, zamengesteld uit den koning toegedane bisschoppen, onder voorzitting van Cranmer. Daar genoemde vorstin geweigerd had te verschijnen, stelde men haar een afschrift van de dagvaarding ter hand, en men ging voort. De beraadslagingen duurden slechts veertien dagen. Het vonnis, door Cranmer opgesteld, werd door het geheele koningrijk afgekondigd. Het huwelijk met Katharina werd voor nul en van geener waarde, dat met Anna Boleijn voor wettig, en de kinderen, die uit dit tweede huwelijk zouden geboren worden, alleen tot de opvolging geregtigd verklaard. Daar dit vonnis den 23 Mei was uitgesproken, bepaalde men op den 2 Junij de plegtigheid van de kroning der koningin.

Cromwell, in de school van Wolseij opgevoed, wist, hoe men de wispelturige toegenegenheid van het gemeene volk wint. Hij besloot, om de volksmenigte te verblinden en te vervrolijken, en, door den luister der feesten, alles te overtreffen, wat men tot dus verre van dien aard gezien had.

Welk geschiedschrijver zou kunnen besluiten, om over den schoonsten dag uit het leven eener beminnelijke heldin vlugtig heen te stappen?

Na drie honderd jaren, die door den eindeloozen afgrond der eeuwigheid verzwolgen zijn, verwondert men zich, zijn hart, bij zulke grijze verhalen, te voelen kloppen; maar dat komt van daar, dat deze geschiedenis die van eenen hartstogt is, en dat de hartstogten niet verouderen; dat komt van daar, dat het bloed in onze aderen gelijk is aan dat, hetwelk in die onzer vaderen stroomde; dat komt van daar, dat wij aan dezelfde ellende zijn blootgesteld, dat wij tegen dezelfde onheilen met gelijke wapenen te kampen hebben; dat komt van daar, eindelijk,

dat de natuur in onze harten dezelfde snaren gelegd heeft, die op dezelfde aanraking trillen.

Anna Boleijn! lelieblanke koningin! open uwe oogen. Deze dag behoort u toe, hij is een geheel aanzijn waardig. Verlies er geene minuut van in eenen ongevoeligen slaap. Kom uit uw bed, en vraag aan den spiegel, of uwe schoonheid aanwezig is, want dit is het uur uwer zegepraal. De zon heeft dezen morgen, toen zij uit den schoot der baren verrees, uwen naam uitgesproken; zij zoekt u, zij vraagt, waar dat zoo vermaarde schepsel is, dat zooveel volks in beweging brengt. Vertoon u, en noodzaak haar, te bekennen, dat zij nimmer iets zoo bekoorlijks beschenen heeft als uw liefelijk gelaat. O heerlijk ontwaken! Jeugdige koningin! wat is er eene kracht in dat tengere en ranke ligchaam, indien het niet verbrijzeld wordt door de ontroering, die uwe ziel dezen dag zal schokken!

Het nog twijfelachtige schijnsel van den morgen valt naauwelijks op de hooge schoorsteenen der stad, en reeds zijn de inwoners op de been. De menigte dringt zich op de beide oevers van den Theems opeen; zij beschouwt met gretigheid de toebereidselen. Onverschillig volk! ziedaar u dan uit uwe gevoelloosheid gewekt! gij hebt uwe lompen schoon gemaakt, en de ellende uwer woning vergeten, om naar de zamenkomst heen te snellen, door eene rijke en bekoorlijke vrouw veroorzaakt. Wacht een weinig, het is voor u, dat zij zich tooit. Zij moet u behagen, en de betuigingen uwer bewondering doen haar hart kloppen. Zij denkt aan u. Voor u zullen de glimlagchen en de teedere oogwenken zijn, en niet voor haren echtgenoot, want heden behoort zij aan u, lomp volk! dat nu de minnaar zijt. Zie, zie; ziedaar de schitterende vloot, die uit het paleis van *Greenwich* naar den Tower van *Londen* afzakt.

Die twintig met vlaggen voorziene barken, den adel toebehoorende, naderen, op de toonen eener schitterende muzijk. Te midden derzelve is de bark, in welke zich de koningin, door hare vrouwen omgeven, ophoudt. Hier is Anna Boleijn! Zij is in goud laken gekleed. De stralen der zon spiegelen zich in de diamanten, die haren zwanenhals versieren. Klap in de handen, dronkene bevolking! de schoonste der vrouwen stelt hare bekoorlijkheden voor uwe blikken ten toon.

De valk vertoont zich, met zijne snelle vleugelen, overal, van wimpels omgeven. Eere zij dien edelen vogel, den vriend der menschen, en die in de lucht reist voor de dienst zijner meesteres! Drie honderd barken, gevuld met de kooplieden der stad, besluiten den stoet. De stroom kromt zijnen rug met gedweeheid. Zal hij langen tijd zulk eenen zoo zwaren last kunnen torschen? Zijne golven verheffen hunne hoofden en vallen verblind weder neder, en de sprakelooze bewoners, die zich in de diepte van den afgrond verbaasd verbergen, vragen elkander, welke ongeloofelijke duizeling zich van het menschelijk gebroed heeft meester gemaakt.

Hier zijn de muren van den Tower. Eene verschrikkelijke ontploffing doet de lucht trillen. Het is de vreugdekreet der artillerie, die het volksgeschreeuw overstemt. Een wolk van rook omgeeft de vesting. De jonge koningin verbergt haar gelaat in hare handen. Laat ons dien bekoorlijken schrik toejuichen. Moge zij aan haren gemaal haren afschuw van den oorlog inboezemen!

— Nimmer, riep Dubellaij uit, hoorde ik het kanon zulk een vervaarlijk leven maken.

De stoet treedt de omwalling van den Tower binnen. De Lord-maire doet de gebruikelijke aanspraak.

— Is het niet hier, vroeg de koningin, dat men de gevangenen opsluit? O! ik wil, dat mijn gemaal hun

vergiffenis schenke, eer de dag geëindigd is.

De nachtuilen van den slottoren nemen de vlugt, een somber gekerm uitbrakende.

— Ja, ja! hier verkwijnt men, terwijl men den dood verbeidt, en gij zelve, gij zult er ook komen.

Maar dit heillooze gekrijsch gaat in de lucht verloren. Gedurende den zegepralenden optogt naar het paleis, waar de kroon van den Heiligen Eduard rust, waarvan de stof is weggevaagd, neemt de ijlhoofdigheid van het volk nog toe. Anna Boleijn bevindt zich in eenen ongedekten draagzetel. Men ziet haar meer van nabij. Zij beantwoordt de kreeten van geestdrift door bevallige buigingen. Voldoe uwe nieuwsgierigheid, arm volk! werp u te midden der paarden. Meer dan één edelman brandt van eene ongelukkige liefde voor de koningin; maar gij, volk! dat de arbeid en het lijden omgeven, gij hebt niets te vreezen van hare schoone oogen, omdat gij niets te hopen hebt.

Men komt eindelijk aan het paleis aan. Te midden der kroonzaal treedt de Lord-maire voorwaarts en biedt Anna Boleijn eenen kelk met hijpocras gevuld aan; zij brengt er de lippen aan, vervolgens beklimt zij de zes trappen van den troon en zet zich met majesteit neder. Nu plaatst men haar de kroon op het hoofd. Hare regterhand draagt den gouden schepter, en hare linker den ivoren rijksappel. zij neigt, glimlagchende, haar teeder hoofd; hare krachten zijn naauwelijks toereikend, om deze zware teekenen van magt en gezag te houden, en in den ijver, dien men aan den dag legt, om haar daarvan te ontdoen, kon zij de eerste aankondiging zien van de tegenspoeden, met welke de toekomst haar bedreigde. Maar hoe kon men denken, dat een zoo groot geluk ooit zou kunnen eindigen! Behoud uwe gerustheid, jeugdige vrouw! wat is er aan gelegen, hoe gij moet sterven? Geniet volop

het tegenwoordige; dank den hemel voor de vreugde, welke Hij u beschikt, en steun op de bescherming, welke de Voorzienigheid, wanneer Hare wijsheid zulks gehengt, aan de onschuld en de deugd verleent.

Een prachtige maaltijd wordt in de benedenzalen van het paleis aangerigt. Viermalen worden de spijzen en de gasten vernieuwd. Norfolk en Surrey gaan langzaam te paard rondom de tafels, om voor de goede orde te waken. Op eenen verheven zetel bemerkt men nog Anna Boleijn. Twee dames, aan hare voeten gezeten, zorgen voor de plooijen van haar koninklijk gewaad, twee andere, nevens haar staande, spreiden vóór haar een scharlaken rood gordijn uit, dat haar van tijd tot tijd aan de oogen der omstanders onttrekt, wanneer zij eens van houding veranderen of van de vermoeijenis uitrusten wil. De koning geniet, in eene aangrenzende zaal, van waar hij kan zien, zonder gezien te kunnen worden, het geluk zijner beminde.

Intusschen daalt de zon en gaat onder; de menigte verstrooit zich en het geraas verdooft. De tijd is, ondanks al die feesten, voortgegaan. De nacht hult de aarde in zijnen zwarten mantel. Gij moogt vrij henen vlieden, schoone dag! uwe herinnering zal nimmer worden uitgewischt, en de ongelukken kunnen uw vertroostend licht, uit de verbeelding van Anna Boleijn, niet verdrijven.

Terwijl onze heldin de genoegens van het koningschap met ruime teugen inzwolg, verzamelden zich de gedaanten van het Vatikaan, om de zaken van *Engeland* te behandelen. De Heilige Vader, verschrikt over de ruwheid en de geestkracht des konings, had reeds pogingen aangewend, om het verdoolde schaap in de schaapskooi van den Heer terug te brengen; maar de onderhandelingen hadden geen gevolg gehad.

— Ik heb wat ik wensch, antwoordde Hendrik; ik

ben gelukkig. Ik ben meester op mijn grondgebied; dat de Kerk, de Paus en de duivel zelf de zaak nemen zoo als zij willen; ik verontrust mij daarover niet.

De wenkbraauwen der kardinalen fronsten zich op het ruiterlijk antwoord, en de gramschap schokte de roode tabbaarden.

— Omdat hij allen eerbied en alle matiging verloren heeft, riep de Paus uit, zij deze ondankbare zoon verlaten; dat de vloek des Heeren hem op zijnen troon treffe!

Men maakte een vonnis op, dat aan Hendrik VIII gebood, zich van Anna Boleijn te scheiden, en Katharina terug te nemen, en wel binnen den tijd van drie maanden, op straffe van den kerkelijken ban.

— Maar, zeide een kardinaal, wie zal zich belasten, met den banvloek naar *Londen* over te brengen?

Op deze woorden verloren de oogen al hun vuur, de grijze oogleden werden nedergeslagen, en de vrees sloop in de zielen dezer grijsaards. In den ban slaan is eene gemakkelijke zaak, uit het binnenste van het kasteel *Saint-Ange*; maar de bliksems der kerk reizen niet door de lucht, even als die, welke de wolken aanbrengen. Om met dezelve eenen vorst te treffen, moet men tot den voet van zijnen troon naderen, en de leeuw van *Engeland* heeft te fraaije tanden, dan dat men zijn schoeisel zou durven wagen in het hol dat hij bewoont. Campeggio zou liever van de koorts gestorven zijn, dan ooit in zijn leven derwaarts terug te keeren. Men besluit dan, dat de banbliksem bij kleine dagreizen zou gaan, tot aan de oevers van het Kanaal, onderweg in de beste herbergen uitrustende, en dat hij van daar, op goed geluk, over den oceaan zou heengeslingerd worden, al moest hij daar dan ook verloren gaan of verdrinken, zonder eenig ander gerucht dan het weerlicht, door de warmte veroorzaakt. Hendrik was geen man, om slechts te doen *lagchen*

over de magtelooze bedreigingen der kardinalen: op den enkelen naam van *Rome* steeg hem het bloed tot over de ooren naar het hoofd.

— Mijlords! zeide hij tot zijn hof, er is in *Italie* eene verzameling van oude lieden, die er van spreken, om mijn koningrijk in den ban te slaan, aan mijne onderdanen te bevelen, mij aan te vallen, en andere dergelijke aardigheden meer. Het Opperhoofd der kerk in *Engeland* zal hun antwoorden zoo als het behoort. Ik verwittig u, dat voortaan het woord *Paus* van uwe woordenlijst is afgeschrapt: wie hetzelve zal uitspreken, zal tegen mij eene beleediging gesproken hebben, welke hem duur zal te staan komen.

Een bevelschrift hief, met eenen enkelen pennetrek, twee en veertig kloosters op, en verklaarde hunne inkomsten, ten behoeve der schatkist, verbeurd. De geestelijkheid, ziende, dat Hendriks wraak zich tegen haar wendde, zou gaarne den Paus bezworen hebben, zijne aanvallen te staken. Om de gunst van den vorst te herwinnen, bood men aan, hem eene jaarlijksche schatting te betalen. Het bisdom van Canterburij alleen leide, ter beschikking des konings, eene som van honderd duizend pond sterlings over, welke aangenomen werd; maar de kloosters werden daarom niet minder gesloten, en deze offers ontvlamden slechts de begeerlijkheid van Zijne Majesteit, door hem een denkbeeld te geven van de groote rijkdommen, in de gewijde geldkisten opeengehoopt. Men zou zich verwonderd hebben, indien eene hervorming, onder het bestuur van Tudor bewerkt, niet eene opeenstapeling van tegenstrijdigheden geweest ware. Deze vorst had, in zijne jeugd, tegen Luther geschreven. Hij wilde, dat men de Duitsche ketters, door den twist met *Rome* naar *Londen* gelokt, zou vervolgen. Hunne aanhangers werden gevangen genomen; eenigen hunner werden

levende verbrand. Hendrik meende, over de artikelen des geloofs te mogen beslissen, en daar hij nu van gevoelen veranderde, kwamen de gewetens zeer in verlegenheid. Anna Boleijn bezat te zeer de hoedanigheden en de zwakheden eener volkomene vrouw, om den vrijgeest te vertoonen. De toon der Fransche katholijken, de vervloekingen van *Rome* en de herinnering aan de kwellingen van den armen Marot deden haar naar de hervorming overhellen. Zij zag in de Protestanten slechts vervolgde menschen, en de onwederstaanbare aantrekking, welke hun lijden in haar verwekte, sleepte haar geheel en al mede. Zij beschermde hen eerst, niet als belijders van hunne godsdienst, maar als lieden van moed en als ongelukkigen. Haar invloed op den geest des konings werd nog vermeerderd, toen men bekend maakte, dat de koningin moeder zou worden, en het volk verhief, op deze tijding, de deugd van haar, die het voor haar huwelijk gesmaad had, ten hemel. De roomsche geestelijkheid en de Protestanten wisten niet, wat zij aan den invloed van dezen bevredigenden engel te danken hadden. Sedert den dood van Wolsey wilde Hendrik alles omverwerpen, om een bewijs van magt en werkzaamheid te geven. Hij duldde geene belemmering van zijnen grilligen wil, zelfs niet die, welke hij zelf gesteld had.

Men sprak van eenen beroemden prediker, Hugo Latimer, die zijne toehoorders, bij honderden, tot het protestantismus bekeerde. De verontruste geestelijkheid dagvaardde hem, om voor den bisschop van *Londen* te verschijnen, en men sloot hem op in den Tower. Er kwamen bedreigingen uit den mond des konings. Anna werd genoeg bemind, om zich eene gril te veroorloven, en het was door dat middel, dat zij verlof verkreeg, om Latimer te hooren, dien zij aan eenen bijna gewissen dood wilde onttrekken. De prediker ging uit zijne gevangenis over in het

paleis van White-Hall, waar het hof plegtig bijeenkwam. Ongetwijfeld zou de welsprekendheid van dien man slechts gestrekt hebben, om hem in het verderf te storten, indien de jeugdige koningin niet elken volzin zijner redevoering met gebaren en blikken had goedgekeurd. De koning deelde in de geestdrift zijner geliefde. Eindelijk dreef Anna de edelmoedigheid zoo verre, dat zij met luider stemme hare tevredenheid betuigde, toen de apostel tegen de ijdelheid van de magten der aarde donderde. Zij stond op, en verzocht Latimer, haar nuttige raadgevingen, aangaande haar gedrag, mede te deelen. De prediker, zelf verwonderd, in de koningin zoo veel zedigheid te vinden, nam eenen gematigder toon aan, hetwelk hem redde. Men gaf hem oogenblikkelijk de vrijheid weder. Anna hervormde, om te toonen, dat zij van de haar gegevene lessen gebruik wist te maken, eenige misbruiken van het hof. Zij ontnam de staatjuffers de ridderlijke legenden, om deze verderfelijke lektuur door werken over de zedeleer te doen vervangen; en de dames arbeidden, op het voorbeeld der koningin, aan tapijtwerk, dat men ten voordeele der armen verkocht. Latimer werd tot bisschop van *Worcester* bevorderd, hetwelk de bisschoppen, die zijn verderf besloten hadden, met verbazing vervulde.

Deze gestrengheid van grondbeginselen, welke Anna Boleijn aan den dag leide, belette haar niet, de onschuldige vermaken der jeugd met levendigheid te genieten. De dans en de spelen hadden hunne uren, en de hervorming vertoonde noch iets gestrengs, noch iets terugstootends.

Weldra bragt de koningin eene dochter ter wereld. Ofschoon Hendrik eenen mannelijken erfgenaam gewenscht had, werd de kleine Elizabeth met vreugde ontvangen. De teederheid des konings voor zijne gade

scheen onveranderlijk. De dichters en de kunstenaars putteden de onderwerpen voor hunne werken uit de liefde van den vorst en de schoone staatjuffer. Overal zag men de naamcijfers van Hendrik en Anna, met strikken omstrengeld en met bijschriften voorzien. De koningin had de toegenegenheid des volks gewonnen. Ondanks de edelmoedigheid van haren gemaal, ontbrak het haar altijd aan geld, doordien zij eene zeer groote som besteedde aan aalmoezen, en aan het onderhoud van eene menigte arme jonge lieden, op de kostscholen. Zij genoot aldus, gedurende twee geheele jaren, een volkomen geluk; en daar de vergenoegdheid harer ziel hare gezondheid deed ontluiken, werd zij elken dag schooner.

Men begrijpt, dat er, in het karakter van Anna Boleijn, eene van die groote omwentelingen had plaats gehad, die zich, in den loop van het menschelijk leven, verscheidene malen herhalen. Haar humeur bleef altijd vriendelijk en vrolijk; maar de onbezonnenheid van het jeugdige meisje had voor de deftigheid, die der koningin voegt, plaats gemaakt. De onvoorzigtigheid en de ligtzinnigheid waren geheel verdwenen. De vermaarde Cabanis (*) zou deze veranderingen aan zuiver natuurkundige oorzaken hebben toegeschreven; hij zou de wijzigingen, welke het aderenstelsel in het zeventiende jaar ondergaat, en den invloed dezer bewegingen op het karakter en de denkbeelden, duidelijk verklaard hebben; maar men kan er, geloof ik, het gevoel van eenen gevaarlijken toestand, de edele eerzucht van nuttig te zijn, en de behoefte, om de eer van eenen voortaan geschiedkundigen naam ongeschonden te bewaren, nog bijvoegen.

Weldra vertoonden zich de eerste wolken, die het geluk onzer beminnelijke heldin moesten verstoren.

(*) Een beroemd ontleedkundige van dien tijd.

De koning, de hervorming willende bevestigen, ging voort, met de kloosters te sluiten. De verbeurdverklaringen verpletterden de geestelijkheid, met regt van knevelarij, onderkruiping en roof beschuldigd; men leverde verzoekschriften in en zond afgevaardigden. Hendrik antwoordde, dat hij niemand zou ontvangen, indien men, bij zijne ingezondene stukken, niet des konings hoedanigheid van oppermagtig opperhoofd der kerk voegde. Toen kwam het denkbeeld bij hem op, eenen nieuwen eed van getrouwheid aan dezen titel te eischen. Na langdurige beraadslagingen werd er besloten, dat men de formule voor dien eed met deze tusscheninstelling «voor zoo verre de wet van God zulks veroorlooft» zou eindigen; en ieder stemde er in toe, te zweren. Deze eed werd niet alleen van de beambten en den adel gevorderd, maar van alles, wat eenen vereerenden rang in de maatschappij bekleedde. Hendrik herinnerde zich toen Thomas Morus, van wien hij eenen heimelijken afkeer behield. Hij begon van de ware beweegredenen tot de afzondering van den kanselier kennis te dragen; zonder twijfel raadde hij, dat Morus zou weigeren, den gevorderden eed af te leggen, en zijne gissingen waren gegrond. Morus verklaarde, dat zijn geweten hem de weigering gebood, en men sleepte hem dadelijk naar de gevangenis. De bisschop Fischer, oud en blind, onderging hetzelfde lot. Voor de eerste maal ontmoetten de beden van Anna Boleijn tegenstand. Hendrik beloofde, dat aan deze twee mannen het leven zou gelaten worden; maar de Paus schreef aan Morus, om hem met zijnen moed geluk te wenschen, en aan Fischer, om hem tot de waardigheid van kardinaal te verheffen, en men hoorde den koning openlijk zeggen: «Eer de hoed van *Rome* zal gekomen zijn, zal de bisschop geen hoofd meer hebben.»

Door Thomas Morus in het koningrijk van Hendrik VIII

te doen geboren worden, bestemde de Voorzienigheid hem tot de treurige rol van slagtoffer. Te geleerd en van eenen te verheven geest, om in het duistere te blijven, te goed, om zijnen vorst door eene weigering voor het hoofd te stooten, kon deze groote man niet in gebreke blijven, aangesteld te worden; maar hij was te braaf, om langen tijd in het bezit der magt te blijven. In minder dan twee jaren had hij er van beginnen te walgen. Zijne deugd had iets ongemakkelijks, dat de vervolging moest uitlokken. Eene noodlottigheid deed de gevaren rondom hem geboren worden. Morus, van schulpen en opgezette dieren omgeven, aan zijne kinderen de goddelijke kunst der muzijk onderwijzende, en met Erasmus, in brieven, onderwerpen, die tot de bovennatuurkunde behoorden, behandelende, verontrustte den slaap van den tijger. Hij gevoelde zich aanvallend door zijn stilzwijgen zelf, en door zijne pogingen, om in de vergetenheid terug te keeren. Hij zag den dood rondom zijn huis waren. Ieder draagt het beginsel zijner verwoesting met zich om. Dezen sterven als slagtoffers eener heerschende ondeugd, genen als die van eenen smaak of van eene razernij; gelijk Seneca, moest Thomas Morus wegens zijne deugd gedood worden. Nimmer is een treurig uiteinde vrijwilliger geweest, dan het zijne. Geheel het koningrijk deed, zonder aarzelen, den eed met luider stemme, of door eene eenvoudige onderteekening. Niemand had er ooit aan gedacht, eene misdaad te zien in de voldoening aan deze formaliteit. De ijver van Morus, om eenen nutteloozen marteldood na te jagen, is een ware zelfmoord. Cromwell, over deze stijfhoofdigheid wanhopig, putte alle middelen tot overtuiging uit. Morus volhardde bij zijne weigering.

De koningin begreep, dat de dood van zulk een geacht man eene onuitwischbare vlek in hare regering zou zijn. Zij bad zoo dringend, dat het regtsgeding gerekt werd,

en dat de ex-kanselier in de gevangenis scheen vergeten te worden. Zij gebruikte, om Morus te redden, alle mogelijke vrouwelijke list en scherpzinnigheid. Zij wilde niet, dat deze mensch zou sterven, omdat hij goed op de *viole d'amour* speelde, en zij dit speeltuig beminde; omdat de kinderen van dien goeden man bekoorlijk waren. Zij wendde alle pogingen aan, om genade voor hem te verwerven, en dit zou voor haar een middel zijn, om de liefde des konings op de proef te stellen. Dikwijls heeft de inval eener vrouw meer gewigt in de oogen van eenen vorst als Hendrik, dan de regtvaardigheid en de vrees voor eene bezoedeling. Weinig had het gescheeld, of de braafste man van *Engeland* hadde zijn leven aan deze kleine treken te danken gehad. De koning glimlachte op de gebeden en de vrouwelijke behendigheid zijner geliefde; hij zeide vermurwd te zijn, maar hij teekende het bevel tot vrijlating niet, en de haat werd alleen op den bodem zijns harten in slaap gewiegd.

Op zekeren dag vertrok de koning, met zijn hof, naar het kasteel van Richmond.

— Weet gij, zeide hij op weg tot de koningin, hoe uw beschermeling over u spreekt? Hij verzekert, dat gij eene bijzit zijt, ten spijt van uw huwelijk, en dat, indien Katharina kwam te sterven, uwe dochter eene bastaard zou zijn, dan zelfs, wanneer uw huwelijk andermaal zou gevierd worden. Gij bloost? Stel u gerust, hij zal voor zijne onbeschaamdheid boeten.

— Wij moeten, antwoordde de koningin, hem door onze edelmoedigheid verpletteren. Laat hem voor u komen, Sire! ik wil hem dwingen, om van taal te veranderen, en hem noodzaken, ons te beminnen.

Hendrik loog, om voor zijne woede beweegredenen te hebben. Anna vernam den volgenden dag de teregtstelling van Thomas Morus.

— O Heer! riep zij uit met diepe smart, zult Gij dan mij eenmaal rekenschap vragen van het bloed dezes regtvaardigen? Moet dan mijn naam gevloekt worden? Wolseij! zou *Engeland* uwe lage kuiperijen moeten betreuren? Gij hadt het mij aangekondigd: men beoefent de staatkunde niet met zijn hart! O mijn God! hoe ondoordringbaar zijn uwe besluiten! wat zal er van mij worden, indien Gij mij Uwe magt onttrekt? —

— Nicht! zeide de jaloersche Norfolk, dit zal van ons in *Europa* doen spreken.

— De liefde des konings heeft haar eerste vuur gehad, dacht ladij Rochford; zij zal nu gaan afnemen. Het oogenblik is daar, om den aanval te beginnen.

Eene maand na den dood van Thomas Morus wandelde het hof in de tuinen van het paleis. Het was in de maand Augustus, en de dames ademden de frissche avondlucht in. Een losbandig gesprek, aangegaan tusschen den koning, François Brian en Norris, had de mannen in eenen hoek van het park gelokt; George Boleijn praatte met de koningin. Onder eene laan vandikke boomen zat ladij Rochford, bij eenen edelman van eene hooge gestalte.

— Mijn lieve Seijmour! zeide zij, omdat uwe zuster geen verstand heeft, moet men van hare jeugd en van hare schoonheid partij weten te trekken. Het middel, om de verbeelding des konings te treffen, is, hem dit jonge meisje, in geheimenissen gehuld, voor te stellen. Het is zeer gelukkig, dat men haar nimmer aan het hof heeft gezien. Wij leeren haar afkeer van te schitteren en van de groote wereld te veinzen.

— De kleine zottin heeft niet noodig, dat men haar daarin onderwijze. Zij siddert, wanneer ik tot haar spreek van voor den koning te verschijnen. Dat is de eenigste rol, welke zij in staat is te spelen.

— Hebt gij genoeg gezag over uwe zuster, om te ver-

zekeren, dat zij uwen raad zal opvolgen?

— Bij den hemel! indien zij weigerde, mij te gehoorzamen, dan zou ik haar met den stok doen gaan.

— Doe haar geen geweld aan. Die beschroomde kinderen wijken gaarne voor de zachtheid. Zijt gij zeker, dat niemand onder de vertrouwelingen des konings haar kent?

— Zij heeft nimmer onze provincie verlaten; en sedert acht dagen, dat zij te *Londen* is, is zij niet buitens huis gegaan. Men weet, dat ik eene zuster heb; maar wie zou, haar ziende, haren naam kunnen raden?

— Des te beter.

— Neen, ik verwacht niet, dat Johanna Seijmour de fortuin van hare familie zal verheffen. Welke waarschijnlijkheid, dat dit plan zal gelukken?

— Dat is waarschijnlijker dan gij denkt, mijn vriend! Johanna is een der schoonste meisjes van *Engeland.* Zij is tien jaren jonger dan de koningin. Het huwelijk heeft den hartstogt van den Vorst bedaard. Dat de liefde hem andermaal treffe, hij zal geene hinderpalen voor zijne begeerte kennen. Vraag aan de Boleijns, hoe men zich van eene kroon meester maakt. Laat uwe zuster indruk op den koning maken, en ik neem op mij, deze roofzuchtige familie weg te vagen. Maar ik heb het innige vertrouwen van Hendrik noodig. Zie hier mijn plan: morgen zullen wij uwe zuster naar den schouwburg zenden, alleen door eene dienstmaagd vergezeld. Zij zal zich aan de linkerzijde plaatsen, in het gezigt der koninklijke loge. De koningin houdt niet van de dierengevechten; zij zal dus niet verschijnen. Wij zullen zorg dragen, dat Johanna haren boezem ontbloot. Ik zal des morgens eenen blik op haar toilet werpen en haar onderrigtingen mededeelen. Wanneer zij hare oogen over de vergaderde menigte laat weiden, zal zij die langdurig op den koning vestigen; dan zal zij tot mij eenen glimlach en eenen

groet rigten. Op deze wijze zullen, indien de indruk wordt opgenomen, de vragen en de vertrouwelijke mededeelingen niet in gebreke blijven, tot mij te komen. Johanna moet onbewegelijk blijven, en hare oogen, gedurende het tooneelstuk, nedergeslagen houden. Zij moet vóór het einde vertrekken. Een welgesloten draagstoel zal haar wegvoeren, en gij zult u verzekeren, dat zij niet gevolgd wordt. Denk aan de onvergelijkelijke schoonheid uwer zuster, op den ouderdom van zeventien jaren. De koning is zwak jegens ons geslacht. Zijn hart is ligt ontvlambaar, ik kan aan den goeden uitslag niet twijfelen. Geloof mij, lieve Seijmour! wij zullen slagen.

— Gij geeft mij de hoop weder; maar als de koning verliefd wordt, dan zal daarmede alles niet geëindigd zijn.

— Indien hij verliefd wordt, is hij de onze; hij kwijnt, hij wordt vergramd; ik stel hem verschrikkelijke wapenen, tegen den vijand in handen, en gij weet, hoe hij toeslaat, wanneer een hartstogt hem voorstuwt. De Boleijns zullen verdwijnen als het stof, dat door den stormwind wordt medegevoerd.

— En uw echtgenoot?

— Seijmour! ik ben door deze familie met den koning vermaagschapt, en echter waag ik alles, om uwe eerzucht te dienen. Gij moet mij beminnen.

— Ach! zoudt gij aan mijne liefde kunnen twijfelen?

— Ik zou het niet kunnen, zonder te sterven. Ik heb de toegenegenheid van Rochford verloren. Mijn vriend! de hinderpalen, die ons scheiden, zullen verbrijzeld worden met die, welke den koning van uwe zuster verwijderd houden.

— Gij gelooft het? hij zou hen allen dooden?

— Gij hebt het gezegd! gij zijt niet bekend met dit hof, en ik ben er alvermogend. Onze beurt zal komen, om Tudor te beheerschen, en niets zal zich meer tegen

onze vereeniging aankanten. De koningin komt herwaarts; laat ons scheiden.

— Zal ik u dezen nacht zien?

— Dit zou onvoorzigtig zijn, mijn vriend! Vaarwel! schep moed. Er zal een betere tijd komen.

— Welk een hoofd! dacht Eduard Seijmour. Er zijn oogenblikken, dat ik geloof, bij den duivel te zijn. Verdord! haren echtgenoot te doen sterven, om mij te trouwen! ho! ho! zacht, mijne waarde! als ik de broeder eener koningin word, zal ik misschien uw minnaar willen blijven, maar niets meer. Ik zal het bevel over de legers vragen. Ik zal den oorlog voeren; ik val Karel V aan, ik sla hem, ik dood hem. Ik trouw eene infante, ik regeer, ik voltooi de overwinning der nieuwe wereld; ik.....

— Eenmaal vrij zijnde, dacht ladij Rochford van haren kant, eenmaal de vertrouwelinge des konings zijnde, opent zich voor mij een uitgestrekt veld. Waarom zouden de Seijmours hechter zijn dan de Boleijns? Ik ben twintig jaren, en ik heb eenige bekoorlijkheden; indien immer.... indien immer de oogen van Hendrik VIII....! Ik zou mijne plaats niet aan eene andere koningin afstaan! Men heeft geheime middeltjes, om de ongelukken voor te komen. Het is altijd beter, de weduwe van eenen vorst, dan door eene medeminnares den voet geligt te worden.

Den volgenden dag, op het uur, dat de kampplaats zou geopend worden, werden de plaatsen, aan de burgerij vergund, door de kooplieden der stad ingenomen. De ruimte, voor den adel bestemd, werd langzamerhand gevuld. Het volk, dat buiten verzameld was, zag naar de dames, die van hare draagzetels afstegen.

Na een uur wachtens, kondigden het geschreeuw der bevolking en de toonen der muzijk den koning aan.

Hendrik was van zijne vertrouwde vrienden vergezeld, van den bisschop van *Baijonne* en van den schilder Holbein, die zich sedert kort te *Londen* gevestigd had, en wien Zijne Majesteit veel achting betoonde. De commissarissen te paard verlieten de schouwplaats, en het teeken tot de vertooning werd gegeven. Een beer wierp zich in de renbaan, door eenen woedenden hoop honden vervolgd. Na eenige honden den buik opengescheurd te hebben, werd het dier eindelijk ter aarde geworpen; hij spartelde geweldig, terwijl hij een verschrikkelijk gebrul aanhief. Zijne klaauwen drongen diep in het vleesch zijner vijanden, en stroomen bloeds vloeiden op het zand. Ondanks al het belangrijke van dit tooneel, vestigde de koning zijne blikken op een schoon meisje, dat, op dit oogenblik, tegen over hem plaats nam.

— Ziet, zeide de vorst tot de jonge lieden van zijn gezelschap, ziet dat jonge meisje eens, dat zich daar heeft nedergezet. Bedrieg ik mij? Het komt mij voor, dat zich nimmer iets schooners onder den hemel vertoond heeft.

— Zij is inderdaad verrukkelijk schoon: hare blaauwe oogen zijn de grootste die ik ken.

— Hare wangen lokken tot kussen uit; welk een gezond voorkomen! welke schouders! welke frischheid! het is een lekker hapje.

— Zie die handen!

— Welk eene bevalligheid in hare houding!

— Ik bewonder haar ernstig gelaat.

— Haar haar is goudgeel, als de schoonste druiventrossen van *Frankrijk*.

— En gij, Jan Holbein! bewondert gij dat jonge meisje niet?

— Indien de schoonheid eeniglijk bestaat in de regelmatigheid der trekken en in de volkomenheid der vor-

men, dan kan ik Uwe Majesteit verzekeren, dat er niets zoo volmaakt schoon is als deze vrouw. Het is een oud standbeeld; maar er is in *Engeland* iemand, nog bekoorlijker, die met de schoonheid, door den beeldhouwer gezocht, die der uitdrukking vereenigt, welke dikwijls den schilder wanhopig maakt; eene vrouw, wier ziel....

— Van wie spreekt gij?

— Van de koningin, Sire!

— Ik zou deze verleidende blonde wel willen zeggen, hoeveel vermaak ik heb in haar te zien. Zij ziet hier heen. Ach! ik had nimmer geloofd...

— Voor wien toch is die blik?

— Voor mij, zeide Brian. Ik behaag haar. Zij groet; dat is ongetwijfeld mij.

— Ziedaar u, verwaande Brian! ziet gij niet, dat deze groet ladij Rochford geldt?

— Mij ook. Het bewijs is, dat zij bloosde, toen ik mij boog.

— Zij heeft over uwe dwaasheid gebloosd.

— Uit vermaak! uit vermaak! ik ga naar haar toe.

— Brian! zeide de koning, ik verbied u, op verbeurte van uw leven, van hier te gaan.

— Hoe komt het, dat niemand uwer haren naam weet?

— Het is eene vreemdelinge.

— Belieft het Uwe Majesteit, dat ik er naar verneem?

— Neen; wat is er mij aan gelegen? Ik zal haar niet wederzien. Ik bekommer mij niet over haar.

Ofschoon Hendrik sedert langen tijd de hebbelijkheid der veinzerij had aangenomen, kon zijne gemaakte onverschilligheid de vertrouwelingen geenszins misleiden. Zijne blikken verlieten de schoone onbekende niet. Ondertusschen werd het gevecht verlevendigd. Eene hijena uit *Barbarije*, door eenen talrijken troep honden aange-

vallen, verbaasde de aanschouwers, door zijne kreeten van woede en nood. Het woeste dier was in eenen hoek van het strijdperk gevlugt, waar het al wat hem naderde vermoordde. Eindelijk, toen twee reusachtige doggen hem op de zijde geworpen hadden, wierpen ook de andere zich op hem, en weldra was er geene plek meer aan zijn ligchaam, dat de tanden der honden niet gevoelde. De vergadering brulde zoo luide hare toejuiching uit, dat de koning zijn hoofd naar de kampplaats wendde. Toen hij het weder ophief, was de vreemdelinge verdwenen.

— God zij geloofd! zeide hij in zich zelven. Ladij Rochford kent haar.

— Hendrik begaf zich, in diep gepeins en over zich zelven ontevreden, naar de koningin. Zij zat aan haar toilet.

— Waarom zijt gij niet met mij mede gegaan? gij moest mij nimmer verlaten, Anna!

— Ik wil wel zoo, mijn dierbare Vorst! laat ons niet meer scheiden; maar weg met dat sombere gelaat, en laat ons eerst weten, of dit kleedje naar uwen smaak is.

Anna ging voor den koning, met eene betooverende bevalligheid, op en neder.

— Gij antwoordt niet, Sire! ik zie, dat gij het leelijk vindt.

— Leelijk, dat is het ware woord niet. Neen, ik kan het niet loochenen,.... gij zijt een engel.

Het is ook niet noodig, dit te loochenen. Men veroorlooft u, het te zeggen. — Maar wat scheelt u toch? gij schijnt droefgeestig te zijn. Deel mij uwen kommer oogenblikkelijk mede.

De koningin naderde zachtkens, en leide eene hand op Hendriks schouder, terwijl zij hem met teederheid aanzag. De liefde werd in het hart van Hendrik weder wakker.

— Neen, ik heb geenen kommer. Ik ben de gelukkigste der stervelingen. Holbein heeft gelijk: ik bezit eene parel van schoonheid, zoo als de wereld er geene meer zal aanschouwen. O! voortaan zal ik op mijne hoede zijn.....

Op uwe hoede! en tegen wien? Hemel! wat is er dezen morgen gebeurd? Hendrik! Hendrik! heeft uw hart eene wonde ontvangen?

— Geene andere dan die van uwe oogen.

— Gij zoudt het mij moeten bekennen. Indien gij ophoudt, mij te beminnen, Hendrik! o! zweer mij dan, dat ik dit het eerst zal weten.

— Weet dan, dat ik u meer bemin dan ooit, dat ik geene andere kan beminnen. Zoo lang gij die doordringende blikken zult hebben, die mij tot in het binnenste mijner ziel schokken, zoo lang als die bekoorlijke glimlach uwe lippen zal bezielen, zoo lang hebt gij niets te duchten.

Anna zag den koning met eenen dier glimlachjes aan, welke hij in koelen bloede niet kon zien.

— Wijl gij een beminnelijk ridder zijt, zal ik u eene gelukkige tijding mededeelen: ik heb dezen nacht gedroomd, dat ik moeder was van eenen Prins van Wallis. Zonder twijfel is dit eene aankondiging van den hemel: want ik heb sedert dezen morgen de zekerheid, dat ik u een tweede kind zal schenken.

— Een jongen! een jongen! riep de koning uit. Wat ik, sedert twintig jaren, van den hemel vraag! Hij vergunt het mij eindelijk! Ik wist wel, dat gij de goede geest der Tudors zoudt zijn. Ha! ongelukspaus! ik zal u leeren, onze huwelijkssponde te vloeken! wij zullen op uw gekwaak door eene reeks van welvarende kinderen, schoon als de dag, antwoorden.

— Wacht een weinig, alvorens u te verblijden. Als het eens eene dochter ware,

— Het zal een prins zijn! een prins van Wallis! Ik zal dan eenen erfgenaam zien! o vreugde! ik ben wel voor den hemel gehuwd! ik ben een gelukkig vader. Karel V, gij kunt een legioen dochters telen, mijn zoon zal niet voor haar zijn; laat ons heensnellen, om dit aan den getrouwen Cromwell te berigten.

Men wist in het paleis niet, waarom ladij Rochford door de lanen van den tuin ging, met de oogen op de punten harer schoenen gevestigd. Het hart dezer vrouw bevatte het geheele helsche tuighuis van Pandora in zich; maar niets verried de bewegingen harer harstogten aan de oogen van het publiek. Zij was te sluw, om de vertrouwde mededeelingen des konings te gemoet te gaan, en haar boosaardig vernuft werd door een noodwendig wachten getergd. Men zag haar, als eene schaduw, in de nabuurschap van Hendrik voorbijgaan, en zamenspraken over duizend verschillende onderwerpen aanknoopen; maar de Vorst scheen de schoone onbekende vergeten te hebben. Hij sprak slechts van den droom der koningin, en van de spruit, aan den tak der Tudors beloofd. Eene minder vasthoudende vrouw dan de echgenoote van George Boleijn zou op eenig ander ontwerp bedacht zijn geweest, ladij Rochford liet geen denkbeeld varen, dan na de laatste middelen te hebben uitgeput, om het te verwezenlijken.

Niets is zoo groot en zoo woest als het afgeslotene park van *Windsor*. Op vier schreden afstandt van het paleis is een bosch uit den goeden ouden tijd, door een wild van een oud ras bewoond. Ziet die reusachtige boomen: het zijn de adelbrieven der wolven en der vossen, welke zij sedert eeuwen beschermen, en die nimmer dan door koningen gejaagd worden. Sedert de blanke hagedoren de bloedige rozen van *York* en *Lancaster* vervangen heeft, doen de waldhoorn en de harddravers deze bosschen dik-

werf van hun dreigend geraas weergalmen. De burgerlijke verdeeldheden kleuren de vlakten niet meer rood, en de woede van den onrustigen adel heeft zich tegen u alleen gewend, arm wild!

Hendrik is een listige jager. De oude wachters achten hem; wanneer zij hem zijn paard de sporen zien geven, ligten zij hunne door de zon gebruinde aangezigten op, als om te zeggen:

— Die is bekwamer dan wij. De standplaats, die hij kiest, is altijd de beste. Hij verwerpt het moorddadige vuurroer, en bedient zich alleen van den ouderwetschen handboog; maar de pijl van Robin-Hood is niet gewisser dan de zijne, en wanneer zijne hand met het breede mes gewapend is, dan heeft het laatste uur van het wild geslagen.

De wilde-zwijnen jagt is een ware oorlog, een gevaarlijke krijg tegen eenen sterken en vluggen vijand. Het is deze, aan welke de geduchte Tudor de voorkeur geeft.

De ademlooze troep honden vervolgt een moedig wild zwijn meer van nabij. Eenige verscheurde honden zieltogen huilende op de varenkruiden; maar de jagt gaat altijd voort. Luistert! luistert! Legt de hand aan het oor. Het gerucht nadert. In een oogenblik zal de vijand voor ons zijn. De koning maakt zijne wapenen gereed. Hij weet zeer goed, waar het dier zal komen. Stilte! het wilde zwijn komt aan. Het breekt door de digte struiken heen.

— Wel nu! riep een wachter, wat doet toch de koning? Waaraan denkt hij? De handboog blijft naar den grond gerigt! Hij ziet naar eenen anderen kant! hij vermaakt zich met eene jonge dame met de oogen te volgen, die boven op die rots te paard voorbijgaat. De dame is schoon, maar de jagt is mislukt. O! de koning verliest zijne bezinning; daar kloutert hij door de doornen heen, om de schoonste bereiken! hij vervolgt haar langs

de voetpaden; maar zij heeft geglimlacht, terwijl zij haren witten telganger de sporen gaf; vervolgens is zij in galop verdwenen in de diepten van het woud.

Hendrik komt verlegen en vermoeid terug. De dag was slecht. Hij heeft twee schoone prooijen gemist. De dame is vlugger dan eene vierjarige hinde, en voor de eerste maal keert het vervolgde wilde zwijn levend in zijne schuilplaats terug.

— Wie heeft toch voor die vreemdelinge de omheining van het park geopend? vroeg de koning, met een vlammend oog.

— Ik niet, ik niet, antwoordden de lieden van het kasteel.

— Ik zal u stokslagen laten geven ten bloede toe, indien gij het niet bekent.

De ware oorzaak der gramschap van Zijne Majesteit was de spijt, de sijlphide niet te hebben kunnen grijpen, want reeds werd zijn verschrikkelijk gelaat verzacht.

— Dat hij, die deze onbekende heeft binnen gelaten, zonder vrees spreke: ik beloof hem vergiffenis.

De oude huisbewaarder zeide, terwijl hij zijne hand onwillekeurig op zijnen buffellederen gordel leide, waarin hij goede goudstukken verborg: ik ben het niet, Sire! en ik geloof, dat de schoone Rozamunda haar graf verlaat, om hier met koning Hendrik I te jagen, want des nachts hoor ik, door het stormachtige weder heen, de honden en het schietgeweer van den duivel. Men heeft dit meer dan eens in onze bosschen gezien, en de sporen der helsche jagt zijn nog des morgens op de vochtige heiden te vinden.

— Zwijg, antwoordde de koning. Ik geef tien gouden angelotten (1) aan dengenen, die die schoone jagerin zal vangen; maar ga uwe wapenen niet tegen haar gebruiken, oude gek!

— Tien gouden angelotten! denkt de boosaardige grijsaard; dat is, geloof ik, zoo veel als dertig kroonen, weinig minder dan honderd en vijftig fransche livres! Wel! wel! ik

(1) Oude Engelsche munt, omtrent 7½ gulden van de onze.

heb daarvan het dubbel ontvangen, om te zwijgen, in schoone klinkende munt, ja in schoone klinkende specie! men moet eerlijk zijn, zoo lang men er voordeel bij vindt.

De koning keert, geheel in gedachten verzonken, naar het kasteel terug, zijne breede schouders worden rond, en zijne kin verliest zich in het hermelijn, dat op zijne borst gekruist is. Hij gelooft de onbereikbare D i a n a, die op den heuvel vlugt, te zien, hij ziet het witte kleed en het witte ros door het gebladerte voorbij gaan; hij ziet de goddelijke gestalte en de bekoorlijke armen der onbekende, de blonde haarlokken, welke de wind streelt, en den gazen sluijer, die eenen marmeren boezem omgeeft. Het vuur stijgt bij den vorst naar de wangen, als of hij nog de schoone nimf vervolgde. Hij mompelt woorden zonder slot. Hij brandt van ongeduld, en zijn hoofd lijdt, als of hij door die wreede nachtmerrie geplaagd wordt, waarbij de beenen hunne dienst weigeren aan den mensch, die wil loopen.

Maar ziet, daar komt eene andere dame, die Zijne Majesteit te gemoet loopt. Hare kleine voeten beroeren het zand der tuinen slechts aan de oppervlakte. Haar kleed is wit als dat van het schoone verschijnsel; de wind speelt insgelijks in hare zwarte haarlokken; hare houding is goddelijk; hare armen zijn bekoorlijk, en het ivoor is minder wit dan de boezem, door haren sluijer geprangd. Zij omhelst den Vorst, en vraagt hem, of hij eene goede jagt gehad heeft.

— Ten minste deze die spreekt, zegt de koning; ten minste zij ontvlugt mij niet, om mij buiten adem te brengen.

En H e n d r i k drukte eenen teederen kus op de lippen der koningin.

— Ja, ja, laat het gezigt van den hemel of uit de hel komen, ik daag alle verschijnselen uit, om ooit mijne vurig geliefde te evenaren.

En de jeugdige koningin, die deze woorden niet begrijpt, leunt glimlagchende op den arm van haren gemaal, terwijl zij den trap van het kasteel opklimt.

Om waarheidlievend te zijn, moet men niet vergeten, te melden, dat Hendrik, gedurende den avond, in het uur, dat de krachtige Fransche wijnen in zijnen koninklijken beker schuimden, verscheidene malen de boschnimf wederzag, die door de nevelen zijner verhitte verbeelding heenvloog; maar van tafel komende, luisterde de Vorst, op eene sofa liggende, naar de koningin, die vreemde liedjes zong, terwijl zij dezelve op het klavecimbaal accompagneerde. De treffende stem der welbeminde, de welluidende toonen van het speeltuig, hetwelk de onrust van den echtgenoot verdreef, voerden hem over in eene wereld, waar de jeugdige koningin alvermogend was. Heil hem, voor wien het vermaak ligt in de gewoonten van elken dag!

— Ach! zeide ladij Rochford, waarom toch mijne onbekende zoo vurig nagejaagd; waarom de jagt laten varen, en waarom op het kasteel met een hangend hoofd terug gekomen, indien gij niet in het hart getroffen zijt, mijn Vorst? De betoovering zal gelukken.

Tweemaal verscheen de jagerin van *Windsor* weder voor den koning. De eerste maal was het in de kerk, waar Zijne Majesteit het *Te Deum* kwam hooren. De schoone bevond zich in eene verhevene tribune. Zij bad met de godsvrucht van eenen engel, en Hendrik kon de dienst niet volgen. De tweede maal vertoonde de koning zich aan zijn volk, op een balkon van zijn paleis. Hij bespeurde de dame aan een venster. Zij zwaaide met haren zakdoek.

— Nogmaals gij, nogmaals gij! bekoorlijke verschijning! maar hoe! zouden mijne armen nimmer die heerlijke vormen omvatten?

En de stem des konings werd door de toejuichingen der menigte verdoofd.

Eduard Seijmour naderde op zekeren dag de koningin. Hij hield zijnen hoed, met lange vederen voorzien, in de hand, en in zijn hoogmoedig gelaat zag men slechts eerbied en hoofschheid. Waarom zou ik het niet aan de beste der koninginnen bekennen? ja, ik ben arm; maar de armoede is geene schande. Ik ben jong en eerzuchtig; maar de eerzucht is geene ondeugd. Ik heb eene zuster, die ik bemin en die ik zoo gaarne gelukkig zou zien. Indien mijne oogen van bloedverwant en vriend mij niet bedriegen, is zij, door hare schoonheid, waardig, als eene zedige ster, in uwen schitterenden dampkring, eene plaats te bekleeden.

— Dat is eene openhartige taal, die mij behaagt antwoordde de koningin. Uwe zuster moet beminnelijk en goed zijn. Ik zal haar bij mij nemen. Morgen zult gij haar aan mij voorstellen. Kondig haar aan, dat zij eene plaats heeft onder de staatjuffers.

Den volgenden dag werd Johanna Seijmour naar het paleis gebragt.

— O! welk een lief meisje geeft gij mij daar! riep Anna uit. Zie toch, Sire! wat is hare verlegenheid indrukwekkend! Kom, mijne kleine! beef zoo niet; deze nieuwe gezigten zijn niet te vreezen: ik heb ook voor dezelve gebloosd, bij mijne intrede in de wereld. Hoe oud zijt gij?

— Zeventien jaren.

— Welk een schoone ouderdom, en wat is men gelukkig, zeventien jaren oud te zijn! Gij behaagt mij, mijne lieve! ik ben zeker, dat gij mij vriendschap zult toedragen.

— O! mevrouw.....

— Kom, laat mij u omhelzen. Hoe vindt gij haar? Sire!

— Wel.... vrij wel.... stamelde Hendrik.

— Volg mij, mijne kleine. Inderdaad, zij is zoo bewogen, dat zij hier in zwijm zou vallen, het arme kind!

— Zij is het! dacht de koning. Hemelsche magten! waar leidt gij mij henen? Ik geloofde echter, de liefde gekend te hebben.

De bliksem schitterde in de oogen van ladij Rochford.

— Wel nu, Tudor! zijt gij dan op uwen zetel versteend?

— Zij heeft niet al te dwaas geantwoord, mompelde Seijmour.

— Waarvan droomt gij, Rochford? vroeg Wiatt aan den broeder der koningin.

— Ik houd niet van die nieuwe staatjuffer, zoo min als van de verbaasde houding van onzen monarch.

— Ik ging u juist van haar spreken. Zie den koning eens. Ik ken hem aan zijne stappen. Hij is gewond. Waak, waak over hem, George!

— Ik zal hem met Argusoogen bewaken, voor de rust mijner dierbare Juno; en alle pijpers der aarde zullen te vergeefs trachten, mij te doen insluimeren.

XIV.

Al te dikwerf hebben de wijsgeeren, van uit den achtergrond hunner studeerkamer, nuttelooze geleerde verhandelingen geslingerd tegen de vrouwen, als of de meest klemmende redeneerkunde der wereld ons konde beletten, haar te beminnen. Waartoe leidt, meestal, die verhevene vloed van woorden van eenen onberispelijken stijl? Om de helft der menschheid te beknorren, omdat zij eenige ondeugden van de andere helft bezit. Die brave

lieden denken er niet aan, dat het vermogen en de bekoorlijkheden van onze moeder Eva in die gebreken zelven lagen. Kan de man een volmaakt wezen, dat boven de menschelijke zwakheden verheven is, beminnen? Hoevelen van die zwartgallige berispers hebben betreurd, dat de dames al te deugdzaam waren! Zij hebben met de priesteressen van Astarte (1) durven spotten, omdat deze eens aan de onteering boven het verlies harer schoonheid de voorkeur gaven, en zij waren mannen, die ondankbaren! Dat Juvenalis (2) zich verwondere, zijnen vriend Posthumus den trouwring te zien geven, en dat hij hem rade, zich liever te verhangen of in den Tiber te verdrinken; al waren zijne verzen nog beknopter en bijtender, zou de dichter den juwelier niet hebben kunnen beletten, vele andere ringen te vervaardigen. Dat hij dan aan onze harten de behoefte van te beminnen ontrukke! Neen, de schaamte is niet met de regtvaardigheid ten hemel opgeklommen. Zij is onvergankelijk als de kunne; en in het grijze *Rome*, misschien in de straat zelve, welke Messalina met hare buitensporigheden bezoedelde, kon de dichter een braaf en arm meisje vinden, hetwelk het goud en de bedreigingen van Nero niet zouden hebben kunnen verleiden.

Wat is er belagchelijker, dan de droomerijen der ernstigste geleerden over de vrouw! Gelooft Meester Marselius Ficin niet in het latijn te hebben bewezen, dat de vrouw een onvolledig man is, dat de natuur altijd poogt, een mannelijk wezen voort te brengen, als of dat het allervolmaaktste ware! Galienus en Piccolomini (3) hellen naar het vrouwelijke over, en zijn er niet verre van verwijderd, in hetzelve eene ligte wijziging van he

(1) Venus.

(2) Een Romeinsch geschiedschrijver.

(3) Italiaansche geleerden. VERT.

mannelijke te zien. Plato, Sijrus en Strabo (1) beschuldigen de vrouwen van al de onheilen der wereld; maar gelukkig voor haar heeft Petrus Calana, in een boek, dat thans niet meer te vinden is, aangetoond, dat het Opperwezen tevens van de beide seksen is. (2) Alles zou goed gegaan zijn, indien een naamloos schrijver niet verzekerd had, dat de vrouwen niet uit het menschelijk geslacht zijn voortgesproten. Acidalius, een eigenbelangzoekend redenaar, wil wel, dat zij eene ziel hebben, onder voorwaarde, dat zij hem hare welwillendheid verleenen; en indien zij hem die weigeren, bedreigt hij haar, haar tot dieren in *secula seculorum* (3) te verklaren. Ziedaar hoe bekwaam hij is, en deze listige waanwijze heeft eene goede partij van zijne geschriften moeten trekken. Hoe heeft de sekse zoo vele overstelpende smaadredenen beantwoord? Door haar glimlagchen en haar medelijden, want zij is niet tot de verachting gekomen. Zij is voortgegaan, met hare aangename zending te vervullen: het geluk van het ondankbare gebroed uit te maken, dat aan haar de ellenden der wereld toeschreef. O, waardige droomers! hoe gaarne zou ik eenen wagen vol van uwe schoone woorden, voor eenen eenvoudigen kus, in de rivier werpen! O! waarom ben ik Abeilard niet, om door Heloïse bemind te worden! Romeo, om naar de zuchten van Julia te luisteren! Waarom ben ik de koning van *Engeland* niet, om mijne kroon aan Anna Boleijn te schenken! Van mijn leven zal ik geen kwaad meer van de vrouwen spreken.

Anna Boleijn was eene vrouw bij uitnemendheid.

(1) Grieksche wijsgeeren.

(2) Tot welke dwaasheid kan de geleerdheid toch niet leiden!

(3) In de eeuw der eeuwen.

Men vindt in haar al de deugden en al de bekoorlijkheden van haar geslacht. Welk eene bitterheid heeft de natuur tegen de fortuin moeten behouden, die haar dit kind der vooringenomenheid in den bloei der jaren ontrukt heeft! Zij had hare wonderbare verheffing aan hare schoonheid te danken; het was hare schoonheid, die hare ongelukken en haren dood veroorzaakte. Zij, die haar gekend hebben, hebben zich niet moeten verwonderen, dat het volkomenste schepsel eene koningin is geworden; maar Anna trachtte te vergeefs hen te beletten, in de koningin altijd eene vrouw te zien, welke men niet kan nalaten, te beminnen. Hare kroon en hare magt hebben haar slechts des te gevaarlijker en verleidender gemaakt. Rondom haar heerschte een dampkring van wellust, die eene onwederstaanbare liefde inboezemde, even als de ontzenuwende lucht van het eiland *Fortuna*. (1)

De grijze Campeggio had Anna Boleijn nog slechts eenmaal gezien, en hij zeide te *Rome*, dat de Venus der ouden op de aarde was teruggekeerd, om het vernietigde heidendom te wreken en Christus den oorlog aan te doen. Hij noemde haar de Cleopatra van het noorden. En nimmer heeft ook, in der daad, sedert die koningin van *Egijpte*, de schoonheid zulke groote wonderen te weeg gebragt; maar Cleopatra, die zich in de kamer van Julius Cesar binnendrong, was slechts eene boeleerster van eenen verhevenen rang; de wellust alleen gaf haar haar rijk, en indien zij meer schaamte gehad had, zou hare eerzucht zich bedrogen hebben kunnen vinden; terwijl Anna Boleijn door die kostelijke deugd zegevierde, voor welke de Romeinen een standbeeld oprigtten, dat de oogen met de regterhand bedekt hield.

Al wat de jeugdige koningin naderde, verviel in kwijning. Haar huis was weldra alleen uit zuchtenden za-

(1) Een denkbeeldig eiland uit de fabelleer. VERT.

mengesteld; en tot in den top van het paleis, waar eenvoudige edellieden huisvesten, werd haar naam, in de liefdekoorts, duizend malen herhaald. Eene vrouw kan niet onkundig blijven van de verwoesting, door hare bekoorlijkheden aangerigt: Anna zag wel, dat hare dienaars ongelukkige verliefden werden; zij zuchtte er over, en hare goedheid vermenigvuldigde de gevaren rondom haar.

Hendrik was vertrokken, om eene korte reis in het westen van *Engeland* te doen. De koningin, op het kasteel van *Windsor* gebleven, had toen de gewoonte, des morgens in het park te wandelen, in gezelschap van den opperstalmeester Norris. Eens, toen hij zijne gebiedster het paard hielp bestijgen, klemde Norris de slanke gestalte van Anna Boleijn in zijne armen, en ondanks den strengen blik, dien zij hem toewierp, kon hij het verlangen niet wederstaan, zijne hand op hare ronde knie te leggen, terwijl hij de plooijen van haar rijkleed schikte.

— Mijnheer de stalmeester! zeide de koningin, hij, die zich blootstelt, om de gramschap van zijnen meester te verdienen, kan slechts een dwaas zijn.

— Ja, ja, antwoordde Norris, diegene is een ziek en ongelukkig man, die den toorn des konings niet vreest, maar den uwen.

— Ik zou eerder gelooven, dat hij besloten had, denzelven te trotseren. Mijnheer Norris! gij zijt met eene mijner staatjuffers verloofd. Margo is een lief meisje, dat u gelukkig zal maken. Ik zal haar eenen bruidschat geven, en ik wil, dat dit huwelijk spoedig gesloten worde.

— Het zou Uwer Majesteit gemakkelijker zijn, het te verhinderen.

— Ik verzeker u, dat het gebeuren zal.

Het rijbeest der koningin bevond zich digt bij een open venster. Een der knechts van het gevolg zag, achter de gordijnen, door den wind opgeligt, eene vrouw, die

ongetwijfeld naar de woorden harer meesteres luisterde; maar hij kon haar niet herkennen.

— Wij zullen zeggen, zonder te liegen, dacht ladij Rochford, dat zij zeer zacht is geworden, nadat zij de teedere verklaringen van den opperstalmeester heeft ontvangen.

De hartstogt van Norris, al te lang onderdrukt, was eindelijk de vrees en den eerbied te boven gekomen. Gedurende de wandeling bewaarde de stalmeester een diep stilzwijgen, of wel hij antwoordde op de verpligtende redenen der koningin, door woorden, die de geheele bitterheid van zijn verdriet openbaarden.

— Norris! zeide Anna, met vastberadenheid, ik zal u, eens voor al, de noodzakelijkheid doen begrijpen, van uit uw hoofd de dwaze denkbeelden te verdrijven, welke gij daarin verborgen houdt. Ik beminde Hendrik, eer ik den troon beklom; en echter, indien de bedoelingen des konings minder zuiver geweest waren, zou ik mijne eerzucht aan mijne pligten opgeofferd hebben: ik laat u oordeelen, of het thans mogelijk is, dat ik deze pligten vergeet. Luister naar de rede, die u gebiedt, eene liefde te onderdrukken, aan welke alle hoop geweigerd wordt. Gij zult, ik twijfel er niet aan, de noodige kracht hebben, om uwen hartstogt te overwinnen; mijne vriendschap zal de belooning uwer pogingen en van uwen moed zijn; ik bied u dezelve van dezen oogenblik af aan, overtuigd, dat gij die zult weten te verdienen. Mijne diensten en mijne bescherming zullen u schadeloos stellen voor het verdriet, waarvan uw hart weldra zal genezen zijn.

— Mijn goed paard! riep Norris in wanhoop uit, edel beest, dat mij zoo zeer is toegedaan! ik bied u mijne vriendschap aan; deze zal het loon voor uwen moed zijn. Ik geef ze u, maar tevens geef ik u duizend steken in de zijden, en ik verscheur uw lillend vleesch. Wel hoe!

gij steigert onder de spoor! uwe borst braakt een afgrijselijk gereutel uit! gij beklaagt u, ondankbare! hoort gij niet, dat ik u mijne vriendschap schenk? gaat gij niet gelooven, dat ik uwen dood wil? laat ons vrienden zijn, zeg ik u, en dat dan uw bloed stroome!

Aldus sprekende, martelde die dwaze Norris zijn rijbeest. Het dier, van een zuiver Engelsch ras, stortte zich, na ongehoorde pogingen, om zijnen berijder af te werpen, verschrikt en vol woede door de boomen en de doornen; het verdween eindelijk met de snelheid van den bliksem, zijnen meester door het woud medevoerende. Op vier mijlen afstands van de plaats, waar dit tooneel had plaats gehad, vonden de wachten Norris, gevaarlijk gekwetst, weder.

Des avonds was ladij Rochford bij het naar bed gaan der koningin tegenwoordig.

— Lieve zuster! zeide zij glimlagchende, dat is eene zeer moorddadige schoonheid: gij moest die bevallige schouders in een gewaad van den heiligen Franciscus verbergen, en die oogen onder eenen digten sluijer, anders zal uwe regering voor onzen dapperen adel noodlottig zijn. Norris is een jongman, een gelukkiger lot wel waardig.

— Oordeel Gij mij, o Heer! zeide Anna, terwijl zij hare in tranen zwemmende oogen hemelwaarts wendde; ben ik niet onschuldig?

— Wij kunnen aanvoeren, dacht ladij Rochford, dat zij over het ongeluk van haren minnaar heete tranen geweend heeft.

Anna Boleijn was juist opgestaan, toen men haar, reeds vroeg in den morgen, kwam berigten, dat een bode op het plein vóór het kasteel was aangekomen. Sir Weston, Hendriks eerste geheimschrijver, was de overbrenger van eenen brief, vol teedere uitdrukkingen. De

boodschapper werd in de slaapkamer der koningin toegelaten.

— De koning zal morgen hier zijn! riep Anna uit, ik zal hem dan wederzien! Gij hebt haast gemaakt, Weston! De arme jongeling is met stof overdekt! hij moet door de vermoeijenis der reis overstelpt zijn.

— Moge mijne aankomst aan Uwe Majesteit aangenaam wezen! antwoordde de secretaris.

— Ja, gij hebt mij de vreugde terug gebragt, die uit mijn hart gevloden was, brave Weston! Wat doet mijn gemaal? Zijn zijne gedachten voor mij?

— Uw naam is onophoudelijk in zijnen mond.

— Hij bemint mij! de hemel zij geprezen! Ga nu uitrusten, goede Weston! Dezen avond zult gij tot mij over hem spreken.

De koningin bood den boodschapper hare schoone hand aan

— Ach! ik gevoel de vermoeidheid niet meer, zeide de secretaris, binnens monds en nederknielende; waarom heb ik niet alle dagen eenen brief aan Uwe Majesteit aan te bieden!

— Mijnheer Weston! hernam Anna Boleijn, op eenen meer fieren toon, ik zal u laten weten, wanneer ik uwe tegenwoordigheid weder verlang.

Een dag is zeer lang voor de jeugdige echtgenoote, die de terugkomst verwacht van hem, dien zij bemint; het ongeduld groeit aan, naar mate het oogenblik des geluks nadert.

— Helaas! dacht de koningin, wat is de staat eener vrouw treurig! Zij moet te huis blijven, terwijl haar gemaal reist. Zij deelt niet in de gevaren des oorlogs, niet in de gevaarlijke avonturen; maar hoeveel klein lijden heeft zij niet, in den hoek van haren haard, te verduren! hoe vele zorgen en verveling vergezellen die beide

deugden, aan onze zwakke sekse geboden; het geduld en de onderwerping! Dat Hendrik ten minste, daar ik nog verscheidene uren van hem gescheiden ben, het onderwerp mijner gesprekken zij.

Weston werd teruggeroepen. Het was een edelman van eene aangename houding en van goeden huize, misschien een weinig ingenomen met zich zelven, en geneigd, om te veel van zijne persoonlijke voordeelen te verwachten, maar met eenig vernuft begaafd en zeer vrijpostig. Hij wist der koningin belang in te boezemen door het verhaal zijner reis, en eene bijzondere bekoorlijkheid aan onbeduidende bijzonderheden bij te zetten. De oplettendheid, welke de bekoorlijkste der vrouwen hem verleende, spoorde hem aan, om de hulpbronnen zijner verbeelding te ontwikkelen; het onderhoud duurde lang en de tijd ging spoedig voorbij. Het schaakspel was toenmaals zeer in de mode, omdat de koning er veel van hield. Anna had het voorheen geleerd, gedurende haar verblijf te *Hever*. De groote heeren scheenen naijverig op de eer, aan den eenvoudigen geheimschrijver Weston verleend, toen de koningin hem uitkoos, om een partijtje met haar te spelen. Ladij Rochford volgde de zetten met oplettendheid. Zij geloofde te bespeuren, dat beiden met achteloosheid speelden. Weston zag meer naar de oogen zijner tegenpartij, dan naar de ruiten op het schaakbord. Anna vroeg zuchtende naar het uur, dat de klok aanwees; zij zette hare koningin schaak, en Weston maakte zich dadelijk van dezelve meester.

— Wees de mijne, aanbiddelijke koningin! zeide hij zachtjes, tetwijl hij het stuk aan zijne lippen bragt; ik smachtte reeds lang naar u.

— Ik heb eene onvoorzigtigheid begaan, zeide Anna Boleijn, opstaande; ik zal deze partij niet uitspelen.

En gedurende het overige van den avond vond Weston

op het gelaat zijner gebiedster verder slechts de hoogmoedigste koelheid.

Is er eene meerder schande op de wereld, dan die van den afgewezen minnaar? Is er bitterder verdriet, dan dat van eenen ongelukkigen hartstogt? Wat zijn de bedriegelijkheden der fortuin, vergeleken bij die der liefde? O! zoete verwaandheid! belagchelijkheid vol bekoorlijkheid! gelukkig hij, die u bezit! want gij zijt niets anders dan de forsche hoop, die diepe wortels heeft geschoten, de hoop, ondersteund, als een jonge heester, door den hoogmoed, het stevigste der steunsels.

Ondanks de vertroostende verwaandheid, welke de natuur zorg had gedragen, in het hart van Weston te planten, had de koningin te duidelijk hare verontwaardiging betuigd, dan dat de eigenliefde van dezen edelman niet op eene wreede wijze zou bekoeld worden; voeg daarbij de vrees, welke de echtgenoot inboezemde, en gij zult niet verwonderd zijn, den jongeling zuchtende, met een nederhangend hoofd, door de galerijen van *Windsor* te zien dwalen, ten prooi aan onrust en spijt. Ladij Rochford, onophoudelijk denkbeelden van eene andere soort broedende, waarde insgelijks door het kasteel rond; en toen haar arendsoog dezen jongen gekwetsten vogel bemerkte, glimlachte zij op eene onmerkbare wijze.

— Sir Weston! zeide zij tot den secretaris, haren wijsvinger met een schalksch gelaat opheffende, ik verdenk u van het gebruik van toovermiddelen, om de dames te behagen. Iemand heeft mij gisteren van u gesproken: men heeft gezucht, terwijl men uwen naam uitsprak; het was op het oogenblik van het naar bed gaan; men nam eene bloem uit het haar, die zich aan dezen kant bevond.

— Ach! heb medelijden, mevrouw! wat heeft men u gezegd?

— Ik kan het niet herhalen. De stoutmoedigheid behaagt aan onze sekse, Weston! en gij zijt een stoutmoedig ridder. Gelukkig laten wij niet alles zien, wat wij denken; onze kleine zwakheden blijven onder den schijn van koelzinnigheid gesluijerd, soms zelfs van verachting. Wees bescheiden, Weston! ik had reeds opgemerkt, dat gij den mantel met adel draagt, dat uw toilet eenen goeden smaak heeft, en dat uw onderhoud aangenaam is; maar ik heb daarvoor meer ledigen tijd dan eene andere groote dame. Bescheidenheid, Weston! en trotseer de gevaren niet met ligtzinnigheid, want er er zijn er vele; maar vooral bescheidenheid!

— Gij geeft mij het leven weder!

— Stil, jong mensch! vergeet, dat gij mij ontmoet hebt.

— In 's hemels naam! nog één woord. Geef mij eenen raad. Wat moet ik beproeven?

— De gelegenheid is eene voetgangster, welke men niet gemakkelijk kan grijpen, niet waar? De magt is door geweld omgeven; de menigte heeft de oogen open en de ooren gespitst, maar een papier wordt tot den avond bewaard, en de gedachten van den minnaar worden, in de stilte van den nacht, met oplettendheid gelezen.

— Welk middel, om haar eenen brief ter hand te stellen?

— Iemand zal zich daarmede belasten.

— Gij, mevrouw? o! wat zijt gij goed!.....

— Vaarwel, Weston!

Indien de brief ladij Rochford in handen ware gevallen, zou dit hatelijke wangedrocht, met haren haat, haar geduld en hare bekwaamheid, Anna Boleijn ontwijfelbaar eenen leelijken trek gespeeld hebben; maar, bij geluk, bezat Weston genoeg vermetelheid, om zijnen brief, aan de voeten der koningin, zelf neder te leggen. De vertrouwelinge beet op hare dunne lippen, bij

het vernemen, dat hare dienstaanbiedingen nutteloos waren.

— Gij zijt een onvoorzigtige, zeide zij met levendigheid; wees een andermaal wijzer, en wend u tot mij.

Maar Weston had geenen lust, eenen tweeden brief te wagen. Toen het toeval hem eene gelegenheid had aangeboden, om Anna Boleijn te spreken, naderde hij reeds de ontlokene gedaante, door hoop en liefde, toen de koningin hem eenen blik toewierp, waarin de geheele verontwaardiging harer ziel huisvestte.

— Sir Weston! ik geef u drie dagen tijd, om u van uw ambt te ontdoen en het hof te verlaten. Indien gij binnen dezen tijd niet vertrokken zijt, zal uwe onbeschaamdheid aan den koning worden bekend gemaakt. Vlugt dus oogenblikkelijk, en waag het nimmer weder, om voor mij te verschijnen.

— Men verwijdert zich zoo niet van haar, die men bemint; men sterft zonder berouw, indien men haar de vergiffenis niet kan ontrukken.

— De ellendige durft mij uit te dagen, daar een woord uit mijnen mond voor hem het schavot zou doen oprigten! Ik zal een verschrikkelijk voorbeeld moeten stellen, Weston! gij zult in mij ongetwijfeld slechts de dochter van eenen eenvoudigen edelman zien, en niet uwe koningin; ik ben, het is waar., niet uit een vorstenhuis gesproten, maar ik zal u leeren, dat het bloed der Boleijns de eer verdiende, koninklijk te worden. Van u aan mij is eene verklaring eene beleedigiug. De hemel weet, dat ik aan dezelve liever door verachting en vergetelheid, dan door gramschap zou hebben willen beantwoorden; beschuldig dan alleen uwe hardnekkigheid en uwe dwaasheid, indien u eenig ongeluk overkomt. Ik heb het u gezegd: dat mijne oogen na drie dagen uw gelaat niet meer ontmoeten, of gij zijt des doods!

Den volgenden dag vernam de koningin met genoegen, dat Weston verlof gekregen had, om, gedurende drie maanden, in *Frankrijk* te gaan leven.

De schilder Holbein had den koning behaagd door zijne openhartigheid en zijne vrolijkheid. Men had hem een klein vertrek in het paleis gegeven. Aanzienlijke personen zochten zijn gezelschap; er waren er zelfs, die de innige vriendschap met hem openbaar maakten, omdat de monarch hem dikwerf de eer toestond, van eene plaats aan de koninklijke tafel te mogen bekleeden. Een weinig losbandig, tot buitensporigheid toe verliefd, een wereldburger, zoo als alle ware kunstenaars, wier vaderland de wereld is, ontbrak het Holbein nimmer aan vrienden, maar dikwijls aan geld, ondanks zijne rijke en talrijke beschermers, in weerwil van de mode, die aan eenen heer, die wel aan het hof stond, niet meer veroorloofde, eens anders penseelen te gebruiken.

Eens kwam een jongeling van twintig jaren, bleek en van een zwak gestel, met beschroomdheid aan de deur van den grooten schilder kloppen.

— Wat verlangt gij, jong mensch?

— Meester Holbein! ik breng u tijding en eenen brief van uwen vriend, den geleerden Erasmus.

Holbein opende den brief met haast; hij luidde aldus:

« Lieve Jan!

« Als ik geen onverbeterlijk lagcher ware, zou ik tot « u zeggen, dat gij weldra uwen ouden vriend zult beweenen. Alvoren deze wereld vol ellende te verlaten, schrijf « ik u nog met eene bevende hand, om u een kind aan « te bevelen, voor hetwelk ik toegenegenheid gekregen « heb, en dat naar *Engeland* terug keert, waar het noch « bloedverwanten noch eenen beschermer heeft. De kleine « snaak heeft zijne reis door Italie gedaan, terwijl hij

« met zijne minnares het brood won. De kunsten hebben « hem zoo goed gevoed, als zij hebben kunnen doen, dat « is, dat hij eene magere sier maakte. Verpligt hem ter « liefde tot mij; eerbiedig zijne onnoozelheid. Hij heeft « eene zuivere en verhevene ziel; gebied hem, u niet « tot model te kiezen. Zijn talent heeft mijn oud hart « bewogen en op nieuw bezield. Niets zal gemakkelijker zijn, « dan bezigheid voor hem te vinden. Ik heb hem eenig « geld geleend; het graveel en tachtig lange jaren, die mij « naar het graf slepen, zullen zijne schuld voldoen. Ik « predik u de edelmoedigheid niet, omdat ik uw karakter « ken; indien gij de weldoener van mijnen beschermeling wordt, zal Erasmus u dat in den hemel « weder vergelden! Vaarwel!»

Holbein vestigde twee oogen vol vuur op het gelaat van den reiziger.

— Hoe heet gij, jong mensch?

— Markus Sweaton.

— Gij zijt dan een bekwaam toonkunstenaar? Speelt gij op de viool, op het klavecimbaal of op de hobo?

— Ik speel op al die instrumenten, en ik zing ook.

— Hebt gij geld noodig?

— De goede Erasmus heeft mij honderd gulden voor mijne reis gegeven, ik heb er slechts twee over.

— Duivel! ik heb gisteren vijftien gouden angelotten met de kaart verloren, door eenen zeer ongelukkigen slag: het was al [illegible]t ik bezat; maar kom van middag terug; gij moet [illegible]j eten, want men voedt mij in deze diergaarde. Zoudt gij u wel durven verbinden, om eene groote dame, wier afbeeldsel ik van daag begonnen heb, door uwe muzijk te vermaken?

— Ik verbind mij er toe, mits zij de kunst beminne, waarvan ik een beroep maak,

— Zij is ook muzijkalisch; maar gij moet andere klee-

deren hebben.

— Ik heb geene andere dan deze.

— Zonder kleederen en zonder geld komt men niet ver. Loop naar mijnen kleedermaker; hij zal u nieuwe op krediet geven. Morgen zal ik u in een goed huis voorstellen. Breng eene guitar mede.

— Helaas! meester Holbein! ik heb mijne guitar te *Parijs* verkocht, om te leven. Het was een uitmuntend speeltuig van *Bologna*! ik zal eene viool medebrengen.

— Goed; maak uwe schoonste nooten klaar.

Sweaton en Holbein waren plotseling door eene innige vriendschap verbonden. Den volgenden dag vertoonde zich de toonkunstenaar, zwierig gekleed, vroegtijdig bij den meester schilder.

— Waar gaan wij heen? vroeg hij.

— Naar de koningin.

— Naar de koningin? goede hemel!

— Zonder twijfel; zult gij niet beven? Het is eene vrouw, mijn jongen! zij heeft eene ziel, zoo als iedereen. De kunstenaar moet noch den rang noch de geboorte kennen: want hij plaatst de menschen in tegenwoordigheid der godheid. Indien gij volkomen meester van uw talent zijt, speel dan zonder vrees voor koningen en keizers: zij hebben zulke lange ooren als wij.

— Ik zou voor den hemel zelven spelen.

— Volg mij dan.

Holbein stelde zijnen vriend voor; de gemakkelijkheid van iemand, die aan den omgang met de grooten gewoon is.

— Ik heb gedacht, zeide hij tot de koningin, dat het goed zou zijn, het langdurige der zitting te veraangenamen. De verveling zou, wanneer zij Uwe Majesteit overviel, schade aan het portret doen. De muzijk zal uw gelaat

bezielen, dat ik op mijn gemak wil bestuderen. Markus Sweaton is een der beste kunstenaars van *Europa*. Hij heeft *Italie* en *Frankrijk* verrukt. Ik heb hem zóó groot (als eenen kleinen jongen) gekend, en toen reeds speelde hij verrukkelijk.

De toonkunstenaar, door de leugens van Holbein van zijn stuk gebragt, antwoordde stamelende op de vriendelijke woorden der koningin. De begoocheling, welke de koninklijke waardigheid omgeeft, de luister van het vertrek, de schitterende schoonheid van Anna Boleijn, die haren zwanenhals en hare schouders van albast voor den schilder ontblootte, dat alles stortte den armen Sweaton in eene onoverkomelijke verlegenheid. Holbein fronste reeds de wenkbraauwen, en vreesde, zich bedrogen te hebben, toen hij zijnen beschermeling zag, die, door eene buitensporige vrees, naauwelijks zijn speeltuig kon stemmen. Na intusschen de viool tusschen zijne knieën geplaatst, en eene hand aan zijne oogen gebragt te hebben om zich te verzamelen, streek Sweaton, in het oogenblik des gevaars zijne tegenwoordigheid van geest herkrijgende, met den strijkstok op de snaren, en speelde eene Italiaansche zangwijze, met eene uitgelezene zuiverheid. Terwijl zijn genie zich trapswijze verhitte, kwam er een blos op zijn anders bleek gelaat; de God der toonkunst daalde op zijn voorhoofd neder. Hij wierp zich op de groenende vlakten der improvisatie: toonen, altijd in kracht toenemende en van eene rijke harmonie, volgden elkander met snelheid op. Weldra was het een donder, en hemelsche stemmen schenen zich met zijne gezangen te vereenigen. Het was niet meer de beschroomde jongeling, die straks de blikken eener schoone koningin niet kon verdragen: zijne oogen schoten bliksems uit; zijn gelaat, hetwelk eene bijna dreigende deftigheid had aangenomen, wendde zich fier naar den hemel: het was de kunstenaar, in al zijnen

luister, door dat verhevene vermogen, de bezieling, boven de menschheid verheven.

Anna Boleijn was diep bewogen; hare ademhaling werd kort, en haar blanke boezem zwol op. Holbein, van bewondering en vreugde vervoerd, had zijne penseelen laten varen. De zangen werden langzamerhand verzacht: de *arpeggio's* smolten weg, en eene te regter tijde herstelde harmonie gaf aan de toehoorders de kalmte terug. Toen zag de kunstenaar, weder op de aarde nedergedaald, door eene ligte wolk heen, de oogen van Anna Boleijn, met eene bekoorlijke uitdrukking van zachtheid en mijmerij op hem gevestigd. Hij hield stil.

Sweaton hernam zijne zedige houding, om den lof der koningin en de warme gelukwenschen van Holbein te ontvangen. Men verzocht hem, te zingen; zijne stem was helder en trillende. Hij vond nog heerlijke toonen, en ditmaal, meer zeker van zich zelven, kon hij op zijn gemak het levendige vermaak genieten, voor den dichter en den kunstenaar weggelegd: dat van de geestdrift op te wekken.

Gedurende het overige gedeelte van dezen dag, sprak de koningin, door de indrukken van den morgen vooringenomen, slechts van den nieuwen toonkunstenaar. De koning verlangde, hem te hooren, en was over zijn talent verrukt. Zoolang de zittingen voor het portret duurden, hield Sweaton niet op, daarbij tegenwoordig te zijn; hij zag onophoudelijk de schoone oogen der koningin weder, die hem, door de ligte wolk heen, aanstaarden; en aan het meesterstuk der kunst, van het palet van Meester Jan gekomen, werd een bijzonder zegel van verrukking en zachtheid ingedrukt. Anna, zich aan hare vooringenomenheid met lieden van verdienste overgevende, wilde dezen jongeling aan haren persoon verbinden. De koning stemde er in toe, hem eene woning in het paleis te geven, en

de koningin bragt geheele morgenstonden in het zingen met Sweaton door.

— Wel nu, zeide Holbein, wij kunnen aan onzen vriend Erasmus schrijven, dat zijn beschermeling aan ons hof geslaagd is. Gij moet tevreden zijn, mijn jongen! O! wat is dat? gij zucht als eene verliefde bruid! Ik zie wat het is; gij zijt verliefd. Strek uwen arm zoo niet uit met de houding van eenen tooneelspeler. Gij zijt verliefd, ik weet het, ik heb het wel opgemerkt. Gij durft in eene schuldige vlam te blaken voor iemand, van eenen rang, zoo verheven boven uwe geringheid, dat....

— Houd op, Jan! geen woord meer! Openbaar aan het gerigt des hemels geen geheim, hetwelk mijn hart naauwelijks aan zich zelven beleden heeft. Ik ben schuldig; maar ik ben nog meer te beklagen.

— Wat wilt gij doen? jongeling! Verbeeldt gij u, dat een ellendig vioolspeler, van eenen oorsprong uit het volk, aan de eerste dame in het koningrijk zal behagen, omdat hij, door zijn talent, boven het gros der menschen verheven is?

— Neen, neen, ik heb deze verkeerdheid niet meer. Gij hebt mijne liefde geraden, maar niemand anders dan gij...

Jan Holbein schaterde van lagchen.

— Dat wil zeggen, dat gij, in de onwederstaanbare vervoering van den hartstogt, het vermetele besluit neemt, eeuwig te zuchten en een eerbiedig stilzwijgen te bewaren. Dit is verdienstelijk, en de duivel zal er u eens rekenschap over vragen.

— Meester Jan! het ongeluk van eenen vriend verdient meer achting. Laat mijn hartstogt belagchelijk zijn, ik stem het toe; maar mijn lijden is daarom niet minder wezenlijk.

Markus Sweaton! eene koningin is eene vrouw; zij draagt eenen vrouwenrok, even als de andere. Zij

allen, die zwakheden voor eenvoudige onderdanen gehad hebben, zijn dit niet aan den paus gaan zeggen. De vrouwen, die nimmer iemand anders dan haren eigenen man bemind hebben, zijn zeldzamer dan de paarlen, in den schoot der zee begraven; en de verliefde, die zich zelven kent, wacht niet, tot een ander zich meester maakt van het goed, dat hij geëerbiedigd heeft.

— Hoe! Holbein! gij zijt het, die mij aanraadt, eene misdaad te begaan! Gij wilt, dat ik mij jegens hem, aan wien ik mijn brood verschuldigd ben, door eene verschrikkelijke ondankbaarheid kwijt! En het is uw weldoener, dien gij mij aanspoort, om aldus te bedriegen! Mijn arme Jan! de losbandigheid heeft uwe ziel ontzenuwd. Hoe beklaag ik u, indien gij den troost kunt begrijpen, welken ik zal vinden in de opoffering van mijn geluk aan den heiligsten der pligten, de dankbaarheid.

— Zeer goed, mijn jongen! Ik zie, dat gij niet zeer ziek zijt.

— O! ik bemin haar met al de kracht van mijn aanwezen.

— Ik versta u: gij zult gaarne haren naam onder de boomen herhalen, terwijl gij, als een herder van Virgilius, op de schalmei speelt; en in uwe droomen zult gij soms eenen kus op het kleed van eene nevelachtige verschijning wagen. Dat zal niemand leed doen; maar pas op u zelven, deugdzame zuchter! betoon zoó veel voorzigtigheid, als of de schoone u hare dierbaarste gunsten had toegestaan; want, indien uwe liefde mogt ontdekt worden, dan zoudt gij voor iets van al te weinig belang sterven.

— Met de hulp des hemels is er niets verloren.

Sweaton nam met naauwgezetheid de regelen in acht, welke hij zich zelven had voorgeschreven. Hij bewaarde het stilzwijgen; maar de vriendschap, welke Anna

Boleijn hem betoonde, zoo wel als de gemeenzaamheid, welke de lessen in de muzijk wettigden, maakten weldra zijne kwaal ongeneeslijk, en de schichten der liefde drongen dagelijks dieper in zijn hart. Op zekeren morgen vertoonde Sweaton zich bij de koningin, op het uur, aan de muzijk gewijd. Anna Boleijn was nog in haar spreekvertrek opgesloten; maar de zangmeester, die den toegang tot het vertrek had, werd binnen geleid. Het, door Holbein, voltooide afbeeldsel rustte nog op den schildersezel. Sweaton bleef langen tijd, voor dit schoone werkstuk, in beschouwing verzenken. (1)

— Dat zijn zeer goed hare trekken, zeide hij; ziet daar wel oogen, in welke de deugd in al hare zuiverheid schittert; dit gelaat, waarop de sluwheid en de goedheid heerschen; deze tint van eene verblindende witheid. Ondertusschen mangelt het bij dit alles nog aan iets: er ontbreekt de straal van dat goddelijke licht, dat dit engelachtige wezen verheldert. De wiskunstige blik van den schilder heeft dat niet kunnen herkennen. Ach! ik zou het niet vergeten hebben. Holbein! dit gebrek wordt in al uwe portretten weder gevonden: gij zijt de navolger der natuur, de getrouwe nabootser van het ligchaam; gij ziet in den mensch slechts het bedorvene kind van Adam. Uw berekenend vernuft veracht het ideaal. Aldus zou de onnavolgbare Rafaël dit onderwerp niet behandeld hebben. Intusschen is niets volmaakter dan deze handen, deze ronde schouders, deze vormen, eener Venus waardig, deze mond, op welken de glimlach met de mijnerij worstelt. Ik vind den zachten blik weder, welks herinnering mij dronken van liefde maakt, die mijne ingewanden tot in het binnenste schokt, en die mijne wonden

(1) Ik heb er nog niet in kunnen slagen, te ontdekken, door welke omstandigheid dit portret de eigendom der heerlijkheid van *Venetie* geworden is.

doet bloeden. Ja, gij zijt eene koningin onder de vrouwen, beminnelijke koningin van *Engeland!* gelukkig hij, dien gij bemint! gelukkig ook de arme Sweaton, die uwen geheiligden persoon nadert, en de lucht inademt, welke door uwen adem welriekend gemaakt wordt!

Sweaton hoorde het geritsel van een kleed. Anna stond overeind achter hem! Zij was zachtkens genaderd, om het gevoelen van den toonkunstenaar over het portret van Holbein in te winnen; vervolgens bevond zij zich, toen zij de laatste woorden van den jongeling gehoord had, in eene groote verlegenheid, daar zij noch voorwaarts, noch achterwaarts durfde gaan. Misschien zou zij geveinsd hebben, niets begrepen te hebben, indien Sweaton niet met smart had uitgeroepen: Ik ben verloren! zij zal mij wegjagen, goede hemel! mij wegjagen als eenen onbescheidene. O zwakheid! aldus het geheim van mijn leven te verraden!

Twee stroomen van tranen vloeiden uit zijne oogen. Hij was in wanhoop. Het medelijden trof het hart der koningin.

— Gij ook, Sweaton! zeide zij zuchtende; ik had echter gewenscht, u in mijne dienst te hebben kunnen houden.

Verjaag mij niet, ik bezweer het u! nimmer zoudt gij mijne liefde gekend hebben, indien het toeval, de démon, die mijn verderf besloten heeft, u van dezelve niet onderrigt had. Behoud mij, in 's hemels naam!

— Ik zou het wel willen.

— Ach! wat is er aan gelegen, of ik u bemin, mits ik het u slechts nimmer zegge? Vergeet, wat gij gehoord hebt, en liever, dan het verdriet te laten blijken, dat mij verslindt, zal ik sterven, zonder zelfs uwen naam te durven uitspreken. Dat ik op de plaats, door den bliksem getroffen, dood ter neder storte, indien een blik of een

gebaar u nog een spoor van die liefde, die ik in mijnen boezem begraaf, openbaart.

— Gij zweert het?

— Bij alle hemelsche magten!

— Wel nu, wij zullen zien, of gij dien eed gestand zult doen. Ik zal u behouden. Ga heen, mijn arme Sweaton! wij zullen heden geene muzijk maken. Kom morgen op het gewone uur terug; dan zal ik alles vergeten hebben. Ik vergeef het u.

— Ik vergeef het u! herhaalde eene stem, die de koningin deed sidderen. Toen Sweaton zich verwijderde, bespeurde hij, aan het einde eener galerij, eene vrouw, die vlugtte: het was ladij Rochford, die, gedurende het boven geschetste tooneel, met haar oor tegen de deur geleund had.

XV.

De kerken van *Newcastle* zijn met zwart behangen. De bevolking der groote provincie *Northumberland* bidt voor de ziel van haren heer, die zoo even overleden is. De oude graaf was een weinig hard voor zijne leenmannen; maar het bloed zijner vaderen, aan Lancaster getrouw, woog, in de oogen der kinderen van het Noorden, tegen het bloed van Tudor zelven op; en wanneer het opperhoofd dezer oorlogzuchtige familie het zwaard in de hoogte hief, dan daalden ontelbare drommen van de bergen af, om zich rondom hem te scharen. Hij zou den koning hebben kunnen beoorlogen. Sedert acht dagen slaapt hij op zijn marmeren leger, en de priesters zijn nog in beweging rondom de altaren; terwijl de huizen van God sidderen op de sombere toonen van het *De profondis*.

Percij, dien de gezagvoerders in de provincie begroet hebben, heeft de hulde ontvangen, den oudsten der *Northumberlands* toekomende. Zijn gelaat staat droevig; maar zijne ziel is te fier, om zich in het openbaar aan de treurigheid over te geven. Hij heeft het graf zich boven zijnen vader zien sluiten, en zijn gelaat is niet veranderd; intusschen weet men, hoeveel liefde en eerbied hij voor den ouden heer koesterde.

Een koopman, die van *Londen* kwam, biedt den jongen Lord kostbare stoffen aan, die hij uit Vlaanderen heeft medegebragt.

— Zie, Mijlord! dit past volkomen voor een rijk rouwgewaad. Dit witte bordnursel op eenen zwarten grond is van eenen uitmuntenden smaak. Ik heb pluimen van eene groote waarde. De koningin heeft zich verwaardigd, mij een volledig stel daarvan af te koopen.

— Gij hebt de koningin gezien? vraagt de graaf. Men zegt, dat zij schoon en edelmoedig is.

— Zij heeft haars gelijken niet in de wereld, wat de schoonheid aanbelangt, en hare hand is waarlijk koninklijk; echter verzekert men reeds, dat haar gemaal haar verwaarloost. — Beproef dien mantel, Mijlord! ik wed, dat hij Uwe Heerlijkheid uitstekend past.

— Ik koop hem van u. Gij kunt dus de koningin gemakkelijk naderen?

— Dikwijls breng ik haar mijne nieuwste waren. — Het goud is geen rouw; maar bezie deze fraaije zilveren keten, Mijlord de graaf!

— Zij bevalt mij. — Zoudt gij in uw gevolg, in de vertrekken der koningin, iemand kunnen brengen, die uwe koopwaren droeg?

— Mijn schoonzoon Olivier heeft de eer, mij somtijds te vergezellen tot in de slaapkamer van Hare Majesteit. — Ik heb zijden stoffen in deze doos, verkiest

Uwe Heerlijkheid die te zien ?

— Ik neem ze, zonder ze te zien. — Hoe heet gij ?

— Izaäk Matthis. Mijn huis staat op eenen der hoeken van het plein van Sint Paulus, te *Londen*.

— Izaäk ! er zijn in deze beurs vijf honderd angelotten. Ik geef ze u, als gij mij, onder de vermomming van koopman, bij de koningin wilt brengen.

— Vijf honderd angelotten ! zijn het gouden angelotten ?

— Gouden angelotten.

— Ik ben tot de orders van Uwe Heerlijkheid.

— Wij zullen heden nog vertrekken. Wees, bij het ondergaan der zon, voor de Westerpoort. Ik zal een paard voor u medebrengen. Wij zullen alleen reizen. Gij zult de koopwaren hier laten, omdat ik ze koop.

Dat de Hemel en Uwe Heerlijkheid gezegend zijn ! Uwe begeerte, om de koningin te zien, spaart mij vele moeite. Is de prijs mijner stoffen in de mooije som, die ik daar voor mij zie, begrepen ?

— Ik zal u daarenboven betalen, als ik over u tevreden en zeker van uwe bescheidenheid ben.

— O ! ik zou mijne eigene tong afsnijden.....

— Breng mij, binnen een uur, eene volledige grove wollen kleeding, groote lederen laarzen, eene muts, waaronder ik mijn haar kan verbergen en die mijne wenkbraauwen bedekt.

— Ik begrijp u.

— Ga dan ; tot van avond.

De zon is reeds lang ondergegaan. De graaf van Northumberland gaat uit zijn paleis, in het gewaad van iemand uit het volk. Hij bestijgt een klein gemeen paard, maar dat tegen de vermoeijenis kan, en geleidt een ander van hetzelfde soort bij de hand. Een man staat regt op tegen den muur.

— Zijt gij het, Izaäk !

— Ik ben het, Mijlord!

— Neem dit beest, en ga vooruit.

De nacht is stil en de lucht vochtig. De maan, die zich boven de Noordzee verheft, is door ligte dampen omgeven. Percij herkent de abtdij, waar de overblijfselen zijner voorvaderen rusten. De klokken verheffen zich ten hemel, als twee smeekende armen.

— O mijn vader! mompelde de jonge graaf zachtjes, werp geenen gramstorigen blik op den oudsten afstammeling van uw geslacht. Uwe bevelen zijn dikwerf wreed geweest; heb ik u ooit weerstand geboden? De gade, die gij mij gegeven hebt, heeft van mij steeds niets dan eene goede behandeling ondergaan. Alvorens te vertrekken, heb ik het voorhoofd van mijn kind in de wieg gekust. Eenige dagen slechts gewijd aan de liefde, die mij medesleept, en de klank mijner voetstappen zal weder bij uw graf weergalmen.

Wat zijn die hovelingen toch wellevende schepsels! Die kruipende menigte kaatst de rimpels in het vorstelijke voorhoofd, even als een spiegel, duizendmaal terug. Is de monarch vrolijk opgestaan, heeft hij zonder onrust geslapen, en hebben de spijzen van den avondmaaltijd zijne maag niet vermoeid, dan verlangt het hof, in volkomene gezindheid, slechts om zich te vermaken. — Is de jagt goed uitgevallen, en is de Vorst over zijne behendigheid voldaan, dan is ieder in verrukking over de vermaken van den dag. Gelukkig hij, die zijne eigendommelijkheid kan verstikken, om zich tot de naauwkeurige kopij van den meester te vormen! Gelukkig de man, die de groote kunst bezit, zich zelven tot niets te maken, en zich als uit te wisschen voor hem, die de rijkdommen verteert en omverwerpt! Ondertusschen, wanneer de woede hare slangen in het hart des konings in beweging brengt, zoek dan in de gelaatstrekken der nederige satellieten de gelijkenis niet

met het vertoornde gesternte, want hunne spieren nemen eene geheel verschillende oefening: dan alleen vertoont zich het gelaat van den hoveling in overeenstemming met het diepste zijner ziel, vrees en angst latende blijken.

Eene merkwaardige verandering, die in de luim en de manieren van Hendrik plaats had, kon de blikken van het hof niet ontgaan. Zijne Majesteit gaf zich niet meer zonder reden aan eene blinde gramschap over, maar hij had gewoonlijk bewegingen van ongeduld. Men zou hebben kunnen gelooven, dat de ouderdom zijn bloed begon te verkoelen, maar dat de onstuimigheid voor eene spijtige bitterheid plaats maakte. De pogingen der schitterende jeugd, om den koning te verblijden, waren zonder gevolg. De glimlachjes en de lonkjes der schoonste dames konden hem niet uit eene onrustige verstrooijing trekken, en Anna Boleijn zelve slaagde er niet altijd in, de duistere magten, die het voorhoofd van haren echtgenoot benevelden, door de bekoringen der muzijk en van het onderhoud, te bezweren. De geneesheeren, eene kwijnende ziekte vreezende, bevalen oefening en verstrooijing aan; maar als Hendrik in werkeloosheid op het gras nederlag, in plaats van het hert te vervolgen, dan mompelden de grijze jagers op treurigen toon: « onze vorst heeft zijnen ouden ijver verloren; de edele uitspanning van de jagt wordt voor hem eene vermoeijenis, en de goede overleveringen gaan te loor. »

— De Hemel zij geloofd! zeiden de bisschoppen; de hartstogten van den souverein zijn gedempt; eene stem van boven heeft in zijn hart gesproken; het berouw en de wijsheid zullen komen; de kerk en de ware godsdienst zullen nog schoone jaren hebben.

Intusschen troffen de verbeurdverklaringen van goederen bij voortduring de geestelijkheid, de kloosters werden gesloten, en de aanhangers van Sint Pieter werden met

dezelfde gestrengheid vervolgd. De helsche vicaris, François Brian, behield de gunst van den vorst; hem alleen gelukte het, somtijds over de kwade luim van Zijne Majesteit te zegepralen, en wel door middel der Fransche wijnen, waarin de koning zijne verveling verdronk. Men vermoedde, dat Brian, met zijnen meester opgesloten, te midden van de buitensporigheden der tafel, het vertrouwen van het geheimzinnige verdriet ontving; en zonder twijfel ware hem de minste onbescheidenheid noodlottig geweest, wijl hij, ondanks zijn loszinnig hoofd, het geheim met naauwgezette zorgvuldigheid bewaarde. De deftige lieden en de staatkundigen verklaarden deze verandering uit het cijfer van Hendriks jaren, en wenschte zich zelven geluk met de rust en het geluk, dat *Engeland* weldra, onder de regering der rede, zou smaken. Ladij Rochford zag, in de prikkelbaarheid van de zenuwen des konings, den overgang van den eenen hartstogt tot den anderen, en nieuwe verwachtingen ontkiemden in haar hart. George Boleijn, aan zijne teedergeliefde zuster verkleefd, bragt den tijd door, met haar gerust te stellen; maar hij ondervond eenen pijnlijken angst, wanneer hij deze verontrustende teekenen aanschouwde.

Johanna Seijmour was een natuurlijk en innemend meisje, dat zich geenszins tot eene verhevene bestemming geroepen gevoelde. Hare eenige neiging was de galanterie, en in eenen ondergeschikten stand zou zij wel eene vrouw van een slecht levensgedrag hebben kunnen worden. De natuur had aan dit prachtige omhulsel eene gemeene ziel ingeplant. Het toeval, de eerzucht van Eduard Seijmour en de kuiperijen van ladij Rochford waren de eenige oorzaken van hare fortuin. Misschien ware zij, met verstand en talenten begaafd, minder geducht voor Anna Boleijn geweest, want de onstandvastigheid vervolgt de tegenstrijdigheden. Als de koningin hare zui-

vere stem met de toonen van het klavier vermengde, of wanneer zij de avondgesprekken door hare vrolijkheid bezielde, dan bleef Johanna Seijmour, in eene volkomene bewegeloosheid, in de verwijdering zitten. Zij gaf nimmer het minste teeken van genoegen of schranderheid, maar hare mijmering scheen bekoorlijk te zijn in de oogen des konings, die door hare geheel stoffelijke schoonheid betooverd werd. Nimmer nam zij aan de spelen of aan de scherts der andere staatjuffers, ook zelfs door eenen enkelen glimlach, deel; maar deze onverschilligheid voor de koude tijdverdrijven der wereld wekte Hendrik op, om eene zamenkomst onder vier oogen te zoeken, welke zij scheen te verbeiden. De mijmerij van Johanna deed de mijmerij bij den Vorst geboren worden. Bij het zien van twee lippen, wel een weinig zwaar, maar van eene bewonderenswaardige frischheid, dacht Hendrik aan het geluk, van dezen stilzwijgenden mond met kussen te bedekken. Ook vindt de liefde, deze wreedsoortige ziekte, eenmaal in een hart gevestigd, voedsel in alles, wat een behoedmiddel tegen haar moest zijn. In der daad, wanneer de koning zich alleen bij miss Seijmour bevond, dan zag hij het schoone standbeeld bezield worden, en het bloed met hevigheid door eene satijnen hand stroomen; Johanna begon te beven; zij antwoordde niet op de hartstogtelijke uitdrukkingen dan door afgebrokene woorden en zuchten. De lessen en de bedreigingen van haren broeder hadden haar eene hardnekkigheid gegeven, om de aanvallen af te wijzen, waartoe zij, aan zich zelve overgelaten, onbekwaam zou geweest zijn. Hare zeventien jaren en hare schroomvalligheid ontvlamden de begeerten des konings, die niet meer in zijne eerste jeugd was. Het aanlokkelijke der nieuwheid deed het overige.

Echter moest Anna Boleijn de toegenegenheid van haren gemaal geheel en al verloren hebben. Even als alle man-

nen, was Hendrik aan de heerschappij der gewoonte onderworpen. Brian alleen was in het vertrouwen der nieuwe liefde, want na geheel *Europa* in beweging gebragt, en de godsdienst van zijn koningrijk veranderd te hebben, aarzelde de Vorst, om zich voor den minister Cromwell bloot te leggen.

— Brian! zeide hij eens, begrijpt gij iets van den toestand van mijn hart? Ik geloof waarlijk, dat ik op twee vrouwen te gelijk verliefd ben.

— Wat is eenvoudiger? Indien ik de eer had, op eenen troon gezeten te zijn, zou ik den grooten Salomo tot model kiezen, die geene zwarigheid gemaakt heeft, duizend vrouwen te nemen, ten einde zich in de vreugde te onderhouden.

— Intusschen durf ik Johanna Seijmour niet te trouwen.

— Drommels! ik hoop, dat gij niet aan de huwelijksvereeniging denkt. Eene tweede echtscheiding zou u belagchelijk maken.

— Ik ben verliefd, Brian! en het schoone kind wil niet toegeven dan na het huwelijk; dit brengt mij tot wanhoop.

— Ziedaar het beklagenswaardige uitwerksel van het kwade voorbeeld. De meisjes van *Engeland*, die van u eenen teederen oogwenk erlangen, verbeelden zich dadelijk, dat men de kroon van den heiligen Eduard uit de kas gaat halen, om die haar op het hoofd te zetten. Duivelsch! gij moet u door eene goede groote verleiding verheffen. Zijt gij leelijk, krom of mismaakt, dat de sekse u aldus ten speelbal kiest? Weet gij niet meer, hoe men het moet aanleggen? Kom aan! geene zwakheid; ik wil van geene bondzegelen meer hooren spreken.

— Ik zal alle middelen uitputten; maar indien zij mij weerstand biedt.....

— Geene sakrementen, geene mis! Gij zijt een man, wat zeg ik? een koning; doe uwen pligt, en ik sta voor den goeden uitslag in.

— Ik zal het doen; maar als zij mij weerstand biedt....

— Wel nu, dan zullen wij haar schaken; dan zullen wij eenen stoutmoedigen slag van eene schoone vinding beproeven, even als in den ouden goeden tijd.

— Als zij mij weerstand biedt, Brian! dan zal ik haar trouwen.

De gelegenheden, om haar te spreken, die men bemint, zijn altijd te zeldzaam. Hoe onverdragelijk is de dwang der wereld voor den minnaar, die zijn leven zou willen wagen, om eenige woorden met zijne minnares te wisselen! Welk eene begoocheling in zijne hersens! Hoe veracht hij de menigte, die hem omringt en hem hindert!

— Wat scheelt den koning toch? Hij is magtig en geducht. Wij liggen voor hem geknield, en zijne handelwijze jegens ons is trotsch en beleedigend! Wij putten onze denkkracht uit, om hem te vermaken, en hij geeuwt bovenmatig. Onze pogingen om hem te behagen wekken slechts zijn ongeduld op. Hij schijnt ons gezelschap te verfoeijen; hij is knorrig en somber; intusschen kan hij niet besluiten, zijn verdriet in zijn binnenste te verbergen. Hij verlaat het vertrek der koningin niet; hij zoekt zich door het gezelschap der jonge meisjes te verstrooijen, en in haar midden maakt alles hem gramstorig; zijne taal is norsch of verdrietig; zijn stilzwijgen jaagt schrik aan; zijne misnoegdheid overmeestert ons, en hij behandelt ons als zotten en lastige indringers!

Zoodanig waren de opmerkingen van het hof.

Het kwam van daar, dat de koning, zoo geducht als

hij is, de dingen niet kan noodzaken, naar zijnen wil te gaan. Hij durft niet bevelen, dat allen zich verwijderen, om hem alleen te laten met haar, die hij najaagt. Hij kan niet maken, dat de omstanders de oogen sluiten, wanneer hij haar nadert, noch vooral, dat de koningin zich niet over zijnen ijver verontrust. Hij bemerkt, dat men hem onderzoekt, dat men zich over zijne luim bedroeft, en de prikkeling groeit aan. Dan wee hem, op wien het toeval hem veroorlooft, zijne gal uit te storten!

Gedurende de lange reis van *Newcastle* naar *Londen* beraadslaagde Percij met Izaak, om de kamer der koningin binnen te sluipen. Hij kent de plaatselijke gelegenheden van het paleis: het zal hem gemakkelijk zijn, zich ergens te verschuilen, zonder bemerkt te worden. De koopman gevoelt wel een weinig vrees bij het luisteren naar de ontwerpen van zijnen medgezel; maar de beloften van den jongen lord vermeerderen in evenredigheid der tegenwerpingen, en de begeerigheid van den jood heeft over zijne vrees gezegepraald.

Het toeval, dat zich gaarne met nietsbeduidende dingen bezig houdt, schijnt een boosaardig vermaak te scheppen in het spelen met ongeduldige lieden. Wacht u van hetzelve te lasteren, arme verliefde! want het zal niet in gebreke blijven, kleine hinderpalen te scheppen, om u wanhopig te maken. Dat uwe volharding aan deszelfs boosaardigheid gelijk zij.

Izaak wacht aan de poorten van het paleis naar het opstaan der koningin. Maar het onbeschofte ras der lakkeijen stelt hem duizende moeijelijkheden in den weg. De vraag van den koopman is eindelijk, na van mond tot mond te zijn overgegaan, tot de koningin gekomen. Hare Majesteit heeft slecht geslapen, zij wil geene lastige bezoeken ontvangen; zij heeft van daag geenen tijd; men moet terug komen; niet morgen, uit hoofde van eene wandeling

naar *Greenwich*, noch den volgenden dag; het zal eerst de volgende week kunnen plaats hebben. Percij keert wanhopig terug. Ondertusschen vertoont hij zich, na acht dagen wachtens, op nieuw. Ditmaal beveelt Anna Boleijn, dat men den jood binnen late komen.

— Wat voor een knaap is dat, die uwe goederen draagt? zeide een der lijfwachten van het paleis; ik heb hem nooit bij u gezien.

— Ik word oud, mijnheer de officier, ik heb eene hulp noodig. Zoo gaan de zaken goed.

Men meet Percij met de oogen van het hoofd tot de voeten; vervolgens laat men hem binnen gaan. Zijne vermomming is volkomen. De koopman komt aan de deur der kamer, waar de koningin haar toilet voltooit. Een uur gaat voorbij, alvorens men hem binnen leidt. Hij groet met eene linksche buiging naar den grond.

— Wat nieuws brengt gij mij, meester Izaak? vraagt Anna Boleijn.

— Wat *Vlaanderen*, *Spanje* en *Frankrijk* het rijkste voortbrengen. Uwe Majesteit houdt veel van al wat uit *Frankrijk* komt; zij heeft gelijk, het is het land der pracht en van den goeden smaak. Ziedaar eene stof, die prinses Margaretha zeer behaagde.

— Omdat prinses Margaretha die onderscheiden heeft, zal ik dit stuk nemen.

— Ik heb Mechelsche kanten, die alles overtreffen, wat men gezien heeft.

— Toon mij die.

— Wel nu! waar zijn zij toch? Ach! ik heb ze vergeten! het is niet ver van hier naar mijn huis; mijn knecht zal ze halen, terwijl ik nog andere voorwerpen aan Uwe Majesteit zal aanbieden. James! loop gaauw naar huis; en vraag mijnen schoonzoon om de kanten.

In plaats van de galerij te volgen, die naar den uitgang

geleidt, sluipt Percij in een kabinetje, waar de kleederen der koningin zich bevinden. Eene kas staat open; hij verbergt zich daarin, te midden der kleedingsstukken. De koopman heeft zijne kanten in eenen hoek zijner doozen terug gevonden, en hij keert alleen terug.

Is het noodig, om tot den lezer van het lijden van Percij te spreken? Welk man heeft niet iets dergelijks ondervonden? Tot hoevele uitersten drijft de liefde ons niet! Welke slagboomen heeft zij niet overgesprongen, welke bergen niet geslecht! welke ongeloofelijke heldendaden in de sluijers van den nacht niet verrigt! Welke ondernemingen, vermetel tot in de ongerijmdheid toe, en die echter tot een gelukkig einde komen, onderstaat zij zich niet! Is er niet in *Abijdos* een jonge dwaas geboren, die elken avond den *Hellespond* overstak, om zijne geliefde te zien? O, moedige Leander! welke fiere blikken hebt gij op die naijverige zee moeten werpen! — Hebt gij dikwijls hooren verhalen, dat een minnaar zich zelven den dood gegeven heeft, bij het beklimmen van een venster, of bij het loopen over de daken? Echter worden des nachts vele vensters geopend. Daagt dan de verliefden met niets uit: er is een god, die hen beschermt; gelooft, dat die god te regter tijde den blinddoek wegrukt, die zijne oogen bedekt, om diegenen te bezielen en te helpen, die bij in het gevaar gestort heeft.

Waaraan lag het, vraag ik u, dat Percij niet overvallen werd? Aan geringe omstandigheden. De vrouwen der koningin gaan en komen onophoudelijk rondom hem; tien malen naderen hare handen de plaats, waar hij zich schuil houdt, en elke harer bewegingen kan een treurig uiteinde veroorzaken!

Maar alles is nog niet gedaan: Percij heeft het doel zijner vermetele onderneming nog niet bereikt. Hij luistert: de vrouwen spreken onder elkander. Het

etensuur is geslagen; de deuren gaan open en worden gesloten; de koningin gaat naar beneden, naar de eetzaal. Er komt stilte; Percij verlaat zijne schuilplaats, hij gaat de slaapkamer binnen; daar ligt hij uitgestrekt onder het bed der koningin; nu is de teerling geworpen. Er zijn nog slechts twee kansen in het dobbelspel: de goede uitslag of de dood! Maar het toeval wordt door den oppermagtigen wil der liefde beheerscht; die god wil den goeden uitslag; Percij zal slagen.

Welke bijzonderheden en welke oneindige langwijligheid in de slaapkamer eener jeugdige koningin! men brengt het haar in orde; men legt de ringen en het verdere tooisel langzaam af; men beziet zich zelve onophoudelijk in den spiegel, en vervolgens moet men wel met de vertrouwelinge, Anna Savage, praten.

— Gij hebt het gezien, Nancij! de koning is den geheelen dag verdrietig gebleven. Naauwelijks heeft hij zich verwaardigd, op mijne vragen te antwoorden.

— De staatszaken veroorzaken hem bekommering.

— Neen, neen: Cromwell is kalm en vergenoegd. Hendrik heeft voor mij niets meer dan onverschilligheid.

— Zijne liefde is minder vurig, maar na een huwelijk van weldra vier jaren.....

— Indien ik nog maar verzekerd was, dat zijn hart niet door eene andere is ingenomen!

— En door wie dan? goede hemel!

— Ik weet het niet; maar waarom laat hij mij geheel en al aan mij zelve over? Dat zal slecht eindigen, mijne dierbare Nancij!

— De moeder van den toekomstigen Prins van Wallis zal niets te vreezen hebben.

— O! dat is ook mijne eenigste hoop; indien deze teleurgesteld wordt, dan ben ik eene verlorene vrouw.

— Gij zult toch altijd nog de moeder van prinses Elizabeth zijn.

— De echtgenoote, die de liefde van Hendrik niet meer bezit, moet het afgrijsselijkste lot verwachten.

— Geduld! binnen eenige maanden zullen wij eenen schoonen prins hebben.

— Ik beef, dat mijn verdriet mijne gezondheid zal verwoesten.

— Wilt gij, dat ik den nacht bij u doorbrenge?

O Anna Savage! waarom Percij den dolk op de keel gezet? De koorts woelt reeds in zijne aderen; nog één woord, en hij wordt krankzinnig!..... De hemel zij geloofd! de koningin heeft u geweigerd.

— Dat Uwe Majesteit gerust slape.

— Noem mij uwe lieve Anna, zoo als voormaals; voor u ben ik geene koningin. Ach, Nancij! waar zijn die avonden, die wij met zingen en lagchen doorbragten?

— Zij zullen terugkomen, zij zullen terugkomen.

De beide vriendinnen omhelsden elkander teederlijk; eindelijk is de vertrouwelinge vertrokken. Anna Boleijn gaat nog eenige oogenblikken in de kamer op en neder. Zij werpt eenen laatsten blik in den spiegel en verwijdert zich daarna in de alcove.

Open uwe oogen, gelukkige minnaar! Verslind op uw gemak die zorgvuldiglijk bewaarde schatten: zie.... De koningin heeft zich te bed begeven. Zij is verschrikkelijk onrustig; de slaap zweeft boven hare oogleden, zonder zich daarop te willen nederzetten. Eensklaps begint zij te sidderen: Percij heeft eenige beweging gemaakt.

— Is hij het? zeide zij, op haren elleboog leunende.

Zij zucht en legt zich op nieuw neder. Haar teedere arm hangt buiten het bed. Het uiterste harer vingers raakt bijna aan het haar van den minnaar, die uit zijne schuilplaats begint te voorschijn te komen.

— Helaas! hij zal van avond niet komen, mompelde de koningin; hij bemint mij niet meer.

— Percij is gekomen, en hij bemint u! roept de jonge man uit, de hand van Anna Boleijn grijpende.

De koningin, half opgerigt, blijft onbewegelijk en verstijfd; haar half geopende mond kan geenen enkelen schreeuw voortbrengen; hare verwilderde oogen blijven op Percij gevestigd, die zich als een spooksel voor haar oprigt, en de afschuw is op haar gelaat te lezen.

— Hebt gij gedacht, dat ik nooit zou terugkomen? vervolgde de graaf. De vermaken, de koninklijke waardigheid hebben misschien, tot zelfs mijnen naam, uit uw geheugen gewischt? Ik heb geen koningrijk, en gij ziet, of ik u meer dan het leven bemin. Hendrik heeft mij mijn goed ontroofd; ik vorder het terug; ik zal u overal vervolgen, om het terug te eischen.

— Mijn God! mijn God! zeide Anna, hare handen ten hemel heffende, verlaat mij nog niet!

— Waartoe deze angst?

— Waartoe? Hemelsche goedheid! *hij* vraagt dit! Percij! beschouw deze verborgene deur: door dezelve kan de koning plotseling binnenkomen!

— O! dat zijn goede engel zich hoede, hem mede te brengen!

— Ellendige! gij zoudt hem vermoorden! en ik! wat zou er van mij worden?

— Wij zouden zamen vlugten!

— Percij! gij kent mij niet; het is niet alzoo, dat Anna Boleijn moet eindigen.

— Ik kende u dan niet, den dag, toen gij, in het aangezigt des hemels, gezworen hebt, ondanks alles de mijne te zullen zijn?

— Neen, neen; en ik kende mij zelve niet.

— Anna Boleijn! een nacht van geluk moest mij

al mijne rampen vergoeden ; deze nacht is gekomen : wij zijn alleen ; het geluk is daar ; in deze armen zal het mij niet ontsnappen. Ik zal op Tudor gewroken zijn, hier, in ditzelfde uur ! Het is niet genoegzaam, te zeggen : ik ben u ontrouw, ik bemin u niet meer, ik lach met mijne beloften ! Bij de hel ! gij zijt slechts eene zwakke vrouw, en ik ben tot aan uw bed gekomen. Welaan ! gij wilt te vergeefs meineedig zijn.

— Dierbare Percij ! nog één woord ! de nacht is lang. Vergun mij slechts één uur onderhoud ; laat al mijne denkbeelden voorbij uwe oogen heen rollen ; ik heb mijne eeden niet vergeten, ik wil niet meineedig worden. Binnen een uur, indien gij het dan nog vordert, misschien..... misschien ! Percij ! bedaar ; luister naar mij met oplettendheid. Geef mij dit laatste bewijs van liefde.

— Wel nu ! spreek ; ik sta u een uur uitstel toe.

— Uwe ziel is edelmoedig ; ik wist het, verlaat deze alcove. Ik moet mijn bed verlaten. Ik kan mij hier niet verklaren..... Edele Percij ! zie mij niet met zulk eene dreigende houding aan. Ik heb meer genegenheid voor u dan gij wel denkt. Gij zult den grond van mijn hart kennen ; maar bedaar, en ga uit deze alcove.

Percij stemde er in toe, zich te verwijderen. Hij ging eenige oogenblikken, met groote schreden, op en neder. Zijne ontroering was buitengemeen, zijne lippen beefden, en dikke aderen kronkelden op zijn voorhoofd. Anna verscheen bijna oogenblikkelijk weder, in een nachtgewaad gehuld. In hare bewegingen ademde eene hemelsche en statige bevalligheid, die eindelijk de woeste hartstogtelijkheid van den man beheerschte ; zij plaatsten zich tegen over elkander, en de koningin nam terstond het woord.

— In de oogen der wereld ga ik voor eene eerzuchtige vrouw door. Zij, die de geschiedenis van deze regering beschrijven, zullen zeggen, dat eene staatjuffer van

Katharina den koning heeft weten te ontvlammen, en, door duizend moeijelijkheden heen, hare handen naar den schepter heeft durven slaan; maar welk geschiedschrijver te goeder trouw zou zijne geschriften niet op het vuur werpen, indien de waarheid uit den put te voorschijn kwam, in welken zij begraven is, om hem zijne dwalingen onder het oog te brengen? Percij! gij, ten minste, gij weet, dat de heerschzucht mijne heerschende neiging niet is. Gij weet, met welk een leedwezen ik den koning den weg voor mij heb zien openen, die mij moest heenleiden, waar ik nu ben. Gij hebt Hendrik VIII geenen weerstand kunnen bieden, en echter zijt gij een man. Eenmaal door dien Vorst bemind, had ik slechts tusschen twee partijen te kiezen: ik moest eene koningin of eene bijzit zijn; ben ik schuldig, de kroon aangenomen te hebben? Indien mijn wil vrij geweest ware, en men mij veroorloofd had, den medgezel mijns levens te kiezen, zou ik de vrouw van Percij, graaf van Northumberland, geworden zijn. Ik zal echter belijden, dat ik niet ongevoelig was voor de edelmoedige opofferingen des konings, noch voor de teederheid, waarvan hij mij zoo vele bewijzen gegeven heeft. Waarom zou ik het voor u verbergen? de erkentelijkheid eener vrouw is bijna de liefde. Ik was niet geboren, om eene geschiedkundige en ernstige persoon te zijn: de eeuwigdurende lach en de dwaasheid waren mijne roeping. Geheel *Europa* heeft zich in beweging gesteld; het gelaat van *Engeland* is vernieuwd geworden, opdat mijn karakter veranderd wierde. Ziende, dat de Voorzienigheid mij eene bestemming opleide, geheel tegenstrijdig met de rol, welke de natuur mij had aangewezen, heb ik mij onderworpen, in de overtuiging, dat zij mij elders de rust en het geluk zou teruggeven, die mij hier geweigerd zijn; maar ik werd van eene schrikkelijke vrees bevangen, bij de gedachte aan de

tallooze klippen, die mij omgeven. Om de vrucht van mijn geduld niet te verliezen, moest ik deugdzaam blijven; ik heb het onwrikbare besluit genomen, alles aan mijne pligten op te offeren. Zulke ernstige overwegingen hebben mij gewoon gemaakt, om het leven van een verhevener standpunt te beschouwen, dan de vrouwen van mijnen leeftijd doen. De bijzonderheden, in welke vele andere hare vermaken of hare smarten vinden, zijn voor mij van weinig aanbelang. Een oogenblik heb ik geloofd, dat ik de goede engel van Tudor en van *Engeland* zou zijn; ik heb de natuurlijke geaardheid des konings verzacht. Dit is de schoonste tijd mijner regering; maar wie kan de geheime bedoelingen des Almagtigen peilen? Ik zocht een oogenblikkelijk goed, en het heeft met mijne beperkte schranderheid gelagchen. Mijne vooruitzigten zijn te leurgesteld geworden. Ik heb den koning in mijne boeijen niet kunnen houden; ongetwijfeld bemint hij reeds eene andere vrouw, want een hart van dit maaksel heeft noodig, altijd te branden. Is het noodig, u nu te zeggen, in welken toestand ik mij bevind, langs welken afgrond ik ga? Gij kent Hendrik VIII. Zal ik u van de voorgevoelens spreken, die mij nacht en dag bestormen? Denk een oogenblik na, en gij zult de spanning begrijpen, welke voorbereid wordt. Indien Hendrik raadde, dat gij in deze kamer zijt, zou hij er met eene barbaarsche vreugde aan denken, dat eene teregtstelling hem zijne vrijheid zal terug geven. Percij! gij ziet het: ik leef in de verwachting van den dood of van eene echtscheiding. Het kwaad, dat ik gedaan heb, zal mij honderdvoudig vergolden worden! Sedert eenige dagen zijn al de uren van mijn aanwezen hoogst gewigtige uren. Morgen, misschien, zal ik rekenschap moeten afleggen; verwonder u dan niet, dat eene onzigtbare magt zich hardnekkig tusschen ons geplaatst houdt. De aannadering van het graf boezemt mij

eenen onwillekeurigen schrik in; maar ik gevoel, dat ik spoedig het beloofde land zal bereiken, en mijn hart wordt versterkt. Nog ééne schrede, en ik sta voor het aangezigt van mijnen regter, en mijn naam is aan de geschiedenis overgeleverd. Ik vraag het u, Percij! u, die mij bemint, kan ik mij, op zulk een oogenblik, met eene misdaad bezoedelen? Ik verwijt u het gevaar niet, waaraan gij mij bloot stelt. Gij zijt ongelukkig, en stilzwijgend te lijden zou misschien boven uw vermogen geweest zijn; maar ik heb alle reden om te gelooven, dat mijne beden die eener zieltogende zijn. Dierbare Percij! gij zoudt medelijden met mij hebben!

Duizend verschillende gevoelens bestreden elkander in de ziel van Percij.

— Neen, zeide hij eindelijk, dat zijn geene ijdele voorwendselen, Ondertusschen,.... ondertusschen, Anna Boleijn! hebt gij niet de meest welsprekende wijze aangewend, om mij te berigten, dat gij mij ontrouw zijt?

— Helaas! indien wij niet wisten, hoe Hendrik zich ontdoet van hetgene hem in den weg staat; indien hij het leven en de eer eerbiedigde, misschien zouden zijne ondankbaarheid en de volharding uwer liefde mij hebben medegesleept, Wat weet ik het? kan ik zeggen, wat ik zou doen, indien ik niet in eene stemming ware, in welke deze aardsche overwegingen mij niet meer bereiken? Toen ik gezworen heb, u toe te behooren, was ik eene vrouw, had ik eene toekomst; nu wacht de dwingeland op de gelegenheid, om mij te treffen; ik ben van vijanden omringd; de zeis des doods is boven mijn hoofd opgehangen.

— Ach! omdat gij mij ontrukt zijt, hecht ik mij vast aan uwe knieën, Ik alleen beminde u, en ik bemin u nog. Doorzoek dan uw hart: vindt gij er de liefde niet weder, die ik u ingeboezemd had? Onderwerp u, Anna! gij zult de mijne zijn, gij zult de mijne zijn! gij moet,

dat is vastelijk besloten.

Anna Boléijn greep de hand van Percij, en trok den jongen sterken man naar het venster, met eene kracht, waartoe weinig vrouwen in staat zouden geweest zijn.

— Ja, ik zal de uwe zijn; ik wil het u voor den hemel herhalen, die reeds eenmaal de getuige mijner eeden was; ik zal de uwe zijn, weldra, in eene wereld, waar mijne liefde niets misdadigs meer zal hebben; de uwe, voor altijd.

— De koningin ligtte de gordijnen van het venster op, en zocht de sterren met de oogen; maar donkere wolken bedekten den hemel; de wind der nachteveningen blies in de vaartuigen, en de Theems, door den storm en den vloed gerezen, teisterde den voet der muren met woede.

— Het is hier, het is nu, dat gij u moet overgeven, mompelde Percij. Indien gij wegvloogt, schoone engel! zou ik u dan kunnen volgen? Ik ben niet van zuiver licht, zoo als gij; ik zal in de afgronden der hel nedergestort worden; ik zal u te vergeefs roepen, en het aangezigt des Heeren zal bedekt zijn, wanneer gij, al weenende, Hem komt smeeken, ons te vereenigen. Het noodlot geeft het goed niet terug, dat men hetzelve laat nemen. Gij zijt in mijne armen; de slaap sluit alle oogen, wij zijn alleen; wees de mijne!

Percij hield de koningin naauw omarmd; hij hief dezen ligten last van den grond. Zijne lippen sloten den klagenden mond van Anna Boleijn; zij stelde niets daartegen dan eenen zwakken wederstand. — Maar, wat is er gebeurd? Zij hebben beiden gesidderd! De ontploffing van een schietgeweer drong tot hunne ooren door; de zware stappen van soldaten der wacht klonken op de trappen.

— Ik ben verloren, roept Anna Boleijn; gij zijt ontdekt!

Percij zoekt met een verwilderd gelaat rondom zich.

— Waar komt dat venster uit?

— Op een terras.

— En aan het einde van dat terras?....

— De Theems.

— Ik ga mij er in werpen.

— Ongelukkige! gij zult sterven! Percij! het geruisch nadert!

— O woede! mijn geluk ontsnapt mij weder! wat kunt gij vreezen? zijt gij niet onschuldig? Vaarwel! vaarwel!

Percij opent het venster en gaat het terras over; Anna luistert in eenen verschrikkelijken angst. Verscheidene lieden vlugten van een ander venster en nemen denzelfden weg als Percij. Zij spreken!

— Er is slechts dit ééne redmiddel, mijne vrienden! naar de rivier!

Iemand is in den Theems gesprongen, een tweede springt hem na, vervolgens nog twee anderen. Vier schoten vallen te gelijker tijd; een gekerm komt uit den schoot der baren.

— Er is er een gekwetst, roept een der wachten.

De koningin valt op de knieën, en bidt:

— O Heer! red hem!

Hendrik staat voor haar.

— Verschrik niet, Mevrouw! er waren dieven in de kapel geslopen; de nachtronde heeft ze overvallen en vervolgd; zij zijn genoodzaakt geworden, hunnen buit te laten varen en zich in den stroom te werpen. Wel, wat scheelt u toch? Bij den hemel! hulp; hulp!

Anna Boleijn lag in onmagt.

De dag, die op dezen zonderlingen nacht volgde, was vruchtbaar in gebeurtenissen. Reeds des morgens vernam men, dat Katharina als eene heilige gestorven was, op het kasteel van *Kimbolton*, tot haren laatsten oogenblik

aan God haar lijden en hare tranen offerende.

Sir Brereton, een hofjonker, kondigde Anna Boleijn deze tijding aan, op het oogenblik, dat zij opstond.

— O! riep zij uit, alvorens te sterven, zal ik dan toch waarlijk koningin van *Engeland* zijn!

In de verwarring harer vreugde, schonk de koningin aan den hofjonker een gouden bekken, waarin zij hare handen wiesch. Men moet waarheidlievend zijn: deze omstandigheid is de eenige, in welke de adel van haar karakter zich scheen te verloochenen; en was deze vreugde echter wel schuldig?

— God verlaat mij nog niet, dacht Anna; indien ik weldra weder bij Katharina moet komen, zal mijn goede naam ten minste niet bezwalkt zijn; ik zal zonder vlek voor den oppersten Regter verschijnen.

Deze opmerkingen makende, begaf zij zich naar het vertrek des konings. De hoofsche wellevendheid wilde, dat de geleijonker haar altijd vooruitging; maar Brereton had zich verwijderd, het rijke geschenk medenemende, dat hij ontvangen had. Anna kwam tot aan de binnenzalen, zonder iemand te ontmoeten. Zij opent de deur; Hendrik, alleen met Johanna Seijmour, zat met dit jonge meisje op zijne knieën! De verrassing ontrukte der koningin eenen doordringenden schreeuw. Zij sloot de deur weder, en nam met overhaasting de vlugt.

Hendrik bleef eerst verstomd, het hoofd nederhangende, als een verlegene schuldige; daarna nam hij eene norsche houding van onverschilligheid aan.

— Het toeval bespaart mij het vervelende van eene verklaring. De wereld moet het eindelijk wel leeren. Wees niet mistroostig, schoone Johanna! dit voorval zal u op den troon brengen. De breuk wordt onvermijdelijk; dat zij spoedig voltooid worde: ik houd van geen uitstel.

Ladij Rochford, die Anna Boleijn onophoudelijk

op de hielen volgde, even als een speurhond, had van verre dit tooneel gezien.

Alles gaat goed! zeide zij, heen en weder loopende; mijne wenschen worden overtroffen! het overige zal mijn werk zijn, want ik wil mij er in mengen: ik zal den steen leveren, die haar moet verpletteren. Een berg, dien zij niet ziet, zal haar op het hoofd vallen! Gelegenheid! ik houd u bij de haren vast. Daar zijt gij, daar zijt gij! De rol van verspiedster is vervuld, die van beschuldigster begint, begint eindelijk!

Gedurende het overige gedeelte van dezen dag verliet ladij George hare schoonzuster, om rondom Hendrik te kruisen. Geen trek in het gelaat des konings ontsnapte haar. Zij naderde onverwacht, om een woord op te vangen, en verwijderde zich eensklaps; vervolgens kwam zij terug, terwijl zij eenen regelmatigen kring beschreef. Haar oor maakte zich van elk geluid meester; de doordringende straal harer oogen sloop steelswijze in de geschokte ziel van den echtgenoot. Zij spreidde hare netten, even als eene behendige spin, naar alle kanten uit.

Op het uur, dat Hendrik zich gewoonlijk bij de koningin begaf, zag men dien Vorst te paard uitrijden, hetwelk het hof met verwondering vervulde. Naauwelijks heeft het geleide honderd schreden buiten het paleis gedaan, of men ontmoet ladij Rochford. Zij gaat met haar paard digt bij dat van den koning.

— Uwe Majesteit heeft bekommeringen, zeide de dame, met eenen glimlach.

— Wat weet gij daarvan?

— Het tooneel van dezen morgen is mij bekend. Johanna heeft mij sedert lang hare liefde toevertrouwd, Uw zelfverwijt doet uw regtschapen hart eer aan.

— Wie zegt u, dat ik zelfverwijt heb?

— Ik raad het gemakkelijk aan uwe droefheid. Het is

medelijdenswaardig, u aldus in droefgeestigheid gedompeld te zien. Met één woord zou ik u daaruit kunnen redden; maar moet ik spreken?

— Ik begrijp u niet.

— Ik zal duidelijker zijn: Uwe Majesteit verwijt zich uwe ondankbaarheid jegens iemand, door wie gij u bemind waandet; wel nu, het is die andere, die ongehoorde weldaden met ondankbaarheid vergolden heeft. Hendrik zucht, bij het zien, dat hij een verrader geworden is, en het verraad waart sedert lang in zijn huis om; hij plaatst zich met smart, in het aangezigt der wereld, op het bankje der beschuldigden, en hij behoorde zich in de bank der regters neder te zetten.

— Hoe! gij denkt, dat *zij* mij ontrouw geweest is?

— Zij is het geweest.

— Almagtige hemel! wie is de ellendeling, die de vrouw van zijnen meester verleid heeft?

— Er zijn er verscheidene.

— Verscheidene! wraak! helsche strafoefeningen! noem ze oogenblikkelijk.

— O! zacht, Sire! het is van belang, elkander vooraf wel te verstaan.

— Speelt men hier met mij? wat ik daar gehoord heb, is dat de waarheid, of wel eene aanbieding van dienst?

— De waarheid zal uwe beste dienares zijn.

— Duizend millioenen duivels! spreek toch. Die, welke het verraad gekend, en het niet aan den dag gebragt heeft, is schuldig.

— Uwe Majesteit ontstelt en verschrikt mij. Heb ik eenen echtgenoot in wanhoop, of wel den minnaar van Johanna Seijmour voor oogen?

— Het is de koning, die tot u spreekt en die zijn geduld verliest.

— Voorzigtigheid en behendigheid zijn noodzake-

lijk ; een te voorbarig opzien baren zou voorzorgen doch nemen ; de bewijzen zouden minder zeker zijn , de getuigen zouden misschien ontbreken ; *zij* zou geregtvaardigd zijn , en de troon zou voor haar , die gij bemint , gesloten blijven.

Het gelaat des konings werd minder gestreng.

— Waartoe dit halve vertrouwen? verhaal mij , wat gij weet.

— Men kan ons beluisteren. Dezen avond , indien Uwe Majesteit mij den toegang tot U wil verleenen , zal ik spreken ; maar ik smeek u , u in te houden , en uw hart voor de nieuwsgierigen te sluiten.

De dame wendde den teugel om , en trad *Londen* weder binnen , om voor haar verwoestend vernuft bezigheid te zoeken. De treurige ontdekking van den morgen had eenen aanval op de gezondheid der koningin gedaan : Anna , door eene brandende koorts aangetast , had zich te bed begeven. De geneesheer beefde voor het kind , in haren schoot verborgen. Ondertusschen hadden eenige uren , in de eenzaamheid doorgebragt , de kalmte hersteld , en de koningin vroeg oogenblikkelijk , om haren broeder te spreken. De waakzaamheid , welke George over de gangen des konings uitoefende , had hem veroorloofd , de voortgangen der nieuwe liefde te volgen. Hij was van de geheime zamenkomsten tusschen den Vorst en Johanna Seijmour onderrigt geworden ; de vertrouwelijke mededeelingen zijner zuster konden hem geene verwondering baren ; maar om de koningin gerust te stellen , beproefde hij deze ernstige zaak als eene scherts te behandelen.

— De ongetrouwheden van eenen echtgenoot zijn niet van groot aanbelang , zeide hij ; de vrouw , die dezelve gewaar wordt , vindt er altijd de gelegenheid in , om haar gebied uit te breiden. De verklaring , die met eene bevrediging , door duizend tranen bezegeld , eindigt , is niet nutteloos voor de

echtgenoote. De koning is beschaamd en mistroostig over zijne schuld. Zijne afwezigheid in het uur, waarin hij nimmer in gebreke bleef te komen, is daarvan het bewijs. Hij wacht verwijtingen; de zachtzinnigheid zelve zal hem met vreugde overstelpen. Hij bemint u nog, en deze kleine twist zal de eenvormigheid uwer liefde verbreken.....

— Nooit, antwoordde de koningin. — Wanneer toch heeft Hendrik de minste opoffering aan de welvoegelijkheid of aan zijne pligten gedaan? De liefde van dezen man is geducht, even als die van den leeuw. Hij bemint Johanna, even als hij mij beminde, met ijlhoofdigheid. Hij zou zijnen troon geven, om haar te behagen. Het is eerst heden, dat ik zijne ontrouw bespeurd heb. Niets is ernstiger dan deze hartstogt.

— En al ware hij ernstig, wat kan hij tegen u? Uw gedrag is onberispelijk geweest: eene tweede echtscheiding is onmogelijk; daarenboven, indien dit meisje zich overgeleverd heeft, kan zij er niet aan denken, koningin te worden. Het ergste van alle kansen is dan, dat de koning eene bijzit zal hebben.

— Indien Johanna zich niet heeft overgegeven, dan zijn wij verloren. O George! George! twijfel er niet aan, er waart in zijne verbeelding reeds een helsch ontwerp tegen mij om. *Europa* zal mijne verdediging niet op zich nemen, zoo als die van Katharina: alle monden zullen sprakeloos zijn en alle handen werkeloos.

— En ik dan, heb ik geene hand, om u te verdedigen? Gelooft gij, dat mijne stem zich niet zal verheffen? Dit is in der daad ernstig; hoe! ik heb hem mijne zuster gegeven, de parel der vrouwen, en hij brengt haar mij in dezen toestand! Hij zou haar met verdriet en vernedering willen overladen! O! dat hij zich driemalen bedenke, alvorens zijne nagels naar haar uit te strekken; want ik zou het slechts tweemaal moeten zien, om hem van aan-

gezigt tot aangezigt te vinden , met eenen dolk aan het einde van dezen arm. O mijne zuster! schep moed: gij hebt eenen vriend.

Anna strekte eene hand naar haren broeder uit. George , ziende , dat zij weende, wierp zich op het bed en omhelsde haar. Ladij Rochford verscheen.

— Zijt gij het? Miladij! kom, help mij , mijne arme zuster vertroosten.

De vicomtesse antwoordde niets, en bleef aan het andere einde der kamer.

Kom haar toch verstrooijen, door haar eene van die geschiedenissen te verhalen , welke gij met zoo veel verstand weet te schikken.

Dezelfde stilte. Ladij George wierp blikken van mistrouwen op haren man.

— Hebt gij het gebruik uwer tong verloren , Miladij?

— Ik ben bescheiden , Mijlord! het spijt mij , uw onderhoud gestoord te hebben.

— Komt het kwaad van dien kant? dacht de vicomte.

George ging de kamer op en neder , en eensklaps de deur van het spreekvertrek der koningin openende , sleepte hij zijne gade met zich , haar bij den arm grijpende.

— Ik ken u , ik weet alles , zeide hij , met eene verschrikkelijke stem ; ik heb u mijne zuster als hare schaduw zien volgen; ik weet, dat gij heimelijk bij de Seijmours binnensluipt. Gij zijt de kwade geest van mijn huis. De dwaze minnenijd , welken gij geveinsd hebt , heeft mijne vermoedens bevestigd ; gij hebt u bloot gelegd ! een plotselinge bliksemstraal is door mijnen geest gevaren en heeft dien verlicht.

— Houd op, George! ik bemin u, en ben werkelijk jaloersch.

— Jaloersch op de genegenheid, welke ik mijner zuster toedraag? gij ! schepsel zonder hart! voeg er geene leugen meer bij , zie mij aan.

Hij plaatste het blinkende lemmer van zijnen degen voor de oogen zijner vrouw.

— Op de eerste boosaardigheid, welke gij zult begaan, de eerste maal, dat ik u op de teenen zal vinden, met het oor aan eene deur luisterende, of zoo ik u zacht tegen den koning zie spreken, of u bij de Seijmours zie binnensluipen, of slechts een enkel woord tot Johanna zie rigten, dan voer ik u mede naar *Rochford-Hall*, en ik vierendeel u, om u van de honden te laten verslinden. Zwijg! behoud het venijn uwer tong, schandelijke adderslang! en herinner u wat gij thans gehoord hebt.

De vicomtesse wierp zich op de knieën, met de armen ten hemel uitgestrekt, voor haren man; maar hij stiet haar terug en vertrok.

— Ik aarzelde nog, om u in mijne netten te wikkelen, dacht ladij Rochford. Gij hebt uw vonnis uitgesproken: gij zult als een schandaal sterven.

De les en de aankondiging, door George gegeven, werden niet ten voordeele aangewend, want de vicomtesse ging voort, met in het paleis rond te kruisen. Zij ontmoette eene der dames van de koningin, die uit de slaapkamer naar beneden kwam, en zeide tot haar:

— Komt gij niet uit het vertrek mijner lieve zuster, Mistress Stonnor?

— Ja, Miladij!

— Is mijn man nog met haar opgesloten?

— Ik heb hem in der daad bij de koningin gezien.

— Dat is vreemd! zoo lang met de koningin opgesloten! Vindt gij dat niet vreemd? Mistress Stonnor!

— Dat gebeurt niet alle dagen.

— Was hij in de alcove?

— Hij leunde op de hoofdpeuluw van het bed.

— Op de hoofdpeuluw van het bed zelfs! herinner u dat

wel, Mistress! gij hebt hem gemeenzaam zien leunen op de hoofdpeuluw van het bed?

— Is het noodig, dat ik mij zulks herinnere?

— Ja, ja; vergeet het niet. Vaarwel, Mistress!

Verder vond zij eene staatjuffer, die naar de spijskamer ging.

— Goeden dag, dartele Margo! de koningin zendt u ongetwijfeld weg wegens uw geruchtmakend gelach? Kunt gij mij ook zeggen, waar de vicomte is? Ik zoek hem sedert van morgen.

— Hij is bij zijne zuster.

— Waarlijk? ik dacht, dat de deur der koningin voor elkeen gesloten was. En wat doen zij toch? Hebt gij ze gezien?

— Zij wisselen vertrouwelijkheden.

— Wat zeiden zij, toen gij binnen kwaamt?

De koningin schreide, en Mijlord haar broeder hield hare hand.

— Hij drukte hare hand met teederheid? Gij hebt het gezien?

— Volkomen.

— Wel nu, houd u gereed, om te herhalen, wat gij mij daar gezegd hebt. Vaarwel, Miss Margo!

Een erbarmelijk geschreeuw kwam van de plaats voor het paleis. Ladij Rochford, wier ooren altijd gespitst waren, rigtte zich met haast naar dien kant. De koning was van het paard gestort; men bragt den gewonde in eenen draagstoel te huis. Terstond, met eene duivelsche tegenwoordigheid van geest, veinst de vicomtesse, uit overmaat van schrik, in zwijm te vallen; zij loopt, schreijende en buiten zich zelve, naar de kamer van Anna Boleijn.

— De koning is dood! o afgrijzen! zijn paard heeft hem afgeworpen! Geene hoop meer! o hemel! o ongelukkig *Engeland*!

Andere vrouwen voegen zich bij haar. Het tumult neemt toe. Eenige dezer noodlottige woorden komen tot de ko-

ningin. Zij staat op, ondanks de koorts en de bevelen van den geneesheer; zij komt aan het bed des konings, en valt in zwijm.

Des avonds was het hof in ontsteltenis. Eene aderlating had Hendrik de gezondheid terug gegeven; maar Anna gevoelde de eerste weeën van het kinderbaren. Te midden van den nacht verspreidde zich de tijding in de gehoole stad, dat de troon eenen mannelijken erfgenaam verloren had. De koning, wanhopend, beveelt, dat men den rouw aanneme. — Het bitter leedwezen, dat hij betuigde, veroorzaakte Ladij Rochford voor een oogenblik ongerustheid; maar aan het onherstelbaar onheil, dat zij harer vijandin berokkend heeft, denkende, begon zij eensklaps met eene wilde vrolijkheid te huppelen.

— Bewonderenswaardig! heerlijk! o verheven noodlot! hoe gaat gij voorwaarts! Geene hulpbronnen meer! een volkomene ondergang! de laatste plant van haar geluk breekt, breekt voor altijd! nog eenen slag met den roeiriem op het hoofd, en zij verdrinkt! Zij is verloren! Zege! overwinning!

XVI.

— De zaken gaan niet naar behoren op het paleis, zeiden de oude dienaars: sedert veertien dagen, dat de koningin van hare ziekte hersteld is, verzekeren de dames, dat Zijne Majesteit niet eenmaal den toegang tot de slaapkamer gevorderd heeft. De edellieden van dienst zijn niet op het gewone uur gezonden, om goeden morgen te wenschen en bevelen te vragen; het is eene betreurenswaardige ergernis. Wat zou men zeggen, goede hemel! indien wij onze vrouwen zoo behandelden? Uit schaamte, ten minste, moest de koning zijne onverschilligheid beter

ontveinzen. Hij is ontroostbaar over het verlies van zijnen zoon, en het gevaar der jeugdige moeder heeft hem geenen zucht ontrukt! Wij zijn nog niet aan het einde onzer bekommeringen.

— Is het mogelijk? zeiden de bisschoppen, dat die zoo hevige en zoo ontembare liefde, in minder dan vier jaren, aldus uitgedoofd *is*? Men heeft de bijl aan de altaren gelegd; men heeft de huizen des Heeren geslecht, en de geestelijkheid te gronde gerigt; men heeft verschrikkelijke vervolgingen en strafoefeningen in het werk gesteld, het edelste en zuiverste bloed doen stroomen, en dat alles om eene ijdele luim! De goddelijke regtvaardigheid heeft niet op zich doen wachten: het kwaad valt terug op haar, die het veroorzaakt heeft.

Dat schoone koninginnetje! dacht het volk; hij laat haar varen! zij is echter zeer frisch en zeer bevallig! Zij lacht de arme lieden met goedheid toe, en het geld kleeft haar niet aan de toppen der vingers. Indien haar eenig ongeluk overkwam, zou dat groot jammer zijn.

— Op mijn woord! zeiden de hovelingen, Johanna Seijmour is bekoorlijk. Wij moeten geenen tijd verliezen; laat ons haar, in alle geval, met eerbewijzingen overladen. Moge zij koningin of bijzit worden, de eerst aangekomenen zullen de gelukkigste zijn.

Des avonds had Ladij Rochford een langdurig onderhoud met den koning; maar niemand wist er iets van. De zwartgallige raadgeefster bedwong Hendriks ongeduld niet dan met moeite, en smeekte hem, eene gelegenheid af te wachten, die niet lang kon uitblijven.

— Maar nog moeten wij trachten, deze gelegenheid te doen geboren worden, zeide de Vorst.

— Niets is gemakkelijker, mits Uwe Majesteit er in toestemme, de koningin weder te zien, zoo als voormaals.

— Wel nu, ik zal een feest te *Greenwich* geven, opdat de verliefden zich laten verrassen.

— Dat is een schrander ontwerp.

De aankondiging van een steekspel, van dansen gevolgd, werd in het paleis en daar buiten uitgeroepen. Iedereen hernam den moed weder; de koningin zelve, door eene schemering van hoop aangemoedigd, wilde zich met haren rijksten tooi versieren, en hare medeminnares verduisteren.

Op den eersten Mei van het jaar 1536, te tien uren des morgens, verliet Anna Boleijn haar vertrek, gevolgd van hare vrouwen, en besteeg het amphitheater, in de tuinen van *Greenwich*, voor het steekspel opgerigt.

Johanna Seijmour, die hare werkzaamheden bij den leuningstoel der koningin riepen, had zich, zeer verre van de staatjuffers verwijderd, nedergezet. Deze inbreuk op de hoofsche wellevendheid veroorzaakte een ligt gemompel, waardoor de gal des konings zigtbaar werd opgewekt.

Norris en Rochford moesten onder de strijdenden gevonden worden, en Sweaton zou de muzijk besturen.

— Oplettendheid! zeide de vertrouwelinge; zij zijn allen tegenwoordig.

Op het oogenblik, waarop het teeken tot den aanvang van het steekspel zou gegeven worden, vertoonde zich een vreemdeling op de kampplaats, met het wapen in de vuist en het vizier nedergelaten. Hij vorderde verlof, om eene lans te mogen breken ter eere der dame, wier kleuren hij droeg; men zag toen, dat zijn schildknaap eene banier hield, waarop de valk, het zinnebeeld van Anna Boleijn, geborduurd was. Zijne Majesteit had den vreemdeling als voorwaarde opgelegd, zijn gelaat te toonen; het vizier werd opgeheven, en het hof herkende Weston, die uit *Frankrijk* kwam. Ladij Rochford zeide zacht tot Hendrik:

Zie, hoe de koningin bloost! die ontbrak ons nog; de hemel voert hem juist van pas aan.

Uit eene groep edellieden kwam een spottend gelach.

— Wat scheelt onze souvereine toch van daag? Ik geloof, bij den hemel, dat hare koorts haar herwaarts gevolgd is.

— Welk eene ziekelijke bleekheid, en welk eene nedergeslagene houding! zie toch, Lovel!

— Ja, als het mogelijk ware, in haar ligchaam een licht te plaatsen, zou het eene lantaarn zijn.

— Ik zou niet gaarne hebben, dat zij hare puntige vingers op mijne knieën zette, zonder met eene wapenrusting, die de scherpte eener lans kan verduren, gedekt te zijn.

— Die gedaante zou beter op eene grafzerk, dan op een feest voegen. Zij moest hare diamanten tegen een tooisel van git verwisselen.

— Dan zou men haar eerder voor eene gehuurde klaagster, dan voor de koningin houden.

— Zie, hier is haar hartstogtelijke bewonderaar. Kom toch, Holbein! mijn vriend! vindt gij niet, dat de koningin zeer veranderd is?

— Verschoont mij, Mijlords! ik heb geene jasmijnpomade; ik heb mijn gouden horologie verkocht, en ik draag in dit jaargetijde geene zijde; ik kan mijn gevoelen aangaande zulk eene verhevene personaadje niet zeggen.

— Spreek maar vrijuit: gij hebt niets te vreezen. Kom aan, Holbein! zeg wat gij denkt; vermaak ons door uwe kwinkslagen, en vooral boosaardigheid, mijn waarde!

— Ik ben veel te gelukkig, dat Uwe Heerlijkheden in eene luim zijn, om zich te vermaken. Ik zal dan doen, als of ik een wezenlijke Lord ware: ik zal de holte mijner hand onder mijne neusgaten brengen, daar ik geen reukdoosje heb, zoo als Mijlord Lovel; ik zal mijne

vuist op mijne heup leggen, even als Mijlord Dosset, en ik zal mijn ligchaam beurtelings op ieder been plaatsen, even als Mijlord Sands, het hoofd op zijde draaijende, zoo als Mijlord Abergennij, om als het zwikje eener ton te piepen, even als Mijlord Stanleij. Deze maatregelen genomen hebbende, zal ik zeggen, zoo als al de Lords te zamen..... ik zal zeggen, Mijlords! dat, indien gij uwe koningin verliest, de ware schoonheid van de aarde zal verdwijnen.

Holbein groette spotachtig en verwijderde zich.

— De snaak spot met ons.

— Hij is vol geest.

— De koning houdt veel van hem: hij heeft zijne schulden betaald.

— Zijne Majesteit is de edelmoedigheid zelve.

Het steekspel was begonnen. Na verscheidene schitterende partijen, die aan de jeugdige ridders veroorloofden, hunne kracht en hunne bekwaamheden ten toon te spreiden, trad Sir Hendrik Norris de renbaan binnen, om den vicomte van Rochford aan te vallen. Men zal zich niet verwonderen over de belangstelling, welke Anna in dezen strijd nam: de noodlottige toevallen waren, in deze gevaarlijke vermaken, niet zeldzaam. Op het oogenblik, waarop de lansen elkander kruisten, scheen de koningin onrustig en verlegen. Ondertusschen deden de kampvechters verscheidene aanvallen, zonder dat de regters aan een van beiden eenige meerderheid konden toekennen.

Anna Boleijn hield niet van de tournooispelen, maar zij had dezelve somtijds bijgewoond. Nimmer had haar gedrag, in de openbare feesten, eenige reden tot kwaadsprekendheid gegeven. Indien men aan den moeijelijken toestand denkt, in welken deze belangrijke vrouw zich bevond, aan de vijandige gezindheden van de genen die haar omgaven, aan de snoodheid harer schoonzuster en

aan den afkeer van Hendrik VIII, dan zal men zich niet kunnen onthouden, in het toeval, dat aan eene ergerlijke schandelijkheid tot voorwendsel diende, eene geheel voorziene en vooruit berekende gebeurtenis te zien. — Het was beslist, dat deze dag noodlottig moest zijn.

Terwijl Norris en George Boleijn een oogenblik uitrustten, alvorens hunnen strijd te hervatten, boog de koningin, op den eersten rang gezeten, zich een weinig voorover, terwijl hare hand op den rand van het amphitheater lag. Zij liet, uit achteloosheid, haren zakdoek in de renbaan vallen. Norris nam denzelven met het einde zijner lans op, en veegde zich het voorhoofd daarmede af. Dadelijk stond de koning op, terwijl hij op Anna eenen blik vol woede en verachting wierp.

— Ik heb er genoeg van gezien, zeide hij met luider stemme. Laat ons heengaan!

Hij verwijderde zich, een groot gedeelte der verzamelde menigte in zijn gevolg met zich mede nemende. De koningin, verschrikt, kwam weder op het kasteel. Hare waardigheid veroorloofde haar niet, aan hare ondergeschikten eene vraag te doen, aangaande de beweegredenen tot Hendriks gedrag; zij bragt een gedeelte van den morgen in eene verschrikkelijke onzekerheid door. Op het uur van den maaltijd zag zij, met smart, de plaatsen des konings en zijner vertrouwelingen open blijven; de edelman van dienst vertoonde zich niet, om haar den gebruikelijken groet toe te brengen; alle aangezigten waren somber.

De koning maakte zich de oogenblikken ten nutte. De leden van den geheimen raad stonden rondom zijne werktafel overeind; hij zeide:

— Wie uwer zal zich belasten met de gevangenneming der koningin?

Niemand nam het woord, waarop Hendrik zijne vraag op eenen dreigenden toon herhaalde.

— Ik, antwoordde Norfolk.

— Uwe nicht, Mijlord? dat is eene gehechtheid, welke ik mij zal herinneren.

— Anna Boleijn kwam van de tafel, op het oogenblik, dat Norfolk zich vertoonde. Achter hem den luitenant van den Tower ziende, slaakte zij eenen kreet van verbazing en schrik.

— Wien komt men hier gevangen nemen? er is geen misdadiger in deze zaal. Zie Mijlord! wij zijn slechts eenvoudige vrouwen; wij denken niet aan staatszaken. — Luitenant Kingston! gij komt deel nemen aan het feest?

— Wij komen U halen, zeide Norfolk droogjes.

— Mij halen? mijn oom! wat hebt gij mij te zeggen? spreek: het is niet noodig elders te gaan.

— Gij moet ons volgen.

— Gij zijt mijn oom, Norfolk! gij zult eene zending des ongeluks niet hebben aangenomen. Ik zal u volgen, Waar moeten wij heen?

— Naar den Tower.

Eene ijskoude rilling ging den omstanders door de leden.

— Naar den Tower? ik, ik? dat is eene misvatting. Ik ben de koningin!

— Ik weet het, Mevrouw! Het is de wil des konings, dat gij mij zult volgen.

Anna bedaarde eensklaps. Laat ons gaan, Mijlord! laat ons gaan, luitenant Kingston! Het spijt mij, zoo lang geaarzeld te hebben. Ik hoop niets onvoegzaams gezegd te hebben.

— Mevrouw! gij kunt van kleeding verwisselen.

— Neen, neen! ik zal naar de gevangenis gaan, zoo als ik ga en sta; men zal weten, dat het de koningin is, die aldus wordt weggesleept. Geef mij uwen arm, ik ben gereed.

Anna ligtte met hare linkerhand den sleep van haren koninklijken mantel op, en ging vastberaden tot aan de rivier, waar eene bark wachtte.

Gedurende de eerste helft der overvaart hoorde men slechts het regelmatige geluid der roeiriemen. De koningin, door de herinneringen overstelpt, dacht aan den dag der krooning, aan de menigte, dronken van vreugd, aan de toejuichingen, aan de pracht van den stoet, aan de aanbidding van een vleijend en ijverig hof; haar geest verplaatste zich weder in dat oogenblik van zegepraal; vervolgens zeide zij, bij het aanschouwen van den onvruchtbaren oever, het onverschillige gelaat der roeijers en het strenge gelaat van Norfolk, met eenen zucht, die den angst van haar hart openbaarde: « het werdt de volgende maand vier jaren! »

— Indien gij een eerlijk leven geleid hadt, nicht! zoudt gij hier niet zijn.

— Een eerlijk leven? Mijlord! en welke zijn dan toch de misdaden, van welke men mij durft beschuldigen!

— Uwe misslagen zijn bekend: men heeft uwe zwakheden voor dienaars van eenen ondergeschikten rang geraden.

— Zwakheden! wat is dit nu? Ik geloofde, dat men mij slechts naar het leven stond, en zie hier ook mijne eer aangevallen! O! ik zal haar verdedigen, ik zal haar verdedigen; men bevlekt eene koningin niet aldus; er zijn bewijzen noodig.

— Men heeft er niet dan te veel en te zekere. Neem eenen zedigen toon aan, Mevrouw! geloof mij, dat zal beter aan uwen toestand voegen. Na zooveel ondankbaarheid voor de weldaden des konings, na een leven vol misdadige kuiperijen en losbandigheid, zoudt gij u in deze en in de andere wereld ongelukkig maken, door nog onbeschaamdheid aan den dag te leggen.

— Onbeschaamdheid? zeg moed, en ik zal dien toonen, Mijlord! Dat de koning zijne weldaden terug neme, dat hij mij tot zelfs het leven ontrukke; maar mijn goede

naam! dien moet men eerbiedigen. Ik zal op dit punt niets toegeven. Hoop niet, valsche bekentenissen te zullen verkrijgen. Mijne onderwerping kan zoo ver niet gaan. Onbeschaamdheid! mijn God! Gij weet, of die ooit in mijne handelwijze en in mijn karakter lag. O! die lafhartige lasteraars zullen mij al mijne geestkracht terug geven.

De koningin keerde Norfolk den rug toe en sprak niet meer tot hem. Bij het ontschepen leunde zij op den arm van Kingston. Haar oog mat de zwarte muren van den Tower, welks meedoogenlooze voorgevel de naburige gebouwen overschaduwde.

— Gaat gij mij in een hok werpen, sir Luitenant?

— Neen, Mevrouw! Gij zult het vertrek hebben, waar gij reeds.....

— Onder andere omstandigheden, niet waar? Ik bedank u. Als ik lang in dit verblijf moet vertoeven, zal men, zonder twijfel, acht op mijne kunne en op mijne zwakheid slaan. Laat ons binnen treden, sir Luitenant! vrees niet, mij te bedroeven, door uwe pligten te vervullen. Hun, die door eenen ijver vol laagheid de hunne te buiten gaan, zal ik slechts het stilzwijgen en de verachting tegenstellen; maar wat u aanbelangt, voor u zal ik gedwee zijn.

Onder de poort van den Tower maakte Norfolk, zijne zending volbragt hebbende, eene buiging en keerde toen terug. De koningin behield hare standvastige beradenheid, tot op het oogenblik, dat zij in haar vertrek trad.

— Ach! dit is voor mij te mooi, riep zij toen, terwijl zij aan hare tranen den vrijen loop gaf.

Eene geheimzinnige beweging heerschte in het inwendige van het paleis van *White-Hall*. De vertrouwde raadslieden gingen en kwamen onophoudelijk met eene bezige houding. De kommandanten van de wacht kwamen

uit het kabinet, waar de koning arbeidde, papieren in de hand houdende. Bij den koning waren Gromwell, Brian en de geheimschrijver Walter Welsch. Ladij Rochford, in eenen hoek zittende, verloor geen woord van het onderhoud. De hertog van Suffolk kwam binnen.

— Wel nu, vroeg Hendrik VIII, hebt gij mijne bevelen ten uitvoer gebragt?

— Sire! ik heb den broeder der koningin door de geheele stad gezocht, zonder hem te kunnen ontmoeten.

— Duizend donders! wat komt gij hier doen? Ik moet dien man hebben. Als die mij ontsnapt, zult gij voor hem betalen. Miladij! weet gij dan niet, waar uw man is?

— Ik wed, dat men hem op den Tower zou vinden, pogende, tot zijne zuster door te dringen.

— Ga dan, Suffolk! en zeg Kingston, dat hij hem gevangen neme, als hij te rade wordt, er te verschijnen.

De hertog ging met overhaasting heen. Gromwell las een geschrift.

— Wat denkt gij hiervan? Gromwell! Zijn de bewijzen niet voldingend? Weston en de muzijkant Markus Smeaton zullen vooreerst sterven, al ware het slechts, omdat zij de oogen op de koningin geslagen hebben; maar ik wenschte Norris te redden, en, bij ongeluk, is de zwaarste beschuldiging tegen hem; intusschen zal ik eene poging in zijn voordeel beproeven.

— Ik zie in deze beschuldiging eene hoofdmisdaad, Sire! de aantijgingen zijn in der daad ernstig, maar zij komen alle van dezelfde getuige. Zonder de waarheidsliefde van ladij Rochford in twijfel te trekken, is het onwaarschijnlijk, dat zoo vele zamenspraken tusschen de koningin en hare minnaars, of die als de zoodanigen in verdenking staan, ter kennisse van eenen enkelen persoon zouden gekomen zijn.

— Hebben wij Margo en Mistress Stannor niet?

— Deze twee getuigen hebben niets stelligs opgegeven, en het onderhoud, hetwelk Uwe Majesteit zich verwaardigd heeft, dezen morgen met haar te hebben, zal der regtbank twijfelingen inboezemen, beleedigend voor de eer des konings.

— Foei! denk toch, dat de commissie voegzaam zal gekozen worden. Met een weinig goeden wil zal men wel middel vinden, om mij tevreden te stellen.

— Het is noodig, dat het publiek in het regtsgeding niets kunne berispen, indien gij niet wilt, dat men u den uitslag als eene misdaad toeschrijve.

— Cromwell! ik ben niet gewoon, om mij aan het gemor te storen; en er zijn galgen voor de onvoorzigtige babbelaars.

— Maar geheel *Europa?*

— Dat gaat mij niet aan: ik ben te huis meester.

De edelman van dienst kondigde aan, dat Brereton den koning verlangde te spreken.

— Brereton! hij kan ons van dienst zijn; laat hem binnen komen.

— Brereton verscheen.

— Ik denk, zeide hij op eenen vasten toon, dat het het voornemen Uwer Majesteit is, aangaande het gedrag der koningin inlichtingen in te winnen.

— Zekerlijk, Brereton! ik verwonder mij, dat uw naam niet in deze akte van beschuldiging gevonden wordt.

— En ik dan, Sire! hoe groot moest mijne verwondering zijn, toen de twaalf lords, met het onderzoek belast, geweigerd hebben, mij te hooren? Men spreekt veel van een gesprek tusschen de koningin en Norris; maar ik wenschte wel te weten, of het verslag overeenkomt met hetgene ik weet.

— Cromwell! lees ons het gedeelte betrekkelijk Norris voor.

« De koningin reed in het park van *Windsor ;* bij haar « was de stalmeester Norris, die zuchtte en de handen « ten hemel hief, als iemand, die door de liefde gekweld « wordt, hetwelk door de lieden van het geleide werd opge- « merkt. Ik zie, zeide de koningin tot hem, dat gij, indien « den koning een ongeluk overkwam, aan zijne weduwe « zoudt denken ; vervolgens voegde zij er glimlachende bij : « gij vreest dus het spreekwoord niet, hetwelk aanraadt, de « schoenen van eenen doode niet aan te trekken?

— Dat is alles valsch, viel Brereton in. Zie hier de woorden der koningin: « Norris! gij zijt de vriend « des konings; kunt gij, zonder wroeging, verlangen, dat hem een ongeluk overkome? » — Dit is zeer verschillend.

— Indien gij geene andere inlichting te geven hebt, Brereton! dan zijt gij tot niets goed. Wij zullen de eerste lezing behouden.

— En de waarheid, Sire?

— Waar bemoeit gij u mede, onbeschaamde?

— Wees ten minste zoo goed, mij mede te deelen, wat Weston aanbelangt.

— Lees, Cromwell!

— « Ten einde hem meer op haar gemak te spreken, « koos zij hem uit, om met haar de partij op het schaak- « bord te spelen, ofschoon deze eer gewoonlijk voor Lord « Surrey voorbehouden was. Weston, de koningin « genomen hebbende, bragt dit stuk aan den mond, drukte « er eenen kus op, en zeide: gij zijt de mijne, aange- « bedene koningin!..... »

— Dat is alweder eene uitgemaakte valschheid. Ik stond achter den leuningstoel; ik heb Weston, met eene zachte stem en op eenen smeekenden toon, hooren zeggen: « wees de « mijne, aangebedene koningin! » Dit gezegde kan alleen Wes- « ton beschuldigen », en geenszins diegene, tot welke hij het-

zelve rigtte. Het bewijs daarvan is, dat de koningin terstond met een vertoornd gelaat opstond.

— Zeer wel, Brereton! mijn vriend! zie hier nu, wat ik bij uwe inlichtingen voeg; indien het u in het hoofd mogt komen, deze fraaije woorden, welke gij daar gezegd hebt, elders te herhalen, dan zoudt gij uw eigen hoofd afgehouwen hebben, mijn jongen!....

— Ik heb mijnen pligt gedaan, Sire! en ik zal denzelven ten einde toe vervullen. Mijn post van geleijonker verpligtte mij, om bestendig nevens de koningin te blijven; ik ben overtuigd, dat hare deugd zuiverder is dan het diamant. Indien ik aarzelde, om hare verdediging op mij te nemen, om hare regters inlichting te geven, dan zou ik de grootste lafaard en de snoodste der ondankbaren zijn.

— Ik zal u beletten te spreken, duizend duivels!....

Ladij Rochford naderde den zetel van Hendrik VIII, en zeide:

— Sir Brereton zou in der daad een ondankbare zijn, indien hij zijn leven niet waagde, om de koningin te verdedigen: want ik herinner mij nu, hen eens gevonden te hebben, des morgens vroeg, in de slaapkamer der koningin, toen de deuren nog gesloten waren; de koningin had hem eene gouden vaas gegeven, welke men ongetwijfeld bij hem zal vinden.

— Duivelsch! dat is klaar. Hij was haar minnaar!

— Ik, Sire? niemand zal zulks gelooven.

— Dat zullen wij zien. Walter! voeg een artikel bij deze akte van beschuldiging.

— Maar ik ben veertig jaren oud, Sire! ik ben niet schoon.

— Schrijf, Walter! schrijf, dat men hem overvallen heeft, komende van het bed der koningin. Vergeet de gouden vaas niet.

— Ik ben gehuwd, ik heb kinderen, Sire!

— Dat doet er niet toe. Gij zijt een man; schrijf, Walter!

— Vrijuit gesproken, Sire! dat is schandelijk.

— Hola! Guilford! vier wachten hier, en dat men dien snaak naar den Tower brenge. Spoedig! dat men hem zijnen degen ontneme!

— Brereton glimlachte met verachting, en zeide: O *Engeland!* er is in uwen boezem noch regtschapenheid, noch regtvaardigheid meer!

— Guilford! indien deze onbezonnene een beleedigend woord tegen mij durft uitspreken, zult gij hem op de plaats dooden en zijn lijk in de rivier werpen; voort!

De edelman van dienst opende de deur weder;

— Lord Rochford vraagt, om bij Zijne Majesteit toegelaten te worden.

— Rochford? Is hij het wel?

— Hij zelf, Sire!

— Ik word uitmuntend gedient! hij komt in de val; laat hem zonder vertoeven binnenkomen.

De vicomte vertoonde zich.

— Kom binnen, Rochford! bij mijn leven! uw bezoek is mij aangenaam: ik vreesde al, u niet meer te zien.

— Ik wenschte Uwe Majesteit zonder getuigen te spreken.

— Hier zijn slechts eenige vertrouwelingen. Doe, als of wij alleen waren; spreek op uw gemak, mijn vriend! ik zal u met geduld aanhooren, en wanneer gij gedaan hebt, zal ik op mijne beurt spreken.

— Ik smeek Uwe Majesteit, mij met al de toegevendheid aan te hooren, waartoe Gij in staat zijt, en niet te vergeten, dat ik de broeder ben van haar, voor wie ik kom smeeken.

— Genoeg voorafspraak, verklaar u.

— Openhartig gesproken, Sire! het veinzen is nutteloozer dan de voorafspraken. Elk van ons beiden kent het hart van den anderen in den grond. Gij zijt verliefd op

Johanna Seijmour. Gij wilt haar tot den rang verheffen, dien Gij aan mijne zuster gegeven hebt. De koningin is, onder ijdele voorwendselen, in de gevangenis gezet. De wereld wist reeds, welke de ware beweegredenen tot de eerste echtscheiding waren; maar de goede naam en de vrijheid van Katharina werden ten minste gespaard. Ditmaal zal de onwaardige behandeling, welke Gij de deugdzaamste der vrouwen doet ondergaan, op den schoonen naam van Tudor eene vlek werpen, welke nimmer iets zal kunnen afwisschen. Gij zult door de geheele wereld gelaakt worden, nu en in de toekomende eeuwen, zoo lang de menschen het gebruik der spraak en van het geheugen zullen hebben. Toen uw doorluchtige vader Richard III en het hatelijke geslacht van Yorck verdreven had, heeft *Engeland* zich met meibloemen gekroond, om hem met liefde te begroeten, en bij zijnen dood heeft men hem den bijnaam van den Nieuwen Salomo gegeven; maar indien Uwe Majesteit de weegschaal der geregtigheid vervalscht, om zijne driften te dienen, zal het volk weldra den roem van den welbeminden Richmond geschandvlekt hebben, en de Tudors zullen, even als de Yorks, gevloekt worden. De schepter is een geheiligd en aanvertrouwd goed, Sire! aan de koninklijke waardigheid zijn gestrenge verpligtingen verbonden. Zij, die deze pligten verwaarloozen, of omtrent dezelve in gebreke blijven, zullen in deze wereld geoordeeld en in de andere gestraft worden. Na de godsdienst van den staat om eene vrouw veranderd te hebben, moest de koning bewijzen, dat zijne keuze zoo vele opofferingen waardig was. Indien uwe liefde de uitwerkselen van den tijd niet heeft kunnen verduren, moest Gij ten minste voor de oogen der wereld verborgen houden, welke veranderingen er in Uw hart hebben plaats gehad. Kortom, Sire! het is niet Anna Boleijn, die Gij openbaar gaat onteeren, maar u zelven en den naam van Uwen roemruchtigen vader.

— Ga voort, Rochford! gij ziet, dat ik geduld heb.

— Ach! moge dit geduld geene verharding wezen! mogen mijne woorden overtuiging in Uwen geest brengen! Sire! ik heb den moed U te zeggen, wat iedereen denkt, wat Uwe raadslieden u niet durven mededeelen. Er was eene gelegenheid als deze noodig, opdat de waarheid tot U kwame, door den nevel van bederf heen, dat Uwen troon omringt. — Gelooft Gij, dat Uwe ontwerpen moeijelijk te raden zijn, Sire? Zie hier, wat Gij gaat doen: Gij gaat de koningin van echtbreuk beschuldigen; eene nieuwe echtscheiding, ergerlijker dan de eerste, zal door Cranmer of eenigen anderen beleefden bisschop worden uitgesproken; de beste der vrouwen zal in eenen kerker wegkwijnen; Gij zult Uwen troon aan eene andere geven, in afwachting, dat eene vierde schoonheid U zal onderwerpen. Gij zult onschuldige en aan U verknochte dienaars aan het schavot overleveren, onder welke een Uwer vrienden, de beminnelijke Norris, zich bevindt, wiens edel karakter boven deze snoode kuiperijen verheven is. Sire! in den naam van Uwen koninklijken vader, zie van deze verfoeijelijke ontwerpen af: zij zijn uit een helsch brein voortgekomen, want Uw hartstogt alleen zou U niet tot dit uiterste brengen. Mistrouw de tong, die U dezelve voorpraat. Zijt gij het, Cromwell! die Uwen vorst wilt doen afdwalen? gij, die u door uwen moed en door de heldhaftigste getrouwheid verheven hebt?

— Neen, ik ben het niet, riep de minister, en geve de hemel, dat het u moge gelukken, den toorn van Zijne Majesteit te verzachten!

O! voeg u bij mij, Cromwell! de koning is goed; gij weet, dat hij de edelmoedigheid bemint; gij kent de middelen, om hem te overtuigen. Wij moeten hem vermurwen, hij moet het bloed zijner onderdanen sparen, hij moet de eer van zijnen echt ophouden....

— Voor den duivel! mijn geduld is ten einde: het is nu mijne beurt, om te spreken. Rochford! gij meent op den bodem mijner ziel te kunnen lezen, mijne gedachten te weten en de waarheid te verstaan; waarom legt gij die dan niet geheel en al bloot? Ik zal er bijvoegen, wat gij ons verborgen hebt: gij zijt een huichelaar, en uwe zuster is eene eerlooze. Mijn echtelijk bed is in der daad bevlekt geworden; maar op de lijst dergenen, welke gij wilt verdedigen, zullen wij nog eenen naam plaatsen: den uwen, ellendige! gij brandt van eene bloedschendige liefde voor dat afschuwelijke schepsel, en gij tracht mij te vergeefs aangaande de oorzaken uwer droefheid te misleiden.

— Eene bloedschande! riep George, met eene kracht en eene onstuimigheid, die den koning het stilzwijgen oplegden, eene bloedschande! dat hebt gij uitgevonden, Hendrik! Weet dan, dat, alvorens aan dergelijke afgrijselijkheden geloof te slaan, de wereld bewijzen zal vorderen. Het is niet genoeg, deze fabel uit de begrippen van uw bedorven brein te putten. Gij zijt een schandvlek en een huichelaar. Hoop niet, aan uwe afschuwelijke droombeelden geloof te zullen kunnen verwekken. Zij, die ons zullen oordeelen, zullen geene monsters zijn, zoo als gij. Er zijn nog menschen op de aarde, en de broederliefde zal begrepen worden door allen, wien een hart in den boezem klopt, door allen, die door eene vrouw gezoogd zijn. Helaas! ik wacht niets meer van u; ik ben bereid om te sterven. O! laat mij toch spoedig verre uit deze wereld vertrekken! dat ik u dan weldra zie, in tegenwoordigheid des hemelschen regters, en dat ik u in uw hatelijk aangezigt moge spuwen, en mij voor u, in al de grootheid mijner onschuld en van mijn ongeluk, oprigten. Vervolg uwe rol, Nero der nieuwe tijden! woeste dwingeland! gij zijt van God verlaten: uwe gezondheid neemt af, gij verliest reeds uw haar, de verwoestingen van den tijd doen zich bereids gevoelen. Nog eenige misdaden,

nog eenige stroomen bloeds vergoten, en gij zult uwe rekenschap moeten afleggen....

— Aan mij! aan mij! schreeuwde Hendrik. Dat men dien dwaas grijpe; dat men hem beide handen en voeten binde, en naar den Tower, naar den Tower, bij de anderen! Voor hem een hok, diep onder den grond; dat hij in het middelpunt der aarde begraven worde!

— Ja, tracht tot den laatsten van mijn geslacht te vernietigen, zeide George, te midden der wachten met handen en voeten slaande. Anna Boleijn zal genoeg gedaan hebben, om uwen naam voor altijd in vervloeking te brengen. Zij was te groot, voor een laaghartig en afschuwelijk wezen, zoo als gij; gij moest eene afgewezene zottin hebben, zoo als Johanna Seijmour. Verslind de beste der vrouwen, woeste tijger! er zullen uren komen, in welke de natuur zich zal verheffen. Voed geene hoop, aan mijne wraak te ontsnappen: mijn beeld zal u overal vervolgen; ik zal tot aan uwe bruiloftssponde sluipen, en daar zal ik, met beide voeten op uwe borst geplaatst, u toeroepen: «Denk aan Anna Boleijn!»

Rochford werd buiten het paleis gesleept.

— Miladij! vroeg de koning, zijt gij zeker, zijne regters te zullen overtuigen?

— Ik heb voldingende bewijzen voor zijne misdaad, Sire!

— De hemel zij geloofd! ik zal mij dan kunnen wreken!

De gramschap had zich in Hendriks ziel gevestigd. Zij putte zich in ijdele en onzamenhangende bedreigingen uit. De leden van den geheimen raad verdwenen na elkander. Brian, die de uitbarstingen zijner woede niet vreesde, bleef alleen bij den koning.

— Is het waarlijk, vroeg de vertrouweling, het voornemen Uwer Majesteit, de koningin en haren broeder te doen sterven?

— Eene schoone vraag! wat wilt gij dan, dat ik doe?

— Hoe!: dat alles is wezenlijkheid, die beschuldigingen van echtbreuk en bloedschande?

— Wezenlijk, als de dood zelf. Houdt gij mij voor eenen hansworstenkoning?

— Maar er is geen woord waar aan; het zijn slechts vooronderstellingen.

— Vooronderstellingen of waarheden, ik zweer u, bij het gebeente mijns vaders, dat dit goede, wel ingerigte teregtstellingen zal na zich slepen.

— Gij zult den moed hebben, die arme vrouw te veroordeelen

— Ik wenschte wel, dat dit reeds eene gedane zaak ware.

— Ik neem dan mijn ontslag als helsch stedehouder; want hoe zou ik een afgezant van Satan kunnen zijn, bij u, die de duivel in eigen persoon zijt? Dat gaat te ver, Sire! Dood de priors der kloosters, om hunne kroonen te doen dansen, niets is beter; maar eene schoone vrouw, die u genoegen heeft gegeven, dat is ondankbaarheid.

— Gij zijt een zot, Brian!

— Dat is waar; maar ik zou geene minnares dooden, om eene andere te nemen. Indien dit nog noodig ware, dan zou ik zeggen: wel nu! laat ons de bijlen laten spelen. Zie, Hendrik! wilt gij mij gelooven? laat die goede lieden in rust. Breng de koningin weder in uw paleis; alleenlijk zult gij de gordijnen van haar bed niet meer openen. Zij zal slapen, de dierbare vrouw, met denzelfden slaap, die voorheen de oude Katharina wiegde, en wij zullen lagchen en drinken bij de kleine Seijmour.

— Zwijg, Brian! gij breekt mij het hoofd.

— En Norris! zult gij hem opofferen?

— Het is waarschijnlijk.

— Foei, Hendrik! gij zijt een slecht mensch. Bij Beëlzebub! gij zoudt mij dan ook het hoofd laten afslaan, indien dit uwe liefdegevalletjes gemakkelijker maakte?

— Misschien!

— Ik geloof het niet. Laat ons zien, Hendrik! wees nu eens vriendelijk. Laat ons ons niet in de regtsgedingen en de schavotzaken werpen. Geef mij de genade van al die lieden, en laat ons over iets anders spreken, over eene maskerade, bij voorbeeld.

— Loop naar den duivel!

— Bedenk, dat gij veertien dagen in de bekommeringen en de twisten zult moeten doorbrengen. Men ziet hier niets meer dan aangezigten van doodgravers, dan weenende of woedende oogen: dit palcis is een kerkhof.

— Wie verhindert u, te vertrekken?

— Gij zoudt mij terugroepen, eer ik nog aan de deur was. Wie zou, even als ik, uwe vermaken en uwe zwelgpartijen regelen? wie zou het drinklied tegen middernacht doen uitgalmen? Indien gij mij behoudt, dan is het uit nood, en niet uit ware vriendschap, dat weet ik wel. Komaan, zet de denkbeelden van den dood ter zijde. Geef mij een woord mede voor Kingston, en ik ga de gevangenen bevrijden.

— Waarachtig, Brian! gij valt mij lastig! Hoor, wanneer ik eenmaal iets gezegd heb, dan kom ik er nooit van terug. Nog één woord, en ik zal bevelen, dat men uwen naam op de lijst der beschuldigden schrijve.

— Ach! scherts niet aldus, Hendrik! dat zou ons beiden ongeluk aanbrengen.

— Wel nu, zwijg dan.

De verbeelding der ongelukkigen is zoo schrander, om redenen tot hoop te vinden, als die van den gelukkigen mensch, om redenen tot ongerustheid uit te denken. Na drie doodelijke dagen wachtens, gevoelde de koningin eene schemering van haat in hare ziel sluipen. Zij had vrouwen gevraagd, om haar te bedienen, en Hendrik had geantwoord, dat twee van de slagtoffers haar weldra zouden

toegezonden worden. Misschien kwamen de oplettendheden van Kingston van eene bijzondere aanbeveling van Hendrik. Anna herriep in haar geheugen de talrijke bewijzen van liefde, welke zij van den koning ontvangen had: kon dan nu die vurige hartstogt zoo spoedig in haat veranderd zijn? Eene oude geschiedenis, dikwerf door de minnemoeders herhaald, meldde, dat een heer uit den ouden tijd vermaak schepte, om de onderwerping eener getrouwe en aangebedene vrouw wreedelijk op de proef te stellen. Dezelfde gril kon wel in den geest van den monarch zijn overgegaan. Misschien waren die bedreigingen en die vermoedens sleehts een spel; misschien zou de koning den moed niet hebben, de vertooning tot den einde toe vol te houden; misschien zou hij weldra komen, met een hart dat van vreugde en liefde klopte, om de vuriglijk geliefde in zijne armen te drukken, en haar als de wijste der vrouwen uit te roepen, even als zij de schoonste is. Verried de luitenant zijnen vertrouwelijken last niet, door den diepen eerbied, welken hij betoonde, zoo wel als door zijnen ijver bij de gevangene? Somtijds rigtte Anna tot dezen eerbiedigen gevangenbewaarder glimlachjes, in welke deze gedachte zigtbaar was. Is dat niet ernstig? Maar op het oogenblik, dat zij gereed stond, deze vraag met luider stemme te doen, bestierven haar de woorden op de verstijfde lippen. Bij de herinnering aan Johana Seijmour, op de knieën des konings zittende, verhief zich de schrik inboezemende waarheid voor hare oogen, en de gevoellooze muren van den Tower schenen tot haar te zeggen: «nimmer hebben wij «eene rol in een tooneelspel van dezen aard gespeeld; men «schertst hier niet!»

De koningin ontving eindelijk het bezoek van den kanselier Thomas Audleij, die door ladij Rochford vergezeld werd

— Mevrouw! zeide de vicomtesse, wij brengen u eene boodschap van den koning.

— De hemel zij mijn getuige, dat ik dezelve met ongeduld verbeidde; is het eene boodschap van goedheid?

— Eene boodschap van regtvaardigheid, Mevrouw!

— Ik hoor u aan.

— Er is slechts één middel, om u aan de goedertierenheid des konings aan te bevelen: volledige bekentenis te doen van al uwe misslagen, in tegenwoordigheid van Mijlord den kanselier; eene opregte en geheele schuldbekentenis, Mevrouw! Uwe misdaden kunnen, zonder twijfel, niet uitgewischt worden; maar deze belijdenis zal misschien het hart van uwen beleedigden echtgenoot treffen.

Anna leide eene hand op den rug van eenen leuningstoel, om niet te vallen. De hoop opende de vleugels en ontvlugtte voor immer.

— Is dat alles, wat gij mij te zeggen hebt?

— Alles, volstrekt alles.

— Zal mijn antwoord getrouwelijk, en in de bewoordingen van welke ik mij zal bedienen, worden overgebragt?

— Zoo veel als mijn geheugen en dat van Mijlord het zullen veroorloven.

— Ik verbind mij plegtig daartoe, zeide de kanselier.

— Mijlord! laat toch die pen en dat papier daar: ik heb u geene bekentenis te doen. Ach! behaagde het den hemel, dat de koning mij in der daad voor schuldig hield! Dan zou ik u zeggen: herinner hem den tijd, toen ik een meisje van nederigen stand was; zeg hem, dat, in dien tijd, een schoon, jong en magtig Vorst alles ter wereld aanwendde, om mij te verleiden; dat mijne deugd boven de verzoekingen en de schitterendste aanbiedingen verheven was; dat ik liever zou gestorven zijn, dan in mijne schande toe te stemmen, en dat ik vijf jaren lang tegenstand bood. Voeg daarbij, dat ik echter dezen Vorst beminde; en vraag hem, of het geloofelijk is, dat dezelfde vrouw zich nu schandelijk aan bediende zou hebben overgegeven? Zeg hem toch, Mij-

lord! dat ik beef op het denkbeeld, zijne ziel, door die schuldige wreedheden, te zien verloren gaan; zeg hem, dat hij zijnen roem in deze en zijne zaligheid in de andere wereld aan ontwerpen van minderen duur dan dit reeds zoo kortstondige leven opoffert! — Ik zal er nog een woord bijvoegen: eene dankzegging, Mijlord! de koning heeft mij tot het hoogste toppunt van eer verheven, waartoe ooit eene vrouw opgeklommen is; hij heeft van mij eene koningin op deze aarde gemaakt, maar ik zal het aan zijne vervolgingen te danken hebben, eene heilige in den hemel geworden te zijn. En nu, mijne zuster! is het mogelijk, dat gij aan de snoode verzinselen mijner vijanden zoudt geloof geslagen hebben? Het zal mij gemakkelijk vallen, u uwe dwaling te ontnemen; mijn verderf is voor uwe ontwerpen niet noodig, zoo als voor die van Hendrik. Spreek! welken twijfel hebt gij aangaande mijn gedrag?

De hoop, door de koningin gekoesterd, was aan het doordringend oog harer vijandin niet ontsnapt. De gelegenheid was schoon, om den laatsten slag, den wreedsten van alle, aan de gevoeligste plaats van dat reeds zoo doodelijk gewonde hart toe te brengen. Er bleven nog onheilen aan te kondigen, en niemand anders mogt het slagtoffer daarvan onderrigten. Het oogenblik van vermaak was gekomen; de adder kon hare venijnige tong in de aderen van hare prooi schieten. Ondanks de lastige tegenwoordigheid van eenen derden, was het feest te schoon, en de hartstogt sedert te langen tijd onderdrukt, om zich nu nog in te houden: het gelaat van ladij Rochford verhelderde zich eensklaps; de bevrediging van den haat was in deszelfs verheffing. Diepe groeven doorkruisten elkander op het voorhoofd, de wenkbraauwen kromden zich op eene vreemde wijze, de beide hoeken van den mond werden nedergetrokken, en de kin beefde, als of deze Tisijphona ging schreijen.

— Mij mijne dwaling ontnemen, Mevrouw! zeide zij

met ontroering, geef u zoo vele moeite niet; ik weet meer dan gij zelve van die zaak, en ik wil u wel berigten, waarvan gij onkundig zijt: ik ben het, die den eersten argwaan in het hart des konings geworpen heb; ik ben het, die uwe gangen nagegaan, uwe misslagen ontsluijerd, de bewijzen verzameld en de medepligtigen aangeduid heb; ik heb alles bestuurd en alles voorzien. Vraagt gij mij naar de beweegredenen, die mij aangedreven hebben? Ik zal ze u gaarne zeggen: uw hoogmoed was mij ondragelijk; gij spraakt slechts van gunsten te verleenen, van bescherming en weldaden, van hen die u omgeven tot eerbied en erkentelijkheid te dwingen. Het scheen, dat de geheele wereld aan u de grootste verpligtingen had. Het toeval heeft u in eenen stand geplaatst, dien gij niet waardig waart, en gij maaktet er gebruik van, om uwe gewaande meerderheid te doen gevoelen aan lieden, die beter waren dan gij. Gij zult mij ongetwijfeld van ondankbaarheid beschuldigen, omdat gij mij geringe diensten bewezen hebt, die ik kon missen, omdat gij mij aan uwen broeder heb uitgehuwelijkt; maar ik heb zorg gedragen, met mijne eigene handen alles te vernietigen, wat gij voor mij gedaan hebt; ik wil geene uwer geschenken behouden. Weet, dat uw dierbare George hier digt bij is, in dezen Tower, onder vermoeden der hatelijke misdaad van bloedschande. Ik geef hem u terug, Mevrouw! mijne vereeniging met uwe verfoeijelijke familie zal weldra verbroken worden. De wil des konings is onwrikbaar: niets ter wereld kan u redden. Vraag het slechts aan Mijlord den kanselier. — Eenige gebruikelijkheden zullen weldra vervuld zijn, en ik kan u, zonder eene profetesse te zijn, aankondigen, dat er, binnen weinige dagen, van u, van uwen broeder en van uwe minnaars niets zal overblijven, dan uwe voor altijd geschandvlekte namen.

Anna had, van het eerste woord af aan, de uitgestrektheid van haar ongeluk begrepen; hare ziel had zich terstond naar een ander vaderland verheven. Hare vijandin zocht te vergeefs in hare oogen de uitdrukking van wanhoop en neerslagtigheid. Zij antwoordde met kalmte en de oogen ten hemel gewend:

— De waarheid dringt altijd door, is het niet zoo, o mijn God! de geschiedenis zal dezelve wel weten aan het licht te brengen: de menschen zijn zoo verblind niet, als men wel denkt. De eer van mijnen naam zal mij overleven; het zou mij leed doen, langer te midden van dezen aardschen mesthoop te vertoeven. Ik heb mij niet over U te beklagen, Heere! de reis zal niet lang geweest zijn. Schandelijke wezens hebben rondom mij eenen helschen kring getrokken; maar Gij zult mij eindelijk de armen openen. En nu, vrouw! ga heen, uwe zending is volbragt! Ik heb noch voor u, noch voor mijne duistere vijanden eene enkele gedachte meer; ga heen: mijne ziel is verre boven de uwe verheven; ik heb u vergeten.

Ladij Rochford en de kanselier verwijderden zich.

— Sir Kingston! zeide de koningin tot den luitenant van den Tower, waarom hebt gij het voor mij verborgen gehouden, dat mijn broeder in uwe handen is.

— Ik heb Uwe Majesteit eenen dag van smart bespaard: uwe rampen waren buitendien wreed genoeg.

— Gij zoudt mij, aangaande mijnen toestand, ingelicht hebben. De uren, die mij nog overblijven, zijn kostelijk. Denkt gij, dat men mij regters zal geven?

— Mevrouw! men geeft ze aan de armste onderdanen.

— Aan de armsten! dat is geene reden.... Anna lachte stuipachtig; daarna voegde zij er bij:

— Het zou beter zijn, dat men mij dezelve weigerde, want dit zijn zoo vele ongelukkigen, genoodzaakt, om meineedig te worden. Zullen zij spoedig gedaan hebben, mijnheer de luitenant?

— Ik weet, dat het regtsgeding met ijver wordt aangevangen.

— Des te beter! dat zij dan mijnen doodsangst verkorten! Ik wil moed toonen, Kingston! meer moed, dan men van eene vrouw verwacht. Zult gij bij de teregtstelling tegenwoordig zijn?

— Mevrouw! denk daar niet aan: misschien zult gij niet veroordeeld worden.

— Ik ben het reeds. Gij zult in mij, hoop ik, eene martelaresse vol onderwerping en krachten zien, Sir Luitenant! Dat zal een schouwspel zijn, tevens erbarmelijk en verschrikkelijk. Mijne offerhande is gedaan.

Cromwell trad, op zekeren morgen, de gevangenis van Norris binnen.

— Norris! de koning wenscht u te redden.

— Het middel daartoe is, Cromwell! mij mijne vrijheid terug te geven.

Zijne Majesteit stelt daarop eene voorwaarde, op welke gij u tot morgen zult bedenken. Gij zijt van overspel met de koningin beschuldigd; gij moet bekennen, aan deze misdaad schuldig te zijn.

— En indien ik er in volhard, mijne onschuld staande te houden?

— Dan zult gij met den dood gestraft worden, mijn lieve Norris!

— Dat is eene vreemde wijze, van de zaak te beschouwen.

— Ik zal u een middel ter verdediging aan de hand geven: uwe verontschuldiging zal gelegen zijn in de onkuischheid der koningin. Verzeker stoutmoedig, dat zij u heeft aangezocht, om in haar bed te komen, en gij zult door het geregtshof vrijgesproken worden.

— Nooit, nooit, Cromwell!

— Hoor toch naar mij. De koning stelt belang in u. Hij

betreurt het, dat gij in deze zaak betrokken zijt. Indien gij toestemt, wat hij vraagt, zal hij u niet alleen de vrijheid wedergeven, maar ook zijne geheele gunst. Hooge posten zullen u eenige onaangename uren, alhier doorgebragt, vergoeden.

— Nimmer zal ik iets door eene laagheid koopen.

— Laat mij uitspreken, bid ik u. De schande der koningin is besloten; maar het leven zal haar niet benomen worden, terwijl hare minnaars zullen sterven. Waarom zoudt gij dan hardnekkig zijn, om met hen te vallen?

— Waarom? Dat zal ik u niet zeggen; maar ik zal evenwel hardnekkig blijven.

— Gij zijt zinneloos, Norris! neem zijne aanbiedingen aan, ik smeek er u om. Gij zult vrijgesproken worden, gelukkig als in het verledene, met eerbewijzingen overladen....

— En onteerd, — Cromwell! onteerd in mijne eigene oogen.

— Welk eene gedachte! moet een mensch niet eerst aan zijn leven denken?

— Neen, bij God! neen, Cromwell! dat is duidelijk, neen! Ik zal duizendmaal liever sterven, dan mij bij u te voegen, om eene onschuldige vrouw te vertrappen. Ik wil liever sterven. En ook, dat is spoedig gedaan. Zeg aan den koning, dat de dood mij voegzamer voorkomt.

— Denk er aan, Norris! de koning is bedroefd over uw ongeluk; maar uwe weigering zou zijne bezorgdheid in toorn kunnen veranderen.

— Laat hem mij dan veroordeelen; één slag met de bijl, en alles zal gedaan zijn.

— Uwe verblinding is ongeloofelijk; denk er aan, ik herhaal het u, en wees morgen wijzer: het regtsgeding begint op den middag. Gij kunt nog plotseling van de zitplaats der beschuldigden tot die der beschuldigers overgaan.

— Genoeg, Cromwell! spreek er mij nooit weder van.

De minister liet zich het hok van den muzijkant Smeaton openen. De gevangene sliep op het stroo; Cromwell maakte hem wakker, en gaf den gevangenbewaarder bevel, zich te verwijderen.

— Komt gij mij reeds halen, om naar de teregtstelling te gaan? vroeg Smeaton met een verwonderd gelaat.

— Eerst zou de veroordeeling moeten uitgesproken worden, jongman! gij schijnt ziek.

— Men zou het ten minste hier worden. Mijlord Cromwell! ik weet niet, waarom men mij in dit gat geworpen heeft. Het water stroomt langs de muren; mijne ledematen zijn verstijfd van de koude. Zie, de koorts doet mijne tanden klapperen. Heb medelijden met mij, en zeg, dat men mij voor een oogenblik de zon weder late aanschouwen.

— Gij zult die weldra wederzien: morgen zal men uw vonnis uitspreken.

— Heb ik dan eene misdaad begaan?

— Gij zijt beschuldigd, van, met de koningin, eene overspelige gemeenschap gehad te hebben.

— Met wie?

— Met de koningin.

— Bij het heil mijner ziel! daar is niets van aan.

— Gij zult, zonder eenigen twijfel, veroordeeld worden.

— Dat is afschuwelijk! ik ben onschuldig, Mijlord!

— Ik geloof het; maar gij zult echter veroordeeld worden. Luister: wilt gij leven?

— Ach ja! red mij; ik wil leven, indien men mij mijne vrijheid laat; want als ik in dezen afgrond moet blijven, dan verkies ik den dood. Zie, Mijlord! bezie deze onreine dieren, die hier om mij heen kruipen!

— Wilt gij leven, gelukkig en vrij?

— Ik wil het, ik wil het!

— Wel nu, let wel op hetgene ik u zal zeggen: morgen zult gij voor eene regtbank gebragt worden, waar ik zal voorzitten; men zal u geenen verdediger geven. Ik zal u verscheidene vragen voorstellen; vervolgens zal ik u vragen, of gij de minnaar der koningin geweest zijt, daarop zult gij antwoorden: ja!

— Dat zal eene leugen zijn, Mijlord!

— Het zal eene leugen zijn; men zal u tot de doodstraf veroordeelen, en op den dag der teregtstelling zal de koning u begenadigen.

— Zijt gij zeker, dat hij mij genade zal schenken?

— Ik geef u daarop mijn woord.

— Maar zou het niet zijn, ten einde de koningin te verderven, dat men mij deze voorstellen doet?

— Waarover gaat gij u ongerust maken?

— Omdat ik deswege verdoemd zou worden, Mijlord!

— Bemoei u niet met de zaken der koningin; gij zijt nog jong, gij hebt den tijd, om aan uw geweten te denken; daarenboven ben ik onkundig van de beweegredenen des konings; ik zeg u, wat u aangaat.

— Mijlord! is er niet een ander middel?

— Geen ander: beslis oogenblikkelijk. De vrijheid, eene aanzienlijke somme gelds, om naar een vreemd land te gaan....

— In *Italie*?

— Waar gij wilt, of wel het schavot; wat hebt gij besloten?

— Ach! ik zou de voorkeur aan de vrijheid geven.

— Wat zult gij morgen antwoorden?

— Wat gij mij bevolen hebt te antwoorden.

— Die is ten minste aan het leven gehecht, dacht de minister, toen hij naar den koning ging.

Hendrik zond zijne vrienden en ladij Rochford zelfs weg, om Cromwell te ontvangen.

— Ik heb gevonden, wat gij verlangt, Sire!

— Norris?

— Hij is het niet: Norris heeft mij met verontwaardiging afgewezen.

— Daar is niet aan gelegen; ik wil niet, dat hij sterve.

— De muzijkant Smeaton zal bekentenissen doen.

— Dat zal genoegzaam zijn.

— Maar gij vernieuwt mij uwe belofte, dat alleen de eer der koningin aan uwe ontwerpen zal opgeofferd worden, en dat men haar niet aan het leven zal komen?

— Ik beloof het u: eenmaal door de regtbank overspelig en echtbreukig verklaard, zend ik haar in het noorden des koningrijks, en ik eisch de echtscheiding.

— Gij hebt omtrent mij nimmer uw woord geschonden, Sire!

— Men twijfelt niet ongestraft aan mijne beloften, Cromwell!

— Ik ben vol vertrouwen; gij zult ook dien armen jongeling sparen, dat is heilig....

— Ik houd veel van dat naauwgezette geweten, dat gij er in stelt, om een duivelsch weefsel te spinnen.

— Mijn ijver om u te dienen sleept mij te verre weg, het is waar; ik beken, dat eene noodlottige gewoonte, van met de staatszaken....

— Het is niet voor mij, dat gij moet blozen; gij zijt een getrouw en bekwaam dienaar. Smeaton zal ook het leven behouden; maar Weston, Rochford en Brereton zullen ter dood gebragt worden, want dit gevalletje behoort toch wel aan iemand het leven te kosten.

— Ik beklaag Rochford en Brereton.

— Ach! gij zult mijn geduld afmatten.

— Spreek er niet van, Sire! vooral red de arme koningin.

— Ik zal haar het leven laten, daaromtrent zijn wij overeengekomen.

— Cromwell! zeide Brian zacht tegen den minister, zal de koningin sterven?

— Ik weet het niet, sir Brian! rigt uwe vragen tot den koning.

— Hij heeft mij gezworen, dat hij haar zou laten vergaan, en dat bedroeft mij, omdat zij mijne nicht, en omdat haar hals zoo bekoorlijk blank is.

— Heeft hij gezworen, dat zij zou omkomen? waar dan, en in welk oogenblik?

— Toen hij onlangs naar bed ging.

— En hoe heeft hij dien eed gedaan?

— Bij het gebeente zijns vaders.

— Waarlijk! waarlijk!

— Dat verwondert u? gij hebt hem gesmeekt, genade te verleenen, en hij heeft het u beloofd?

— Dat zeg ik niet.

— Ik raad het. Hij bedriegt u. Ik ken zijne geheime besluiten. Laat ons op ons zelven passen, Cromwell! ik merk veranderingen in het karakter van Hendrik op. Er is overal eene galglucht, die mij duivelsch naar het hoofd gaat. Ik zal u weldra papieren naar *Frankrijk* vragen.

— Hij zou aldus genadiglijk met mij spelen, dacht Cromwell, met die houding van norschheid en opregtheid! Kom! wij zullen zien; dat zal eene waarschuwing zijn. Nog een trek van dezen aard, en ik roep: «redde zich wie kan!»

XVII.

Er was eene commissie van twaalf lords benoemd geworden, om de vier vermeende minnaars der koningin te vonnissen. De vicomte van Rochford en Anna Bo-

leijn moesten voor een ander veel talrijker geregtshof verschijnen, waarvan de leden nog niet aangewezen waren. Het was op den vierden Mei, dat het hof vergaderde, onder voorzitting van Cromwell. De koning had den grootsten spoed bevolen, en de lezer weet, hoe men Hendrik VIII gehoorzaamde; hij zal zich niet verwonderen, dat één dag genoegzaam was, om een regtsgeding ten einde te brengen. Weston verscheen het eerst. Hij ontkende hardnekkiglijk al de misdaden, die hem te laste gelegd werden. Na eene korte ondervraging, van de inlichtingen van ladij Rochford gevolgd, werd den beschuldigde het woord toegestaan. Weston verdedigde zich slecht: hij leide eene gemaakte onbeschaamdheid aan den dag, die het hof mishaagde; en indien de zitting niet geheim geweest ware, zou het publiek reeds vooraf gemakkelijk hebben kunnen raden, dat het vonnis voor hem niet gunstig zou zijn. Brereton toonde zich zediger: zijne ontkenningen waren levendig, en zijne opregtheid blijkbaar; maar het ontbrak hem aan de voor den redenaar noodzakelijke hoedanigheden: hij kon de kwade trouw zijner vijanden en de ongerijmdheid der beschuldiging niet doen uitkomen. Norris was de derde, die voorgeroepen werd; hij bekende zijne liefde en ontvouwde de bijzonderheden van de verklaring, welke hij deswege aan de koningin, in het park van *Windsor*, had afgelegd. Hij verhaalde ook getrouwelijk de antwoorden van Anna Boleijn.

— Mijlords! voegde de beschuldigde er bij, ik ken geene wet, die eenen man verbiedt, verliefd te zijn, al ware het zelfs op de koningin. Ja, ik beminde haar en bemin haar nog; maar sedert wanneer is het misdadige voornemen voor de misdaad zelve genomen? Mijn misslag verdient eene ongenade, maar de geregtigheid heeft mij niets te verwijten. Uwe roeping is die der welvoegelijkheid, Mijlords! wij spelen heden het voorspel van eene belang-

rijker voorstelling. Indien gij ons voor schuldig verklaart, dan zal het regtsgeding van eene andere persoon niets meer dan een tooneelspel zijn, omdat onze schuldigverklaring de hare met geweld na zich sleept. Zonder deze omstandigheid zou ik niet trachten, mij te verdedigen, want door ons noch raadslieden noch verdedigers te vergunnen, schendt gij al de regelen der regtsgeleerdheid. Wanneer het er op aankomt, aangenaam aan den koning te zijn, ziet men zoo naauw niet, dat weet ik. Indien gij te goeder trouw handeldet, zou ik met geestkracht mijne onschuld verklaren; maar waartoe zou dit dienen? gij zijt hier gekomen met uw vooraf bepaald besluit. Gaat dan voort tot den einde toe; offert uwe ziel aan het welgevallen van Zijne Majesteit op; gij zult daarvoor in de andere wereld uw loon ontvangen. Indien er iemand onder u is, die een geweten heeft....

Cromwell klingelde met zijne schel.

— Mijlords! zeide hij met levendigheid, ondanks den eerbied, dien ik aan het ongeluk verschuldigd ben, ontneem ik den beschuldigde, die de palen der gematigdheid en der welvoeglijkheid is te buiten gegaan, het woord.

— Eerlooze! riep Norris uit, indien ik van de voorstellen sprak, welke gij mij in mijne gevangenis hebt durven doen....

— Stilte! dat men dezen man wegleide, en den beschuldigde Smeaton binnen brenge!

De jonge muzijkant was bleek en ontdaan; hij had al het hatelijke der openingen van Cromwell, en de verantwoordelijkheid, die op zijn hoofd zou wegen, begrepen. Om aan de straf van eene vooronderstelde misdaad te ontsnappen, moest hij eene wezenlijke misdaad begaan. Een nacht van slapeloosheid en onrust, gevoegd bij het lijden der gevangenis, had zijne krachten geheel uitgeput. Hij antwoordde met eene zwakke stem op de eerste vragen van den voorzitter.

— Markus Smeaton! zeide Cromwell eindelijk, zijt gij schuldig aan overspel met de koningin?

Smeaton liet de verwilderde oogen over de vergadering weiden; een verschrikkelijk droomgezigt, dat hem in zijnen kerker verontrust had, vertoonde zich op nieuw aan zijne ijlhoofdige verbeelding. Hij zag zich bij het schavot aangekomen; een officier des konings, aan den voet van den trap staande, hield het bevel tot genade in de hand, en rigtte tot hem dezelfde vraag als Cromwell. Intusschen bewaarde Smeaton het stilzwijgen. De voorzitter herhaalde met eene dreigende stem:

— Zijt gij schuldig?

De vreeze des doods greep den beschuldigde aan.

— Ja, antwoordde hij.

— Herstel u, voegde Cromwell er, op eenen zachten toon, bij. De openhartigheid zal uwe zaak niet benadeelen. Gij bekent dus, dat de muzijklessen zoo vele galante zamenkomsten waren, u door de koningin toegestaan?

— Helaas! ik zal nimmer kunnen.....

Hij moest in eenige bijzonderheden treden.

Smeaton viel weder op zijne bank neder, en smolt weg in tranen.

— Mijlords! hernam de voorzitter, de buitengewone jeugd van Markus Smeaton is een beroep op uwe toegevendheid. Indien gij alleen hem hadt te vonnissen, dan kon men hem van verleiding beschuldigen; maar wijl zijne medepligtige nog andere minnaars had, en daar zij verdacht wordt van eene misdaad, waarvan de natuur een afgrijzen heeft, moet men gelooven, dat zij het is, die, door eene toomelooze losbandigheid gedreven, de oogen op dit kind geworpen heeft. Ik stel u voor, de regtspleging voor een oogenblik te schorsen, ten einde den beschuldigde den tijd te laten, tot zich zelven te komen.

Gedurende dezen tusschentijd leidde Cromwell Smeaton naar een ander gedeelte van het paleis.

— Wel nu! zeide hij tot hem, zult gij dan zelfs den moed niet hebben, om de woorden uit te spreken, die u moeten redden?

— Ik wil liever sterven! geleid mij voor het hof. Ik wil mijne bekentenissen herroepen. Neen, de koningin is niet schuldig.

— Jongeling! het is de tijd niet meer. Gij zult u zelven in het verdriet storten, zonder haar te redden. Behoud ten minste uw leven.

— Ik verkies liever te sterven, ik ben een ellendeling.

— Smeaton! gij zijt naauwelijks twintig jaren oud. Eene schitterende toekomst wordt voor u geopend. De weldaden des konings zullen u, overal waar gij zult willen gaan, een gelukkig bestaan verzekeren.

— Houd op, mij te verleiden, Satan! ik heb besloten, te sterven.

— Het is de tijd niet meer, zeg ik u. De koningin is verloren en gij zijt gered.

Cromwell vertrouwde Smeaton aan de bewaking van twee soldaten, en trad de geregtszaal weder binnen.

— Mijlords! zeide hij tot de regters, de beschuldigde bevindt zich in eenen toestand van afmatting en ziekte, die hem niet veroorlooft, andermaal voor te komen. De wil des konings is, dat geenerlei vertraging in de regtspleging plaats hebbe, en gij zult zonder twijfel, even als ik, oordeelen, dat het hof genoegzaam is ingelicht aangaande hetgene den persoon van Markus Smeaton aanbelangt.

De regtbank zich met gevoelen van den voorzitter vereenigd hebbende, ging men tot de beraadslagingen over. Is het noodig te zeggen, welke de uitspraak van dit slaafsche geregtshof was? Liever, dan Hendrik te mishagen, zouden deze twaalf Lords, wier namen de geschiedenis niet bewaard

heeft, op hunne zwarte lijst alles geplaatst hebben, wat geene vrouwenkleederen droeg, en zelfs, bij gebrek van mannen, zouden zij de echtbreuk, door middel van démons en kaboutermannetjes, hebben weten te bewijzen. Niet ééne stem verhief zich tegen deze onbegrijpelijke wijze van regtspleging. De vier beschuldigden werden tot de doodstraf verwezen: Smeaton, uit hoofde van zijne duistere afkomst, tot de galg, en de anderen tot de bijl.

Meester Jan Holbein had het afbeeldsel van Johanna Seijmour aangevangen. Toen hij de veroordeeling vernam, liet hij, op de plaats van het paleis, koffers en pakgoederen nederzetten, en plaatste zich, in het gewaad van eenen reiziger, op den trap van den uitgang, om de terugkomst des konings, die op de wandeling was, af te wachten.

— Wel! wat is dat hier? Holbein! zeide Hendrik, dien de beleefdheid van het geregtshof in goede luim gebragt had. Zijn wij in het karnaval? Wat beteekent deze vermomming?

— Ik kom van Uwe Majesteit afscheid nemen.

— Waar gaat gij dan heen? mijn waarde!

— Ik verlaat *Engeland*, indien Uwe Majesteit zulks wil toestaan.

— Dat is scherts. Gijlieden, kunstenaars! gij zijt daarin nimmer uitgeput. Deze scherts moet zeer aardig zijn, maar ik begrijp die niet. Leg mij dat uit, meester Jan! ik ben geneigd tot lagchen; gij komt juist van pas.

— Ik lach in geenen deele, Sire! ik vraag mijn afscheidsgehoor.

— Ik begrijp u nog niet, Holbein! Volg mij, ik zal naar u luisteren, terwijl ik mij verkleed.

Holbein trad de toiletkamer binnen.

— Ik heb eene belijdenis aan Uwe Majesteit te doen.

— Biecht op, Jan! biecht aan het opperhoofd der kerk.

— Ik ben tot stervens toe verliefd op eene schoone dame.

— Een man vol geest, zoo als gij, moet slagen.

— Ik zal mij wel wachten, te beproeven, om te behagen. Ik denk eerst aan mijn hoofd, hetwelk de galanterie in gevaar zou kunnen brengen; daarom wil ik weggaan.

— Wat duivel! wat voor een gesprek is dat? Spelen wij raadselspelletje? Spreek toch duidelijk, mijn waarde! Zeg mij eerst den naam van uwe liefste.

— Het is ladij Johanna Seijmour.

— O! gij zijt een vleijer, meester Jan! De pligtpleging is van goeden smaak, ofschoon een weinig van verre aangebragt.

— Er is geene vleijerij in, Sire! Om mijne belijdenis te voltooijen, zal ik u zeggen, dat ik het portrait eener schoone dame niet kan vervaardigen, zonder verliefd te worden, en ladij Johanna brengt mij de hersens op hol.

— Gij zult genezen, door de trekken eener andere schoonheid naar te bootsen.

— Ik wist het wel, Sire! dat gij mij mijnen dwazen hartstogt zoudt vergeven; maar indien gij ophieldt, haar te beminnen, dan zou ik opgehangen worden; en ik wil vlugten, terwijl het nog tijd is.

— Ik begrijp u, Holbein! gij bemoeit u met de zaken van mijn huis. Gij zijt een onbeschaamde; maar welk middel is er, om boos op u te worden?

— In ernst, Sire! hoe zouden de kunstenaars aan uw hof kunnen blijven, daar gij hen, zonder zelfverwijt, aan ontwerpen opoffert, welke gij zoudt kunnen ten uitvoer brengen, zonder zulke wreede middelen te gebruiken.

— Dat wil zeggen, dat gij mij eene les komt geven!

— Ik kom u over Markus Smeaton spreken.

— Ik heb niet gaarne, dat men mij dus vervolgt, Holbein!

— Ach, Sire! zou ik u genade moeten smeeken voor eenen

onschuldige, een arm kind, dat men als een lam wil keelen? Gij gelooft misschien, dat Smeaton niet verliefd is? Gij bedriegt u; hij bemint de koningin, maar de veroordeeling is daarom niet minder onregtvaardig en afschuwelijk. Weet gij dan niet, wat de liefde eens kunstenaars is? Sire! moet ik het u leeren? Het vernuft is geen werktuig, welks raderen, door den druk eener lompe hand, naar willekeur draaijen; het zijn de hartstogten, die aan hetzelve deszelfs verhevene bewegingen geven, maar hartstogten, die zuiver zijn, als de ingeving zelve. In de jeugd is het de liefde, later de eerzucht. Maar het is noch de zinnelijke en vleeschelijke liefde, noch de dorst naar eerbewijzen, het is de liefde, zoo als de engelen die, onder het wakende oog des Heeren, uitoefenen, en de edele eerzucht, om het dagelijksche te verheffen, door zijne geestdrift op te wekken. Wat is er den jeugdigen kunstenaar aan gelegen, of zij, die hij bemint, gehuwd is of niet, of zij eene koningin of eene vorstin is? Hij behoeft alleen zijne verbeelding aan de stralen harer schoone oogen te verwarmen; hij verlangt alleenlijk, dat zij onder de kunstenaars zij, opdat het hemelsche vuur nederdale. Zoodanig was de liefde van Smeaton. Hij heeft mij dit in vertrouwen medegedeeld, en verre van voor zijn toekomstig lot te vreezen, heb ik hem met die liefde geluk gewenscht, terwijl ik het hem zeide; nu bezit gij al de noodzakelijke hoedanigheden van den volmaakten kunstenaar; nu moet uw talent deszelfs hoogste toppunt van volkomenheid bereiken.

— Dat zijn goede theorieën, Holbein! maar ik ken den grond der zaken. De kunstenaar heeft zijne oogenblikken, in welke hij weder een mensch wordt, zoo als de andere menschen; en gij zelf, met uwe belangelooze eerzucht, gij neemt het geenszins euvel op, wanneer gij goede kroonen in betaling voor uwen arbeid erlangt.

— Ja, ik ben een verkwister en een speler, dat beken

ik; intusschen doe ik van uwe geschenken afstand, en ik verbind mij, om voor u te arbeiden, zonder iets anders te eischen dan voedsel en huisvesting, indien gij vergiffenis wilt schenken. Neem al wat ik bezit, Sire! maak van mij eenen werkman, maar geef mij mijnen armen Markus terug.

— Holbein! wat gij daar doet, is het bewijs van een grootmoedig hart. Ik wil u genoegen geven. Ik gevoel vriendschap voor u, gij weet het. Ik beloof u, aan uw verzoek te voldoen.

— Moet gij zoo lang over eene goede daad nadenken, Sire? Gij zijt bewogen! gij zijt het, die edelmoedig zijt. Genade! genade!

Holbein wierp zich aan de voeten des konings.

— Ik beloof nimmer te vergeefs, Holbein! Wees verzekerd, dat ik in het eerste gelegene oogenblik aan u zal denken. De veroordeelden zijn nog niet op weg naar het schavot. Ik zal het bevel tot de volvoering van het geslagene vonnis moeten teekenen. Een woord op den kant van het verslag zal voldoende zijn. Ik zal u tevreden stellen, mijn lieve Jan! ik heb het gezegd. Sta op. Gij zijt een goede duivel.

Uwe belofte geeft mij het leven weder, Sire! Ik ben gerust; ik heb het woord van den grooten Tudor. Ik heb niets gedaan, dan het gevoel van regtvaardigheid bij hem op te wekken; maar ik ben daar trotsch op.

— Gij hebt meer invloed op mij, dan vele lieden, die zich zelven voor zeer belangrijk houden; maar, om ons gesprek weder op te vatten, ik zal u zeggen, dat uw beschermeling heeft weten te bewijzen, dat de kunstenaars zinnen hebben, en smaak voor de vermaken bezitten, even zeer als de eenvoudigste stervelingen.

De koning nam het proces-verbaal van eene tafel.

— Ik maak mij sterk, om u van de waarheid te over-

tuigen. Lees dezen volzin, Holbein! Smeaton heeft bekend, aan overspel schuldig te zijn.

— Dat is onmogelijk!

— Lees zelf. Ik heb dat niet uitgedacht. Ik heb de antwoorden niet opgegeven.

— Holbein stond verstomd.

— Gij ziet dus wel, Meester Jan! dat, indien ik aan uwe verzoeken gehoor geef, het niet de striktste regtvaardigheid is, naar welke ik zal geluisterd hebben; gij ziet ook wel, dat de verdienste daarvan aan uwe welsprekendheid moet toegeschreven worden.

— En aan de goedertierenheid van uwe schoone ziel, Sire!

— Ga, Holbein! en denk er niet meer aan, *Engeland* te verlaten.

— Ik ben hier voor mijn leven gevestigd.

De pairs van het koningrijk waren vergaderd, Hendrik VIII wilde zelf de zes en twintig lords kiezen, welke belast zouden worden, de koningin en den hertog van Rochford te vonnissen. Eene korte en krachtige redevoering kondigde aan hunne Heerlijkheden het doel der zamenkomst aan, en gaf, in weinig bewoordingen, een overzigt van de omstandigheden. Zes en twintig lastbrieven, van zegels voorzien, werden op eene tafel nedergelegd. Er ontbraken nog de namen en de onderteekening aan; telkens, als de koning eenen lord benoemde, nam de geheimschrijver eenen der brieven, om den naam in te schrijven, dien een deurwaarder aflas, en gaf het papier ter teekening over; daarna bragt een andere deurwaarder de aanstelling aan den verkozen persoon. Daar de vijanden der koningin niet talrijk genoeg waren, om het hof geheel zamen te stellen, had men zorg gedragen, na hen de lieden zonder moed en die lage zielen te nemen, die gewoon waren, zich aan de luimen van den meester te leenen. Te midden van dezen slaafschen adel klopte echter een jeugdig hart, dat gedurende de

plegtigheid wreedelijk geslingerd werd. Reeds waren vijf en twintig leden benoemd, en de koning zocht het zes en twintigste aarzelende in de vergadering. Een lord had de stoutmoedigheid, op te staan, en het woord tot Hendrik te rigten, zeggende:

— Zou het te veel verwaandheid aan den dag leggen, indien ik Uwe Majesteit verzocht, het oog op mij te slaan?

— Gij zijt zeer jong, antwoordde de koning, echter kies ik u, omdat gij het verlangt.

De deurwaarder riep met luider stemme den naam af: Mijlord Percij, graaf van *Northumberland*.

Nu was er nog een voorzitter noodig; de koning raadpleegde Cromwell, maar op alle voorstellen van den minister schudde hij ontkennend het hoofd. Vervolgens leide hij den vinger op den schouder van eenen grijsaard, die beneden aan den troon zat, en de krijschende stem van den deurwaarder riep uit: Mijlord, hertog van Norfolk!

— Alweder de oom der koningin! mompelden de heeren, die niet geroepen waren.

In het paleis van *Westmunster* is eene gothische zaal, een meesterstuk van bouwkunde, en de grootste die bestaat. Zij is honderd en dertig voet lang; de zoldering, die door niet éénen pilaar ondersteund wordt, is een der wonderbaarlijkste voortbrengselen der middeleeuwen. Dáár vergadert het parlement en worden de koninginnen gekroond; dáár was het, dat Anna Boleijn een oogenblik, onder de luide toejuichingen van den adel en het volk, de kroon van den heiligen Eduard op het hoofd gedragen had. Sedert dien dag van geluk was er meer dan één bloedig treurspel onder deze muren gespeeld, die gewoon waren aan de tooneelen van woede en menschelijke tegenspraak, die ongevoelig waren voor de vreugde zoo wel als voor de smart, en die met de geheele gevoelloosheid van den ouderdom voorzien waren. Dáár was het, dat Morus en Fisher

hun doodvonnis gehoord hadden; dat de Protestanten hunne godgeleerde twisten, de bezielde voorloopers hunne teregtstelling, aanvingen; en het was weder binnen deze muren, dat de leden van het crimineele geregtshof bijeen kwamen, om de koningin en haren broeder te vonnissen. Op bevel van Hendrik moesten beide regtsgedingen afzonderlijk behandeld worden; dat van den vicomte van Rochford werd het eerst voorgehangen.

George Boleijn begon, met den bijstand van eenen raadsman en eenen advokaat te eischen. Zijne vraag afgewezen zijnde, verklaarde hij plegtig, dat hij op geene vraag zou antwoorden. En in der daad, hij bewaarde, gedurende de ondervraging van den president, een hardnekkig stilzwijgen. De getuigenissen waren tot zeer weinige daadzaken bepaald. Misstres Stonnor verzekerde, dat de vicomte, in de laatste tijden, des morgens tot in de alcove der koningin doordrong, en dat hij met haar zachtjes sprak. Eene andere vrouw had den beschuldigde opgemerkt, toen hij eenen kus aan zijne zuster gaf, terwijl hij zich met veel gemeenzaamheid op den kant van het bed nederzette. Men had langdurige gesprekken gadegeslagen, waarvan men het onderwerp niet wist; maar men had verscheidene malen den naam van den koning en dien van Johanna Seijmour hooren uitspreken. Ladij Rochford verscheen het laatst, in het gewaad eener diep bedroefde Andromache. De vrouwen weten zeer wel, zich met hare zwakheid zekere magt te bezorgen. Er ligt in deze gevaarlijke wezens eene heerschende behoefte, om iets ten uitvoer te brengen en zich ten schouwspel te geven. De schoonste zelven, ofschoon meer verzekerd dan de andere, van belangstelling in te boezemen, hebben moeite, om aan deze heerschende neiging wederstand te bieden. De redekunst der vrouwen is slechts een aandrang, van alle rede beroofd; hare middelen tot overtuiging zijn

de tranen, de gebeden, de kreeten en de zenuwtoevallen; de welsprekendste is die, welke het best eene bezwijming kan veinzen. De zielkundige zou zich in verlegenheid bevinden, om de waarheid te ontdekken, wanneer deze sekse, geheel tooneelmatig, hare groote hulpmiddelen in het spel brengt; de wetenschap verliest zich daarin, en het verdroogde oog der geregtigheid, door aperijen, treffender dan de ware smart, misleid, vindt eenen laatsten traan, welken wezenlijk ongelukkigen hetzelve niet hebben kunnen ontlokken. Ladij Rochford had hare vrouwelijke wapenen reeds lang vooraf gereed gemaakt, en op de noodzakelijkheid nagedacht, om de overtuiging in het verstand van dit geregtshof te brengen, hetwelk reeds zoo gelukkig gestemd was. Zij had zich zelve vooraf gezegd, dat eene vrouw, geroepen, om tegen haren echtgenoot, in eene zoo gedrochtelijke zaak, te getuigen, dezen wreeden toestand niet met koelbloedigheid kon verdragen; zooveel uitvoering moest boven hare krachten zijn; bij gevolg had zij besloten, dat hare teedere ligchaamsgesteldheid aanleiding zou geven tot het hartroerendste tooneel. Zij verscheen gesluijerd voor het hof, en ondersteund door twee vrouwen, want haar gang moest wankelend zijn. Zullen wij zeggen, dat hare oogleden in tranen zwommen? dat was iets van de uiterste noodwendigheid, met welke eene vrouw nimmer verlegen is. Kortom, zij had de minste bijzonderheden harer vertooning zoo wel voorzien en berekend, dat er zich, dadelijk bij hare intrede, een overeenstemmend gemor in de vergadering verhief. De onverbiddelijke Norfolk nam eenen honigzoeten toon aan, om zijne hatelijke vragen te doen, aangaande de betrekkingen tusschen de koningin en haren broeder.

— Helaas! zeide de dame, met eene door zuchten afgebrokene stem, ik heb maar al te veel zekerheid. Gave God, dat mijne oogen nimmer mijn ongeluk hadden kunnen

ontdekken! ik zou dan nog dierbare droomen hebben!

— Hoe zijn uwe eerste vermoedens ontstaan? vroeg de president.

— Ach! kunt gij mij deze verschrikkelijke bijzonderheden niet besparen?

— Men moet het geregt wel inlichtingen geven.

— Wel nu, Mijlord! verneem dan, dat de noodlottige waarheid mij eensklaps getroffen heeft. Ik dacht in het geheel niet er aan, om de vriendschap, welke mijn gemaal aan zijne zuster toedroeg, te verdenken. Op zekeren dag deed het toeval mij plotseling de kamer der koningin binnentreden; zij lag te bed. Helaas! Mijlord! ik zag den eerloozen plotseling zijne hand wegtrekken, die op den boezem der koningin gelegen had!....

— O! riep George uit, bliksem van den hemel! gij valt niet op dit afschuwelijke schepsel neder! gij stort de steenen van dit gebouw niet op' onze hoofden!

— Stilte! riep Norfolk. Gij hebt op mijne vragen niet willen antwoorden, en nu zoudt gij het geregtshof in deszelfs nasporingen willen verontrusten?

— Neen, laat haar spreken; ik zwijg.

Rochford verborg zijn hoofd in zijne handen.

— Ga voort, Miladij! hernam Norfolk met goedheid.

— Ik bewaarde dit geheim langen tijd, en nooit zou het het daglicht aanschouwd hebben, indien het losbandige leven mijner medeminnares niet eene ontwikkeling had te weeg gebragt, en indien geene anderen dan ik bewijzen voor deze schuldige verbindtenis hadden opgemerkt. De treurige begeerte tot wraak werd mij door de wanhoop en den naijver ingegeven.

— Ongelukkige Ladij! rust een weinig uit: deze aandoeningen zijn al te smartelijk.

Northumberland nam het woord. Ik zal aan Miladij vragen, om welke reden zij, sedert langen tijd, het

gedrag der koningin gadesloeg; waarom zij, drie maanden vóór deze ontdekking, achter een gordijn, een gesprek tusschen Norris en de zuster van haren echtgenoot beluisterde?

— Ik stelde belang in de jeugdige Margo, die Norris moest huwen, en ik was verontwaardigd, te zien, hoe de jongeling zich bezig hield met een huwelijk, terwijl hij tevens trachtte, de koningin te behagen.

— Maar Weston of de muzijkant Smeaton moesten Miss Margo niet trouwen, waarom dan die nasporing, welke gij in het paleis bewerkstelligdet?

— En de koning, Mijlord! kon ik hem met onverschilligheid zien verraden?

— Zou het niet veeleer daarom zijn, omdat gij eenen verborgen haat tegen de koningin koesterdet?

— Ach! heb ik met haar niet in volkomene vriendschap geleefd? was zij niet mijne zuster en mijne weldoenster? Indien zij beter zorg had gedragen, om hare misslagen te verbergen, zou ik die niet geraden hebben; maar men verhardt zich in de ondeugd, en mijne vriendschap deed mij onophoudelijk om en bij de koningin zijn.

George Boleijn kon zich niet langer inhouden. Hij stond op, en sprak met eene donderende stem: Mijlords! mijlords! die vrouw, welke gij daar ziet, is een monster, aan den Acheron ontsnapt; het is een gedrocht, dat niets menschelijks heeft dan de gedaante; haar leven is een weefsel van snoodheid. Ik heb langen tijd met haar geleefd, en ik kan het bevestigen: er bestaat niets zoo afschuwelijks onder de zon; zij schijnt u zachtaardig en gevoelig toe, maar zij is de hevigheid en de wreedheid in eigen persoon. Hare bedienden hebben haar leeren kennen; meer dan eenmaal heeft zij, in mijne afwezigheid, hen mishandeld, en de arme leenmannen, op mijn domein van *Rochford-Hall*, met afpersingen overladen; zij heeft zich, ten opzigte van

onbelangrijke misdrijven, onmededoogend en onverbiddelijk betoond. De deugden en bekoorlijkheden mijner aanbiddelijke zuster hebben in haar eenen nijd opgewekt, tot woede aangevuurd. De verpligtingen, welke zij aan de koningin had, wekten slechts hare woede op; haar hart heeft zich, gedurende vier jaren, met alles gevoed, wat hare dankbaarheid had kunnen versterken, indien zulk een edel gevoel in eene ziel van dat ras had kunnen ontkiemen. Zij ontheiligt den heiligen naam der vriendschap met haren onzuiveren mond: nimmer heeft zij iets dergelijks gevoeld. O! staat mij toe, dat ik tot haar eene vraag rigte: heb ik u niet verrast, twee dagen na het huwelijk des konings, met het oor tegen de deur eener kamer leunende, waar de ridder Wiatt zich bij de koningin bevond? heb ik u niet in de tuinen ontmoet, achter de boomen op de teenen loopende, en mijne zuster, die op den arm van Norris leunde, volgende? heb ik u niet sedert lang uw geheimzinnig en verspiedend gedrag verweten? heb ik u niet duizende malen uwe hartstogten, uwe ontvlambare begeerten en uwe zwartgalligheid, die zich door niets lieten beheerschen, onder het oog gebragt? Is het uit vriendschap voor uwe weldoenster, dat gij aldus hare minste gebaren of hare onvoorzigtige woorden opzameldet? Antwoord, hatelijk schepsel, uit het slijk voortgesproten! en moge uit uwe lippen iets komen, dat de waarheid nader bijkomt!

De jonge ladij brak zijne rede door haar snikken af.

— O hemel! hij durft mij te beschuldigen! Wel nu, omdat hij mij er toe noodzaakt, zal ik alles zeggen, Rochford! den dag dat ik u gevonden heb, leunende op het bed der koningin, hebt gij mij toen niet in het spreekvertrek gesleept? hebt gij mij niet gedreigd, mij te zullen dooden, indien ik mijne vermoedens en mijne jaloerschheid openbaarde? hieldt gij toen niet uwen blooten degen in de hand, en hebt gij denzelven niet voor mijne oogen gezwaaid,

terwijl ik voor u geknield lag, en uw medelijden afsmeekte? Antwoord op uwe beurt: heb ik de waarheid gezegd?

— Ja, dat is de waarheid; maar onderrigt dan ook het hof van de beweegredenen van dit tooneel. Ik had uwen haat tegen mijne zuster en uwe verborgene bedoelingen ontdekt; gij hadt die juist laten blijken; ik kende eindelijk uwe eerlooze ontwerpen. Daarom heb ik u met den dood bedreigd, en ik had u denzelven dadelijk moeten doen ondergaan....

— Gij ziet het, hij bekent het; ik was hem onverdragelijk, en hij zou door eenen moord de heilige banden hebben willen verbreken, die zijner onwaardige liefde in den weg stonden!

— Mijlords! hernam de president, dit komt mij beslissend voor. Deze woordenstrijd verspreidt een nieuw licht over de zaak. De bekentenissen, welke de gramschap den beschuldigde ontrukt heeft, zijn van groot gewigt en verdienen al uwe oplettendheid. Ga voort, Miladij! voltooi uwe verklaringen.

— Ach! zult gij mij doen sterven? ik heb gezegd, wat ik het belangrijkste wist. Mijne krachten begeven mij; ik kan niet voortgaan; zijt gij niet genoegzaam ingelicht? kunt gij nog aan mijn ongeluk twijfelen? o hemel! heb medelijden met mij! mijn hart breekt!

Eene langdurige bezwijming maakte een einde aan de regtspleging. Men bragt de getuige, onder een klagend geschrei, door de vrouwen, die haar vergezeld hadden, aangeheven, weg. Het hof, door zoo veel gevoeligheid getroffen, zou het als eene barbaarschheid beschouwd hebben, ladij Rochford te noodzaken, andermaal te verschijnen. Gedurende het overige gedeelte der zitting leide het hof eene zoo vijandige gestrengheid tegen den beschuldigde aan den dag, dat het niet moeijelijk was, den uitslag van het regtsgeding te voorzien. Dank zij der tusschenkomst van den

graaf van Northumberland, de regters, die met ongeduld verlangden te eindigen, stemden er in toe, om George Boleijn nog eens, voor de laatste maal, te hooren.

— Mijlords! zeide hij tot hen, omdat gij, door eene bijzondere gunst, mij verwaardigt, om mij uwe aandacht te verleenen, zoo als een onpartijdig geregtshof zou doen, zal ik er nog eenige woorden bijvoegen, niet te mijner verdediging, daar niets mij kan redden, maar om u aangaande uwen toestand in te lichten. Zijne Majesteit, uw meester, wil de koningin doen sterven, om Johanna Seijmour te kunnen huwen; gij weet het zoo wel als ik, ofschoon er niet van de ware beweegreden tot zoo veel ergernis gesproken is. Welligt zal zich eens zelfsverwijt mengen in de herinneringen van Hendrik, wanneer de naam van Anna Boleijn zijne ooren zal treffen. Misschien, indien hij niet van metaal is, zal de enkele ontmoeting van uwe aangezigten hem met schaamte en spijt overladen, wat zal u dan overblijven? De eenige toevlugt, hem andermaal uwe hulp aan te bieden, om voor eene derde maal zijne banden te verbreken, door eenen nieuwen geregtelijken moord. De grillen van den meester kunnen oneindig worden: *Engeland* is rijk in schoone vrouwen. Het getal uwer misdaden zal dan berekend worden naar dat der hartstogten van Zijne Majesteit; en God weet, hoe de wereld zal spreken over lieden, die zoo goedkoop met hunne gewetens zijn. Het enkele regtsgeding van heden zal genoegzaam zijn, om u eene onsterfelijkheid te bezorgen, welke niemand u zal benijden. Gij zijt nog niet aan het einde uwer opofferingen. Zijt gij dwaas genoeg, om te denken, dat het publiek zich door dezen groven schijn van regtspleging zal laten misleiden? Zal de koning aan zijn parlement eene wet vragen, die verbiedt, om over deze onderwerpen na te denken? Zullen de menschen, die het naast aan den staat van ruwheid zijn, den grond dezer zaak niet bevatten? Ach! zoo lang de kinderen dezer aarde

door den adem van God zullen bezield zijn, zoo lang zij met menschelijke gevoelens zullen geboren worden, zoo lang zullen de harten zich, vol afgrijzen en walging, op het verhaal dezer geschiedenis, verzetten; want gij tast, door dit afschuwelijke regtsgeding, het geheele menschelijke geslacht aan. Gij speelt, op eene hatelijke wijze, met hetgene het eerwaardigste is in den mensch: de geheiligde banden der natuur. Hebt gij dan geene huisgezinnen, Mijlords? hebt gij niet aan den boezem uwer moeders gerust? zijt gij onkundig van den eerbied, welken men aan de toegenegenheid van eenen broeder voor zijne zuster verschuldigd is? De koning zelf heeft teederheid voor prinses Maria betoond. De wereld is vol voorbeelden van wreedheid, maar nimmer heeft eenig ongeluk het mijne geëvenaard; ik heb slechts de hand uit te strekken, om die van den dood aan te raken, en echter zou ik mijnen toestand niet willen ruilen tegen dien van den gelukkigsten van u allen. Wij leven in eenen tijd, welken de ijzeren eeuwen zelfs niet nabij kwamen. De Heer heeft *Engeland* gevloekt: Hij heeft op den troon een monster geworpen, hier of daar in een woud, uit de onderlinge vermenging van twee wilde dieren, voortgesproten. O mijn God! bewaar voor mij mijne ure van wraak; brandmerk deze onregtvaardige regters met een vurig teeken op het voorhoofd, opdat geen hunner ontsnappe, want ik wil hun afgrijzen genieten. Behoud voor mij dien lafhartigen dwingeland, opdat ik hem in het aangezigt kunne spuwen. Laat hem zijne hartstogten en zijne woede, opdat mijne beleedigingen hem op nieuw kunnen doen sterven.....

Het gordijn eener tribune werd eensklaps geopend, en het gelaat van Hendrik, dat men niet wist, dat zoo nabij was, verscheen aan het einde der zaal.

— Heb ik u herwaarts gezonden, om naar die beleedigingen te luisteren? riep de koning. Nog één woord, en ik zal hier de eenigste regter zijn. Voor den duivel! mijne

lieden zullen, van deze tribune, het hof en den beschuldigde vermoorden. Dat alles op het oogenblik geëindigd worde, en dat men dien mensch verwijdere.

Eer Hendrik VIII aan zijn paleis terug was, was George tot de doodstraf veroordeeld.

Gedurende den nacht, die het regtsgeding der koningin voorafging, hoorde de luitenant van den Tower gerucht in het vertrek van Anna Boleijn. Eenige wanhopige onderneming vreezende, stond Kingston op, en begaf zich naar de kamer der gevangene. Hij bleef lang aan de deur staan om te luisteren. De koningin ging met groote schreden op en neder, en sprak met luider stemme:

— Hij zal dus ten einde toe doorzetten? Ik kan het nog niet gelooven; hij wil, dat men mij vonnisse, mij! hemelsche goedheid! O! ik zal tot hen spreken, ik zal moed hebben. Ja, de stem van eene arme vrouw zal wel genoegzaam zijn, om hunne zielen met schaamte te overdekken. O! mogt hij bij deze zitting tegenwoordig zijn! ik heb meer dan eens den weg tot zijn hart gevonden. Of zal hij onmededoogender zijn dan de geringste zijner onderdanen? De ongelukkigen! zij kennen mijne onschuld; zij zullen mij niet kunnen veroordeelen; zij zullen mijne verwijtingen niet kunnen verdragen. Verwijtingen! groote God! en indien ik hen terg, indien mijne wonden de gramschap van Hendrik opwekken, wat zal er dan van mijne dochter worden? O mijne dochter! wie zal u beschermen? Neen, ik zal niets bitters zeggen; ik zal zachtzinnig en onderworpen zijn tot aan den dood, om u te redden.

Aan de teekenen van vrolijkheid denkende, welke de kleine Elizabeth, bij hare aankomst in deze wereld, ontvangen hadden, en aan de gevaren, die dit kind, reeds na verloop van drie jaren, verbeidden, trapte de koningin met wanhoop op den grond, en wrong de handen, uitroepende: het is zijne dochter ook, de zijne! O! de booswicht!

de snoode ondankbare! Laat ons echter eene laatste poging aanwenden; laat ons hem schrijven.

Toen Anna zich voor eene tafel geplaatst had en het gerucht ophield, verwijderde Kingston zich. De koningin bragt een gedeelte van den nacht door met den volgenden brief te schrijven:

« Sire!

« De gramschap van Uwe Majesteit en mijne gevangen-« schap zijn zoo verbazende zaken, dat ik niet weet, in « welke bewoordingen ik aan u moet schrijven, noch welke « de misslagen zijn, waarvan ik mij moet regtvaardigen. « Hetgeen mijne verwondering en mijne verlegenheid ver-« dubbelt, is, dat gij belooft, goedertierenheid te gebruiken, « indien ik de waarheid beken; en de persoon, die gij met « deze boodschap belast, is mijne doodelijke vijandin! Moet « ik uit de keuze, welke gij daartoe gedaan hebt, naar uwe « beschikkingen te mijnen opzigte gissen? Indien, zoo als « gij zegt, de bekentenissen mij kunnen redden, dan zal ik « met vreugde en onderwerping gehoorzamen, dan zal ik « opregt zijn.

« Maar Uwe Majesteit moet zich niet verbeelden, dat uwe « ongelukkige vrouw misdaden zal belijden, waarvan het « denkbeeld alleen nimmer bij haar opkwam. Ik zweer, « dat geene gemalin eens konings meer verkleefd noch meer « getrouw aan hare pligten was, dan Anna Boleijn. Ik « zou mij met dien naam vergenoegd hebben, indien de « Hemel en gij daaromtrent niet anders beslist hadden. De « schittering der grootheid heeft mij niet genoeg verblind, « zelfs geen enkel oogenblik, om mij te verhinderen, « de ongenade te voorzien, die mij thans overstelpt: want « ik had mijne verheffing aan uwe liefde te danken, en ik « dacht wel, dat een nieuw voorwerp mij uw hart konde

« ontrooven. Gij hebt mij uit de duisternis te voorschijn
« gebragt, om van mij uwe medgezellin te maken;
« zoo veel roem was boven mijne verdienste en mijne
« eerzucht; maar wijl gij mij die eer waardig gekeurd
« hebt, Sire! zoo gedoog niet, dat eene ligtvoorbijgaande
« luim of kwade raadgevingen mij van uwe goedheid be-
« rooven. Door te trachten, eene vlek op mijnen naam te
« werpen, willen mijne vijanden den uwen en dien der
« jeugdige vorstin, voor wie gij steeds de teederheid van
« eenen vader gehad hebt, bezoedelen.

« Sire! dat men mij dan vonnisse, maar dat dit door een
« regtschapen geregtshof geschiede, in hetwelk geene lieden
« zitting hebben, die bekend zijn door den haat, welken
« zij mij toedragen. Ik vrees de waarheid niet; dat ik in
« het openbaar ondervraagd worde. Dan zal uw geweten
« gerust kunnen zijn. Mijne onschuld zal erkend worden,
« of mijne misdaad ontdekt, en Uwe Majesteit zal zich aan
« geenerlei verwijt zien blootgesteld. Indien ik schuldig
« ware, dan zoudt gij aldus het regt hebben, niet alleen
« om uwe meineedige gemalin te straffen, maar ook, om u
« geheellijk aan uwe nieuwe genegenheid over te geven. (Gij
« weet, dat ik niet onkundig ben, wie mij uwe liefde
« ontroofd heeft.)

« Maar indien uwe besluiten vooraf bepaald zijn; indien
« ik, om u het bezit van het voorwerp, dat gij begeert, te
« verzekeren, onder het gewigt van eenen eerloozen laster,
« moet sterven, dan bid ik God, u eene zoo groote zonde
« te vergeven. Dat Hij ook hun vergeve, die uwe werk-
« tuigen zouden zijn. Moge de Hemel niet gestreng jegens u
« wezen, wanneer Hij u eenmaal, van uwe wreedheid
« omtrent mij, rekenschap zal afvragen! Het is voor Zijne
« regtbank, dat ik u mijne onschuld zal bewijzen.

« Mijne laatste, mijne eenige bede is, dat uwe gramschap
« op mij alleen valle. Strek dezelve niet uit tot de onge-

« lukkige dienaars, welke men mij zegt, dat zich in de « gevangenis bevinden, en die aan geenerlei misdaad schuldig « zijn. Verleen mij deze enkele gunst, indien de naam van « Anna Boleijn u ooit aangenaam in de ooren klonk, « en mijne klagten zullen u nimmer lastig vallen. Ik zal « geene wenschen meer ten hemel zenden, dan om Hem te « smeeken, u onder Zijne heilige bescherming te nemen, en « voortaan uwe daden te besturen.

« Uwe getrouwe en regtschapene echtgenoote,

Anna Boleijn.

« Uit mijne treurige gevangenis in den Tower, den « 16 Mei 1536. (*) »

XVIII.

Op zekeren morgen scheen Hendrik ten prooi aan die ontroering, die den schrik rondom hem verspreidde. Men maakte eenen draagstoel gereed, om hem in het geheim naar *Westmunster* te brengen. De luitenant van den *Tower* vertoonde zich op het oogenblik, dat de Vorst uitgegaan was.

— Wat komt gij hier doen, Kingston? wat is er gebeurd? waarom zijt gij niet bij de gevangene?

— Sire ! de koningin is, op dit oogenblik, voor hare regters. Ik breng eenen brief van haar aan Uwe Majesteit.

— Hoe ! waarmede bemoeit gij u ? Waarom laat gij u dus tot den postbode der beschuldigden maken ?

— Ik heb te dien opzigte geene strikte bevelen ontvangen. Deze brief zou opheldering kunnen bevatten.

Hendrik nam het papier en deed het tusschen zijne vingers draaijen, zonder het te openen.

(*) Deze brief is echt.

— Ophelderingen! het zijn niets dan nutteloozc klagten. Ga heen, Kingston!

De luitenant vertrok.

— Ik wed, dacht de koning, dat die man belang in haar stelt. Het listige schepsel is in staat, om hare regters te betooveren. Satansch! indien zij heden niet gedwee zijn, wil ik hen regeren als den Raad der Tienen. Ik heb slechts eenen forschen en toegedanen arm noodig, om mij te ontdoen van alles wat mij hindert. Ik heb dikwijls daaraan gedacht.

Hendrik wierp den brief op eene tafel en begaf zich naar *Westmunster*. Hij klom langs de ingangen van het paleis tot eene geheime tribune, en, ondanks zijne voorzorg, konden het gekraak zijner schoenen en het gerucht der opengaande deur aan de onrustige ooren van het hof niet ontsnappen. De beschuldigde stond overeind, regt tegen over de tribune. Zij was in een eenvoudig gewaad gekleed, en droeg eene zijden japon, die van voren openging, volgens de toenmalige mode. Hare zwarte haarlokken, achteloos opgebonden, golfden op haar voorhoofd en om haren hals. De armbanden overlaadden hare armen niet meer, en geen enkel edelgesteente boeide meer de blikken, die de bewonderenswaardige bewegingen harer handen volgden. Het was niet meer de verlatene koningin, de beklagenswaardige echtgenoote van eenen grilligen vorst: het was Anna Boleijn, fier en moedig, zoo als Hendrik haar te *Hever* gekend had; het wilde jonge meisje, dat alle verleidingen had afgewezen. Zij had niets verloren van die schitterende schoonheid, welker vermogen Hendrik gevoeld had, en voor welke de koninklijke knieën zich zoo vele malen gebogen hadden. Het was wel die tooveresse, voor wie geheel *Europa* in beweging gebragt was, zij, die den slaap van den Heiligen Vader en van Karel den vijfden verontrust had; zij, voor

wie het vernuft en de magt van Wolseij vernederd waren. Eene stem sprak in het hart des konings: «Hen-«drik! Hendrik! zie deze vrouw aan: zoo zult gij «haar weldra in uwe droomen wedervinden. De scherp-«regter zal dat hoofd, dat gij aanbadt, van het ligchaam «scheiden; maar in de ure, dat de graven zich openen, «terwijl de geheele natuur sluimert, zal eene onbekende «magt dien mond doen spreken, dien de dood gaat slui-«ten.» Ondertusschen leide Hendrik, door aan Johanna Seijmour te denken, deze lastige stem het stil-zwijgen op.

Anna Boleijn verdedigde zich met eene ongeloofelijke geestkracht en tegenwoordigheid van geest. Hare redeneerkunde was eenvoudig en beknopt. Wat Weston, Norris en Brereton aanbelangt, was de onschuld der koningin zoo blijkbaar, dat het hof omtrent hare betrekking tot hen niet verder durfde aandringen; doch daar de bekentenis van Smeaton eenigen schijn van grond gaf voor de aan dezen beschuldigde opgelegde beschuldiging, haastte men zich, om deze zaak aan te vangen.

— Ja, zonder twijfel, zeide de koningin, was de arme Smeaton op mij verliefd, en ik herinner mij den dag, dat ik hem verraste, terwijl hij tot mijn afbeeldsel onzinnige redenen hield.

— Waarom, Mevrouw! hebt gij hem toen niet uit uwe tegenwoordigheid verjaagd, met al de verontwaardiging, welke deze ontdekking u had moeten inboezemen? waarom is dat jonge mensch, nog bijna een jaar achtereen na dat tooneel, in uw huis gebleven? waarom hebt gij uwen doorluchtigen gemaal niet van dezen hoon onderrigt?

— Omdat ik evenzeer verwijderd was van den dood van dit kind als mijne eigene oneer te willen, omdat zijne dwaasheid meer medelijden dan verontwaardiging inboezemde, en dat ik mij te ver boven hem gevoelde, te zeer verzekerd

was van mij zelve, om vrees of toorn te gevoelen. Ik was niet meer een meisje zonder ondervinding. Op den ouderdom van negen en twintig jaren kent eene vrouw de wereld; en de pairs van *Engeland* kunnen haar vrijelijk de zorg overlaten, om de eer van hare echtgenooten te bewaren, zonder onheilen of regtsgedingen te veroorzaken.

— Maar uwe schoonzuster heeft uwen medepligtige zich aan uwe voeten zien werpen en uwe hand zien kussen.

— Hij zou zich aan mijne voeten geworpen hebben, indien ik hem vergiffenis geweigerd had; hij wierp zich aan dezelve, om mij te bedanken; maar indien ik niet van mijnen echtgenoot verlaten geweest ware, wie zou dan daaruit een beleedigend besluit hebben durven opmaken?

— Wel nu, wat zult gij op de bekentenissen van Smeaton antwoorden? Zij zijn duidelijk en juist. Deze jongman heeft plegtig verklaard, dat de echtbreuk gepleegd is geworden. Is het mogelijk, aan eene verklaring te twijfelen, die dengenen, die dezelve uitspreekt, het leven moet kosten?

— Bekentenissen, o hemel! noemt gij dat bekentenissen? Moet ik u zeggen, wat er van is? — Mijlords! gij, die zoo ijverig en zoo scherpzinnig zijt, om misslagen te ontdekken, die ik niet begaan heb, sluit gij dan de oogen, wanneer het er op aan komt, om het grove weefsel van leugens te zien, dat tegen mij gesponnen wordt? Men heeft tot dien ellendigen gezegd: « het verderf der koningin is zeker. Gij kunt haar « niet redden, en gij wilt, even als zij, sterven; maar indien « gij haar wilt beschuldigen, zal men u het leven schenken. » Niets is valscher, dan te zeggen: deze verklaringen zijn die van eenen mond, die den dood niet vreest, daar zij den lafhartige zullen redden, die dezelve durfde geven.

Norfolk stond op, rood van gramschap. — Mevrouw! zeide hij, de koning is de hechtste steun der regtvaardigheid; het is eene misdaad, zulke honende vermoedens tegen zijne regtschapenheid te durven verheffen.

— De Hemel behoede mij, dat ik er aan zou denken, om zijne goede trouw te doen betwijfelen! Maar men heeft hem bedrogen! O mijne vijanden! hoeveel bekommering moet u de haat veroorzaken, die gij mij toedraagt! Hoe vele slapelooze nachten! Hoe vele woorden, die het aangezigt van dengenen, die ze uitspreekt, van schaamte doen blozen!

Anna Boleijn, de oogen naar boven slaande, wendde hare blikken naar de gordijnen, die Hendrik verborgen.

— En gij, Hendrik! thans gevoel ik bitterlijk, hoe zeer uw hart omtrent mij veranderd is. Het is niet de eerste maal, dat de laster mij verscheurt. Voorheen is deszelfs adem tot uw oor gekomen, en hebben verschrikkelijke leugens de wereld doorkruist; gij hebt daarop slechts geantwoord, door mij de kroon op het hoofd te zetten. Maar toenmaals bemindet gij mij, en mij te beleedigen, was met zijn leven te spelen; nu, wee hem, die u te mijner gunste zou durven spreken! O Hendrik! waarom heb ik u bemind! waarom heb ik aan uwe beden gehoor gegeven!

Iets, dat naar medelijden begon te gelijken, sloop in de harten der leden van dit slaafsche geregtshof. De kinnen werden opgetrokken, en de smart deed de aangezigten in een krimpen, alsof ieder hunner de zetel eener ziel geweest ware.

— Dat gaat slecht: zij zijn getroffen, die ellendigen! dacht de Vorst.

Norfolk bleef vastberaden; zijn oud hart, door de eerzucht uitgedroogd, had vergeten, dat er een gevoel bestond, dat den naam van medelijden draagt. Hij viel de koningin in de rede, om tot eene hoogst beleedigende ondervraging over te gaan. De verlegenheid van het hof was ten toppunt. De verontwaardiging der beschuldigde won eenige leden der regtbank.

— Mijlords! zeide Anna met kracht, laat alle dochters van *Engeland* hier komen, en vraagt haar, welke teederheid eene zuster met haren broeder verbindt, wijl gij dit niet

schijnt te weten. Vraagt haar, hoe zij dien medgezel harer kindschheid, die de melk en de liefkozingen harer moeders met haar gedeeld heeft, dien vertrouweling harer minste bekommeringen, beminnen; dien jeugdigen vader, zonder gestrengheid, in welken men zijn eigen bloed, zijne deugden, zijne gebreken en zelfs zijne trekken wedervindt. Zij zullen u leeren, wat de broederlijke liefde is. Dat men haar dan de vermeende beschuldigingen voorlegge, welke op mij drukken; dat de getuigen voor haar gebragt worden; en indien er dan eene enkele onder haar is, die mij voor schuldig houdt, dat ik dan oogenblikkelijk veroordeeld worde. Gedurende eenen geruimen tijd was mijn broeder diegene, welken ik het meest op de wereld beminde; ik beminde hem ook met eene soort van overdrijving; ik zag in hem een wezen, mij gelijk, maar sterker en volkomener. Zijn naam was een der eerste woorden, welke men mij leerde uitspreken. Nimmer heeft eenige twist de levendige vriendschap verkoeld, die ons verbond; nooit had ik eene gedachte, eenen wensch, een verdriet, welke hij niet kende; en op het oogenblik, dat onze vereeniging het voorwerp van onwaardige vermoedens werd, heb ik niet noodig, u te zeggen, hoezeer zijn steun, zijne raadgevingen en zijne vertroostingen mij noodzakelijk waren. Wat heb ik toch gedaan, o mijn God! dat men, met die gemakkelijkheid, hatelijke vooronderstellingen toelaat? Onderzoekt de verloopene jaren mijner jeugd. Welke zijn dan de vroegtijdige teekenen, die mijne neiging tot het afschuwelijkste bederf openbaarden? Ach! zonder twijfel zou hetzelfde onderzoek meer te vreezen zijn voor hen, die mij beschuldigen. Maar hoe heb ik zulk eenen brandenden en verbitterden haat kunnen opwekken? Wat zijn toch de menschen! — Mijlords! gij zijt de leidslieden des volks, en de medearbeiders van den koning; gij zijt wetgevers. Herinnert gij u niet, eene wet uitgegeven te hebben,

welke diegene met den dood straft, die kwaad van de koningin durven spreken, of slechts aan de wettigheid harer kinderen durven twijfelen. Die wet kan van overdrijving beschuldigd worden. Waar is dan toch die ijver gebleven, met welken gij voor mijne eer waaktet? Zijt gij dan ook grillig, en wordt gij door blinde hartstogten medegesleept? Wat mijne vijanden ook mogen zeggen, ik was eene onderworpene en getrouwe gemalin. Ik zal de onderwerping zoo ver drijven, dat ik mijn leven zal opofferen; maar kan men mij mijnen goeden naam niet laten behouden? En Hendrik, hij wil dan, door mijnen naam aan de eerloosheid over te leveren, ook zijne dochter schandvlekken? Ach! ik hoop dat gij hem eenmaal treurig, en door wroeging overstelpt, zult zien. Hij zal beschaamd wezen, mij met deze gestrengheid behandeld te hebben; misschien zal hij u mijn leven terug vragen; maar het zal te laat zijn. Gij zult de zaak ten einde toe voortzetten. Eene noodlottigheid sleept ons allen mede. Mijlords! ik zal nog slechts één woord zeggen: gij zijt de hoofden van de edelste familien des koningrijks; er zijn er onder u, die nog jong zijn, en die ongetwijfeld de levendigheid der jeugd tot op de broederlijke liefde overbrengen; wat zouden die zeggen, indien men in hunne huizen kwam binnen sluipen, om op eene eerlooze wijze de liefkozingen uit te leggen, welke zij aan hunne zusters verkwisten? dat deze oogenblikkelijk opstaan en mijne verdediging op zich nemen; wat mij aanbelangt, ik heb geëindigd, ik zal niets meer zeggen.

Een enkel lid der regtbank stond op: het was Northumberland,

— Ik! ik! riep hij uit; ik zal protesteren. Mijlords! gij hebt reeds vijf onschuldige lieden veroordeeld, en mijn naam zal op de lijst der regters voorkomen; nu gaat gij nog eene wijze en deugdzame vrouw veroordeelen. Het

bloed van deze zal niet op mijn hoofd nederkomen. Ik kan hier niet langer blijven; zij, die mij niet volgen, zijn lafaards.

— Northumberland snelde de zaal uit, de regtbank, over zijne onvoorzigtigheid, in verbazing achterlatende.

— O Percij! zeide de koningin in zich zelve, moet ik dan uw verderf berokkenen?

Een nieuw beletsel vermeerderde de verwarring der edele pairs: de twee vrouwen der koningin, Margo en Stonnor, weigerden te verschijnen, en antwoordden op de bedreigingen van Cromwell, dat, indien men haar met geweld voortsleepte, zij aan het hof de valschheid harer eerste aangifte zouden verklaren. De eenige getuige was dus weder de schoonzuster der koningin. Ondanks hare pogingen, bragt zij ditmaal geenen indruk op de regters te weeg.

Norfolk begreep dat het noodzakelijk was, de zitting gedurende een uur op te schorten, ten einde aan de edele heeren den tijd te laten, om weder tot zich zelven te komen. Hendrik keerde, ernstig ongerust, in zijn paleis terug. Hij kon op die plaats niet blijven, en liep over de galerijen van *White-Hall*. Hij ontmoette Brian.

— De zaken worden verward, mijn waarde Brian! die domme Lords weten geen raad; zij schijnen te weifelen. Duivelsch! indien zij te rade worden, haar vrij te spreken!.... o! afgehouwen hoofden!...., werk, werk voor den beul! Brian! daar ben ik nu reeds meer dan een uur terug. Neem een paard, mijn waarde! ijl naar *Westmunster*. Ga, vlieg. Gij zult niet langer dan vijf minuten op de tribune blijven. Ha! den sleutel! Gij zult sneller dan de wind terugkomen, en mij zeggen, welke wending het regtsgeding neemt.

Brian vertrok. Hij was naauwelijks te *Westmunster* aangekomen, of de koning verwonderde zich, dat hij hem

niet zag terugkeeren. Hendrik riep den ridder Wiatt.

— Loop naar het paleis, Wiatt! mijn vriend! Te paard! te paard! Gij zult mij Brian terug zenden, en gij zult slechts eenige minuten bij hem blijven. Ga, mijn jongen! breng mij tijdingen. Ik lig op de pijnbank.

Wiatt snelde weg. De eerste boodschapper kwam weldra terug.

— Wel nu, Brian! wat zegt men daar?

— Zij spreekt, Sire! zij spreekt met eene welsprekendheid, eene bevalligheid, eene kieschheid, die het hof tranen ontlokken.

— Nog al? zij had beloofd, niet meer te spreken. Het is eene vrouw van kwade trouw; zie hier het bewijs. O! ik heb de hel in den boezem. Zij spreekt dan wel, de afschuwelijke?

— Bewonderenswaardig! het is eene toovergodin. Welaan, Hendrik! gij bemint haar niet meer, niet waar?

— Wat dat aangaat, neen, neen, neen!

— Wel nu, scheid, en sta mij toe, haar te trouwen.

— Gij, slechte losbol! wordt gij gek?

— Misschien; maar toen ik haar zag en hoorde spreken, gevoelde ik eensklaps ik weet niet wat van binnen, dat mij eenen drommelschen lust heeft ingeboezemd, haar te trouwen.

— Onmogelijk, Brian! wacht eerst, tot zij veroordeeld is, om het hoofd te verliezen, zoo als het behoort; dan zullen wij zien, wat wij er aan kunnen doen. Daar is Wiatt! wat nieuws? zeg het toch! zijt gij stom?

Wiatts gelaat smolt weg in tranen.

— O, Sire! zij is het schoonste en volkomenste schepsel; nimmer zal men deze aanbiddelijke vrouw kunnen veroordeelen.

— Gij gelooft het? wat hebt gij dan gezien, Wiatt? wat zeide zij zoo schoon?

— Norfolk vroeg haar, of zij er in volhardde, hare misslagen te loochenen. Toen greep zij met beide handen de beide panden van haar gewaad, en, dezelve met kracht openrukkende, antwoordde zij. « wanneer gij mijn ligchaam « opendet, gelijk dit kleed, zou ik nog slechts kunnen ant- « woorden, ja! »

— Dat bewijst niets; maar hoe ver zijn zij, Wiatt! mijn vriend?

— Het hof beraadslaagt; binnen eenige minuten zal het vonnis uitgesproken worden.

— Ach! ik durf er zelf niet heen loopen: ik beef. Brian! keer terug, keer derwaarts terug. Ik zal bij dit venster blijven; ik zal de oogen onbewegelijk naar dien kant gevestigd houden. Gij zult een teeken met uwen zakdoek geven, wanneer gij, bij het terugkeeren, aan deze straat komt, indien het vonnis gunstig is.

— Gunstig voor de koningin, Sire?

— Neen, voor mij! voor mij! domoor! haast u. Wat doet gij daar?

— Gij zegt, dat ik een teeken met mijnen zakdoek zal geven, als zij veroordeeld is?

— Ja, ter dood. Ga, mijn waarde!

— De ongeduldige en onstuimige Hendrik bleef zeer lang onbewegelijk, met de ellebogen in het venster leunende. Eensklaps zag men hem eenen sprong achteruit doen, en vol vreugde in de handen klappen hij riep uit:

— Dank zij den hemel! ik heb gewonnen! Johanna Seijmour is de mijne!

De luitenant Kingston, geheel verschrikt, liep naar den geneesheer van den Tower, en zeide:

— Kom, Mijnheer! volg mij ten spoedigste; de koningin schijnt mij toe, zeer ziek te zijn. Sedert drie uren, dat zij in de gevangenis terug gekomen is, ligt zij uitgestrekt op eenen stoel, in eene diepe verslagenheid. Ik loop

om haar heen, ik spreek tot haar, ik noem haar bij haren naam; maar zij antwoordt niet en geeft geen teeken van leven. Hare trekken zijn in eenen staat van strakheid, die mij verbaast; ondertusschen is zij niet dood, daar zij ademt.

— Men heeft dikwijls groote schokken zonderlinge uitwerkselen op het ligchaam zien voortbrengen; de belangrijkste ziekten, welke men kent, kunnen daaruit ontstaan.....

— Gij spreekt heerlijk, nitmuntend; maar volg mij, bid ik u.

— Somtijds is een enkel hartversterkend geneesmiddel genoegzaam, om den aldus nedergedrukten zieke op nieuw te bezielen.

— Zeer goed; maar kom u dan toch verzekeren, of een hartversterkend geneesmiddel noodig is.

— Doch indien er eene soort van beroerte plaats had, dan zouden de schatten der kruidmengkunde vruchteloos zijn.

— Gij zult er over oordeelen, Mijnheer! laat ons geenen tijd verliezen.

— De verhevene kunst van Esculapius is eene magt gelijk aan die van God, omdat zij het leven geeft.

— Zekerlijk.

— Deze staat van krachteloosheid gaat dikwijls de innerlijke krenking des verstands vooraf.

— Gij gelooft, dat het verstand der arme koningin wel ontsteld zou kunnen zijn?

— Hoe zou ik dit kunnen bevestigen, alvorens het bewijs daarvoor te hebben?

— Het zou misschien een geluk voor haar zijn, in den stand, waarin de zaken zich bevinden; maar, goede hemel! haast u dan toch!

— O! wat is dat? riep de praatzieke dokter uit, toen hij de zieke zag; deze bewegingloosheid is niet die der inwendige beroerte; om het terrein te onderzoeken, zullen wij eene aderlating aanwenden.

Reeds had de luitenant de mouw van Anna opgestroopt, en eenen arm ontbloot, welks blankheid en schoonheid vermaard zijn, toen de oude tante, de echtgenoote van Eduard Boleijn, juist ter snede binnen kwam.

— Wat gaat gij aanvangen? zeide zij met levendigheid. In der daad, ik geloof, dat zij die arme kleine bloed gaan aftappen! laat dien arm los, beulen, die gij zijt!

— Miladij! de bevelen van Hippocrates zijn nadrukkelijk.

— Zwijg toch! vertrek van hier, en laat mij met mijne nicht alleen.

Ladij Eduard nam eenen leuningstoel, dien zij bij den zetel der koningin plaatste; vervolgens trok zij het hoofd der zieke zachtelijk naar zich toe, en leide het op hare knieën neder.

— Anna! mijne lieve dochter! gij moet den moed zoo niet verliezen. Waarom toch die sombere wanhoop? Zult gij tot uwe oude tante niet meer spreken? Sir Thomas Boleijn is een uitmuntend vader, maar een weinig koel omtrent zijne kinderen. Eene moeder is verpligt, zich somtijds gestreng te betoonen. Ik, ik heb niet voor uwe opvoeding te verantwoorden; mijne rol is aangenaam en gemakkelijk; ik kan u op mijn gemak beminnen en liefkozen. Wanneer men u verdriet aandoet, dan ben ik het, die u vertroost; kom, mijne dochter! verhaal mij uw leed.

Anna zag de oude ladij met eenen glimlach vol droefheid aan, en groote tranen begonnen langzaam langs hare wangen te biggelen.

— Helaas! mijne tante! zeide zij eindelijk, snikkende, ik wilde niet gaarne sterven.

— Wie spreekt er van, om u te doen sterven, mijn kind? Het zijn dwazen en booswichten, die u willen verschrikken. Ik ben er: vrees dus niet; ik zal wel zeer lang voor u sterven; men zal mij in den fraaijen tuin

van *Hever* begraven, en alle morgens zal mijne geliefde nicht nevens mijn graf komen bidden.

De goede vrouw leunde met hare handen tegen het voorhoofd der veroordeelde; vervolgens wiegde zij dat brandende hoofd op hare knieën, terwijl zij een oud liedje neuriede, waarbij de zieke in diepen slaap viel.

— James Care! zeide de koning, bij zijn ontwaken, dat men mijne paarden gereed make, om naar *Richmond* te gaan. Binnen een uur zullen wij vertrekken. Hoe is het weer van morgen?

— Er heerscht eene aangename warmte, Sire!

— Ha! de hemel staat dan eindelijk vrolijk! Ga, James Care! gij zult eenen telganger doen zadelen, voor Ladij Johanna Seijmour; zij vergezelt mij naar *Richmond.*

De stalmeester verwijderde zich. Op de werktafel lagen twee rollen papier, waarop blijkbaar de namen van de minnaars der koningin en die van Anna Boleijn zelve, met groote letters, geschreven waren.

— Norris! Norris! mompelde de Vorst. Gij zijt een stijfhoofd, een oproermaker, een knaap zonder wellevendheid; maar ik zou u gaarne vergiffenis schenken. Indien ik hem vergeef, ik ken hem, dan zal hij de verontwaardigde en de bedroefde spelen. Hij is bekwaam, om mij verwijtingen te doen. Ik zal onophoudelijk een somber gelaat, eene levende herinnering, voor mij hebben. Hij heeft het gewild. Gij hebt het gewild? Norris! gij zult sterven.... Weston? een saletjonker, die eenmaal aardigheden aan zijne souvereine durfde vertellen; de bijl voor dien.... Brereton? ik bekreun mij om hem niet: dat hij sterve...., Rochford? een Boleijn! hij heeft mij gehoond! ter dood, Rochford!.... Markus Smeaton? ik heb beloofd, hem te sparen. Het is onder deze voorwaarde, dat Cromwell het regtsgeding zoo goed gevoerd

heeft, dat hij de bekentenissen ontrukt heeft, aan welke ik mijne vrijheid verschuldigd ben; ik kan omtrent mijne verbindtenissen niet in gebreke blijven. Een oogenblik! Als ik dien jongen snaak het leven schenk, dan zal hij de vreemde landen gaan doorkruisen, en over de geheele aarde gaan verspreiden, hoe de zaken hier gebeurd zijn. Hij is de gevaarlijkste mijner vijanden; ik moet mij van hem ontdoen. Maar Holbein? hij heeft mijn koninklijk woord! Laat ons zien, wat heb ik hem gezegd? Ik zal hem tevreden stellen. Holbein! ik wil u tevreden stellen, niets meer. Ik zal Holbein door geschenken tevreden stellen. Ha! dat is slim, of ik weet niet wat slimheid is.

Hendrik neemt eene pen, en schrijft deze woorden op den kant van een der rapporten: « Dat de vijf veroordeelden « morgen, een uur na zonsopgang, ter dood gebragt worden! »

— En nu, wat zal ik met *deze* doen? Een dag is niet te veel, om er aan te denken.

— De paarden zijn gereed, zeide de stalmeester.

James Care! breng deze papieren aan Cromwell, en deze beurs aan den schilder Holbein. Gij zult aan meester Jan zeggen, dat ik hem eene bezolding toeleg van tien pond in de maand.

Hendrik neemt de stukken van het regtsgeding van Anna Boleijn onder den arm, en vertrekt naar het bekoorlijke verblijf van *Richmond*. Cromwell opent met overhaasting de papieren, hem door den koning toegezonden; zijne grijze en dikke wenkbraauwen fronsen zich op eene zonderlinge wijze:

— Hoe! allen ter dood gebragt! Aldus vervult hij geheiligde en plegtige beloften! Neen, neen, dat zal niet gebeuren.

De minister schrijft haastig aan den koning,

« Sire! mijn woord en het uwe waren gegeven. Wat zal « ik op de verwijtingen van den jeugdigen Smeaton ant- « woorden, wanneer hij mij zal beschuldigen, hem onwaar-

« diglijk bedrogen te hebben? Het leven voor dezen, Sire! « ik smeek het u op de knieën. »

— Hola! een courier! gaauw! dat men dit naar *Richmond* brenge, zonder eene sekonde te verliezen. Ik wacht hier het antwoord des konings af.

De monarch barstte in een schaterend lagchen uit, bij het lezen van dezen zendbrief.

— Ha, Gromwell! ik ben listiger dan gij. Indien de hemel mij geenen troon gegeven had, zou ik den eenen of anderen tijd een afgezant vol behendigheid geweest zijn. Dat men mij eene pen brenge!

— « Waarover gaat gij u verschrikken? De dooden zijn « bescheiden, en nimmer hoor ik hunnen mond verwij- « tingen uitspreken. Dat mijne bevelen ten uitvoer gebragt « worden! »

— Ik zou het niet geloofd hebben, zeide de minister. Ik kende dien mensch nog niet. O! geene rust, geene veiligheid meer voor u, Gromwell! Dat is een noodlottig voorteeken.

Holbein, door zijne schuldeischers lastig gevallen, werd aangenaam verrast, door het bezoek van den stalmeester.

— Geld voor mij, Sir James! Iemand als gij, bij eenen armen schilder! Zijne Majesteit heeft eene waarlijk koninklijke ziel. En hoeveel bevat deze beurs?

— Ongeveer honderd pond sterlings.

— Wat ben ik gelukkig, u bij mij te zien! welk eene eer bewijst gij mij! Wanneer zotte leveranciers mij belegeren, welk hulpmiddel is dan, voor den armen Holbein, het bezoek van eenen man, zoo wel aan het hof!

— Is deze som u genoegzaam, meester?

— Het is genoeg, het is genoeg voor dien bedelaar Holbein, eens zijne deur te openen voor eenen persoon van uwen rang. Hij kan nu alle joden der aarde in het aangezigt zien.

— De koning schijnt u zeer te beminnen, Holbein!

— Zou ik mij niet kunnen beroemen, Sir James! een bezoek van u ontvangen te hebben?

— Ik zal de eerste zijn, om het te zeggen.

— Gij zelf! dat zou te veel zijn. Ik heb schulden, en ik ga niet rijk genoeg gekleed door de stad.

— Zijne Majesteit verleent u eene bezolding van honderd twintig pond 'sjaars.

— Honderd twintig pond, Sir James! en gij zit daar zoo gemeenzaam bij mij! Er zijn gelukkige dagen, waarvan men het aandenken moet bewaren!

— Vaarwel, Holbein! gij zijt in goede luim; ik wensch u alles goeds, mijn vriend!

— Alles goeds aan mij! ik ben reeds meer dan al te gelukkig.

Toen Holbein des avonds in de kroegen rondliep, vernam hij, dat de vijf minnaars der koningin den volgenden dag ter dood gebragt moesten worden.

— Er zal eene uitzondering zijn, zeide hij zacht tot zijne vrienden, eene uitzondering, ter gunste van den jongen Smeaton.

— Gij gelooft het, meester Jan?

— Zeg, dat ik er zeker van ben.

Den volgenden dag, reeds in den vroegen morgen, had zich eene menigte nieuwsgierigen voor den Tower van *Londen* verzameld. Men bewaarde een voorzigtig stilzwijgen. Sommige aangezigten verrieden de vrees; maar op de meeste zag men slechts onverschilligheid. Lieden van het land, die hunnen voorraad naar de stad bragten, vernamen, in het voorbijgaan, het nieuws, en vervolgden achteloos hunnen weg. De Roomschgezinden durfden in eene familiezaak geen teeken tot herstel van hunne godsdienst zien, en de Hervormden wachtten zich wel, ter gunste der veroordeelden, eene klagt te verheffen. Van tijd tot tijd

vertoonden zich ruiters aan de poorten van den Tower, en de menigte ging spoedig uiteen. Weldra steeg de zon boven den gezigteinder. Het verwijderde geluid van een geroffel van trommels bereikte de ooren der nieuwsgierigen. Na verloop van zekeren tijd gingen de poorten open, en de Lord Kanselier kwam buiten, door lieden van den tabbaard gevolgd; een man snelde toe: het was Holbein.

— Wel nu, Mijlord! wat is er gebeurd?

— Alles is afgeloopen, de vijf veroordeelden zijn dood.

— Hoe! Markus Smeaton....?

— Men heeft hem opgehangen.

— Holbein nam, uit al zijne magt, de vlugt.

— Zij hebben hem gedood, de eerloozen! Die Hendrik heeft dan geene goede trouw! o! ik ben slechts een schilder, maar ik zal mij op mijne wijze wreken. Ik zal mijn doek vernielen; ik ga naar *Frankrijk* vlugten. Ha, vervloekte despoot! het is dan, om mij het bloed van mijnen vriend af te koopen, dat gij mij geld hebt gezonden? Ik wil het niet, bij den hemel! ik zal het u teruggeven, tot aan het laatste stuk toe.

Holbein vond, voor zijne deur, eenen jood, met een doortrapt gelaat.

— Ik wacht op u, meester Jan! Gij hebt mij beloofd, mij van morgen te betalen.

— Ik betaal niemand. Laat men mij in de gevangenis werpen, laat men mij ophangen, dat heb ik nog liever.

— Word niet boos; geef mij slechts het vierde gedeelte van mijne vordering, en ik zal u eene korting op de interessen toestaan, eene korting en een langdurig uitstel; wat zegt gij daarvan?

— Neen, neen! in de gevangenis! ik wil in de gevangenis gaan.

— Daar, meester! sta mij slechts dit doek af.

— Als gij uwe klaauwen er aan slaat, Beëlzebub! dan snijd ik u den baard en den neus af.

— Wees verstandig, Holbein! Gij hebt gisteren honderd twintig pond ontvangen. Ik weet het.

— Ik zal ze niet behouden. Ik ga ze terstond aan den koning terugbrengen.

De jood lachte ongeloovig.

— Kom aan, Jan! geef mij vijftien pond, en ik laat u een jaar met rust.

— Zal ik dan uw hatelijk gezigt niet meer zien?

— Van nu tot toekomende jaar; indien ik binnen dien tijd terugkom, wil ik alles verliezen. Vijftien pond, en twaalf kroonen voor de interessen.

— Daar, schurk! hier zijn vijftien pond; verdwijn nu op het oogenblik.

— Nog twaalf kroonen, en ik vertrek.

— Daar zijn ze. Gij zult verdoemd zijn, oude schelm! maar ik zal ook naar de hel gaan, en ik zal u er meer dan de duivelen kwellen.

Holbein, gelukkig, van eenen harden schuldeischer bevrijd te zijn, en dat voor eene zoo ligte afdoening, trok zijn fraaiste kleed aan, en ging zijne makkers in de losbandigheid opzoeken. Zijn hart was tusschen het leedwezen over den dood van Smeaton en de beloften van vermaak, gedurende een vrolijk uur, verdeeld. De ligtzinnige deerns en de wijn begonnen hem te bedwelmen, en weldra nam het spel de geheele veerkracht zijner ziel gevangen.

Dikwijls zouden de naauwst verbondene vrienden op eene vreemde wijze verrast worden, indien men hen met het cijfer der somme bekend maakte, welke voldoende zou zijn, om ieder hunner over het verlies van den anderen te troosten.

Kingston trad, op zekeren dag, in de kamer van Anna Boleijn, met eene verlegene houding.

— Mevrouw ! zeide hij aarzelende, gij hebt mij bevolen, u niets meer te verbergen.

— Mijn broeder is dood?

Kingston boog met het hoofd.

— God van goedheid! vervolgde Anna, mijn George is dan in uwe vaderlijke armen ! Sir Luitenant! spreekt men nog niet van mijne teregtstelling?

Mevrouw! de goedertierenheid des konings.....

— Zijne goedertierenheid !.... o ! ik verlang met al mijn hart, dat hij mij opoffere. O mijn broeder! ik wil niet, dat gij mij te lang wacht. Sir Luitenant! is hij met moed gestorven?

— Met eenen onwrikbaren moed.

— Spreek, Kingston! vrees niet te spreken; ik wil alles weten.

— Hij heeft het schavot met eenen vasten tred beklommen, en hij heeft gezegd: » Ik sterf onschuldig; in den hemel zal ik mijne rekening met de menschelijke geregtigheid sluiten." Vervolgens heeft hij zijn hoofd aan de bijl aangeboden.

— Helaas ! helaas! een zoo schoon leven, eene schitterende jeugd, eene uitgebreide toekomst, een edel en goed hart ! Met eenen enkelen slag verbrijzeld. O menschen! menschen! gij hebt zoo weinig dagen op de aarde te kwijnen, en gij vindt den tijd, om zoo vele misdaden te begaan ! Kingston! denkt gij, dat hij veel geleden heeft?

— Neen, mevrouw!

— Arme George! zonder twijfel ziet hij van daar boven op mij neder; aan hem zal ik denken. Ik gevoel mij vol kracht. Ik reikhals naar het uur der bevrijding en der zegepraal. Ik wenschte, dat het reeds morgen ware. Het zou misschien morgen wel kunnen zijn, Sir Luitenant ! zend mij den aalmoezenier van den Tower, ik zal een gedeelte van den nacht in het gebed doorbrengen. De tijd is kostelijk

Terwijl Anna aan den dood dacht, klopte een looper van Hendrik aan de deur van Cromwell.

— Wat gebeurt er? vroeg de minister met ongerustheid. Is de koning ziek? wat wil hij van mij op dit uur?

— Het is een belangrijk berigt voor uwe Excellentie.

Cromwell verbleekte bij het lezen van den brief des konings.

— Welke geslepenheid! eene verrassing voor zijne minnares! Welke bijzonderheden! Hij schept behagen in dit bloedige werk! Welke ongevoeligheid! Die man wordt, eenmaal door eenen hartstogt overheerd, vreemd aan elk gevoel, dat met dezen hartstogt strijdt; zijn hart wordt in eene verharding gehuld. O die wreede mensch!

— Mijlord! men verlangt mondeling antwoord.

— Zeg, dat de koning en ladij Johanna Seijmour voldaan zullen zijn. Welke dag zal die van morgen wezen!

Den 19 Mei 1536, tegen acht uren in den morgen, begaf zich de Lord Kanselier naar de gevangenis van Anna Boleijn. De koningin was reeds lang opgestaan; zij luisterde naar de voorlezing van het vonnis met eene volkomene kalmte; en toen de Kanselier haar gebood, zich te bereiden, om te sterven, antwoordde zij:

— Ik ben bereid, laat ons gaan!

— Het is niet voor den middag, dat ik u zal komen afhalen.

— Vier uren zullen weldra voorbij zijn. God zij geloofd, het zal dan eindigen!

Anna liet de vrouwen, die haar bedienden, en de vrouwelijke beambten van den Tower in hare slaapkamer komen. Zij verdeelde hare diamanten onder haar. In hare laatste gesprekken betoonde zij hare gewone levendigheid van geest en vrolijkheid. Zij zeide stukken uit verzen op, en zocht zoo afleiding van de verschrikkelijke omstandigheden, in welke zij zich bevond. Wel-

dra maakte hare ziel zich van alle aardsche banden los: iets plegtigs en als van hoogere ingeving bezielde haar geheele wezen: geloof en hoop schitterden in hare oogen.

— Helaas! zeide zij tot den aalmoezenier, ik weet niets, dan één denkbeeld, dat in staat zou zijn, om mij mijnen moed te doen verliezen. Mijne arme dochter!....

— God zal zorg voor haar dragen.

— Groote God! maak, dat zij de liefde van haren vader moge weder vinden. Sir Luitenant! denkt gij, dat men mij zal veroorloven te spreken?

— Ik twijfel er niet aan, mevrouw!

— Ik wensch eenige woorden te spreken, ten einde te bewijzen, dat de dood mij geenen schrik inboezemt. Indien zij aan den koning worden overgebragt, zal Zijne Majesteit vernemen, dat ik, tot op het schavot, de onderwerping en de zedigheid eener aan hem verkleefde echtgenoote heb betoond.

De koningin wendde zich naar de vrouw van den Luitenant.

— Ik heb aan u een verzoek, Miladij! Wilt gij u wel met eene boodschap belasten, wanneer ik naar eene betere wereld zal zijn overgegaan?

— Spreek, mevrouw! ik zal uwen last getrouw vervullen.

— Dan zult gij naar de prinses Maria, de dochter der ongelukkige Katharina, gaan. Gij zult haar zeggen, dat het mij bitterlijk leed doet, mij niet aan hare voeten te kunnen werpen, om haar de vergiffenis, wegens het ongeluk, door mij harer moeder aangedaan, te ontrukken. Gij zult haar het verhaal van dezen treurigen morgen doen. Zij is zestien jaren oud; op dien leeftijd is men ligtelijk getroffen. Gij zult trachten, hare belangstelling en haar medelijden op te wekken. Zeg haar, dat ik haar

smeek, aan mijn kind hare bescherming en hare vriendschap te verleenen. En nu, nu alles geregeld is, zal de dood mij welkom zijn. — Zeidet gij niet, Sir Luitenant! dat de scherpregter een bekwaam man is?....

Anna bragt hare teedere vingers aan haren hals, en voegde er glimlagchend bij: hij zal geene moeite hebben, om dien dunnen draad van mijn leven af te snijden.

Het zou weldra twaalf uren slaan. De Kanselier van *Engeland* verscheen. Hij bood der veroordeelde de hand, om haar naar de strafplaats te geleiden.

— Neen, neen, zeide Anna, terwijl zij de armen kruiste, ik heb geenen steun noodig, om naar den hemel te gaan; ik gevoel mij ondersteund door eene magtiger hand dan de uwe.

Omtrent dertig personen, romdom het schavot geschaard, wachtten de aankomst van het slagtoffer af. In den eersten rang vertoonden zich de hertogen van Suffolk en van Richmond, Cromwell, Brian en Wiatt, de Lord-maire, de sherifs en ten hoogste een twaalftal dames. De ontsteltenis en het medelijden stonden op aller aangezigten te lezen. Anna ging de uitgestrekte plaats met eenen vrijen en vasten tred over. De jonge lieden bewonderden nog eenmaal die ongedwongenheid, die zoo veel bevalligheid en zwier aan hare bewegingen bijzette.

Eensklaps doet eene vrouw eenen kreet van smart hooren, en vliegt weenend de koningin te gemoet: het was Anna Savage.

— Droog uwe tranen, Anna! zeide de veroordeelde. Mijne ziel behoort niet meer tot deze wereld; tracht niet, haar daarin terug te roepen. De eindpaal mijner onheilen is eindelijk gekomen. Neem mijn gebedeboek, het is de eenige gift, welke ik u kan doen; gij zult er de gedachten van mijnen laatsten nacht in vinden. Vaarwel, Anna! verwijder u, mijn kind! want ik gevoel

mijn hart week werden

De menigte opende zich, om der koningin den vrijen toegang tot het schavot te laten.

— Zie, mompelde Brian, welk eene losheid, welk een leven, in dit schoone ligchaam! Met welk eene welvoegelijkheid houdt zij hare kleederen op, om de trappen te beklimmen! Welke gestalte! Ongevoelige en onbekommerde hemel! zult Gij dan Uw meesterstuk laten slagten? Laat ons luisteren, zij gaat spreken:

— » Mijne vrienden! gij zult mij als eene christelijke martelares zien sterven. Eene regtbank heeft mij veroordeeld; maar ik kan niet zeggen, dat dit met regtvaardigheid geschied is. Ik beschuldig niemand; dat de Almagtige den koning, uwen meester, langen tijd over u doe regeren! hij is de beminnelijkste vorst, die ooit den schepter gevoerd heeft: zijne gunstbewijzen jegens mij zijn inzonderheid groot geweest. Indien er onder u een ernstig mensch is, die, in het belang der waarheid, eene in bijzonderheden gaande beschrijving mijner daden wil vervaardigen, dan smeek ik hem, de zaken wel te doorgronden en niets op eene loszinnige wijze te gelooven. Ik zeg allen vaarwel, en ik bid u, mij, in uwe gebeden, aan den Heer aan te bevelen. (*)

Anna ontblootte haren hals, door haar kleed van boven neder te slaan, en riep nog eens met geestdrift uit: O Christus! de menschen hebben U insgelijks gedood; verwaardig U, mijne ziel te ontvangen.

(*) Men ziet, dat de koningin, in hare laatste woorden, een besluit van het hof inlascht, hetwelk men voor de bittere scherts der wanhoop zou hunnen houden, indien men niet wist, dat zoodanig het algemeene formulier was, door de ter dood veroordeelden gevolgd: want er bestaat zoodanig formulier. Het is dus geloofbaar, dat zij aan de belangen harer dochter dacht.

De Lord Kanselier naderde, om haar de oogen te binden.

— Neen, neen, zeide zij met nadruk, ik wil den dood in het aangezigt zien. Daarna ging zij regt toe regt aan naar het blok, knielde neder en leide het hoofd op het hout, terwijl zij haar gelaat naar den scherpregter wendde, die, met de bijl in de hand, nader trad.

Toen schorste eene vreemde tusschenkomende gebeurtenis, eenig in de jaarboeken des doods, het noodlottige oogenblik:

Tot op twee schreden van het slagtoffer genaderd, wordt de scherpregter verlegen; zijn lomp gelaat wordt, op eene zonderlinge wijze, ontsteld. Hij heft zijn wapentuig, met eene weifelende houding, ter halverwege op, en treedt huiverende achterwaarts. Tweemalen wil hij zijne vaart hernémen, en tweemalen wijkt hij, als verblind, terug. Eindelijk wendt hij zich tot den Kanselier.

— Mijlord! ik kan mijn werk nooit verrigten, als de veroordeelde voortgaat, met mij zoo aan te zien. Het is mijne schuld niet, Mijlord! het is niet mijn kwade wil, dat zweer ik u. Toen Lord Buckingham weigerde, den blinddoek voor te doen, terwijl hij als een snoever sprak; of wel, toen Sir Thomas Morus zich verwaardigde, vriendelijk met mij te schertsen, toen weet gij, dat ik mijn ambt zonder aarzelen vervuld heb; *deze* heeft, in hare groote oogen, eene zachtaardigheid, die mij van al mijne middelen berooft. Zij volgt mijne bewegingen, en schijnt tot mij te zeggen: » Wel nu! sla dan toch » toe!» En ik ben daaraan niet gewoon, Mijlord! Uwe Excellentie moet, als het u belieft, den blinddoek voor laten doen, of deze schoone dame moet haar hoofd naar den anderen kant wenden.

Het slaat twaalf uren. Cromwell springt op het schavot.

— Kom aan! kom aan! de koning wacht op het tee-

ken ; verliest geene minuut, wij zouden ernstiglijk gestraft worden,

— Wat wilt gij, Cromwell? zeide de Kanselier; de scherpregter weigert, haar te treffen: het zachtzinnige en onderworpene gelaat der veroordeelde ontwapent hem, ... ik kan haar toch zelf niet dooden.

De schrandere Cromwell bedenkt eene krijgslist.

— Leg u weder neder, mevrouw! zegt hij tot Anna, die haar hoofd, gedurende deze zamenspraak, opgeheven had.

Vervolgens fluistert hij eenigen tijd aan het oor des scherpregters, die zijne schoenen uittrekt, en naar het andere einde van het schavot gaat. De minister werpt, met een groot geraas, een bankje om, ten einde de blikken en de oplettendheid der koningin te lokken; en de scherpregter, zonder gerucht, van achteren, met opgeheven bijl naderende, slaat als de bliksem, met zoo veel kracht en zelfvertrouwen, dat het ijzer diep in het blok dringt, en er niet dan met groote moeite weder kan uitgehaald worden. . . . . ,

. . . . . .

Hendrik is vol hoop en vreugde ontwaakt. Hij is in witte zijde gekleed, en wandelt in de koele tuinen van Richmond, in gezelschap van Johanna Seijmour. Zijn arm omslingert den middel zijner minnares, en zijne opgewondene taal legt de gansche onstuimigheid van eenen hartstogt aan den dag, die weldra gelukkig zal zijn.

— Zie, schoone Johanna! de geheele natuur verheugt zich over de terugkomst der lente. Ik alleen, ik kwijn weg en ik sterf van ongeduld. Hoor die vogelen, die onder het gebladerte twisten, en die insekten, die in het gras gonzen: hunne liefde is gelukkiger en gemakkelijker dan de mijne; het is mijne liefde, die mij doodt.

Johanna antwoordt slechts door zuchten of door doffe uitroepen.

— Zult gij dan geen medelijden met mijne smarten hebben, o mijne schoone vriendin? De nachtegaal, onder de seringen verborgen, verheldert, door zijne gezangen, het hart zijner gezellin; de bloemen neigen zich naar elkander toe; en gij, gij stoot mijne liefkozingen met eene stroefheid terug, die mij wanhopig maakt.

— Helaas! . . . .

— Indien gij mij bemindet, Johanna! zoudt gij zoo veel gestrengheid niet kunnen betoonen; mijne woorden zouden tot in uwe ziel doordringen, en gij zoudt niet zoo aan mijne omhelzingen weerstand bieden.

Ach, Sire! . . . .

— Neen, ik heb u nog niet weten te behagen. Hoe ijdel is die magt, welke de wereld mij benijdt! De minste mijner onderdanen heeft misschien eene vriendin, die in zijne ellende deelt en hem zijne kwellingen vergoedt; en ik, ik word door verveling en eenzaamheid verteerd. Neen, gij bemint mij niet, wreed meisje!

— O Hendrik! . . . .

— Wel nu, geef mij dan een bewijs van deze liefde, aan welke ik niet durf gelooven. Laat toch eens uw hart zich voor hare bewegingen openen. Gij ziet het, Johanna! gij stoot mij terug: gij wendt u van mij af, welligt met weerzin, met afgrijzen!

— Hemel! wat zegt gij, Sire?

— Ja, met afgrijzen. Wij zijn hier alleen. Weldra zullen wij vereenigd zijn. Indien gij met genoegen de aannadering van dat oogenblik te gemoet zaagt, zoudt gij u dan zoo wreed betoonen? zoudt gij mij dan eenen teederen kus op die bewonderenswaardige lippen weigeren? . . . .

De koning drukte eenen brandenden kus op den mond zijner minnares; maar Johanna ontsnapte uit zijne armen.

— Sire! mijn broeder zou mij doodslaan!

— Gij bemint mij dan? — Ik kan het u niet langer

verzwijgen: morgen zullen wij getrouwd zijn.

— Morgen?

— Ja, morgen; want mijne banden zullen dadelijk verbroken worden. Luister! hoort gij het niet twaalf uren slaan? — Wend uwe blikken naar dien klokkentoren; ziet gij er niet eene zwarte vlag?

— Ik zie niets, Sire!

— Hoe! nog niets, en het uur is geslagen! Zou Cromwell aangaande mijne bevelen in gebreke gebleven zijn? De kanonnen van den Tower kondigen mij mijne bevrijding nog niet aan! Laat ons op dit terras klimmen. De wind blaast uit het zuidwesten. Misschien heeft hij het geluid verdoofd; maar waarom zijn de teckens nog niet gegeven? Ik sidder! De hemel verklaart zich tegen mij! Ach! ik ben in der daad een ongelukkige koning!

Een kanonschot doet de lucht trillen, en wordt, in de verte, verscheidene malen herhaald. De zwarte vlag wordt bijna op alle klokkentorens opgeheschen, zelfs tot op het kasteel van *Richemond*. Hendrik, dronken van vreugd, klapt in de handen en vliegt zijne minnares om den hals.

— Gij zijt de mijne, Johanna! — *Zij is dood!*....

Den volgenden dag, den 20 Mei 1536, trouwde Hendrik VIII Johanna Seijmour.

BESLUIT.

Indien de lezer eenig belang in onze heldin gesteld heeft, zal hij ongetwijfeld nieuwsgierig zijn, te vernemen, wat op de teregtstelling der koningin volgde, en hoe het met de ondergeschikte personen in deze geschiedenis is afgeloopen.

In den haast, welken de koning maakte, om zijne minnares tot den hoogsten rang te verheffen, zag het publiek een bewijs voor de onschuld van Anna Boleijn. Johanna Seijmour stierf, na een jaar gehuwd geweest te zijn, terwijl zij het leven gaf aan eenen prins, die later onder den naam van Eduard VI geregeerd heeft. Cromwell verloor de toegenegenheid van zijnen meester, omdat hij het vierde huwelijk met Anna van Kleef bewerkt had. (*) Het afbeeldsel dier Vorstin had Hendrik behaagd; maar toen zij verscheen, bragt haar gelaat eenen minder gelukkigen indruk op dezen veranderlijken man te weeg. De minister, gevonnisd en ter dood veroordeeld, schreef uit den Tower eenen smeekbrief, die den koning tranen ontrukte, zonder den ongelukkigen Cromwell te redden. Hendrik liet hem *met leedwezen* naar het schavot slepen; en indien de nuttelooze gevoeligheid, waarvan de monarch, bij deze gelegenheid, overtuigende bewijzen gaf, niet zoo veel afschuw verwekte, zou niets belagchelijker schijnen.

Ladij Rochford, er niet in hebbende kunnen slagen, eenigen heerschenden invloed op den geest van den koning te verkrijgen, bepaalde zich tot de ellendige rol van koppelaarster van het vijfde huwelijk, met Katharina Howard, wier losbandig leven zij begunstigde, terwijl zij tevens daarin deelde. Deze twee schepsels stierven beiden onder beuls handen.

(*) Deze werd door hem verstooten, even als Katharina van Arragon. De Vertaler.

De graaf van Wiltshire en de gravin, zijne echtgenoote, die zich, terstond na het huwelijk van Anna Boleijn, misnoegd naar *Hever* verwijderd hadden, overleefden de noodlottige gebeurtenis, die hun hunne dochter ontnam, niet lang. De oom Norfolk alleen stierf zoo oud als Saturnus, na gelukkiglijk aan duizende stormen van het hof ontsnapt te zijn.

De zachtaardigheid, welke de koningin, in hare laatste oogenblikken, betoond had, scheen de vijandige gezindheid des konings te verminderen. Men zag hem zijne teederheid aan zijne dochter Elizabeth teruggeven.

Meer dan eens sprak de graaf van Northumberland luide, als een regtschapen man, over de onheilen, welke *Engeland* leed: en echter had hij, ondanks zijne onvoorzigtigheid en zijn vurig karakter, niets van den toorn van Hendrik te vreezen. Hij onderscheidde zich in de oorlogen, welke de koning, zonder reden, *Frankrijk* en den Keizer aandeed, en stierf, met eerbewijzingen en rijkdommen overladen.

De vertrouwelinge, Miss Savage, huwde een groot heer, en in hare oude dagen las zij nog hare gebeden uit het getijdeboek, dat hare vriendin haar geschonken had.

Holbein ging voort, als verkwister en losbol te leven, terwijl hij de gelden, welke aan de betaling zijner schulden gewijd waren, verteerde, zijne schuldeischers bespotte, en, als zijn geld en zijn krediet uitgeput waren, aan verhevene portretten arbeidde, welke men voor het werk van den wijsten en ernstigsten kunstenaar zou gehouden hebben.

Na de plaatsen van *Tower-Hill* met bloed doorweekt te hebben; na eene regering van tegenspraak en omverstorting; na een onstuimig leven en onrust, woeling en woede doorgebragt, stierf Hendrik VIII vreedzaam op zijn bed, als een goed christen, en verkreeg gemakkelijk, door een

vierendeel uurs berouw, de belofte van het paradijs, werwaarts hij zoo vele ongelukkigen had vooruitgezonden.(*) Indien de lezer zoo bekwaam is als deze Vorst, zal hij eenmaal weten, hoe de zachtaardige Anna Boleijn het gezigt van den lafaard verdraagt, die haar vermoord en onteerd heeft, in de geheimzinnige wereld, in welke wij naar onze daden zullen geoordeeld worden.

Men mag gelooven, dat de buitengewone dronkenschap en de betuigingen van liefde, welke naderhand prinses Elizabeth ten troon gebragt hebben, eene late herstelling waren van de onschuld en de ongelukken harer bekoorlijke moeder.

(*) Zijne zesde gemalin, Katharina Parr, overleefde hem.
De Vertaler.